ANTOLOJIYA HELBESTA NÛ YA KURMANCÊN BAŞÛR

Amadekar:
Xelîl Duhokî

ANTOLOJIYA HELBESTA NÛ YA KURMANCÊN BAŞÛR

NAVEROK

PÊŞGOTIN 6
Helbestvan û nivîskar: Xelîl Duhokî 8
Bedirxan Sindî (1943) 11
Abdulrehman Mizûrî (1946) 29
Xelîl Duhokî (1951) 58
Mueyed Teyib (1957) 71
Mihsin Qoçan (1954) 82
Mehfoz Mayî (1957) 96
Vehêl Amêdî (1951-1982) 113
Remezan Îsa (1953) 126
Idrîs Çelkî (1957) 150
Ehmed Qerenî (1955) 174
Necîb Balayî (1962) 191
Jaro Duhokî (1959) 204
S. Diljan (1960-1988) 222
Seîd Dêreşî (1955) 231
Qadir Qeçax (1962) 247
Hizirvan Ebdulla (1962) 255
Îsmaîl Hacanî (1963) 268
Beyar Bavî (1967) 272
Arif Hîto (1968) 276
Mesûd Sernî (1957) 282
Hesen Nûrî (1967) 287
Cîhad Amêdî (1967) 291
Kirmanc Hekarî (1965) 296
Tehsîn Navişkî (1968) 301
Ebdulezîz Hacanî (1962-1989) 306
Beşîr Mizûrî (1968) 311
Serbest Nalbend (1964) 317
Şemal Akreyî (1967) 321
Luqman Asîhî (1971) 325
Hîvî Berwarî (1963) 329
Rêkêş Amêdî (1956) 337
Selman Kovilî (1953-2002) 353
Ehmed Ebdulla Zero (1944) 366
Segvan Ebdulhekîm (1948- 2010) 380
Rastî Hirorî (1957) 385
Kovan (1953) 397
Pêzanê Alîxanî (1966-1990) 408
Îsmaîl Badî (1963) 419
Simko Amêdî (1951-1988) 428

Silêman Amêdî (1953) 440
Hişyar Rêkanî (1961) 455
Hesen Silêvanî (1957) 468
Behcet Mehemed Hirorî (1962) 478
Hemîd Emîn Mûsa (1966-1988) 483
Nacî Taha Berwarî (1963) 495
Xalid Husên (1945) 505
Feysel Mistafa Hecî (1946) 510
Sediq Hamîd Halid (1950) 518
Museddeq Tovî (1954) 523
Sebriye Hekarî (1948) 530
Nezîre Ehmed (Deyka Dalyayê) (1955) 535
Bilind Mehemed (1968) 539
Şukrî Şehbaz (1962) 544
Hikmet Mehemed Hirorî (1963) 551
Kamîran Reşîd Berwarî (1964) 557
Mehemedemîn Doskî (1957) 562
Salim Mustefa Ebdulezîz (1957) 568
Mehemed Ebdula (1964) 573
Hikmet Yasîn Akreyî (1955) 580
Mistefa Selim Akreyî (1958) 585
Xedice Kitanî (1959) 594
Elind Akreyî (1962) 598
Seîd Şerîf Akreyî (1964) 605
Selam Balayî (1965) 611
Selwa Gulî (1966) 619
Dirbas Mistefa Silêman (1969) 625
Aştî Germavî (1969) 636
Ebdulrehman Bamernî (1970) 645
Kemal Silêvanî (1971) 653
Sabir Sindî (1971) 661
Beyar Zawîteyî (1973) 668
Gulnar Elî Baleteyî (1974) 680
Tirîfe Doskî (1974) 693
Cule Hacî Omer (1974) 701
Layiq Kurêmeyî (1974) 709
Qedrî Osman Şêro (1974) 717
Şehab Akreyî (1976) 727
Xalib Cemîl (1976) 733
Xalid Elî Slêvanî (1976) 742
Dilbirîn Halo (1977) 747
Amîna Zikrî Seîd (1979) 755
FERHENGOK 767

PÊŞGOTIN

Her ji berê de, helbestên folklorî yên Kurdî hebûne. Dev bo devî û dem bo demî hatîne vegêran û ji windabûn û mirinê rizgar bûne. Lê yên ku ji layê nivîskarên nas ve dihatine nivîsîn, wek dîroknivîsên Kurd xuya dikin, serekaniyên wan dizivirine sedsala yazdehan “Babe Tahirê Uryan” (935-1010) ku bi zaravayê Lurî nivîsîne (1). Helbest li ber destên feqe û melayan hatine nivîsîn, çinku her ew bûn xwendevanên wê serdemê. Wan helbest divehandin û belav dikirin. Mîna Melayê Cizîrî, Feqiyê Teyran, Ehmedê Xanî, Melayê Bateyî û heta digehêje Cegerxwîn. Piraniya helbestên wan li ser meseleyên tesewuf û evîniyê bûn, lê hindekan ji wan karî ji wî qalibî derkevin û yên siyasî û civakî jî bivehînin. Helbet dezgehên belavkirinê wek rojname, kovar û çapxane tunebûn. Lê dest bo destî diçûn û dema yekem rojnameya Kurdî “Kurdistan” di sala 1898’an de derketî, hîngê wê şiya helbestên hinekan, di nav rûpelên xwe de belav kir. Piştî Cenga Cîhanî ya yekemîn, çend kovarên din peyda bûn û li ser meseleyên, siyasî, edebî û çandî nivîsîn.

Hîngê çend helbestvan, mîna Cegerxwîn, Osman Sebrî, Qedrî Can û Ehmedê Nalbend ji dayîk bûn. Pirraniya helbestên wan li ser meseleyên neteweyî û hişyarbûna xelkê bûn. Herwisa Qedrî Can helbesta Kurdî ji qalibê kilasîkî derkir û ya nû anî nav edebiyata Kurdî. Wan şairan xizmeteke hêja ji bo edebiyata Kurdî kirin û ber bi pêş de birin. Lê piştî sala 1960’î û bi vir de, çend helbestvanên hevçerx peyda bûn û helbestên xwe di rojname û kovarên Kurdî de belav kirin, hindekan jî çendîn dîwan çap kirin. Wan helbestvanan roleke giring dîtin û qonaxên serketî borîn.

Dema mirov pirsyara helbesta Kurdî, zaravayê Kurmancî, li Kurdistana Başûr dike, yekser navên çendîn helbestvanan rêz dibin. Piştî xebateke germ, milletê Kurd di sala 1970’yî de, şiya hindek mafên xwe yên giring misoger bike. Lewre dergehên çand û belavkirinê mişe bûn.

Hîngê xwendina Kurdî li devera Behdînan dest pê kir -berî hîngê bi Erebî bû-. Ev jî, bo sedemê peydabûna bizaveke edebî ya mezin. Hîngê, bo cara yekê li deverê, helbestvanên mîna Bedirxan Sindî, Ebdulrehman Mizûrî, Xelîl Duhokî bi helbestên xwe yên hevçerx, hatine meydanê û di mîhrecanên edebî de, helbestên xwe xwendin.

Piştî şoreşa Kurdî, ya di sala 1975’an de, bi pîlanên dijminan şkestî, zulm û sitemeka mezin li ser gelê Kurd hate kirin. Girtin û êşkence, kuştin, mişextkirin bo deverên Ereban, wêrankirina gundan, sotina daristanan, kêmkirina xwendina Kurdî û çendîn karên hovane yên din jî, li Kurdistana Başûr, ji layê faşîstên Bexdayê ve hatine kirin. Eve hemî bûne sedemê hişyarbûna xelkê me û li rêkên rizgarkirinê digeran. Li çiya û nihalên welatî,

pêşmergeyên qehreman peyda bûn û li vî alî jî, helbestvanên ku me berê bi nav kirin û çendîn xurtên din jî, mîna Mihsin Qoçan, Vehêl Amêdî, Mueyed Teyib, Mehfoz Mayî, bi helbestên xwe yên bilind û serkeftî hatine qadê. Di gel van jî, hindek helbestvanên din wek Remezan Îsa, Îdrîs Çelkî, Ehmed Qerenî, milên xwe dane yên din û di mîhercanan de, helbestên xwe xwendin û helbesta Kurdî ya hevçerx, ber bi pêş de birin.

Herwesa mirov dikare vê jî bibêje, ku helbesta hevçerx ya Kurdî, ya bi hêz û bi serketî, di salên 1970'yî de ji dayîk bûye, çinku ji layê naverok û formê ve jî, guherîn bi ser de hatiye û pêş de çûye.

Me ev helbestana, ji dîwanên wan, rojname û kovaran, ji hevalan, kes û karên şehîdan wergirtîne û yên bi hêz helbijartine. Dîsan pirraniya van helbestan bi tîpên Erebî hatîne belav kirin û negehiştîne xwendevanên parçên din yên Kurdistana dagîrkirî -hindek tê nebin-. Lewre me bi fer zanî, li ser jiyan û berhemên wan binvîsîn û ji her helbestvanekî, çend helbestan veguhêzîn ser tîpên Latînî. Em bawer dikîn ku dê sûd û mifayê bigehînin û dilê xwendevanan jî xweş kin.

Ev ne vekolîneke li ser helbesta hevçerx a Kurdî (Kurmancî) li Kurdistana Başûr, belku; antolojî û pênasîneke biçûk e. Lê dîsan berhemeke giring e li ber destên rexnegir û bisporên edebiyatê, ku wek serekanî ji bo vekolînê li ber dest bît. Em hêvîdar în, ku li dûrewelatî jî, bêne wergerandin bo zimanên biyanî.

Min dest nedaye devoka helbestan û rêbaza nivîsandina wan û me peyv neguherandine. Ji ber hindê jî, me li dawiyê ferhengokek berhev kiriye ku peyvên giran û herêmî hêsan bike. Herwisa dibe ku pirr xeletî di meseleyên kêş û xalenîşanên hin helbestvanan de hebin. Min berê, bergê yekê, ji wan helbestavanan xemlandibû, yên ku senga xwe di qada hunerî de heyî û navûdeng, ji xwe re peyda kirî. Lê paşî, li ser daxwaza gelek dost û hevalan, min yên çendinên din jî, civandin û ev pirtûk pê xemiland. Êdî, rexnegir û bisporên helbestê, dikarin wan ji hev vavarên û her yekê li cihê wî yê hunerî deynin.

Helbestvanên ku min di vê pirtûkê de rêz kirin, her hemî cihê rêzê ne û dengên wan di esmanê Kurdistanê de, di bilind in. Kovar û rojnameyên Kurdî jî, ji berhemên wan di pirr in. Li gor dîfçûn û xebata min, ez tenê karim van berdest bikim û danime ber destên xwendevanan. Min vê dawiyê şiya hin helbestvanên din jî bicivînim û vê çapa duyê, pê bixemlînim. Lê mixabin, dîsan jî, berhemên hin helbestvanên jêhatî, neketine ber destên min. Hêviya min ew e, ku qulaçeka vala tijî kin. (Swêd 2013)

---

1. Elaedîn Sicadî; Mêjûy Edebî Kurdî, Bexda-1952, rûp 147. Çapa duyê, Serdeşt. Îran.

Helbestvan û nivîskar Xelîl Duhokî

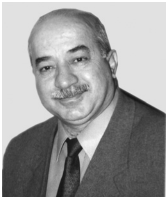

Di sala 1951'ê de, li bajarê Duhokê, li Kurdistana başûr ji dayik bûye. Di sala 1970'yî de, dest bi nivîsîna helbestan kiriye û ya yekê di sala 1972 ê de, di rojnama Hewkarî de, belav kiriye. Kurteçîrok û vekolînên edebî jî nivîsîne. Di piraniya aheng û fêstîvalan de, helbest pêşkêş kirîne û di rojname û kovarên Kurdî de, çi li nav Kurdistanê û çi li derveyî Kurdistanê belav kirine. Di sala 1973'yan de, bûye endamê Yeketiya Nivîskarên Kurd. Endamê desteka rêvebera (redaksyon) çendîn kovarên Kurdî bûye. Ji bo demekê, sernivîskarê kovara Berbangê û çend sala, serokê Komela Nivîskarên Kurd bûye li Swêdê. Endamê Yeketiya Nivîskarên Swêdê ye. Endamê Sendîka Rojnamevanên Kurdistanê ye.

Di salên 1974 -1975'an di radyoya şoreşê de, kar kiriye. Sala 1982'an ji ber zulim û stema dijminî. Dîsan kehiştiye şoreşa Kurdî. Lê piştî Enfalên Reş, neçar bûye xwe bigehîne welatê xerîbiyê, Swêdê. Niha jî dîsan vegeryaye welatî û li wezareta roşinbîrî şareza ye.

Heta niha ev pirtûkên jêrî çapkirine:

1. Te çi viya û min neanî. Dîwana helbestan, Kurdistana başûr 1982. Bi tîpên Erebî.
2. Leheng. Li ser nivîsîn û wergerandina çîrokên Kurdên Bakur, ji tîpên Latînî bo yên Erebî. Kurdistana başûr, 1983. Bi tîpên Erebî.
3. Osman Sebrî, helbestvan û şoreşger. Kurdistana başûr, 1983. Bi tîpên Erebî.
4. Gaziyek ji cerigê asiya. Dîwana helbestan, Swêd1989. Bi tîpên Latînî.
5. Min digot û te vedigêra. Dîwana helbestan, Swêd 1990. Bi tîpên Latînî.
6. Ragirtin. Dîwana helbestan, bi Swêdî û Kurdî, Swêd 1990.
7. Helbesta hevçerx ya Kurdî. Bergê I, antolojî, Swêd 1992.Bi tîpên Latînî.
8. Helbesta hevçerx ya Kurdî. Bergê II, antolojî, Swêd 1994. Bi tîpên Latînî.

9. Helbesta hevçerx ya Kurdî. Bergê III, antolojî, Swêd 1995. Bi tîpên Latînî.
10. Antolojiya çîroka nû ya Kurmancên başûr. Swêd 1995. Bi tîpên Latînî.
11. Mirov û welat di helbestên Refîq Sabirî de. Swêd 1996. Bi tîpên Latînî.
12. Peyv û tablo daxivin. Swêd 1997. Bi tîpên Latînî.
13. Helbestvanê tepeser û hejaran, Letîf Helmet. Swêd 1998. Bi tîpên Latînî.
14. Qertelê ji bilindahiyê ditirsiya. Laş Kilîntîng. Çîrok ji bo zarokan. Werger ji zimanê Swêdî, 1999. Bi tîpên Latînî.
15. Lêopold. Laş Kilîntîng. Çîrok ji bo zarokan. Werger ji zimanê Swêdî, 2000. Bi tîpên Latînî.
16. Du patolên befrê. Çîrok ji bo zarokan. Hîwa Qadir. Ji Kurmanciya jêrî bo Kurmanciya jorî. Swêd 2001. Bi tîpên Latînî.
17. Mereqa li ser Zirafê. Îngegird û Sven Zetterlund. Çîrok ji bo zarokan. Werger ji zimanê Swêdî, 2001. Bi tîpên Latînî.
18. Mereqa li ser Fîlî. Îngegird û Sven Zetterlund. Çîrok ji bo zarokan. Werger ji zmanê Swêdî, 2001. Bi tîpên Latînî.
19. Doktorê hemû tiştan dizane. Matis Rehnman. Çîrok ji bo zarokan. Werger ji zimanê Swêdî, 2001. Bi tîpên Latînî.
20. Mereqa li ser Zirafê û Fîlî. Îngegird û Sven Zetterlund. Çîrok ji bo zarokan. Werger ji zimanê Swêdî, 2007. Bi tîpên Erebî.
21. Helbesta hevçerx ya Kurdî. Çapa duyê. Weşanên Deng. Amed 2007. Bi tîpên Latînî.
22. Mem û Zîn ya ku Mela Mehmûdê Bazîdî, wek cîrok, di sala 1856'an de, nivîsî. Ji tîpên Erebî veguhaztiye yên Latînî. Weşanxaneya Lîs ê, 2007 Amed. Bi tîpên Latînî.
23. Çend stêrên geş di esmana helbesta nû ya Kurdî de. Duhok 2008. Bi tîpên Erebî.
24. Qefteka gulan, ji baxçê peyv û dahînana Kurdan. Hewlêr 2010. Bi tîpên Erebî.
25. Hejarino. Dîwana helbestan. 2012 Lîs. Diyarbekir.
26. Antolojiya Çîrokên Kurmancên Başûr. 2012 Avesta, istanbul.
27. Çendîn pirtûkên din jî, li ber çapê hene.

Bedirxan Sindî

Di sala 1943'yan de, li bajarê Zaxoyê ji dayîk bûye. Di sala 1966'an de, li Iraqê zanîngeh bi dawî aniye û di sala 1979'an de, li Înglistanê doktora wergirtiye. Her ji sala 1960'î, dest bi nivîsîna helbestan kiriye.

Mişe gotar, vekolîn û helbest bi Kurdî û Erebî jî, di kovar û rojnameyan de belav kirine. Wî ji destpêkê helbest li ser qalibê klasîkî divehandin û gelekî tê de biserkeftî bû, paşê yên serbest jî nivîsîn. Gelek helbestên wî bûne sitran. Çend pirtûkên wî bi zimanê Kurdî û Erebî çap bûne. Dîvaneke helbestan bi navê "Zêmarên Çiya" çap kiriye. Lê ev helbestên wî me ji kovar, rojname û pirtûkan derxistîne. Niha jî li Bexdayê dijî.

Ev pirtûkên li jêrî gehandîne çapê:

1. Civata Kurdî di edeba wê de.
2. Sadiq Behaeddîn Amêdî, nivîskarekî Kurd e, 1983.
3. Memê Alan- ji Kurdî wergerandiye Erebî.
4. Zêmarên Çiyayî, Hozan

BÛKA KURDAN

Ey felek bo te dinalim, bo çi nêrgiz çirmisîn?
Ew çima bextê me wa ye, em bê dost û bê kes in?

Qet dê hêt ew roja me divêt, kehniya warî bizêt
Jê vexwîn destan bihelînîn, jê vexwîn çend me bivêt

Agirê sar û vemirî, çav me lê ye geş bibit
Ew bihara têhnê kuştî, hîvîdar im xoş bibit

Kurdino rabin bibînin, berxekê jar û zeîf
Dane ber pal û kêşana, xencerek dijwar li dîf

Ew werîsê tê alandî, her ji hirya berxî ye
Pê dikêşin ser birînê, bi wî werîsê noxî ye

Mezinan ji mêje wa gotî, dijminê serê xo kew
Dar bi darê têt birînê, destikê bivrî dar e lew

Nê me nalîne ji bivrî, sed hizar cara hewar
Em bi wî bivrî ketîne, hind ne sax û birîndar

Nê me nalîne ji mêje, bo hetavek rohin û geş
Dawetî rabin semayê, pîç biken berperêt reş

Evro kanê li min wê rojê, pir ji xoşî û rengereng?
Vebguhêzin bûka Kurdan, ew torina şox û şeng.

Kanê kew bo çi naxwînin, kanê warê gulgulî?
Lê diçerînin gurg û rîvî, boş e lê mar û kulî

Kanê mizgefta me tê de, sed nivêj rojê kirî?
Kanê dargwîza tê de, şîn gwîze ter me jê kirî?

Kanê rîbara pir bizav, kanê pêlên hêviyê?
Kanê bêrî, ka şivan, geş biken Kurdîniyê?

Ka gelavêja me dîtî, wextekê zêrîn bijar?
Lew me gotî hinde êdî, her dê mînît ew bihar

Baxçeyê vîna nemay, kê we kir kavil bibit!
Torina bextê me evro, kê we kir zîz û sil bibit?!

Evro kanê li min wê rojê, pir ji xoşî û rengereng?
Vebguhêzin bûka Kurdan, ew torina şox û şeng?

Da bibînin kiç û lawan, mil bi mil bêne şahiyê
Bijikînin kul û êşa, li ber hetava sahiyê

Da bihelînim ji Kurdan ala, ser çiyayêt pir ji xwîn
Da hewar kem ji dilek sotî, her bijît serbest û jîn

Ne guneh û ne şerm e jîk, ger me jî ala hebit
Ne omêdek kwîr û dwîr e, bawerî bi sala hebit

Dê ji kiloxêt wan şehîdan, stînekê dirêj vedim
Pêvekim alayê Kurdan, da bigehit tava gerim

Bêjme xelkêt vê cîhanê, navê Kurdan jî heye
Kî dê şêt navê me têk det, hindî ku rêber heye

Evro kanê li min wê rojê, pir ji xoşî û rengereng?
Vebguhêzin bûka Kurdan, ew torina şox û şeng

Bigirnijînin beçkeşêran, ew helal û ew rihan
Biz û zarokêt şehîdan, ew kulîlkêt çi nezan

Bêne hêzkê li nav çinaran, xefk û davêt xo veden
kêl û vêla biçiklînin, bêjneyekdu xo veden

Bêjne şalîl û tivîrka, werne hêlînêt berê
Werne ser gulb û çeqêt xo, bixwînin vê berperê

Berpera jîna me ya nû, ew jiyana dîr ji jan
Dîr ji saliskî û rîmetî, serferazî bo jiyan

Kutrîno daden ji dadê, bo Xudê dadê nekin
Ahremen evroke pîç bî, sed tilîlî bo veden

WERÎS

Ey werîsê hişk û zivir û lwîl û şûr û daketî
Qet te zanî evroke û bo nêr û mê sewdaketî?

Yan te zanî ho werîso bi gerdena kê ve nîsyay?
Marekê dijwar û reş bûy te vegest û pê ve may

Te şivan girt û pê ve da û bûrebûra pezî ye
Kehrikayek salî kuştin Xudêyo hêşta zwî ye

Ho bilindo ser sêdarê tu di mirina xo bilindî
Ho ye tuxmê serfirazan zwî dibînin roj elindî

Çeng bi balindan neman û sosinan rengê xo berda
Dil gemî bo şev ribatê xwîne derya me ji derdan

Te çi haj eşqa kewan e çi dixwînin şev û roj
Çi dinalin çi dikalin xemgir û kovan û soj

Xem ji tembûrê dibarin ax û ox zirnan dibê
Dil ji zêmarên bilîlan şirke xwîn û zox jê tê

Xo te baş dît ey werîso ka çewan wî ser heland
Hîngê hatî bo semayê dar sema xo li ber hejand

Ho ye ger aşiq sema kir dîn û dunya dê binyek
Kew ji bo eşqa nêrgizê bi werîs pîvane rêk

Lew me narîn û serxoş în, şahid î tu ey werîs
Lew me dîlan e ji mêje bo hetavek geş û sîs

Ger Melê hîngê bimaba yan jî Xanî hîngê sax
Ew ji peyvan da vehînin ji kewê nêr rez û bax

Da Melê carek dîtiba li rezî Selwa ciwan
Yan jî Xanî dîtibaye Zîn ji Mem re bû mêvan

Lê werîs qet tênagehî ah û fîxana Xecû
Ku Xecê hate miradê lê mirad ji wêrê çû

Lew min jî îro bizav e ez biçînim vê gulê
Gerçî nabim xo şagirt jî ez ji Xanî yan Melê

Ey werîso pêdivî bû tu bizanî çend ji mêj
ew bi niklan ve dizelînin ta bi ta bendkên dirêj

DERGEHÊ JÎN Û HÊVIYAN

Dergehê jîn û hêviyan girtî ye dîsan çima?
Ma ji jîna kurtejîn bît, ma ji emrê me çima?

Spêdeya bêtin çi lê bikem, ger di gencî de nehat
Nêrgiza warê me werya û xunavek pê de nehat

Taqeta çerx û sema , me nema yarê bizan
Şînî û girîn bo me man, şerbeta ah û xeman

Lew dinalim, lew dikalim, bilbilo hêlîn herift
Sed hizar hêlîn heriftin, dijmino te heq kerift

Bilbilê bêkes mişext e, kavil e rezê gulan
Agirek berbû hinava û talan e li cerg û dilan

Canêkêt kimêdan revîn, ketine nav çol û çiyan
Rewîna gurgan li nîv şevan, piçandin cerg û siyan

Agirek kete dilê me û çirîskek jê vebey
Kete esmanan û nivîsî, Kurdo tu hebî û hey

Dergehê jîn û hêviyan, girtî ye dîsan çima?
Ma ji jîna kurtejîn bît, ma ji emrê me çima?

Te divêtin ez bimînin, ketiyê barê xo bim
Ez mêhvanê warê xo bim, derozê malê xo bim

Barekêyekcar giran e û pesar e rêka me jî
Şêx 'Ubeyd û şex Seîd in, rohn e rêka wa li me jî

Fenerêt tarîxê di geşin, rohniya çav û dilan
Dê çi xwînin berperan, avrûyê û êş û kulan

Taziya Qazî ji bîr nekin, bo bikin şînî her sal
Kuzirîn gulêt çiyayan, nêrgizêt şeng û şepal

Ristikêt şenqê bo vedan, canfîdayêt rastiyê
Çûne ser sêdar û qinaran, hewar e li Kurdîniyê

'Izet û Xeyrî û Qudsî û Mistefa ew çar bira
Rohniya çav û dilan, meşxel in ew çar çira

Ew çirayê milletî ne, şewq vedan bo me lewa
Bilbilên şermîn dixwînin, Kurdo dê rabe ji xewa

Dergehê jîn û hêviyan, girtî ye dîsan çima?
Ma ji jîna kurtejîn bit, ma ji emrê me çima?

Zana û nezan her yek in, Kurdino nabit eve
Lew ji êşa em dinalîn, her li me dinya şev e

Karwanêt şeva dibûrin, lawik û heyran xoş in
Ristikêt stêra disojin, bo me har in lew geş in

Guh biden dengê bilûlan, ew çewan bo me distirin
Xoş e lê dengê narînan, dilê me tijî kul in

Xewneke bişêm bibînin, deverê dilê min xwast
Nabitin bo me bibînîn, jêr û jora, çep û rast

Nabitin bo me tewafa, ew cihê lê Mem û Zîn
Yan biramûsin ew cihê, lê jiyay Ferhad û Şirîn

Nabitin biçim nik Xanî, bo vekem dilê bixwîn
Yan biçim Dêrsimê, bikelêşim dilê bievîn

Dergehê jîn û hêviyan, girtî ye dîsan çima?
Ma ji jîna kurtejîn bit, ma ji emrê me çima?

MÎRÊ PEYVAN

Ji seydayê Sadiq Behaedîn re pêşkêş e.

Erê sîlav çima evro melîl û hişk û zuha yî
Kelê bo çi tu bêreng û ne geşdar û verêl hayî
Çira dil tu wesa evro ji kakil re yê arhayî
Gotin yaro nê kew rabî sefer kêşa û zava ye

Te de rê ey mîrê peyvan, bê saz û maz li pêş te biçin
Şagirtên te heq e çûban, bi mewkib ew cilik reş bin
Heta peyvên te jî seyda, di vê şi'irê de jî geş bin
Xerîbê vê jiyanê bûy, şeva mirinê jî ho maye

Ji warê bêkesan kes bû, li baxê xirş ew pir ber bû
Çi çaxek bû wî dest pê kir, ku Kurdî hîngê bê ser bû
Kewek bû lê neçû ravê, ji kewgeran ne kew ger bû
Bi rastî Sadiqî lewre, di dil navê te ava ye

Te sîng da ber reşebayan, bi xizmet çûye esmanî
Meholên tîj çi car neşyan, bikulin ber derê Xanî
Ji torî re tu dergeh bûy, bi sozî xoş zîrevan î
Bi bîrî jî qelem geş bû, ewî xizmet neberdaye

Çi tavek bû gelo ya geş, li çaxê karî û şevreş
Çira bû ew li ber çavan, helat û got ez im ateş
Bi kurmancî gemî da rê, li deryayê zimanê xweş
Ji pêş leilan wî peyv girtin, niqovanê me Kurda ye

Mirîdê vîna Zînî bû, nesaxê derdê Memê bû
Rondika Tac û Sityê bû, fîxana Siyo Xecê bû
Xoştviyê tav û mijê bû, evdal bû çav her li rê bû
Gelo lewre disojit dil, ku cih kew evro vala ye

KURDISTAN ROJNAMA MAK

Pêşkêş e bo rojnama Kurdistan (1898) û sernivîsevanê wê Miqdad Midhad Beg...

Kurdistan
Rojnama mak
Dayka reben
Berperên te hêşta di mişext in
Peyvên te hêşta di xewna xo de mest in
Hijmarên te, kit kit perîşan in
Pir jan in
Hijmarên te,
Rêvîngên paytexta bîn
Mêvan bîn û hêşta mêvan in
Koçer in. Bêkes in
Ketiyên bextan in
Hêşta li qonaxeka hêmin
Li warekê bêtirs
Bi tirs digerin
Lê mixabin, çend nêzîk dibin
Qonax wê ve direvin
War dwîr dikevin
...
Kurdistan rojnama mak
Dayka reben
Rêzên berperên te, yek yek
Di dilê kewekê kwîvî de veşartî ne
Kew têne kehî kirin
Xodan kirin
Ser jêkirin
Têne firotin
Lê delala min, dilên kewa kehî nabin
Kehî nabin...
Çend kewgirên vê dinê
Bênê, rojekê bişênê
Dilê kewî kehî biken
şirîna min neşênê
Lewa diyê, Kurdistan

Rojnama mak
Kew bi dilekê sotî
Peyv peyv, her sihar
Hemî rêzên te
Hemî peyvên te
Pêk ve dixwînin
Pêk ve dixwînin
...
Kurdistan, rojnama mak
deyka reben
Tembûrvanê te, til pê ve neman
şev û roja nû davên te dijenî
Li hêvyê bû, strana negotî
Tu jê ra bijenî
Lê şirîna min
Miqdad çû,
Lawê Bedirxan, til pê ve neman
Ji gerhana, pê ve neman
Hemî hibrê vê dinê vexwar
Lê strana hîviya her nehat
Peyvên wê stranê
Hêşta di sîngê Xudê de asê ne
Înis Pêxamber,
Ji binê heft behran hate der
Hwîtî berda ji zîndana xo derket
Welê strana lawê Bedirxan
Hêşta li çi erda diyar nîne
Xurto. Miqdado
Aşiqê tembîrvan
Birawo…Seydayê nivîsevan
Çima…?!
Çima ava xurtan, serhevraz neket!?
Serhevraz neket!?

HERSÊ LÊDANÊT DILÊ MIN

Lêdana yekê

Min gote biçîkekê
Bikene…
Girî
Bike girî
Kenî
Ketim hizra
Ev e min çi got û wî çi kir
Diyar e biçîke… lewa
Biçîk in evan mêjî xava
Lê kevokek ji dûr, ji hindava
Xwend… Strand…
Got şairo!
Hizrêt xo neke
Ew rast e
Keniya bi ferman bit
Girî ye
Giriya bi ferman bit
Kenî ye
Dirust e biçîkê sava
Çav rohn e, mêjî ter e
Hêşta yê pak e, biçîkê sava

Lêdana duyê

Min gote siwarekê
Peya nebe. Raneweste
Min hîvî ji te heye
Neweste
Van du qisêt min
Bigehîne dilbera min
Dilber sil e
Sil e ji min
Siwaro dizanim
Tu û hesp dê têhnî bin
Rê dûr e…

Evrazî û nişîv in
Hesp kenî
Got: Eve stûyê min
Bila suyar vexutin
Ger têhnî bî
Xwîna min
Dil xoş be, kaxeza te dê gehit
Ger ez û suyar negehiştîn
Dilbera te...
Dê herdu qesêt te, xwînitin
Li ser kevlê min
Li ser zîna girêdayî
Ser pişta canîka min

Lêdana siyê

Min gote pîremêrekê
Pîr nebe
Rawiste
Min hîvî ji te heye
Nemire
Tijî destê neviya û nevîçirka
Nêrgiz in
Dinya ji nêrgiza mişt e
Ha...Ha dê hêt
Bibîne berî çûna xo
Bibîne kakila jîna xo
Got... Mamo
Min ji mêje wê dîtî
Min xewnek wê dîtî
Salek dê hêt
Navê cîhana me dê bite...
Nêrgiz
Peyvên ezmanê me dê bine...
Nêrgiz
Nivêja xo em dê kîn...
Lê li ser şemilkeka pir nêrgiz...

DILO MIN Û TE... ME DERSOKA ŞIRÎNÊ RIST

Me rist û me rist û me rist...
Ji davên dilan...
Ji rengê gulan...
Ji rihên bab û bapîran û
Mijîlankên...
Zarokên li ser milan...
Me rist...
Lê mixabin... Sed mixabin
Ser û bin...
Tevna me hat, ne dirust
Tevna me hat, ne dirust!!

* * *

Me rist û me rist û me rist...
Ji pirça Selwayê
Ber kevrê Melê pişta xo didayê
Me rist... Ji nivêjan
Ji semayê...
Lê mixabin... Sed mixabin
Girkên gir...
Ketin nav liban
Li yên jêk fir...
Lew ser û bin,
Tevna me hat, xar û sist
Tevna me hat, xar û sist

* * *

Me rist û me rist û me rist
Me bo şirînê teşya xo rist
Me bada û bada û bada…
Wefaiyê derwêş
Kewê şemzînan, yê sewda û gêj
Li ber teşya me sema kir
Lê mixabin… Sed mixabin
Derwêş beyî…
Teşî şikest û dav verist

* * *

Me rist û me rist û me rist
Bi şaxên kîviyan
Ji kerba Siyabendî
Ji hewarên Xecê
Xo li ser kelexî weşandî
Ji hemî çîrokên evîniyan
Evîniya bitirs
Me rist
Lê mixabin, tevna me hat helweşan
Kesê nekir lê çi pirs
Ne Xudê û…
Ne xorist û…!
Me rist û me rist û me rist
Ji davên birîsiya
Davên zêrîn…
Li esmanên fireh…
Li nîvên şeva diteyisîn
Gilola avirmîşî, me hilkir
Li nav dilan

Li nav cerg û siyan…
Lê mixabin… Sed mixabin
Mîrê tevne rêsa
Ber berê siharê
Ji bê xewî, ji pê ve nivist…
Ji pê ve nivist
Me rist û me rist û me rist
Dersoka şirînê
Dilo me rist
Ji homêdên birîndar
Ji kizgiryokan
Bo delalê
Bo kewê,
Li hişyarî li xewê
Te rist û min vehand
Lê dilo
Pir jan û tijî kulo
Dersoka şirînê
Ne ya hejî bû
Havêt û êxist!!
Havêt û êxist!!

EYAZ

Çoxê mino…
Çoxê Eyazî
Ji hirya beranan
Beranêt zozanan
Zeriyan… Esmeran… Periyan vehandin
Davên wê ristin
Rondikên xo, zîvavê lê riştin
Bi beybînan… Bi nêrgizan
Bi xîna bihareka vekuştî
Xemlandin
Te pîroz bît, çoxê te Eyazo
Hejarê vê dinê, çima evro…!?
şehlîl li bajêrê xerîbiyê
Ji têhna dimirin. Dimirin
Gelek zû dimirin. Dimirin
Zû ava bî dinya reş e!
Bêsoz e
şehlîlêt vê dinê, li vê sibê
Rabîn xandin
Çoxê mino…
Çoxê Eyazî divehejand
Ji perêt kewan
Ji bêhna binêt sêvan
Ku gul dan
Li bihareka nehatî
Dilan vehand
Ji pisyarêt ser lêvan
Bo çi…?
Kengî…?

Çima...?
Te bar kir bê xatirxwazî
Ji nişkekê ve!
Di rojekê de!
Dilo... Hewar
Me kir gazî
Tembîr şikest
Bilîl têk bîn marê reş
Bo çi...?
Bûka homêda me
Bi strana hêş nehatî
Bi strana di nav cergê sibê
Gest... Gest
Çoxê mino...
Strana te bî, dengzêrîno
Xonalîno
Dilê milletî tembîra te bî
Eyazo...
Hîvîxwazo...
Lê çi bikem bira,
Çoxik teng e
Dil pir peng e
Rohniya çavêt te Eyazo
Dizên şevan birin, birin
Gelek zwî birin, birin
Çoxê mino...
Çoxê Eyazî li ber me ye
Me hemiya stranêt te li ber me ne
Me hemiya dav, dav ezîz in

Peyv, peyv dixwînîn
Dengê te hevalo pir zêrîn e
Rengîn e
Lê çi bikem suyaro
Roj li dîdara te gotin...
Kanî Eyaz?
Ka dengê bi saz?
Çima...?
Ji xew ranebî
Lê Eyaz çû
Eyaz taqek bî
Ava bî
Xewnek bî
Ji xewnan bî
Eyaz nivist
Nerabî...
Zwî zwî nivist û nerabî...

Ebdulrehman Mizûrî

Di sala 1946'an de, li gundê Êtotê, li bajarê Duhokê, ji dayîk bûye. Xwendina xwe li Duhokê dest pê kiriye û di sala 1969'an de, li zanîngeha Bexdayê bi dawî aniye. Yekem helbesta xwe di sala 1967'an de, di rojnameya "Birayetî" de belav kiriye, lê ew dibêje: "Sala 1970'î, destpêka rast ya helbestvehandinê ye li cem min."

Mizûrî, di destpêkê de, hozanên klasîkî divehandin. Paşî karî rêya xwe ya taybetî bigire û dest bi nivîsîna helbestên bi kêşa serbest bike.

Wî bi dehan gotarên edebî jî di rojname û kovarên Kurdî de belav kirine. Di pirraniya mîhrecanên edebî de beşdarî kiriye. Endamê Yekîtiya Nivîskarên Kurd e li Kurdistana Başûr. Heta niha du dîwanên helbestan bi pîtên Erebî çap kirîne:

1. Ji Evîna Çirayên Kevin, 1980.
2. Li Xelkê Tehlê, Li Min şirînê, 1987.
   Ev jî amade ye ji bo çapê.
3. Twêjandina dîwana şêx Nûredîn Birîfkanî.
   Niha jî li Elmanya ye.

DAYKA ME BARAN DIVÊ

Dadê, dadê
Ez dizanim
Dilê te derya êşan e
Kuçkê tijî,
Pel û jan e
Qonaxa dîmahiya karwanê...
Derd û xeman e
Benderê gemiyên pirî,
Ah û kovan e
Ez dizanim
Hizreta zaroka nan e û ...
Bihara te zivistan e
Zivistan e
Dadê, dadê
-Pisyar dikin
Ji te re em goftar dikin
Te çi divê?!
Lezê bike,
Bide destê me bersivê
-Ho lawên min
Dil û mêlak û çavên min
Naveşêrim
Dayka hewe, evîndar e
Evîndar e
Derman divê
Baran divê
Binaxkirina maran divê
Vemirîna emrê çewt û...
Xwaran divê
Ji dil revîn û şikestina,

şev û qeyd û hewran divê
Wê “lawik” û “heyran” divê
Girnijîna yaran divê
Baran divê
Baran divê
Dadê, dadê
Peyman bîtin careka dî
Xoliya koçkên vemirî...
Bikeme agir
Hespê min ê bîr û bawer
Sîngê xo, bo hejar û pepûkan...
Danim çadir
Di rêka te de
Di rêka serkeftina te de
Xo bikeme mûm,
Bikeme kavir
Xo venedem
Rêka karwanî bernedem
Hesp û keêlên şikakan...
Li gola Wanê av bidem
Ne, nerînim
Zêriyan ji avê birevînim
Bo deyka xo, careka dî
Tevên baranê ez bînim
Erê bînim

22.4.1973

BERPERÊ YEKÊ JI DEFTERA XEMÊN MIN

1

Hey yara min
Ez nizanim
Çewan ketme bin perên...
Tarî şevan
Çewan wekî kengir peran...
Keftime ber,
Hinga teva
Çewan zemanê xar û vîç...
Heyva ûmêdên min reva
masiya jînê kete nav
Giriyên kirêtên nehingan...
Nav gerî û devan
Tivîrkan baxê min hêla
Êş û axînk û kovanan...
Zevîka xoşiyan kêla
Herift hêlîna hîviya û
Herift bêla.
Jaro dil
Ma heta kengî dê kevye...
Xefk û têla?!
Xefk û têla?!

2

Hey yara min
Ez melevanê behran bûm
Xendiqandim
Behran pir kwîra çavên te
Sivorê darên gwîzan bûm
Keftime xefk û ...

Davên te
Befra hejaran keviyên zozonan bûm
Helandim wê,
Tîrojka rû xunavên te
Bilbilekê nivistî bûm
Hişyar kirim girnijîna şirînan,
Wan bîtanokên lêvên te
Bêhna rihan û beybwînan...
Min nedizanî
Heta min hilkêşa bêhna,
Biskên ta belavên te
Xwezî bes carekê yarê
Berî belgên min biweryên...
Bigehne min,
Silavên te
Silavên te

3
Hey yara min
Ma gulê... Çi biha heye
Bêyî bilbilî?!
Çavî... Ma çi biha heye
Bêyî evîna,
Reş kilî?!
Xunavê... Çi biha heye
Ger nekevîte ser rûyên
şengekulîlkên mexmelî?!
Bûkê... Ma çi biha heye
Eger zavayekê şeyda...
Destî nedanite ser milî?!

Hey yara min
Ma Memoyekê wekî min biha heye
Eger Zîneka weke te,
Palnede te textê dilî?!
Eger Zîneka weke te,
Palnede te textê dilî?!

4
Hey yara min
Kî stranên evînê...
Ji dil bo te xwînît
Ez nebim
Kî dê herdem
Bo te ji stêrên esmanan...
Ristika vehînît?!
Ez nebim
Kî dê qeftên sîsinokan...
Kete gilwaz,
Di stûyê te alînît?!
Ez nebim
Kî dê bo te toq û berbenan...
Gula çemînît?!
Ez nebim
Kî dê bo mêrgên jîna te
Bo çîmenên evîna te
Teva barînît?!
Ez nebim
Hey yara min
Kî dê rast bê peşîmanî
Li ser deftera,

Dil û canî
Wek rezvanî
Navê te çînît?!
Ez nebim
Navê te çînît?!
Ez nebim

5
Hey yara min
Xwedana wan çavên wekî,
Kaniyên zelal
Xwedana wê pirça wekî,
Tavgeh û celal
Dê were dê:
Bibe peyv bo rêzên…
Deftera min
Bibe bişkojeka vebî…
Bo jîna pir kesera min
Bibe perdaxeka pir mey…
Bo hişkelêvên têhniyên,
Cegera min
Tên… Bo zevera min
Gemî… Bo wexera min
Çirîsk… Bo fenera min
Dê were dê,
Bibe heyveka çardeh şevî û…
Silava bike pencera min
Hey yara min
Hey yara min

18.8.1975

EGER EZ

1

Eger ez koçerek bûma û ...
Gotibana min:
Kewalên xo,
Bibe behiştê biçerîne
Behişt cihê giyayê şîn e
Da bêjim ne
Berê pezî
Dê dem zozan û kêriyan
Warê nefel û tevriyan
Bo nav govend û şergehan…
şengebiyan
Da nebêjin
Çi warekê bêxudan e
Xudanên wê ji xo nagirin,
Bixo bikene
Hevşî û koz û çerwane

2

Eger ez çîçikek bûma û ...
Gotibana min:
Here hêlînekê dane
Her da zivirim
Li giş qolaçên dinê çewrim
Dîmahiyê…
Darmaziyeka
Serbilind a betenokên te welat û,
Bo hêlînê
Bo tozgevizka vê jînê
Da helbijêrim
Helbijêrim

3

Eger ez nêrgizek bûma û…
Gotibana min:
Here binve di qafkekê de
Xo bihejîne û vira dane,
Di nav dîwan û …
Koçkekê de
Da bêjim ne
Mala min ji wê derê bar kin
Bejna min ya şeng û zirav…
Di ber toq û biska bêriya,
Vî gundî re
Xwîl û xar kin
Ger şivan hat
Da bileyzît ji keyfa de
Ev sed cara xoştir e…
Ji dîtina tilgeniyên,
Di text û telar û koçka de

4

Eger ez şairek bûma û …
Gotibana min:
Here hozanekê birêse
Bistire mîna Bilêse
Da ez çikek?!
Da qebqeba kewan berdem
Direwên darkokan birim
Wekî bazirganê dilsoj…
Gulan kirim
Serhevraz, berif jêhel
Bo gopîtka jêhatiyan…

Rastiyê firim
Eve ye ristika hozanan
Eve ye tîra kivanan
Da bizanin
Bo hetavê
Bo ewê bîka çiravê
Çitov dildarekê çirim
Çendî çirim

5
Eger ez rîbarek bûma û ...
Gotibane min:
Ka navê xo bo me bîne
Ka hewiya xo
Ji me re bixwîne
Da bêjim ez
Rîbarekê xudan pêl im
Qira ku ava min bidizît...
Bo nahêlim
Tu bizane:
Her hîviyeka xelkê firot
Her Memoyê di gel Zîna xo...
Nebûye cot
Her Huseynê di Kerbelayê de...
Av negehiştiyê vexot
Her birsiyê Qoçaliyê...
Tibla dimêjît, nav mişot
Her sêwiya li qesra axay
Neşêt kaşî û ...
Cilka bişot
Li kenarên xo ez av didem
Bo maçîkirina rojeka,

Pir ron û geş...
Ez pal didem
Ez pal didem

6
Eger ez Derwêşek bame û ...
Gotibane min:
Wekî teyrê,
Mest û serxoşê nav refê
Hilo pilavêje defê
Da bêjim ne
Me jî veda ew berperê
Qirşû kefê
Ez ê rabim
Lawkekê nû, ji we re xwînim
Keziyên Xecoka Silîvî...
Ji dil vehînim
Tembûra Feqiyê Teyran...
Bo pizokan
Bo bîtanok û kevokan
Çak şarînim
Wekî xurta
Ava vî gundî serhevraz,
Bo serekaniyê zivirînim
Zevîkan ade kem, şe kem
Tev dergehên daêxistî...
Bo xatwîn tîrojkê vekem
Ew landika nav daye min
Ew dara sîtav daye min
Dar û bera,
Têwer nekem
Têwer nekem

7
Eger ez kaşoyek bûma û ...
Gotibane min:
Bo çi te pişt,
Ya çemyaye xaro ve?!
Pişta xo rast ke hilo ve
Da bêjim ez
Bo çi xemên pirteqalên,
Cinîka Mehmûd Derwêşî...
Bûne gilwaz û tilove?!
Bo çi werzê
Xanî ji dil perçan kirî...
Herê bê dan û bê tov e?!
Ew bihara Nîrodayî pal daye nav,
Xert û şov e
Xanima dilbera Lorkayî...
Ji nav deftera şi'irên wî,
Rabû çûve
Lewre pişta mina qof e û
Rast venakem
Yan dê mirim
Yan lîsekê,
Bo dîkilên bangên spêdan...
Dê ava kem
Dê ava kem

8
Eger ez şahînek bûma û ...
Gotibane min:
Lo şahîno
Xemkomkero, xemrevîno

Çima dengê te nahêtin?!
Takê ku te, dadaye ser
Nabilind bît û hejyêtin
Da bêjim ez
Teva barana dengê min,
Çik nebûye û ...
Her dê hêtin
Ji mêj ve bapîrê min gotî:
Coka av lê çûyî carekê,
Dê her lê çît û ...
Dê zêtin
Evîna cama dilê me mişt kirî,
Ne xar dibe û ...
Ne tê rêtin
Ew Mîhrebana Berwarî...
Hindî şeva dirêj bîtin,
Spêdê meşka xo dê kêtin
Nebêje min
Mêw êdî nadetin tirî
Nebêje min
Bazê ji hêlînê firî
Nebêje min Derwêşê Evdiyê mirî
Êdî şepal e Edlayê...
Narevêtin
Nebêje min
Nebêje min

20.5.1977

STRANEKA NÛ YA KAWIS AXAYÎ

1
Lo Xalo
Sahî nema
Payîz hat û...
Dada çema
Kirosk ji bo spêda naxwînin...
Ji ber xeman
Xalo çima?!
Mêwa tirî
Ne bêsîre da û ne tirî
Tenûra sewkan ya mirî
Kûza mamê Xemo...
Barovê xwar û vedurî
Sumên hespê xo biçîne,
Li serê girî
Paşî temaşa ke Xalo
Hêza şevê
Hêza xemsarî û nelivê
Wa çi li me kirî!

2
Lo Xalo
Siyar ji kimêdan direvin
Nîşanên evroke di geş...
Zik û devin
Tîrên berwar
Rêka dîwana rastiyê...
Vênakevin
şalok û das...
Bo maçîkirina guliyên şenggenimî,
Qet nalivin
Vede bi xo kêleka nû...
Kêla berê,
Bo beroka pêla kevin
Hîviya me

Bo bûka nedîtî xena
Bo terzina kezî zerbûy…
Li ber betena
şêlkên baranê ne û tev in
Xalo tev in

3
Lo Xalo
Dinya dihijyêt, xirab nabît
Befir xatwîneka sar e û …
Lê venabît
Ew siyarê…
Jor de nehêt û nekevît
Li ser pişta
Canî û keêlên ku wekî,
Bayê bezê
Duta nabît
Roja bête,
Hindavî axa welatî…
Xort û sîpe,
Ger lê hestin
Dest û piyan lê bibestin
Ava nabît
Tîra şeyda û sotiya…
Du belek çavên nîşanê
Gazî diket,
Ka ew kivanê nivistî?!
Bila rabît
Bêje qolqolên tariyê…
Sîbera dara gwîza me,
Hemî gava bo te nabît
Bo te nabît

4
Lo Xalo
Benda Romiya bendeka dirêje Xalo
Hat leşkerê şepola reş…

Wekî belgên daran e Xalo
Evro li bêdera xwast û hîviyên…
Xanê Lepzêrîn,
Talan e Xalo
şûrelewendiyên kevokan birîn,
Neke tirane Xalo
Gurzên me bo pencên tariyê…
Find û çira ne Xalo
Kê gotiye me berên sengers xarîne Xalo
Kê gotiye me xewnên dilbera
Sotîne Xalo
Me ji van
Berdî qareman e Xalo
Me ji van
Berdî qareman e Xalo

5
Lo Xalo
Ewrên me, direwan naken
Dê baran hên
Bihar ji zomên me bar naken
Dê kanî zên
Dê bîte barbara karan
Hey heya xurt û siyaran
Dengê stran û xoşî û…
Serniqaran
Dê gehîte
Hemî xîvetên koçeran …
Hemî waran
Straneke bo te dibêjim
Lo Xalo
Belkî tu biye ji guhdaran
Tu ji guhdaran

23.6.1977

ÇEND WÊNEYÊN SAVA

1
Ronahiyê carekê gote tariyê
Were, bo te du çavên geş
Têr binêre,
Bejnên keleş
Tarî tirsinok e, revî
Wekî qolên çekçekîlan…
Kete şikefta û dar û devî
Min wê gavê
Zanî eger
Zilkek tinê
Xo bisojîtin bo rastiyê
Milletek dê pê bît xinê
Tarî dê ji ber,
Mişext bîtin
êdî naket ripinê!

2
Mêwa tirî
Carekê gote histirî
Ger tu nanê jaran nebî
Fêqiyê rêbaran nebî
Sîbera şengebêriyên…
Waran nebî
Meya lêvên hevrî û…
Dildaran nebî
Baran nebî
Baştir ew e, her tu nemînî û …
Tu nebî
Her tu nebî

3

Spêdeyekê
Rîbarî gote aqarî
Piştî êşim
Natebitim
Hevsara cokan dikêşim
Ewrên esmanî digivêşim
Da baran bêt û av bidem,
... Zevî û axan
Da şîn bikem
... Hîvî û daxan
Tu çi nakey
Lewren her pîş û pelexî
Bo sum û solên biyaniyan ...
Her kelexî

4

Ciwan kevokan
Carekê gote çeqokan
Bo we şerim û fihêtî ye
Hemî gava,
Bîsta we li ser me ketiye
Ya çûy çû
Ji evro pê ve:
Yê ava gundî şêlîket
Yan zêlîket
Weku kelem û dasiyan...
Bidîf êlî ket
Ger diwêrin
Herin navê wê veşêrin
Yan bes hwîn bo
Ciwan kevokan,
Xort û mêr in?!
Xort û mêr in?!

23.10.1978

HEYRANOK...

Keçkê dînê
Kê gotiye
Tu li ber çavêd min
Ya ketî yan dê kevî... ?!
Kê gotiye
Dê carekê masî sil bît,
Ji ava şetî... ?!
Her evîndarê caran im
Evroke tu
Li evê deşta pan û berîna dilê min
Tinê, tinê
Xudan reşkon û ...
Xîvetî!

Kurko dîno
Perîşan im min xew nayê
Leylîxana çilkezî me...
Keftî me ber, hinga tayê
Dê were destê xo
Di gerdenoka min werîne
Berî mercank û moriya...
Rarevên dwîlkê dunyayê

Keçkê dînê
Çenda dûrî, ya nêzîkî
Te bi awirên xo vekujtin,
şikak û Millî û Kîkî
Ez ê xewnekê dibînim:
Zavakê barovê ez im

Tu jî ciwanê,
Li textê azadiyê bûk î

Kurko dîno
Yê min dixwazin
şuwa nakem
Dest û berîkêd bavê min
Pir gotin û jivan biken...
Bi ya wa nakem
Piştî bejna ter û tola,
Siyabendî û Memê Alan...
Jehremar bît,
Mêran nakem

Kiçkê dînê
Evroke aşiq neêk e,
Ew tijî ne
Ez im, Cizîrî û Xanî ye û ...
Cegerxwîn e
Bawer bike ciwana min ê
Peyva ji bîrkirina navê te
Di defterkêd me de nîne
Di defterkêd me de nîne!

29.8.1982

HEYV

Dengekî got:
-Bo çi dema heyv dihelêtin
Tu berê xo,
Jê werdigêrî û...
Te nevêtin?!
-Min nevêtin:
Çunku herro têt û meşka,
Dînekê taze dikêtin
Car xo dikete
Naneka gerim û qelandî...
Bo birsiyan
Car xo zirav û dirêj diket,
Wek qamçiyan
Careka din
şîr û şalok e di destê,
Tev Ejdehak û tajiyan
Heyveka sara wek twîla...
Herro xo di axekê vedet,
Min nevêtin
Xo ew bibîte ciwaneka kenîtera
Çardeh salî û ...
Dergehê dilkê min biqutît
Ez dergehî lê venakem
Bila zîz bît û nehêtin
Min nevêtin!

1982

LAWIK

Kekê min o
Çerxa van rojan û şevan…
Çenda xar e
Ne şilqek bi vê gomê dikevît
Ne pêlêd rûbarê zuha,
Têne xar e
Eve serê hinde salan û mehan e…
Dibizivim
Xo dihavême gera mirinê
Di nav agirî de dinivim
Da lîsekê,
Bo zarokên xo binijînim
… Çû ne diyar e!
Kekê min o
Xemêd min naçine nav,
Çû deftera
Kulî beşkî…
Xerzê xo rête zeviyan
Sîbera xo,
Kêşa hindavî geliyan û…
Çi tişqilî di va deveran… ?!
Dê rabe kekê min rabe
Hespê xo têz ke
Rima xo gerim ke
Çavekê li dûr û piştêd gundê me bigêre
Vî derdî ji canê wî bişû…
Vavêre keseran
Kekê min o
Çi dareka rihdirêj im,
Di vî warî de
Ba û bahozêd payîzê,
Belg werandin…
Ta qirandin…

Çi bêbext in di vî karî de... ?!
Belê keko
Hemî bihareka taze
Êşa dikujim
şaka dihavêm
Kesk dikem xemlê
Wekî xortezavayekê...
Di jiyê çardeh salî de!
Kekê min o
Ava vî rûbarî çima,
şêl û bêl e... ?!
Bo hindeka
Qend û hingivînê mêşan e û...
Bo me jara hemîşeyan,
Xar û xêl e
Ez ê rabim berê vî rûbarî rast kem
Serhevraz kem
Da bigehîte,
Com û omêdêd têniya û ...
Gişt nihêle
Kekê min o
Eve hateve û xerzê,
Qelereşka
Xewin sotin...
Hîvî dotin...
Mirandin miştaxên tirî û ...
Xêrêd meşkan
Dê rabe destêd xo helke û ...
Hêrişeka mêrane kel ke û...
Bihêle tu teşmokê wan
Careka dî,
Bikevît teşkan
Kekê min o

Hayê hayê
Min û te û evê êşê û ...
Vê belayê
Xo berdaye şar û gundan û ...
Dar û beran û ...
Zevîk û bêderêd kayê
Dê rabe kekê min rabe
Xo bike teveka baranê û ...
Gurmêneka
Heyva gulanê û ...
Bişû kolanêd gundê me,
Ji vê tayê
Kekê min o
Ez dizanim bi kul û janî
Ne ev şeva tehil û giran...
Rihêd xo ji nav me dikêşît,
... Diçît bi ciwanî!
Ne ji evan tarî ewirkan...
Têt baranek,
Bizêt kanî!
Ka baxve
Çitov teyrî...Çi siwarî
Di ser sînorêd sê dewleta re difirî,
Xir dikey danî... ?!
Kekê min o
Siyabendê Silîvî me
şeva dibirim
Li ser banêd ewran difirim
Perdaxeka azadiyê min divêtin,
... Pêdivî me
Hindî reş çavêd Xecokê...
Biteyisin...
Bilqan biden

Wekî steyrokêd esmanan…
şilqan biden
Li ser evîna xo yê riştim
Lê venabim,
Bi hîvî me
Kekê min o
Di nav çeperan de omêd bûyîn
Di nav çepera de dê mirîn
Em ê çavêd ronahiyê û …
şengesolavêd rastiyê
Bi cana dikirîn
Roj bo rojê bilind dibîn
Berfstêra
Berferşê gurd û mêran
Bo serbanê rojê,
Difirîn
Kekê min o
Evî kewî çi qebqeb e… ?!
Nêçîrvano
Hey tajî yê ravêd xelkê û …
Serşûrvano
Di nav rikê de
Di nav berfê de
Di nav agirê dozexê de
Ez namirim
Li hîviya mirina min,
Qet nebe!

28.6.1984

XEM KEÇEKA KURD E

**Em û ew di şevekê de,
Xudê dane
Vêkra em mazin bûyîn... Rabûyîn
Ew bû bok û ...
Em zavay ne
Di gel rûbarêd me dizêtin
Di gel zarokêd me şîrî dixut
Li ser textekî... Li ser cihekî
Em û ew pêk ve dirazayne
Heçiyê xem nediye
Xem kiçeka Kurdî ye
Hera bi kiras û kurtek û ...
Guharêd Heyderanî ye
Sola di lingê wê de jî,
Ji çêkirina hostayekê Babanî ye
Xoş xoş diçîte govendê û ...
Keyfa wê li ser şêxanî ye
Ev xema he
Di gel koçerêd me yêd dêrîn...
Herdem dihate zozanan
Hay jê hebû
Bigire û bikêşa şivana
Li ser çerwana
Bi çavêd serê xo dîtiye:
Demê Xecoka çav belek...
Siyabend kujtî,
Bi kovanan
Ev xema he
Di gel birsî û zîvarêd me,
Diçû aqara...
Komir dibirî... çulî dikêşa
Kezî-biskêd xo girê didan
Zend û baskêd xo heldikirin
Bivbiva wê bû ji tiraşê bo tiraşê
Nola mêşan**

Êvarî jî diziviri kulk û zincêd me,
Fire westiyayî û kerixî…
Can lê têşa
Ev xema he
Li mala Cizîrî dinivist…
Hevgura wî û Selma yê bû
Ne ji wêrê diçû… Ne jî dimir!
Hestîgiran…
Wek tayê bû
Di ser hindê re jî sil nedibûn
Hersêya ji qazanekê dixwar
Bo wan ew şûna dayê bû
Ev xema he
Carna difirî
Diçû dadida Burca Belek,
Li dîwana Bedirxanî…
Di nav qehwa wî de digerya
Di bin kurkê wî ve diçû lîsî û …
Mîna peloxêd agirî,
Li ser qelona wî didanî
Heta li serî befrê spî kir
Bextê wî rekir, vajî kir…
Heraftin lê nav û xanî!
Ev xema he
Salekê tev çûl û çiya…
Bitinê birîn,
Çû def qazî
Her weku têşka roviyan,
… Bi fêlbazî
Rabû kopalê wî şikand,
Li wî hevrazî
Qazî jî pîrekê kalê bargiran bû
Rahejya û ket
Hemî şadî û xoşiyêd wî…
Bonef tazî!

Ev xema he
Birastî diya bavê min bû
Lew digotnê Salihê Xemê
Xemêd wî jî gelek hebûn
Dibarîn mîna keserêd,
... Zînê û Memê
Ketiya wî,
Zevreka xar û werpêça...
Rêya wî di nîvê re tor bû...
Ev xema he
Vê êvarê li mala şêx Mûsa,
Distirî
Gûmêd coşa wî şilqandin...
Sikrêd soza wî peqandin...
Pawanê hîviya lê durî
Bi carekê
Cegerê têk perityê wî,
Bo derd û xon û...
Kuzirî
Ev xema he
Hindek şeva lebleban e...
Dergeh-dergeh malan diqutît
Diçîte jor
Dileyzîtin
Saz û awazan gerim diket,
... Dijenît bilûr
Pis û zarok...
Jê ditirsin... Xo vedişêrin
Nifrîna bi zarê xo dibênê û ...
Naçine dûr
Ev xema he
Heyamekê...
Desgirtiya hevalekê,
Hêjay min ê bi zend û mil bû
Herro destê xo di stoy diwerand

Xo têvedida...
Di gel di lorî...
Dizanî hêlê dil kul bû
Roj ava bûn...
Hevalê min, çûl bi çûl, berî bi berî
Xo jê qetand û teriqî
Hind nema bû
Hemî bûna wî ji ber wê,
Tev de helyêt
Wesa pil bû!
Kiçê xemê,
Xapînokê
Aşiqa lawik û beten û ...
Çiyakêd me
Wek tevrî û batînokê
Dê carekê:
Ji ser mijganêd me yêd çemyay...
Were xarê û dakeve
Ji nav nivînkêd me,
Derkeve.
Hema bihostekê xanim
Ji kincirekon û reşmalêd me,
Dûr keve
Te mala bavê şewitiyê
şev û rojan...
Me ji ber te her xar û rev e
Em ji dijwar e tîrêd te qurtal nabîn
Tu bi Xudê key bes ke,
Bi dûf me nekeve!
Bes ke,
Bi dûf me nekeve!

14.12.1985

Xelîl Duhokî

Di sala 1951'ê de, li bajêrê Duhokê hatiye dinyayê. Heta bi berheviyê xwendiye. Ji sala 1970'yî û pê de dest bi nivîsîna helbestan kiriye. Çendîn çîrok jî nivîsîne û belav kirine. Di piraniya rojname û kovarên Kurdî de, helbest û vekolîn belav kirine. Endamê Yeketiya Nivîskarên Kurd û niha jî endamê Yekîtiya Nivîskarên Kurd li Swêdê ye. Di pirraniya mîhrecanên edebî de helbest xwendine. Jimareka wan jî wergerayne ser zimanê Erebî û Swêdî. Di sala 1982'an de, ji ber terora rijêma faşîst ya Iraqê reviye û gihaye rêzên şoreşa Kurdî. Niha jî li Kurdistanê ye.

Heta niha ev pirtûkên jêrîn û mişe pirtûk bi tîpên Erebî û Latînî gehandine çapê:

1. Te çi viya û min neanî- dîwana helbestan, 1982.
2. Gaziyek ji cergê Asya- dîwana helbestan, 1989.
3. Min digot û te vedigêra- dîwana helbesta, 1990.
4. Ragirtin- dîwana helbestan, bi Kurdî û Swêdî, 1990.
5. Leheng- vekolînek li ser çîroka kurt ya Kurdî, 1983.

   Heta niha 25 pirtûk, li ser helbest, kurteçîrok û vekolînên edebî, çap kirîne.

KELEKVANO

Kelekvano!
Aveke bûş e pir pêl e.
Me nehêle.
Evî qîtê me komkirî, wî lê bike.
Derbaz bike.
Ji destên dijminê neyar.
Bê birîn û paş bê hewar.
Kelekvano!
Were bibîne zarokê day lê mirî.
Gorî kirî.
Vê bîjina mêr lê nemay,
Şehîdkirî.
Birîndarê birîn evro lê kul kirî.
Kê sax bikem!
Kê ji pencên van dirindan rizgar bikem!
Lê nêzîk e difna dijminan bikem bêder,
Ji dil cencerê li ser bikem…
Kelekvano!
Kavlekê hey li ber girî,
Bê dergeh e, ew yê me ye.
Hindek zarok tê de dijîn,
Şepirze ne!
Hêj biçûk in, çi nezan in, ew yên me ne!
Zûbe vî qîtî bigehîne.
Ji destên xwînmêjan derîne.
Hêj nû mal în…
Kêm heval în…
Li cem dijminan em çi nîn în.
Ya ji wan ve, em qaçax în…
Yan rêgir în…
Em karwanan dişelînîn.
Yan zarokan diqelînîn.
Ne we nîne…
Ne bi gorên tev şehîdan, ne we wenîne…
Belê me divêt em jî bijîn
Wek milletan.
Bes bimînîn li bin destan.
Kelekvano!

Bîstanên me hişik kirin…
Av jê birin.
Zarokên me ser jê kirin.
Ev sorgulên bi xwîna me hatîn çandin,
Ji nav birin.
Di ser hindê re we dibêjin!
Lê ya me divêt rojek nû ye.
Buhareka xemlandî ye.
Gulên weryay sera rakin.
Ev hejare kolkên herriftî ava kin.
Me ev divêt, lew dibêjin
Kurd qaçax in… Kurd rêgir in…
Kurd karwanan dişelînin…
Kurd zarokan diqelînin…
Kelekvano!
Hindî kulyên xore hebin
Li nav genimî dirrinde bin
Dê carna em jî birsî bîn…
Xudan kelem û stirî bîn…
Welê bila ew her hebin
Her mişe bin
Ew bi tinê dê rûreş bin
Demê rojeka nû dihêtin.
Zû dihelêtin.
Dê her êtin.
Kelekvano!
Rabûre bêje cîhanê
Bêje cîhanê rastiyê.
Kî ne hevalên aştiyê û tenahiyê?
Bêje çi ne?
Kurd çi tuxm in?
Rast qaçax in!
Rast rêgir in?
Yan divên mafan wergirin…
Dê wergirin… Dê wergirin…

Duhok, 1973

GAZIYEK JI CERGÊ ASYA

Ho birano
Rêvîng in em her bê çira!
Erê çirra!
Li nîva şeva reş û tarî.
Ne heval û hogir hene,
Hilgirin harî me barî!
Ma dibîtin
Kotirkên me mişext bibin!
Hêlîna bihêlin derbibin.
Werin evroke bibînin
Kelexên çîçik û poran,
Li çal û koran, îro rizîn.
Kevokên me, li hemî nizaran qirrqiçîn.
Masî hatine daîran yan xendiqîn.
Lê birano
Her çend kelek, dar belav e.
Rûbarek pirr tor û dav e.
Lê me xebat û bizav e.
Çinku gelo
Kewên me her yê diqeb in...
Mahînên me hemî sihara dişih in...
Gulên me çandîn namirin,
Her digeh in...
Bawer biken, dê rojek hêt
Her çar qulaçên dilê me,
Geş bin, vebin.
We diyar e tev dijminan ne li bîr e
Yê ku evro şehîd dibît
Gorî axa pîroz dibît
Bi serferazî... Bi şanazî...
Gencekê dî
Bi tiveng û rextan radibît
Çinku birano ew bêhna,
Paşerojeka geş û nû
Dihelkêşît... Dihelkêşît...

Duhok, 1974

AGEHDARIYEK
JI BO CIVATA MILLETÊN YEKGIRTÎ

"Piştî pezî ser jê dikin,
Digurên û kevil dikin.
Lê evroke li welatê min,
Berî mirovî bikujin,
Di zîndanan de kevil dikin... " (1)
Erê gelî daxazkerên serbestiyê
Yên aştiyê û tenahiyê
We dîtiye?
Dîroka milletê me jî bihîstiye!
Li welatê min, ker û gulkan,
Gêrê dikirin.
Niha dizirin.
Li geliyê Zîlan(2) û Çarçira(3)
Hizaran xelk, bin ax kirin.
Li Sorya(4) û Dekan (5) sotin.
Gulebaran kirin.
Zîndan di pirr in.
Lê xelkê me,
Şengedoza xwe bernedan,
Xendek, çeper çol nekirin.
Pa dê werin!
Hûn li çi digerin!
Xwîn ya pengî.
Li kî derê û kengî,
Zikê jina avis bi şert
Dihêt dirandin!? (6)
Li kî derê û kengî,
Mirov bi saxî dihêt veşartin!? (7)
Li kî derê û kengî,
Li şûna diyariyên sersalan,
Napalm û top,

Ji bo zarokan dihên hinartin!?
Lewre gelo
Di nav kelexên mirovan da...
Di nav darristanên sotî da...
Di nav xanîkên herraftî da...
Ez li azadiyê digerim...
Her ya fere pêş de herrim.
Bawer dikim.
Rojeka nû wê ji me re bêt.
Buharek û kanî bizêt.
Li serê gir û kopêt çiyan
Li serên riyan
Agirekê geş hil bikîn...
Kurdistanê bixemlînîn, himbêz bikîn...
Newrozekê ji dil bikîn...
Cejna we û xelkê jêrdest,
Pîroz bikîn...
Pîroz bikîn...

Duhok, 1974

1. Ji helbestvanê Ereb, Ebdulwehab Beyatî hatiye wergirtin.
2. Piştî şoreşa Kurdî di sala 1928'an de têk çûyî, humuketa Turkiyeyê, hizaran xelkên çendîn gundên Kurdistanê, di geliyê Zîlan de, dane ber topan û piranî şehîd kirin. Dibêjin: Rûbarê di gelî de diçû, ji xwînî sor bibû.
3. Di roja 23.1.1947-an de, di qada Çarçira de , serokê Komara Kurdistanê li Mehabadê, Qazî Mehemed û hevalên wî, bi destên rijêma şahê gorbigor hatine bidardakirin.
4. Sorya, gundek e dikevîte devera Behdînan, nêzîk bajêrê Zaxoyê. Di sala 1963'yan de, hukumeta faşîst ya Iraqê, gişt xelkê gundî ku ji fileh û musilmanên Kurd pêk hatibû, hemî gulebaran kirin.
5. Dekan, navê gundekî û herwisa yê şkeftekê ye, dikevîte devera Behdînan, nêzîk bajêrê Êsifnê. Gişt xelkê gundî. Ji ber top û firokên rijêma Iraqê, reviyabûn û çûbûne di şkeftê de. Lê kirê girte û leşkerê Holakoyê Bexdayê, agir berdane şkeftê û hemî tê de şewitandin.
6. Di sala 1963ê de, jineka Kurd kete destên leşkerê hov yê Iraqê. Ji ber ku jin ya ducanî bû, lewre şertanê kirin, da ku bizanin, ka jinê kur heye yan jî keç!! Bi hovane zikê jinê dirandin...
7. Di sala 1963ê de, li bajêrê Silêmaniyê, ji heştê kesî pêtir, bi destên faşîstên Iraqê, bi saxî hatine bin ax kirin.

DASTANA PALEYEKE KURD

Ho birawo.
Sîng pîlawo.
Weku niha, bîra min dihêt,
Dema tu hatiye karxanê,
Bi zikê vala û zaro di birsî.
Li te jî dixurrîn, here, here,
Kî dizanît tu çi kes î!?
Hîngê kekê jar min zanî,
Tu jî mîna min bê kes î!
Tu çi dixwazî, tu li çi dipirsî!
Erê ma te ne li bîr bû,
Demê volkana Bêkesî (1)
Peqî û digotî bê tirsî:
"Bîst û hewt sale min rêncberî tom
Be nan û aw û cil û bergî xom
Xizmetim kirdî le Îran û Rom
Le pênawî tu Şikawe estom…"
Lê birawo, sîngpîlawo.
Weku niha bîra min dihêt
Gava te çav bûne du stêr.
Te deng bûye hurmênek û tu bûye şêr.
Rast te gotî:
Ez pale me.
Barê min tev cara xem e.
Merra min bo zileçavên tev dijminan,
Kêr û çeqok û kelem e.
Bizava min ya herdem e.
Her ya fer e xwe hişyar kîn.

Zulm û sitemkaryê rakîn.
Lewre min divêt
Gurg û rîviya rateqînim.
Şêr û pilingêt meydanan,
Vezivrrînim gêrê dîsan.
Kew û kevok û mirîşkan,
Ji mişextbûnê vegerînim,
Carek dî hêlîn û lîsan.
Ji tev kaniyan,
Ramalim kirim û zêriyan.
Gewriyên jar û têhniyan,
Ji qirrqiçînê. Ji hişikbînê.
Av bidem carek dî, dîsan.
Bipeqînim, bidirînim.
Genîzikên, noker û xwînmêj û pîsan.
Lê birawo.
Sîngpîlawo.
Taca serê tev jarawo.
Min hind dît tu li min berze bûy.
Lê kerr nebûy.
Bêdeng nebûy.
Li hemî layên esmanî dengê te veda,
Gelê bêdeng û kerr û lal,
Neken zaro bimînin birsî...
Ne çi jîn e ya ku dibûrît bi tirsî...
Ne çi jîn e... Ne çi jîn e...

Duhok, 1975

1. Helbestvanekî bi navûdeng yê Kurdistana Başûr e.

MIN DIGOT Û TE VEDIGÊRA!

Narîna min
Min digot û te vedigêra!
Min digotî:
Jiyana min, biyabaneka têhnî ye
Qirrqiçî û hişk û bê av e!
Te digotî: Min xwîn av e!
Min digotî: Esmanê min,
Ji mij û moranê girtî ye û bê hetav e.
Te digotî: Çavê min roja li hindav e!
Min digotî: Sorgula min,
Çirmisiye û bê xunav e.
Li nexşeya şenge buharê, ya bê nav e.
Te digotî: Ez im nexşey divehînim
Wê ji te re ev silav e.
Min digotî: Qonaxa min,
Rêkeka pirr stirî û dav e.
Te digotî: Min ji bo hindê bizav e!
Hey narînê!!
Pa ka dilê lîsê caran?
Ka ew sîngê derya mezina
Dildar û evîndaran?
Ka ew axiftinên şirîn,

Te vedigêran, bo me êxsîr û hejaran?
Kanê? Kanê?
Her ho zûka,
Te armancên xwe ji bîr kirin!!
Te tev hîvî û omêdên min, ser jêkirin!
Erê nayête bîra te, wek te digot:
Payîza te, dê kem buhar û xemlînin!
Sed hezar dermanên bijar,
Dê li birînên te werînim!
Dê te ji derya kovanan,
Qurtal kem û zû derînim!
Pa te bo çi ev agira berda dilî!!
Ew buhara te digotî nexemilî!!
Lê narînê
Ger careka dî tu hatî
Dîsan te viya evînê bikey.
Haj xwe hebe, kurkê nezanîn û fêlan,
Nekey ber xwe û dilîn nazik
Pirr kovan û axînk nekey!
Baxê Êrem kavil nekey!
Da navê te li ser dilê min bêt çap kirin...
Sexmeret hîvî û armancan,
Xwe bideme gorî kirin...
Gorî kirin...

Duhok, 1976

DEREBEG

Derebegan li ser rûbarê,
Gundê min sikir çêkirin.
Hizir kirin.
Tev cinîk dê ji têhnê mirin.
Lê ji bîr kirin.
Ku li dûrên şenge gundî.
Kanî di pirr in...
Kanî di pirr in...

Duhok, 1977

RAGIRTIN

Erê bira te zaniye,
Li hindek qulaçên cîhanê,
Qazanên xwarna zarokan
Di tijî ber in!
Li zîr û giran,
Giya bijare û buhar e,
Lê kar û berxên hejaran,
Lê naçêrin!
Li cih û dira,
Demê xanya bi xuha enya xwe çêdiken,
Biyanî dibêne xudana,
We bo me yên ava kirin,
Hilon herrin!
Lê di gel hemî
Birsatiyê...
Hejariyê...
Zordariyê...
Xwe radigirin...
Xwe radigirin...

Duhok, 1978

NOBEDARÊ MEH Û SALÊ

Bo raperînên milletê Filistînî yê xwe ragir...

Filistînê
Ay li min û vî agirî
Ay li te wê kûrbirînê.
Piştî ezyet û lêdanan,
Ya fer ew e her biazirî.
Alay nedanî, helgirî.
Bawer bike û şoreşgerên te dizanin.
Ger nobedarê şevê bî,
Yê şev û meh û salê me!
Ger birîndarê gulê bî,
Ez hogirê,
Êş û axînk û kulê me!
Ger esmanê te tarî bît.
Yê min li taryê top dibarin!
Ger rûbarê şenge jîna te şêlî bît.
Yê min pirrî dirrinde û neheng û mar in!
Ger li paryê keda te har in.
Parî û tev hîvî li min xwar in!
Zarokên min di bêwar in...
Gişt zordar û kirêgirteyên cîhanê
Li min neyar in...
Lê tev milletên bindest û azadîxwaz
Li min heval in.
Evca hevala dil birîn...
Dibên çira li me û li te jî vemirîn...
Nexêr... Nexêr... Nevemirîn...
Bi hezaran me şehîdên,
Di vê rê de gorî kirîn...
Şoreşger alahilgir e,
Kî dibêtin em dê revîn!
Li hemî tengavyan dibêjîn:
Dê serkevîn û pêşkevîn...
Dê serkevîn û pêşkevîn...

Duhok, 1979

HEJARÎNO!

Ey hejarên vî welatî
Pirr dirinde û çi gundek lê,
Nemay ava...
Sedan sal e û ta ku niha,
Rojê bi dehan bin ax dibin,
Ji pîr û genc û keç û savan.
Ne dijminên we dirawistin.
Ne hûn dikarin xwe rizgar kin,
Ji tor û davan!
Hejarîno!
Koçerên bêwargeh û kon!
Vî dijminî deşt û zozan wêran kirin,
Dê kî ve zaroka hajon!
Dawiya çerxê bîstê ye û hêşta,
Jin û dayîkên we, ji şêxan re,
Nanî dipêjin. Cilka dişûn...
Hêşta keda destên hewe,
Derebeg û axa dixwin!!
Hejarîno!
Heta kengî, dê xaniya ava ken û
Qet nagehin tê de rûnin!
Qurbaniya den û dê her
Hejar bimînin!
Rêkê bibînin!
Şax û daxên welatê me,
Bi hizir û bîrên,
Rast û dirust bixemlînin.
Bawer biken,
Paşeroja geş bo we ye,
Dê her bînin...
Dê her bînin...

Duhok, 1983

Mueyed Teyib

Di sala 1957'an de, li bajêrê Duhokê ji dayîk bûye. Her li Duhokê xwendiye û paşî di sala 1982'an de, ji ber terora rijêma faşîst ya Bexdayê, nekariye zanîngeha Bexdayê bi dawî bîne û gihaye şoreşa Kurdî. Her ji sala 1974'an û pê dê, dest bi nivîsîna helbestan kiriye. Helbest û berhemên edebî jî di piraniya rojname û kovarên Kurdî de belav kirine. Di piraniya mîhrecanên edebî de beşdarî kiriye. Endamê Yeketiya Nivîskarên Kurd li Kurdistana Başûr niha jî endamê Yekîtiya Nivîskarên Kurd li Swêdê ye. Di sala 1983'an de, gihaye welatê Swêdê. Niha jî li Kurdistanê ye. Dîwaneka helbestan çap kiriye.

FIRREKA BAY

Kurdistanê!
Firreka bay
Ji çiyayekê befir lê may
Evroke çavbeleka min ya girêday
Li bin kûnekekê reş û diryay
Li nav deşteka bê bav û day
Roja aryay
Xîzê şaryay
Zerya min ya di xuhê re may
Ez ê ditirsim
Ji dilbera dêmbefir û xwîn
Ji enya kever
Ji bejna şirîn
Ji dilê evîn...
Lê bûy birîn
Ji cergê zozan...
Lê bûy kovan
Ezê ditirsim...
Roja aryay...
Kirêt biket
Hizar deqan li enyê biket
Rengê çiyan ji dêmî bibet!

Besra, 1975

GULYA GENIMÎ

Heta serê gulya genimî nebirin.
Cencer nekin.
Ducarkî li aşê hûr nekin.
Hevîr nekin
Li bin sêla reş,
Agirekê sor helnekin…
Nabîte nan!
Ewir heta nepeqîtin
Gurrî û agir jê neçîtin
Nabît baran!
Dilê min jî heta destê xem û janan,
Negivêşît,
Nabîte "Lawik" û "Heyran" !

Bexda, 1978

EW ÇIYAYÊ BÛYE GIR

Hebû, nebû
Li pala gundê me yê biçûk
Çiyayekê bilind hebû.
Spêdeyekê, riya xezalekê vêket.
Êdî ji eşqa wê xezalê
Çiya şîn bû…
Têk de bû gul.
Xezal di himbêza wî de ma.
Êvaryekê, nêçîrvanek hat û
Xezal ji çiyayê me vebû.
Spêdê gundê me hişyar bû
Ew çiyayê ho yê bilind
Ji xerîbiyên xezala xo…
Yê bûye girkekê biçûk!
Ax gundîno!
Ew çiyayê bilind ez bûm!
Ew xezal jî yara min bû!!

Duhok, 1979

STRAN Û BEFIR Û AGIR

1)
Ne ez benî!
Neke kenî!
Welatê min, befr e... Befr e
Kengî befir bûye tenî!?

2)
Ne ez benî!
Neke kenî!
Welatê min, ne rûbar e
Li nav deryayê berze bît.
Welatê min, ne buhar e
Havîn dê hêt û çirmisît.
Ne. Welatê min çiya ye û
Çiya ji cihê xo nalivît.
Befra me jî hera ketî û
Her dê kevit.

3)
Welatê min!
Hey befir û xwîn!
Tu ne bax î, da ez bêjim!
Ew baxê garan tê çerîn,
Min nevêtin!
Tu ne Lelîxanî û ez Hesem axa me,
Da ez bêjim:
"Ew sîngê hatiye perxîn
Min jê nevêt maç û evîn. "
Ne. Tu behr î û
"Behir bi devê sa pîs nabît"
Dil ji eşqa te rîs nabît!

4)
Welatê min!
Hey befir û xwîn!
Demê şev û tarî direvîn
Rojê hêdî
Tîrojên xo belav dikirin
Min çavêt xo jêk vedikirin
Da hêv keme...
Çiya û dol û nihalên te
Min digotî:
"Hewar tu çendê mezin î
Tu behrek î û ya bêbinî!"
Lê rojekê...
Birînek di sîngê min çê bû
Derê birînê her vebû
Heta ku bûye pencerek
Min tê re dît:
Te bi çend çiyan û dolêt xo ve
Dilê min yê kirye hêlîn.
Hîngê min zanî sîngê min
Ji çiya pir e!
Tu yê biçîkî û dilê min
Ji te mezintir e!

5)
Welatê min!
Xwîn û kevî!
Kê gotiye?
"Tu yê ketî yan dê kevî"
Ger tu ketbay...

Çewan gemî da bi rûbaran de hêne xar?
Çewan roja me da helêt û ava bît...
bîte spêde...
bîte nîvro...
bîte êvar?
Çewan şivan da bilûrêt xo helgirin?
Çewan şêrêt te da xurin?
Çewan perasî da dilê min vegirin?

6)
Welatê min!
Çend du çavêt reş û belek
Dikevne serêk,
Du nêrgizêt şeng û şepal...
Dikevne berêk.
Ûhosa, dê rojek hêtin
Dê biye mêrgeka xemlîn
Stirî nabin
Dest û tilêt zarokêt me xwîneloken
Evca demê êvariyan
Ji aqarî tên
Dê sirûda aştiyê bên
Bêrîvanêt gundê me jî
şûna şkeftan
Dê li derê xanîkê ava
meşkêt xo kin!

Duhok, 1979

SIBE NEKE GIRÎ DAYÊ!

Sibe dayê!
Hêşta tarî…
Berî roj bête vî warî…
Berî hêlîn vala bibin
Berî pale hişyar bibin
Min û sêdarê jivane!
*** ***
Sibe dayê!
Kevir û tiraş û befr û xwîn
Ew dilbera min ya torîn
Dê dest di stoyê min werînît
Dê firîn çîne esmanan,
Hemî çiya
Hemî derya
Serevraz dê destêt xo bo me ragirin
Gazî me ken
Dê hêyne xar
Roj û buhar
Tavyeka barana pîroz
Bo çend mêrgêt napaliman
Kirîne qêr, hêlayn beyar.
*** * ***
Sibe dayê!
Pêlava min…
ji taca mîrî bilindtir e
Daweta min
ji hemî govendan xoştir e
Bejn û bala min
ji buharê bi xemiltir e
Evca çewan dê key girî?
Sîngê xo yê temet derya…
dê vequtî?

Pirça xo ya wekî befrê...
dê veçirî?
Ne dayê! Ne
Nekey! Nekey!
Cil û bergêt xo reş bikey...
Dergehê kolkê me yê xoş...
bo xem û nîharan vekey!
*** ***
Sibe dayê!
Xanî dê "serkê zavay" bo me bêjît û
tu vegêre.
Sibe dayê! Neke girî!
Hemî zeryêt gundê me dê hêne vêre.
Ger du rondik ji bêdestî,
Ji herdu çavêt te ketin
Tu Xudê key zû veşêre!
Da yara min, nebêjîtin:
"Lawê min mir
Ew tivenga di destan da
Mizgînî di lûlyê re jenî...
Dîsan li koçka Sultanî
Dê bîte êxsîr û benî"
Ev da rabît...
Ew kirasê ji serê kopan
Ji davêt rojê.
Min bo înay
Di şevê vedet
Bikete tenî
Ne dayê ne!
Ne yarê ne!

Bexda, 1979

EW KAXEZA NAKEVÎTE DI POSTÊ MIN DE...

Wek dayîka ji bêrê dizivirît...
Yan balavê bi nîvê dihêlît,
Landika kurê xo vediketin.
Wesa bi germî...
Ez têm û postê xo vedikem.
Lê postê min...
Wekî rextê pêşmergekî yê vala ye û
Çi nakeftê.
Ho yara min!
Ez ê li hîvî ya kaxeza te,
Kaxeza te jî bilbilekê kîvî ye
Awazêt xo li çiya dixwînît
Ne di qefesa postê min de.

* * *

Kaxeza te,
Dastana eşqa Zînê ye
Ji Memê Alan re dişînît
Posteçî jî Bekirok e.

Stokholm, 1983

BOYAXÇÎ

Ne kurê min ne!
Nekey... Nekey!
Firçê xo ji axê ranekey!
Ew postala di koşa te de,
Mejiyê babê te yê pê ve,
Boyax nekey!

Stokholm, 1983

XEWNEK

Şevê dî da!
Min xewnek dît.
-Xewna te xêr e kurê min,
Hêdî bêje, dîwar bi guh in.
-Yadê! Min dît,
Goya zemîn dibû mehfûrek.
Xudê ji esmanan hate xar,
Wî serek girt
Min serek girt
Me daquta. Me daquta. Me daquta.
Paş em firrîn
Çûyne ser stêreka bilind
Hemî çiya û bajêr û gund
Bûne zeryek nivistî û rîs
Şane şane me hêv kirê,
Ne tac mayne
Ne postal mayne û ne polîs.

Stokholm, 1984

SÎNG Û POSTAL

Ew sîng berî çardeh salan…
Çîmeneka zozanan bû,
Helalên sor
Li herdu milan sema dikir.
Ew sîng berî çardeh salan…
Zinareka Laleşê bû,
Hemî çava,
Di gel rojhelat û rojava
Tewaf dikir.
Ew sîng berî çardeh salan
Rûmeta mala giran bû
Sîng û dilê heft biran jê re perjan bû.
Ew sîng berî çardeh salan
Lawekê Kurd pawan kir û
Dilê xo li ser kire ala.
Ew sîng piştî çardeh salan…
Du keviya li ser dada,
Bayê kela eşqê lê da û
Heft zarokan jîn jê vexwar.
Ew sîng piştî çardeh salan…
Çardeh cara reş û şîn bû.
Çardeh caran lê bû nîhar
Çardeh terim, himbêz kirin.
bahoza reva reş hat
li cergê Kurdistanê…
Ew cergê evroke bûye…
Berderazînka cîhanê…
Ew sîng û çîmen û zinar û rûmet û
Pawan û kevî û goristan…
Kete jêr pistala cendirmeyekê Tirk.
Oh agirî!
Ey beriztirîn çiyayê Kurd…
Te çav lê ye… Raneweste!
Yan bipeqe û
Kevrêt xo ji xwînê sor bike!
Yan jî heta ber pêt xo
Serê xo şor bike!

Katrînaholm, 1991

Mihsin Qoçan

Di sala 1954'ân de, li gundê Bamernê, nêzîkî bajêrê Amêdiyê, ji dayîk bûye. Li Duhok û Mûsilê xwendiye û di sala 1976'an de, zanîngeh bi dawî aniye. Her ji sala 1970'yî û pê de, dest bi nivîsîna helbestan kiriye. Endamê Yekîtiya Nivîskarên Kurd e li Kurdistana Başûr. Di piraniya kovar û rojnamên Kurdî de, helbest û berhemên xwe belav kirine. Di piraniya mîhrecanên edebî de beşdarî kiriye.

Heta niha, dîwanek bi navê "Befra li vêre" li Kurdistana Başûr, bi tîpên Erebî çap kiriye. Dîwaneke din jî, bi navê "Wêne ji filmekî pirçiyayî" ji bo çapê amade kiriye.

Niha jî li Kurdistana Başûr e.

BEFIR YA LI VÊRE

Helo…
Li nik me befir wa dibarît
Li ba hewe jî befir dikevît?
Mitayê me… Erê… Erê
Yê li kolanan
Yê hewe jî
Li kolanan e?
Yan jî avahî bi dest dikevît
Helo…
Esmanê me yê azirî
Car yê qêriya radihêlît
Ji helma wê diçîtin gurî
Hindek diket girî
Heku li birîna xo dinêrît
Ew birîna…
Çavêt stêra bo derkirî
Befrê nihal yêt pir kirin
Dawetêt me yêt bir kirin
Rêkêt li gundê me birin
Helo…
Seh kene me…
Em yê li nav derya befrê de
Li kolanêt me
li ser banêt me
Li ser mijîlankêt çavêt me
Befr e… Befr e
Li derazînka
Li nav zevîka
Li ser mil û pirçên biçwîka
Befr e… Befr e
Evê befrê…
Rûyêt keçêt me sor kirin
Maçî kirin
Li pêş çavêt me negot şerm e
Helo…
Dar û barêt me dil mazîn e
Hemî tîşt li ba me ditezîne
Ji bilî xwîna dilê me…
Tinê germ e…
Tinê germ e…

Amêdî, 9.12.1977

LI TE DIGERHAM

Kulan... Kulan
Koz û kotan
Min têkvedan
Derzêt berî
Derî... Derî
Min têkşêlan
Teraş... Teraş
Pîş û helaş
Min dane bay û min hêlan
Paniyêt pêt min bûne çam
Li te geryam

* * *

Piştî li ba me ...
Bûye temar... Mij û kadî
Hat û li min bûrî revendî
Sivik silav kire gundî
Ne weku xelkê jê digotin
Ne ya kwîvî
Ya di dilê xo de ava bû...
Pirî hîvî
Hat sîtavek
Bûrî perî,
Ne gehiştim biçime serî
Ne şiyam ji ber zêrevana...
Hişyar bikem
Bêjim şirîn
Koremar e di rêka te de
Bûye gerî

* * *

şirîna ciwan
Evcar were bibine cihî
Ne bi serdan.
Bi ramûsanan...
Herdu rûyêt min bikole
Bike nîşan.
Viyana te...
Wa di dilê min de bûr dibîtin
şaka dihavêtin
Kesk dibîtin
Mezin dibîtin
şenge kulîlkêt xemla wê
Xwîna min in
Belgêt wê
Ji keskatiya...
Herdu çavêt
Kevne... Kevne yara min in.
Li hemî payîza dierinin.
Ne zer dibin û ne dikevin
Bêhna evîna me şirîn
Bêwîjan e
Mar jê direvin û
Dwîr dikevin

Bamernê, 17.8.1978

MIN ÇEND TU DIVÊY?

Ez aloz dibim
Çend carekê pisyar bikey
Te çend ez divêm?
Lewenda min…
Viyana te ne hozan e
Birgeyên wê bihên kêşan.
Ne reşatya pirça te ye
Da davêt wê ez bihejmêrim
Dirêjahî bihêt pîvan.
Ne keseke ez bibînim…
Da carekê lê bim mêvan
Ku bizanim min çend tu divêy
Lê bizane…
Ew sîbera dar û baran
Hemî berî û çinaran
Lêv û rûyêt te digezin…
Maçî diken.
Ji tîrojka rojê diparêzin
Ne ku rûyêt te birevên…
dax biken.
Hemî xewnêt…
Li pêş çavêt te dibine îşî.
Ew bayê ku tu hildikêşî.
Rûbarê rêka kadiza
Ku nizanî…
Dwîmahî li kwîrê dipengîtin
Û ne ji kwîrê têtin pêşî.
Hemî çipkêt peritîne
Bi weraz in…
Ne di akincî ne
Peşkên evîna min in.

Bamernê, 18.10.1978

REWÎNA SA...MIZGÎNÎ YE

A... Xanima şevêt giran
Torina min
Tu dizanî...
Çend xem û jan
Te yêt kirine dilê min
Bawer bike...
Her careka şev dibîtin mar
Marekê reş yê ejdehar
Xo li dûr gundê me dialînît
Tîrojkêt rojê dadirît
Gêriyêt xo yêt reş û giran
Li ser dilê min dinihînît.
Ronahiyêt mala ditemirin.
Xelk dinivin
Çavêt min dibine perwane
Dwîr difirin.
Li beyaran
Li dûr agiran dizivirin.
Da pasiyêt hemî karwanan
Hemî rêvîng û şivanan
Yek... Yek bixwînin.
Da mizgînyê bo min bînin
Guhêt min diveçinîne
Li hîviya rewîna Sa
Pêjna pêt te
Dê kengî dergê me vebît?
Ku ez dizanim
Her tinê yara min nebît.
Sotiya dîtina min nebît.
Kesê dîtir...
Li tariya
şevêt ho yêt bi sehim naderkevît
Se narewît.

Qediş, 24.1.1979

WELATÊ MIN

**Welatê min…
Ne te viyan serece ye
Da li dîf rihêt wê biçim û
Yek… Yek ji dilê xo bibirim.
Ne karîş e…
Da ji nav baxçê xo ade kem û bidirim.
Viyana te…
Di hizrêt min de
Periyeka şeper spî ye
Vebizivîne… Hîvî ye
Ger bizanim…
Ku viyana te sotine…
Ser birîne û girtine.
Yan egera…
Dîmahîka jîna min e.
Heta dimirim…
Wek "Heme Korî" û "Sînemê"
Dê bi şoxî û şengiya te xurim.**

Qediş, 17.2.1979

GERIM Û SERMA

Gerim û serma ger bigehinyek
Dê xo kujin
Ala rojeka hîn raken.
Eger kulî
Li kulîlka bîn mêvan.
Dê xemla wan ya şox û kin
Lê xirab ken.
Perwane jî...
Her carekê,
Bigehin çavên yara xo
Dê bejnêt ter
Di guryê raken.
Bes lêvêt min
Eger bigehin lêvên te
Ez bawer dikem...
Beheşteka nû ya mezin,
Dê ava ken.

Qediş, 2.1.1980

BÎRHATINÊT...ZAROKÎNYÊ Û EVROKE

1)
Ji biçîkatî ez têr dikenîm
Dixurîqêna de dixendiqîm
Heku digotin:
"Di demekî de...
Diviya nêçîra heyvê biken
şiva Dokanê li ber veda"
Paşî ez bi xo
Bûm nêçîrvanê yarekê
Sîtaveke difirît... Difirît
Bo min nadadet carekê
Xerîbiya wê nişterek e
Cerg û hinavêt min dibirît
Xewê ji çavêt min didizît
Ji ber tena nabim şevekê
Li vî zemanê ho neliv
Min hizra xo dikir Dokan e û
Tîrojka çavêt xo kir şiv
Belku bikevîtê carekê.

2)
Ji biçûkatî li nav rezî
Heku şev têk diçû û ditezî
Dibin berêve...
Da ez li komêt stêra nêrim
Min hewil da ku bihijmêrim
Da esmanî weku rezê me
Keme lat
Hemyê da parçe parçe kem
Da hejmêrim heta sedê û
Da hejmara xo berze kem

Evroke jî
Heku min divêt
Xem û janêt xo bizanim
Dê seh kem xo
Her ji serî...
Heta ku neynokêt piya,
Xem û jan im
Lê ka çend in?
Ez nizanim...
Ez nizanim.

3)
Her ji hingî
Min dizanî
Ku ev çiya ye dayka min
Tavyeka barana bûş e...
Hevala min
Min gelek... Gelek hez dikir
Heku baran dihat ya tena
Pirça serê min ter dikir
Tilêt min ji keyfa digirnijîn
Heku mûy, mû maçî dikir
Evroke jî...
Ez her kurê wê dayê me
Aşiqê tavyeka bûş ya
Baranê me.

4)
Hingî dayka min digote min
Evrêt dihên...
Biçîka ji dayîkêt wan didizin
Di nav bendêt xo de diveşêrin
Naberden heta ku dirizin

Duhok, 6.3.1980

HETA KENGÎ

Ez nizanim ...
Heta kengî dozexa he,
Pîşê ji yara min dê sojît ?
Heta kengî... Dê mînît
Ho helkirî?
Ez ditirsim...
Ji dîtina te
Ji çavêt te û xerîbiya te
Di dilê min de sax diketeve
Viyana girî.
Herro... Herro...
Hezar reşa didene ber min
Dibêjin... Dibêjin:
Evê zerya nazik û kin
Heçî kesê hejêkirî
Xudê eşqê jê sil dibît
Çavêt wî kil didet bi agirî.
Hemî şevan...
Li serêt riya dihelawîsît
Da pîrhevok...
Xwîna leşê wî bialîsît
Û di gel spêdê... Dadihavêtin,

Zîndaneka teng û tarî... Tarî
Pir î stirî
Dibêjin... Dibêjin
Evê zerya nazik û kin
Viyana wê nihêniyek e
Ne çi ser e û ne çi bin e.
Heçî kesê çav lê niqand
Lê dibin dijmin...
Hemî Efrît û Ecn e.
Di ser hindê re...
Hezkirineka gelek dijwar
Min pal didetin
Serê xo bi sîngê te venim.
Peyvêt straneka eşqê...
Ji xunava lêvêt te bijenim.
Hezkirnek e min pal didetin
Li ser sîngê te bimirim
Di nav destên te de bibuhijim
Bibim çine.

15.2.1985

TINÊ EZMAN E BO MIN MAY!

Entîke ye...
Her ev... Her ev
Weku periya,
Ji pêlêt nebûnê dizêtin.
Derya çava buharek e
Strana rûbarî dibêtin.
Ji kwîr ve dihêtin. Ji kwîr ve dihêtin
Aya....?
Ji nav perêt deftera min?
Ji gêleşoka hizra min?
Ez nizanim...
Lê pa her şev li min mêvan e û
Çak dizanît...
Li pirça mêvanî aşiq im
Keskatiya çavêt delal
Pêtir şi'ra xo min divêtin

* * *

Her şev dihêt rûy weku sêvan
Ji viyana dijwar...
Girya li lêvan.
Weku guryan...
Rûyê helaşî dihilmêsît

Xo dihavêt ser û stuyêt min
Dikenît… Digirît
Maçî diket min,
Kezî kurê nizanîtin…
Ji barê xemêt viyanek dî
Jiyana min kengirper e
Li berê bay.
Nizanîtin…
Ku dilê min
Tevinpîrkê tevin dabû
Nazdarekê…
Ji hingî were…
Ez bê dil im
Dilê min yê bi destan ve may.
Nizanîtin…
Hemî egerêt bûna min,
Mişxanen e
Tinê ezmane bo min may.

22.4.1985

Mehfoz Mayî

Di sala 1957'an de, li gundê Mayê, ser bi qeza Amêdiyê, ji diya xwe bûye. Li Mayê û Duhokê xwendiye û di sala 1983'yan de, ji ber terora faşîstên Bexdayê reviye û peymangeh bi dawî neaniye. Her ji sala 1975'an û pê de dest bi nivîsîna helbestan kiriye û di piraniya rojname û kovarên Kurdî de belav kirine. Di çendîn mîhrecanên edebî de beşdar bûye. Endamê Yekîtiya Nivîskarên Kurd bû li Kurdistana Başûr û niha jî endamê Yekîtiya Nivîskarên Kurd li Swêdê ye. Her di sala 1984'an de çûye nav rêzên şoreşa Kurdî. Heta niha dîwanek bi navê "Ez û şev û Bêdengî" (1987) çap kiriye.

Di sala 1986'an de, hatiye welatê Siwêdê. Niha jî li Kurdistanê ye.

BILBILO...

Bilbilo xêr e binêre
Bilbilo, li halim binêre
Ew çi narîn e... Stran e?
Ev çi şehyan e li vêre?
...
Were binêre bilbilo
Girî û nalîna van dilan
Qehr û kovanêt van gulan!
Ew çi xêr e?!
Bifre were def min rûne
Awazêt xwe hema bîne
Bilbilo ev çi narîn e?
Bes veşêre!!
Binêre xêr e binêre
Bilbilo li halim binêre
Ew çi narîn e... Stran e?
Ev çi şehyane li vê re?
...
Bilbilo bi wan peran
Lez be bifire
Were dade ser milê min
Bi wî niklê wek xenceran
Hêdî kun kun ke sîngê min
Pîç bibre
Suhbeta bike bo dilê min
Wan hemî awaza bêje
Lê dilê min evîndar e...
Bêje bi awazêt evînê

Hişyar be dil birîndar e...
Ne êşînî wê birînê!
Belê bêje:
Hilo ey dil
Rabe ey dil
Dilbera me her mave sil!
Bilbilo bêje her bêje...
Wan gotina hema bêjê
Suhbeta bo bike hêjê
Ne tirse bilbil biwêre!
Binêre xêr e binêre...
Bilbilo li halim binêre
Ew çi narîn e... Stran e!?
Ev çi şehyan e li vêre?
Aveka boş ez yê birîm!
Warekê dûr ez yê dizîm!
Axînêt min hemî rijyan
Ketine nav dehl û diran
... Û berze bûn!
Stirya dil yê tazî kirî
Nalînêt min...
Ez yê kuştim ji ber kulan
Taryatiyê ez yê girtim bilbilo
... Te nabînim!
Bes e, tu bes xwe veşêre!
Li min vegêre
Li min vegêre
Binêre xêr e binêre
Bilbilo li halim binêre
Ew çi narîn e... Stran e!?

Ev çi şehyan e li vê re!?
Mim nevên dawet û şahî…
Ger dilê min zava nebît!
Nagirim gerya govendê
Bilbil li ser çemkî nebît!
Heku guhêt min têr vexwar
Ji heyranok û awazêt te
Herdu çavêt xwe kil da…
Bi rûmet û dîtinên te…
Hîngê gelo, dê dil vebît
Dayka şirîn
Hinde sala hatî dizîn
Li bin xîvetêt reş girê day
Dê zivirît û dê derkevît
Dê şîr înît
Bo zarokê têhnî vemay
Day dê kenît
Dayîka ji zaroy xerîb bûy
Lêva ji bêşîrî hişk bûy
Dê gehneyek û jîneve
Hîngê dilo dê kem gazî:
Dilê min evroke şêr e!
Binêre xêr e binêre
Bilbilo li halim binêre
Ew çi narîn e… Stran e?
Ev çi şehyan e li vê re?!

Duhok, 1976

ÇEND PIRSYAR JI RÊVÎNGÎ

Ho rêvîngo…
Dilê min pawanê çiyan
Şehmizarê kovana te
Çav dizilin bo hatina te
Da bêjiyê:
Bo çî şev e û roj nehilat?!
Ezmanê min…
Têhniyê xuhdana te ye
Çipik, çipik ji te malît
Kuçik û tenûrêt hîviya,
Pê bihunît…
Pê bihunît…
Min ji mêje guh helanin!
Kuzriyêt gotina te ne
Were bêje:
Erê we ye?
Babelîska riya kevin,
Rabûyeve?
Yan jî dîsan…
Roja zelal hindayeve?!
Erê we ye?
Parzûnê bêrya me kun e?
Şîr meşka tê de bê bin e?
Kevne bîrhatin rêtin e?
Erê we ye?
Kevir jenî?
Dengê birûsya jiyarê
Tîrojêt geş…
Li rojeka xweş
Ewir ji esmanan verenî?
Ka bêje min…
Te nedît e, pîkê buharan carekê,
Xuh day enî?

**Çiyayekê gelek mezin,
Bo te kenî?
Tu çûy esmana bapîran
Te kir hewar?
Ho xudano ger mezin î,
Bo seh nakey vî rebenî?
Boçi te got:
Ez bilind û
Hûn jî hemî wek yek benî!
Paşî ho zû
Gotina mêran te sot û te kir tenî!!
...
Ho rêvîngo…
Bor li çi kar e?
Her şêlî ye û pir sîpel e?
Peya darê rêya giran
Her sotî ye û hinav pel e?
Erê we ye?
Rezê babê me çêkirî…
Bûye bîş û pir dehbe ye?
Kolkê me tê de rakirî…
Mezin kirî hîvya mirî!!
Evro kavil e û xirabe ye?
...
Erê we ye?
Gelî ji kovana xwe peqîn…
Çiya hejîn…
Birînêt Mem Ebasîkê
Sax bûneve, êdî vejîn?
Yan jî şûna Eyşê û dayê,
Kinêr û tevrî bo girîn?
...**

Ho rêvîngo bextê te me…
Rext û şiroxa bişidîne
Xwe bi esmanan re bigehîne
Ewir û birîsyan bijene…
Av û baranan jê bîne…
Çend têhnî ye ev reben e?!
…
Were… Were…
Eger baran e, tûfan e…
Bila çiya pira te bin.
Eger tav û kelîjan e,
Mazî û kevot…
Dê sîbera hindav te bin.
Eger mij û tarîstan e…
Bila nalînêt kewekî,
Stêrka pêhingava te bin.
Eger birsî û ne te nane.
Xwîn û goştê nav leşê min,
Bila zad û ava te bin.
Were… Were…
Heta kengî
Çav dê li serê riya te bin?!
Were… Were…
Bila hindî stirî hebin!
bêje zinar û kêriyan:
Zû bixinzirin wekî şêrî…
Evro pezê me li mexel e û
Çaverê ye…
Bihêt berî…
Bihêt berî…

Duhok, 1978

DERSA NÛ

Seydayê min
Hîvîdar im
Derseka nû bo min bêje
Nîşa min bide
Ka ce çewan
Ji davêt rojê
Pêstureka mukum çêkem?
Da ku biste lê ser kevim
Maçî bikem devê rojê
Dêmê omêdeka nemir?!
Nîşa min bide
Ka ce çewan
Di tarîstanêt zîndanande
Ji enya min dê çît gurrî
Dê çît agir?
Hîvîdar im seydayê min
Derseka nû bo min bêje
Gurgan dilê dayka me xwar!
Hirçan tiryê rezê me xwar!
Ne bêje min:
Du cara du, dê bîte çar!!
Seydayê min
Giryê min têt demê dibînim
Evî warî...
Hemî kavil û xwelî tê ve!
Demê dibînim
Zûrê can û mêrg lê beyîn
Buharekê hêla bi rê ve!
Tu hizir ke seydayê min
Girya min têt
Demê dibînim
Rihêt şenge darberûyê gurr yê pê ve!
...

Tu xwedê key ho seydayo
Pisyar ji min nekey bêjî:
Bo xemxorî?
Rojek e… Carek e bûrî!!
Ne… Nebêje çû!
Baş bizane serjinûka
Li dilê Xanî agir hilbû
Dilê Le'lîxan a reben
Ji nû çar ker bû…
Cergê Xec û Siyamend a
Xwîn lê der bû…
…
Seydayê min…
Ji kûratiyêt vê birînê
Dil dikuzirît
Sed hezar ahîn û nalîn,
Min dikelojin
Qêjî û dengê qamçiyan
Hinavên min pir disojin
Pidî û didanêt sêwiyan
Ji tirsa memkê dayîka me
Yê hestiyên min diverojin!
…
Tu hizir ke seydayê min
Xirîqênk û kelêt giryan
Li tarîstanêt şevêt çiryan
Dikevin derê gewriya min!
Da hewarekê nekem!
Memê ji zîndanê dernekem!
Da nehêlin…
Biçim Sîpanê Xelatê
Ji kele evîna Xecokê
Ravekê ji kûviyan rakem
Siyamendê evîndijwar

Bo wê Xeca ho dîn û har
Ji sirt û zinara peya kem!
Da nehêlin…
Bibim siwarê hespekî
Xwe li Dimdimê bihejînim
Ji nû Xanê Lepzêrîn rakem
Dalehêt koçerêt warî
Li dirêjiya sal û meha bo xweya kem!
Da nehêlin…
Biçim nav kavle warêt Mehabadê
Ji dil û hinavêt dotî de
Bikem qêrî
Bikem gazî
Da ji dengê min
Ji gorî rabîteve Qazî
Seydayê min
Wan nehêla, welê neşyan
Girî hemî bûne stran,
Narîn pê re.
Car car, ji devê min dibarin,
Dibin hozan, awazeka sivik jê re.
Direşin ser landika savay
Yê ku çû car nedîtî day
Ne narînek û ne layelay
Direşin dudka şivanekî
Li kêvî û nihalêt Mêrdînê
Ji kele vîna Mem û Zînê
Jê dijenît nirêna şêran
Wî her got û
Sêwî û hejarêt vî warî
Lê vegêra…
Lê vegêra…

Duhok, 1979

XWEZÎ XWEZÎ

Herê xwezî...
Kirmê dilan...
Xwezî tu di sîngan de nebay!
Te koçerê xwe bar kiriba...
Ji nav dila derketibay!
Ber av bibay!
Xendiqî bay!
Di hizra mirinan de mirî bay!
Xwezî tu kar û biryar bay!
Yan jîyekcar her tu nebay!
Qet tu nebay!
Xwezî xwezî...
Pîrejinêt gundê me da
Li ber berojka xir biban û
Nifrîn hemî
Kirban barban
Bi ser te de baran diban...
Bi ser te de baran diban...

Silêmanî, 1981

EZ Û ŞEV Û BÊDENGÎ

1)
Li vêre şev e!
Hûtî roj ya lê da'îray
Taryê gundê me yê pêçay
Bêdengiyê
Stran hemî yêt vexwarin
Her mitî ya may!
...
Li pişta çiyakê nepenî
Befra dibarît
Dibît renî
Baran ya dibarîtin befir
Befir... Befir!!
Rûbarêt me yêt qerisîn
Bûne helan
Bûne kevir
Serma her ma, nemir...
Nemir...
Germa nema
Havîna me jî sirê bir!!
Esman ji hindav me berze bû,
Çiya man şûr!!
Ew yalêna ji dûr dihat
Ne dawet bû!
Tev bû behî!!
Ew strana,
Dayîka min li şevbêriya digot,
Di sîngê min de
Lawaz bû ve û bû dalehî!
...
Mitî ye...
Bêdengî ye...
Ne bankek têt e hildêran!

Ne çû deng tên,
Ji zengilên banê dêran!
Ne stêr li esmanan dileyzin!
Ne ewrêt hindav me bi lez in!
Ne huşêna belgan têtin!
Ne dengê rûbarê mezin!
Ne giryê zaroyekê têt!
Ne biçûk li kolanan dibezin!
Ez û şev û bêdengî
Li kolanêt gundî mêhvan in…
Bo dengê dîkilê spêdê…
Guhêt vî gundî yêt gez in.
…
Ji bêdengiyê
Ji ber mitiyê
Mirov neman. !
Hind ser nişîv…
Hind ser evraz…
Hind çep hatin…
Hind rast de çûn…
Rev e…
Rev e…
Hemî yê direvin!!
Biskêt dayîka min spî kirin
Xemêt befrê û xemêt kevin!!
Di çavêt min de bûne tevin,
Min kir hewar:
Çî ye eve?!
Di guhêt min de
Dengê dayîka min deng veda!
Heku ez yê biçûk da bêt:
Hişşş…!
Hiş kurê min nederkeve,

"Şev e… Şev e…
Gurgê di dev e…
Dê me bete di kunca xwe ve!!" (1)
Hinde cara…
Deng da li serê min deng veden:
- Hilo… Here…
Tu jî bireve…
Hemî kesa…
Hemî tişta li vî gundî
Rev e… Rev e!!
Ez jî da bêm:
-Ne, narevim
Vî gundî jê dernakevim
Min di gel tarî û bedengiyê
Rik e… şer e
Min guh lêye
Mitiya kerr e
Min çavêt heyn,
Tarya kore ye her e
Bila … Bila…
Hindî şeva dirêj bîtin
Spêde dê hêt taryê mêjît
Hindî zivistana sar bît
Dê buhar hêt germê rêjît
Hîngî gelo
Dilê min jî
Dê qîr kete stranekê û
Lawkekî nû ji wera bêjît.
Min li ber difna mitiyê qîrand
Min kir hewar
Guhêt min pêjnek nebihîst
Min her xwe dît
Bo kevrekê mirî dev in!!

Min di gel tariyê kir şerenîx
Min diviya
şevê bikeme roj
Bibim siwarê hetavê
Wekî xurt e lawekî zîx
Min hind xwe dît...
Hizir û bîrêt serê min de
Ez bi xwe têk da,
Hemî şev im!!
Lewma gelo
Min jî bes e şerê şevê
Mejyê min jî di gel xwe revand
Koçer û karwanê revê
Hosan ez jî
Gundê hero
Dawetêt wî dibin zêmar
Dê jê çim jê derkev im
Dê bi dûr kev im
Da ji dûr... Ji dûr
Herdu guhêt min têr vexwin
Deng û awazêt vê defê
Ji mêje bapîrêt me gotî:
"Ji dûr xweş e dengê defê... " (2)
Ji dûr xweş e dengê defê...

Kurdistan, Buhara 1984 - Payîza 1985

1. Gotineka folkilorî ye da ku zû zaro bêne mal û ta direng li derve nebin.
2. Gotineka mezinan e.

ZEKIYA

Ez vê helbestê diyarî giyanê keça Kurd Zekiya Alkan dikem.

Min ji darê pirsî:
Tu ji çi ditirsî?
Darê got:
Ew bivrê ku destê wî her ji darê ye.
Birîna wî pir diêşît.
Min ji rihyan dibirît û dikelêşît.
Dihincinît, diket parî bo êtûnê.

*** * ***

Min ji sindanekê pirsî:
Kîj çekoçî
Hêza wî ya girantir e?
Sindan her ma
Li du zendên Kawey nêrî
Paşî gotî:
Serê zordaran bişkênît
Ji nav kuloxê Sultanî
Bipeqînit mejî û xwînê…

*** * ***

Min carekê ji Ehmedê Xanî pirsî:
Kîj helbestê
Ji hemyan gelek pitir
Cerg û dilê te hijande?
Xanî ferhenga helbestan
Ser û bin kir, hemî xwendin.
Paşî ji dil
Axînek hilkêşa û got:
Ew helbesta min vehandî
Ji lêdana dilê Memê û
Denda davên zulfa Zînê

*** * ***

Min ji Zînê pisyarek kir:
Kîjan agir
Ji hemiyan gelek pitir
Pirî gerim û têhintir e?
Zînê hûrik li mabeyna
Herdu çavêt Memoy nêrî
Axînek jê hat û gotî:
Ax... ! Şewitîm
Bi pêt û gurriya evînê.

* * *

Dûmahiyê
Min agir dît û jê pirsîm:
Hinde sal in
Kurdan tu kirye nîşan û
Hemî sersal û Newrozan
Te diperêsin
Tu nabêjî:
Li nav hemî Kurdistanê
Di nav perestgeha te de
Ji nav Kurdan
Kî mirad e?
Agir gerya
Li kavil û xweliya gundan
Gerya... Gerya...
Seranserî Kurdistanê
Gerya ... Gerya...
Heta gehişte Diyarbekrê
Li ber derê
Danîşgeha pizîşkî da
Ji dil qîjand û hewar kir:
Ax...Zekiya
Zekiya...
Zekiya...

1990

Vehêl Amêdî

Di sala 1951'ê de, li bajêrê Amêdiyê ji diya xwe bûye. Her li wêrê xwendiye û di sala 1979'an de, amadekariya çandiniyê li bajêrê Zaxoyê bi dawî aniye. Di sala 1968'an de, dest bi vehandina helbestan kiriye. Lê destpêka wî ya dirust ji sala 1974'an û pê de ye. Helbestên xwe di kovar û rojnameyên Kurdî de belav kiriye. Endamê Yekîtiya Nivîskarê Kurd bû. Di çendîn mîhrecanê edebî de beşdarî kiriye. Cihê daxê bû ku di roja 17.4.1982'yan de, bi lêkdana du tirumbêlan şehîd bû. Ew hêşta xort bû û dibe helbestvanekê mezin jê derketiba. Mixabin negehişt dîwana xwe çap biket û me jî di rêya binemala wî, karî çend helbestên wî peyda kîn. Hêviya me ew e, ku dilê xwendevanan xweş kin.

ÇI LÊ BIKEM

Kanîka ava şirîn çi lê bikem
Ger neşêm avê jê vexwim!
Giyanê pir êş û derd bît
Xanîkê banê wî keft bît
Bo çi ye?
Ger neşêm tê de bijîm!
Çi lê bikem
Bo çi ye zerî bi perçan!
Ger ez ê bê yar bim ji berê
Bo çi ye pezê bêxudan
Ger neşêm bidoşim?
Çi lê bikem
Sorgula belgêt wê weryayî?
Baxçeyê bêbêhin û bêgul?
Bilbilê bêdeng û yê mit
Bo çi ye ... Hebît yan nebît!!
Çi lê bikem!
Erê gelo
Kanîka ava min e
Giyanî min e
Yê birîndar û tijî rondikxwîn
Çi lê bikem
Ez neşêm derman bikem
Xanîkê min e

Banê lê keftî
Yê kavil bûy
Çi lê bikem
Ger neşêm ava bikem!
Erê gelo rezê min e
Yê bê perçan û …
Bo hemya çerwanê pezî…
Pezê min e
Yê bê şivan û bê xudan
Bêrî û şivanan biyaniyan
Bo xo didoşin û dixwin!
Li pêş çavêt min
Çi lê bikem
Erê gelo
Bilbilê bêdeng û mit jî
Her ez im!
Naxwînim
Çinku awazêt min,
Digel yarê firîn…

Amêdî, 1975

LANDIK

Landika şêr û pilingan
Derya moxan û nehingan
Dêdîka Mem û Zînan
Colana kul û kovanan
Kes nîne evro bihejînît!!
Bileqînît!
Kela Dimdim
Kela Narîn
Kes nîne ava biket!
Kes nîne Xanê Lepzêrîn
Ji xewê hişyar biket!
Sengerê papora Nohî
Kanîka jîna zemînê
Dayîk û dara jiyanê
Bîka narîna cîhanê
Ya digirîtin...
Dibêjît bê kes im...
Xencera Seîdê Pîran
Ya dinirît...
Dibêjît ax...
Kes nîne min bihelgirît
Da li ser gora Bedirxanî
Zêrevaniyê bigirît...
Çeperê Simkoyê şikak
Komara Kurdistana pak

Bîr diket li qazî Mehemed
Dibêjît ax bo te xak…
Hespê şêx Mehmîdê nemir
Dişihît…
Pêkolê li erdî diket
Gazî diket
Ka siwarê lixavêt min bigirît!
Da rêka xebatê bibirîn
Da bigehîn ava jiyanê
Bo vî milletî bînîn…
şêr û şimşîrê şeran
Kanê tu!?
Siwarê hespê hewaran
Bigehe me…
Me ji destêt,
Mejîxor û Ejdehakan
Bîne der…

1976

DIJMINÊ MIN

Dijminê min
Dijminê mirovayetiyê
Dijminê aştî û serbestiyê
Têhniyê xwîna min
Hindî xo reng reng bidey
Hindî peymana bidey
Tu neşêy
Dîmenê min ji te helgirtî
Li pêş çavêt min bibey
Dijminê min
Têhniyê xwîna min
Goristana Gawirbaxî
şînewarêt bomba fosforî
Rondika pîre dayekan
Kurêyekane lê çûy
Giryana zarokekê sêwî
Yê bab lê çûy
Li rojeka cejin
Hemî pesin
Çaroka mirovatya te ya direw
Li ser çavêt te veden.
Dijminê min
Têhniyê xwîna min
Sêpêk û kinifêt Bexdayê
Hêşta divenayne
Bêhna Leylê(1) jê neçûye
Hêşta kinif nebizdiyaye

şeqam û pira Duhokê
Hêşta yêt sor in
Bi çipka xwîna Kurdistanê(2)
Ava baranan
Dil nehêlaye
Wê xwînê
Bişût û di gel xo bibet bê tol
Dijminê min
Têhniyê xwîna min
Kavile warêt Qeladizê(3)
Damay û xodîk
Hêşta helnedayne
Hêşta kelexêt pîr û zarok û cihêlan
Yê di bin kavilêt wêran ve mayn
Dijminê min
Dijminê mirovayetiyê
Dijminê azadî û serbestiyê
Têhniyê xwîna min
Hindî xo reng reng bidey
Tu neşêy
Dîmenê min ji te helgirtî...
Li pêş çavêt min bibey...

1976

1. Leyla Qasim di sala 1974-an de, bi destên celadên rijêma faşîst ya Iraqê hate li sêdare dan.
2. Kurdistan, keçeka Kurd ya xwendekar bû. Di sala 1974-an de, li ser pira Duhokê hate gullebarankirin.
3. Di sala 1974-an de, zanîngeha Kurdî li bajêrê Qeladizê hate bombebarankirin û bi sedan xwendekar şehîd bûn.(Xelîl Duhokî)

NARÎNA MIN

Çirakê şev û tariyê
Hizra nav balgêt xoşiyê
Xeleka xewnêt hîviyê
Narîna min
Bûka hîvya bi tinê hêlam
Bo kovan û janan
Bo ax û axînka
Bo dilekê pir hîvî û keser
Narîna min
Te ez hêlam…
Narîna min
Vemiriya çirakê jîna min
Herift dîwarê hizrêt min
Bizdiya xeleka xewêt min
Bone hîvî
Hîvî di dil de mane keser…
Narîna min
Te ez hêlam
Demê can bedenê min
Ji dil tu di parastî
Te ez hêlam
Demê di dil de min bi xo
Tu vediguhastî
Te ez hêlam
Demê min bi xo
Tu ji xudayê dildara dixwastî
Ji çavêt neyar û dijminan
Min bi xo tu diparastî
Te ez hêlam
Yar te hêlam
Narîna min

Buhar bû demê te hêlaym
Borîn dîf te re du buhar
Felek zivrî
Careka dî ya hat buhar
Paşê te hêlam
Narîna min
Karwanê dost û hevalan jî ez hêlam
Narîna min
Hindî gazî te dikem
Hîvî ji ba û hira dikem
Min di gel pêlêt xo birevînin
Bi karwanê dost û hevalan
Yan bi yarê re bigehînin
Dengê min
Bi şax û çiyan dikevît
Bê bersiv
Li cotê guhên min dizivrît
Narîna min
Dengê şivan û bêriyan
Di gel dengê pezî
Mangekê têkel dibît
Qebqeba xurte kewan
Şirşira tavgeh û rîbaran
Kengê ma têkel dibît
Di gel dengê bilbilan
Dengê te narîna min
Dê kengî li min zivirît?
Da di gel dengê dildaran û
Min têkel bît...

Zaxo, 1977

MIN SWÎND E

Min swînd e
Dê min swînd bît in
Te nehêlim yarê
Min swînd e bi du çavêt damay û xod îk
Min swînd e bi wê poşya pirî belbîk
Bi wî dêm durê hemî dema bo min xod îk
Min swînd e
Dê min swînd bît in
Bo kesê
Ji bil î min û te, tu nebiye bîk
Swînde mi bi wê bejna nazdar û nazenîn
Swînde mi bi vî dilê pir keser û birîn
Swînde mi bi nîşan û navêt te yêt şirîn
Swînde min
Dê min swînd bît in
Ji bil î Memê
Bo kesê tu nebiye Zîn
Min swînd e yarê
Bi wî agirî
Min û te pêk ve helkirî
Min swînd e bi wê gula
Av lê çik bûy, ne bişkurî
Bi wê barovê
Xoşê û seyran ji me kirî
Min swînd e
Dê min swînd bît in
Nehêlim te
Heta şil îta serê min
Tu di dirî
Min swînd e yarê
Bêy te seyranan ez nekem
şahî û dehwetan nekem
Bo te nebît

Destî li govend û dîlanan nehijînim
Min swînd e
Dê min swînd bîtin
Nerînim ez
Heta dergehê evînan
Min û te ez venekem
Min swînd e yarê
Jê bibem sorava ser lêv û riyan
Jê bibem
Wan xalan ji gerden û eniyan
Bişkênim
Bazin û xilxalêt piyan
Xizêmê ji difna te bikem
Boyaxê ji dêmê te bibem
Min swînd e
Dê min swînd bîtin
ew kirasê ne ji dil kirye ber te
Ji ber te bikem…
Çirçir bikem…
Ew kirasê min divêt yarê
Peyman bîtin
Bo te bikem
Min swînd e
şenge pirça te
Can şe bikem
Spî dave miyan…
Helkêşim berze bikem
Vehînim…
Pirçê bikem bisk û kezî…
Bisk û kezî…

Zaxo, 1977

HO YARA MIN

Ho yara min
Nêrgiza lata dilê min
Bilbilê baxê jîna min
Dê bifire
Were ser takê dilê min
Bo min awazekê bixwîne
Torîna min
Stranbêjekê şeyda me
Stranên min
Gul in ji kakilka dilê min dimêjin
Awazêt min
Hemî zîmara sêwiyekê sava ye
Tembîra min
Dengê giryana dildarekê dil maye
Tomar dikem
Da bo te yara min bibîte diyarî
Şirîna min
Rewşena cotê çavêt min
Xwîna demarêt leşê min
Nê palekê hejar im ez
Tevrê min e
Wekî xencerekê dilê min dikulît
Merbêla min
Gêsineke, kovana tê de dikêlît
Xuha min
Wek tavekê bîrhatinêt me dişêlît
Axîna min

Serkêşa hizir û xemêt min
Hîviya paşeroja min
Şivanekê bêheval im
Parzînkê min
Yê vala ye çi xwarin tê de nemaye
Şimşala min
Ya berze bûy, lewma pezê min mit maye
Bêriya min
Dê were tu meşka dilê min bikêve
Xatîna min
Kil îla kulêt dilê min
Tîrojka xewnêt şevêt min
Nê hozanvanê te me ez
Pênivîsê min
Moyeke can ji wê pirça te ya belav
Kaxeza min
Per ke dilê min yê pir êş û edav
Peyvêt min yar
Ket ket hemî bo te dibine nîşan û nav
Serbinêt min
Hemî gul in ji baxçekê bêhin û xunav
Ji baxê evîna xo jê dikem…
ji dil de pêşkêşî te bikem…

Remezan Îsa

Di sala 1953'yan de, li bajêrê Duhokê ji diya xwe bûye. Li wê derê xwendiye û di sala 1974'an de, bûye mamoste. Her ji sala 1975'an û pê de dest bi nivîsîna helbestan kiriye û di piraniya rojname û kovarên Kurdî de belav kirine. Di çendîn mîhrecanên edebî de beşdarî kiriye. Jimareka helbestên wî wergeriyane ser zimanê Erebî. Endamê Yekîtiya Nivîskarên Kurd e li Kurdistana Başûr. Her di sala 1986'an de çûye nav rêzên şoreşa Kurdî.

Heta niha du dîwanên helbestan çap kirîne.

1. Dastana işqa nemir, 1990.
2. Kelîna hestan, 1991.

Niha jî li Kurdistana Başûr e.

BENDA VÎNÊ

Meya min di kaxa jînê
Jehremar e
Dilê bi kovan ji benda vînê
Bendewar e
Halê ho ye di gel dînê
Lewanê dil giriftar e... !
Erê yarê:
Çend te dibînim
Ya xemgîn î
Her ya bi kîn î
Ew geşrûyê mîna heyvê
Her yê bi mij e
Tu bi xo dizanî
Vexwarina wexma mijê
Xudan kuj e
Vêca zwî be
Mijê vede û bigirnije
Dilê reben
Di mîhraba wan lêva de
Hew bisoje
Yan jî ciwanê
Bikêşe dava hevbendê û
Bihilçine
Hemî gulên te li mêrga
Xewna çandîn
Hemya biçine
Ji bê avî yêd çirmisîn
Bêhn û beden
Yêd jê firîn
Êdî bêbext ma bo çi ne
Ew bo çi ne...

Duhok, 1976

HOZANÊD MIN

Her careka radibûn Monxol
Ser welatî de digirtin û
Dikirine çûl
Her careka
Weku qira milletê me
Diînan û serêd Kurdan
Li ber sersimêd pistalan
Di bûne hûl
Li tev carên her carekê
Sed kulav diçûne serekî
Tazî û şînî
Dikete ber her derekî
Her carekê
Min her dikirine hozan û
Belav dikirin li her derekî
Lew Monxolan dîwanêd min
Havêtin nav ava Dîcley
Ho bi berekî
Lê nedizanî
Hozanêd min
Mişêna sîpelêd xwîna
Çend salan e
Deng vedidetin
Ji ber her kevir û berekî
Ma nedizanî
Hozanêd min
Nalînên gişt rwîs û xwas û
Belengazên xelkê ye li her

Kîşwerekî
Das û mer in
Li ser milê her cotyar û rêncberekî
Hozanêd min
Li şwînwarên hatîn sotin
Li berê spêda
Li ser sîvandên kavile gundan
Di gel qebîna ciwan kewan
Her diêne vegêran û
Dihêne gotin
Hozanêd min
Her hozanek
Peyame wek
Peyam û gaziya her pêxemberekî
Ji mêje ye
Wêd belav bûyin
Li mêjûyê li berperekî
Lewa hêşta
Heta êsta
Li ser minara azadiyê
Herê berze
Bang û kibara şairekî
Ya...şairekî

Duhok, 1978

HEYVA AŞIQ

Heyva geşa
Şeva dirêj ya aşiqan
Ji kwîratiya tarîstana evî çerxî
Wê serî hilda û
Li dûr kwînên taryatiyê
Ho çerixî
Ji nîva şevreşê wê ve
Wê tava xwe jor de ber da
Beref hê ve
Heyv aşiqe û aşiqa rind
Hilda warê kevne işqê û
Çû tewafa kopên bilind
Kevir kevir,
Sehek lê kir
Xatwîn befir,
Kevî kevî
Xo tê werkir
Ji dil mêtin lêvêd şevî
Şewqa şepal
Da zozan û fereşîna
Arama xir kehnî û rûbara îna

Hêwiryek da daristanan
Gîz û kezan û maziyan
Her di gavê de
Govend di nav de girêdan
Kew û bilbil û bazî ya
Çitov heyv e we xemilî
Mîna bûka
Hêdî hêdî bi wê xemlê ve
Meya nav bax û cinîkan
Hêj ji dwîr ve bo girnijîn
Sêve sorên mayin bi binê ve
Ewey hingê ji nû rohin bû
Rêya wî aşiqê bi rê ve
Yê ku qesta yarê diketin
Da ku zwîka bigehîtê û
Di gel elindê
Sîng û berî bikete xêve

Duhok, 1980

DASTANA IŞQA NEMIR

Her weku roj
Di gel bangê
Mizgîniya berê spêdê
Spêdeya rind ya çi rojan
Ji bîsa êlçiyêd şevê
Beref kinarê omêdê
Divejîtin
Her weku roj
Bo maçîkirina gerdena spêdeya nû
Digirnijîtin
Bo xatira ewê gavê
Li wê gavê
Ser dinyayê de dihelêtin
Li wî demî
Li wê derê
Meşka evînê dihejîtin
Jîneka nû... Ya pir xweşî
Dest pê diketin
Ew dikêt û her dikêtin

* * *

Û mîna heyv
Ji rewşa kenya zinciyekî
Kilî dihavête reş çavan
Demê ku ev
Di wê şevê de
Ser periya hemî şevan
Şeva...Bûkînya befrê
Xatwîna rewşa deverê
Demê ku heyv
Ji telara refa ya xo
Hêdî hêdî dihête derê
Li dehwata şenge çiyay
Dibît mêvan

Pîroz diketin işqa kevrê
Nexrî û xoşdiviyê diyê
Û ya bejin kezîzerê
Dar berûyê
Û ji dil bo roja qiral
Di hinêrîtin silavan
Ji xwazgîniyêd işqê re
Bo çî yê bûye işiqvan
Da ku jêra bibît jivan
Bibît jivan

*** * ***

Ka çawan kela Dimdimê
Kela mêran
Ew kovana li dinê geryay
Ser û berê hilgomînî
Di gişt dilan de deng veday
Demê kaniyan
Xilwedara cergê çiyay
Lihiya bêbextiyê lê day
şirîn ava pak û dilsoz
Xwîna mirar têk de şêlay
Û bi tev nivêj û dua
Derya mezin ya esmanî
Mîrat bîtin
Hwîr baranek jê re nezay
Jê re nezay
Kela Dimdimê
Ferşek mukum
Ji dîwarê kelê mabû
Ew e yê may
Hûn binêrin
Ji hingê were
Ferşê bûye kêlya kelê

Li ber serê Xanê Xan
Ewî Xanê hindê aryay
Yê ta kuştîn
Li ber dirba negotî ay
Ji bilî çerxa felekê
Çi şahan lê nekirî ray
Ferşê hêja
Bilind kêlî
Ew kêliya hinde sal e
Ne livlivî... May çikilî
Li ber gefêd
Giregir û birîsiyên reşe şewran
Nerahijyay
Li ber Sultanê barovan
Qet neçemyay
Ku evroke
Bo canê kel yê Iwîliyê
Wê Iwîliya
Hîvî û mafên derbederan
Çak rapêçay
Sebetanan
Ji derdê işqa fîşekê
Her nehewyay
Çawan kêlî
Lê bûn xudan
Bûye çeper
Bo lêdana lêvebûna
Soz û peymana kevlê gay

* * *

Iha wesa ciwana nazdar
Pêjna te jî
Ji karwanê daxwaza re
Wa bûy rûbar

**Xemla te ya xemla peryan
Bo çerîna şirîn xewnan
Wa bûy aqar
Belê ciwanê
Kengî hat û
Ew herdu çavên bêkinar
Kengî ew bi rengê kilê
Kovanêd min
Xemilîn û ketine kar
Û kengî yar
Geşedêmê dibêjite stêran
Wêve herin
Li ber wexma kela rondikan
Ew germixî û têna gerim
Da seqaman
Tê de dijîtin dilê jar
Û kengî dil
Dilê te yê ji vê wexerê
Herê heyran û bendewar
Bo vegêrana stranan
Işqa nemir
Bibîte tembûreka har
Iha hingî
Dilê min dê bîte hozan
Helbestek û
Di nav davên pirça te de
Dê bît teşî û ji hingê re
Çaxê govend dihêt gêran
Dê xo badet
Danît viran
Kezyên dirêj dê det rêsan
Iha hingî
Ji devera hindabûnê**

Dê vegerim
Ûli qonaxa tarî şevê
Dê bime şevgêrê şevê
Û dê bim hevgurê heyvê
Û dê bime
Serkêşê dehwata befrê
Û dê ta roja gerim
Li spêdeya bi dîv de dihelêt
Çaverê bim
Sîng berfireh
Hema biherim
Da di rê de
Silavekê bidem kelhê
Silaveka ho ya bi şerim
Ser ji nû
Bo dîrokê
Saloxên derbederya xo
Hwîr vegêrim…Hwîr vegêrim
Hingî yarê
Li ser sîngê evê jîna
Hîviya me
Dê bît buharek mîrnişîn
Dehwata şoxe işqa me
Dê li wêrê bît
Dê li wêrê bît

Duhok, 1983

BÛKA PERÎ

**Li wê şevê, rewşa şevan
Bûka perî...Ji bin peryê
Ew bû... Reva
Derdê zavayê perîşan
Vêca yê bûye vecwîna
Hemî devan
Hindî dihênê li ser çi hizra
Dev û ezman nabin teva
Hin dibêjin:
Dêwê mezin ew ya birî
Li pişt çiyayê Qafê ya
Asê kirî
Hin dibêjin:
Dêwê navê
Yan yê pê de
Ew in bi şevê diçine ravê
Hin dibêjin:
Marê çiarserî
Li danga kehniya gundî
Hwîn bi xo dizanin
Her carekê
Bi yê bûkekê
Gundiya diêxîte lavelavê
Hê binêrin
Berêd aşan avê birin
Pa ji kî ve hat lihiya avê
Pîrejin jî herê dibêjin
Dê jê vebin
Ecna reva
Derdêd xudê divêt hebin
Iha hosa hemî pêk ve
Herê dibêjin û vedigêrin
Lê ji dil kes dîv de naçît
Naket pêkol û bizavê
Lew bûka bêseraşîn e
Ta vê gavê...Ta vê gavê**

Duhok, 1984

ÇIRAYÊ HER HIL

Hir û bayê
Feleka tim li me bêbext
Li vê şeva
Hêj ji warê rojê mişext
Li pêşiya rêbaza sext
Rêya dirêj ya Kurd tê de
Dîsan rabû û çirayek dî
Da ber çerxa û çerxek lê da
Hey felekê
Çima wesa dîsan aryay
Bi çi dil te wesa dil da
Geşe çiray
Bideye ber çerxa reşbay
Ûkarwanê
Xebata li ber dihajotin
Ew hind qonax
Hêjta jê may
Lê felekê
Vê carê jî tu qet nayay
Bîr û baweryên mukum bi ronahiyê
şaş bikey û
Ji rêbaza wa ya rewa
Bihêlî vemay
Bîr û bawer nê felekê
Ji terha bejna çirayî
Li qonaxêd hemî şevê

Wêd ava bûyin telar û kel
Bîr û bawer
Ji gurya sora çirayê
Li ser her kêr û kumtekê
Wêd bilind bûyin mişe mexel
Bîr û bawer
Ji tênan hulma çirayî
Li nav lihya
Sir û seqema befrê
Serê xo dixwin bizot û pel
Bi tinê evro dîtina çiray
Xerîbî ye û xerîbiyê jî
Behî ya xo di tev dilan de
Rast û çep ya gerim kirî û
Ji çavêd me
Ya dibarîtin rondikêd kel
Lew felekê
Çirayê me nevemiriye û
Her û her dê mînîtin hel
Dê mînît hel
Dê mînît hel

Zêweşikan, 1987

MIROV LI VÎ DEMÎ

Li vî demî
Demê xewn dibin hizir
Hiziryekser dibin şi'r
şi'ryekser dibin xewn
Xewnêd bêper
Lewa gava
Çi helbesta
Çi çirîska ronahiyê
Biket wexer
Berî kinarê tariyê bikete der
Dikevît û dibîte kelex
Devên dehba li ser kelexî
Dibin xencer
Dibin cencer
Li vî demî
Bizava mana mirovî û jiyan hemî
Hat û bat e
Ger kê dîtiye û guh lê bûye
Giya...Li ser binê xo
Kulb lê rabûye û bi derdê
Birsê mirî
Berê bestê
Li ber sîngê şeh rûbarî
Têhnê birî
Kê dîtiye û guh lê bûye
Werîs...Pitir ji marî
Rengê marî bidet
Mexela komêd kelexan
Bibîte govend û dawet
Çewan çê dibît
Çiwar nîv mirov
Bi çiwar rojan
Bibin dewlet

Ûçil milyonêd mirovan
Li ser bextê xir cîhanê
Her bimînin çiwar ker xîvet
Ma kê dîtiye û guh lê bûye
Bi hizaran zarok û jin
Di gerewa
Pêngaveka revînê de
Sax bisojin
Û di gerewa talanê de
Rondik birijin
Çewan çê dibît
Rondik bibin bela vegêr
Bibin tola gulêd xwînê û
Dil û wijdan qet nehejin
Pêpkêd kursiya nebijin
Li vî demî
Rondkêd giryê û rondkêd kenyê
Di têkel in
Wek hev dikelin
Jîn û mirin
Êk hizr in
Hêj guman e ku zor caran
Jîn mirin e û mirin jîn e
Gelek caran
Jîna ji bîr e û
Mirin jîneka bijwîn e
Li vî demî
Pitir ji berê
Çi paryê bêt daîran
Diviya ji gerya jarekê
Birsiyekê
Bête derê
Çi sorava
Rwî û lêvên xanimekê
Bixemlînît
Diviya gulên buharekê
Xira biçinin

Diviya davên taveheyvê
Bo bihilçinin
Çi sopera
Her qeşmerek bihajotin
Diviya gundek
Bête sotin
Diviya guhanêd xîretê
Bi yekcarî bêne dotin
Li vî demî
Dest bo destî
Neviyan û dijya mirovî
Bo mirovî
Ya digehîte nîva hestî
Kulavê ciwanê rastiyê
Wê şepiliye
Hêjê xiwar e û siûdşikestî
Yê dî... Wek xo
Herê li kar e û
Serpê direfane bi serbestî
Ser...Li vî demî
Yêd bûyne pê
Yêd bûyne pêlav
Pê...
Yêd bûyne ser
Serêd çiwar çav
Lenger... Bo xardanê bilezin
Beref jêhel
Ew sernişîf herê dibezin
Mafê jînê û yê nejînî
Kor e bo me yêd nivîsin
Paşerojê
Sernişîf yêd hilawîsin
Bîr û bawer
Li kolanêd mirovayetiyê dirwîsin
Gemîvanêd
Mirovayetiyê mîrin
Bîr û bawer bo mîra jî

Tenha lîs in
Li vî demî
Li nav bera gelî û mîrî
Herçende bi çavan çepek e
Lê li çûnê
Hizar qonaxa tu ji wî wêvetir î
Çi qonaxa jê bi qebr î
Pitir dwîr î
Yê bivêtin zwî bigehîtê
Divêtin ew bibîte se
Yan jî twîr î
Ger dê çewan
Mirov li ber derazînka
Hizir û bîr û mafêd xo yêd
Rast û rewa
Her mişext bît
Hindî li bîr bît
Vehewyayê
Birîna kevna bêbext bît
Çewan çê dibît
Mirovêd jînê bi vejînin
Tenha ew bo jînê bijîn
Tenha jî jîn
Bi jîna wan bijîtin
Bo wan jîn hera sext bît
Lew ez dibêjim:
Mêjûya nû
Ji ya kevin, kevintir e
Heke bo çi
Nav ji nav berperan direvin?
Peyv ji ristên xo dikevin?
Rwîdan û hevbend û rêçûn,
Têkde evro penc û dev in?
Penc û dev in?

Îran, 1988

BIRÎNEKA DÎ

Weku ferman
Careka dî li me rabûy
Çaxê hovey
Birandin û tera û bera kirina Kurdan
Bi xerdelê û siyanîdê
Mîrat bibin
Dayin mor kirin
Weku çeper
Hatîn berdan
Liwîliyên kelên
Tivengan hatîn şûr kirin
Qewil û qerar
Vêkre hatîn çirçir kirin
şoreşa man û nemanê
Bo cara dehê hatiye
Serbûr kirin
Doza mezin
Tî û tî hatî bergor kirin
Simkuy...
Şêrê garey
Yê Metînî
Hevgurê Zêy û Rwîşîn î
Aşiqê gerdena rind ya
Sebetanê
Jê şaş nebûy û ma li meydanê
Berdana Kurdistana xo
Ji ber fermanê
Nekir eger
Cerg û zever
Ji revînê rizgar kirin

Kirine dever
Bîş û kinarên hevguran
Qonaxa pir sexta nû ya
Kurdîniyê
Kirine wexer
Li xopana wa şwînwarên
Xerîb û posîde û damay
Simkuy...
Sefera dwîr
Hajot û zwî lê kire der
Û li ber soyê
Çeperê bêdeng û pêjin
Êkser
Tuxîbên sîtafka bejna
Xo ya bilind
Li wê derê kirine çeper
ji çeperî nehate der
Nehata der
Ji çeperî nehate der
Jê derneket
Çinku neviya ne li warê xo
Xo bivêtin
Çinku neşiya
Xir welatî
Xir milletî
Xir şerefê
Ewan soz û ewan swîndan
Bi kaçkekê xwînê bidet
Çinku neşiya
Hevalîniya Mihemed Salihê Botî

Û Burhanî
Ya Xisroy û her çiwar kurêd Helîmayê
Ji bîr biketin
Nexêr neşiya
Helîniyê ji berik bibet
Hindî hatinê
Hûn binêrin çitov hîmet
Hindî hatinê... Birîn
Birîna xo ya kwîr û dwîr
Neda bi xîvet
Neda bi Rajan
Neda bi Kereç
Neda bi Nemsa û neda bi Swêd
Mirin...
Neda bi xiyanet
Vêca Kurdo
Vêca millet
Kê dî heye wek te hosa
Sergêrekê
Bi carekê wefa û xîret
Wefa û xîret

* * *

Hê... Hevalo
Silav li te bin
Hindî silav li dinyayê hebin
Silavan jî tu bi Xudê key
Bigehîne
Her hevkêşê li wêderê hey
Xirê dibêjin
Te rwî spî bin

Çend wexerê dwîrtir bibey
Li bîra te ye
Weku me digot
Mirov... Berî bimirît
Diviya bizanît
Piştî mirinê ka dê çi ket
Te baş zanî
Ka dê çi key
Vê gavê jî birîna xo
Bi dinyayê xirê nadey
Dinya hemî hîviya dixwazin
Birîneka wesa hebît
Tê ve bijîn
Da ku çi caran nemirin
Da nemirin
Kore bin jî
Heçî çavên
Xulkê çavên te ji bîr biken
Û di xewna xerîbiyê de
Ger awirya jê re neden
Binbir bibin
Ew axînk û ew hîviyên
Mizgînya serketinê
Bo kurê te eger neben
Eger neben

Îran, 1989

ÇITOV ŞOREŞ

Helperist û
Bazirganên Kurdîniyê
Ji ser û bina
Li dîmahiya her şoreşekê
Wê şoreşê
Text diken.
Di gel netevên şoreşê
Bi tevayî
Wê rewacê cext diken.
Her delîveka dirust ya
Liberxwedanê sext diken.
Hîviya paşerojê
Ji vê jînê xir yê mişext diken.
We dizanin
Bizava wan
Sergêra yekaneya
şoreşê ye!
Eger bi ser ket,
Alaya serxwebûnê bilind…
Li ser koxa bilinda dîrokê
Bi destên xwe,
Wan çikland
Ger jî bi ber ket, birevin.
Teqeza welê hat û hind!!
Evên henê hosa di şoreşa û
şoreşgêriyê digehin…

Êdî çewan
Bizav û hizirdana wan
Li ser sinûrê dîrokê nabehin!!
Rastiya bêxiş jî,
Hindî şoreş hatîn û
Welê hatîn…
Hemî reh in.
Terhên nû şînên şoreşê ne
Maka wan
şoreş e û ew şoreş jî
Hêş ne li pêşçav e…
Di şkêrekê………
Ketye rikê
şkêr jî bênav e.
Dibêjin:
Eve şoreşa çilê ye,
Kurd digêrin!!!
Lê kîja Kurd in
Ew jî dibêjin:
Aşvanyê diken û kîşk in jî
Hevranê wa şoreşa dihêrin… !!

1990

Idrîs Çelkî

Di sala 1957'an de, li gundê Çelkê ser bi qeza Amêdiyê, ji diya xwe bûye. Li Amêdî û Duhokê xwendiye û di sala 1982'an de, zanîngeha Bexda bi dawî aniye. Her ji sala 1978'an û pê de, dest bi nivîsîna helbestan kiriye û di piraniya rojname û kovarên Kurdî de belav kirine. Endamê Yekîtiya Nivîskarên Kurd e li Kurdistana Başûr. Di sala 1982'an de, ji ber terora rijêma faşîst ya Iraqê, gehaye rêzên şoreşa Kurdî. Heta niha şiyaye dîwaneka helbestan bi navê “şevstranêt zêy” çap biket.

Vekolînek li ser jiyan û helbestvaniya nemir Qedrî Canî nivîsiye û ji bo çapê amade kiriye.

Niha jî li Elmanya ye.

DENGÊ MIN

1)
Dengê min hewrekê reş e
Tijî birîsî û baran e
Diyarî ne…
Birîsî… Ji bo zincîr û dîwaran
Baran hemî… Bo cinînkêd evîndaran!

2)
Dengê min îro çirîsk e,
Çirîsk e ji kwîra Kawe ye
Ji gurya agirê Newrozê
Ji kadî û dwîkêla çeperêd
Emê Gozê!
Ji birînêd Ferhad û Memê
Vîna şirînê û Zînê ye
Axînkeka…
Kwîr û dwîr e
Dengê Derwêşê Evdî ye
Ceng e li ser yasayêd kevin
Ji sîngekê tijî kovan e û
Pir birîn e
Gazî û nalêna "Xanî" ye û
Cegerxwîn e!
Hişyarî ye ji xewa giran
Rêya azadiyê û jînê
Ron diketin
Geş diketin!

Bexda, Payîza 1979-an

PEYVÊT TE HEVAL

Bo Mueyed Teyibî

Heval peyvêd te bûn kaniyek
Tijî viyan
Dilêd hizar genc û lawan
Li hev kom kirin!
Bûne ewrek tijî baran
Zevyêd hizar rêncber û cotyaran îro
Têr av kirin!
Bûne gurzek pir seng û jan
Malêd gelek sitemkaran
Xopan kirin
Bûne stranekê xemgîn
Awazekê tijî kovan
Serhatiya birîna me...
Tê de hate tomar kirin!
Bûne gemiyek dirêj û pan
Deryayê xebatê şeqand
Dengê "Xanî" û
Ringêna çekoçê Kaweyî
Li cîhana me belav kirin!
Peyvêd te...

Dergehê xem û kovana yê vekirî
Agirekê li nav sîngê me hilkiri
Cerg û hinav kirine gurrî!
Lewa heval
Dilê min jî wek dilê te
Îro bûye meşka giryê kovanêt dikên!
Her şilqekê sed awaz in
Stran wekî rûbara dizên!
Rast e we ye…
Evro bekrok gelek hene
Lê ew neşên
Çirakê viyan û jiyanê vemirînin
Stranên me…
Dê xelkê kêşne govenda Mem û Zînan
Zerî dê hên kene dawet!
"Xanî" bi çavêd xo dê bînît
Çewan roja… Tacdîn û Sitiyê zwî helat
Herwesa bejna Zînê jî
Dê bo Memê keyne xelat!

Bexda, 6.5.1980

JI RAZÊD ÇIYA

Piştî yarê...
Rondikêd me berdayin hizar
Heyranok û stranêd me
Kirîn zêmar!
Gurrya kevne bîrhatinan
Ser bijand û cergê me xwar
Xewê reşmalêd xo birin
Nivînêd xo...
Sivik pêçan û kirine bar!
Ji germa eşqa çav marê
Mam çaverê...
Mame hişyar!
Belkî qela mizgîniya
Rojekê silav kete me
Dermanket dilê birîndar!
* * *
Êvariyekê...
Li perê gundî rwînîştî me,
Pêlêd derya kwîr ya hizran...
Veşartî me
Bayek hat û di gel xo birim
Bilin kirim...
Heta geham rasta çiyan
Rasta zozan û kwîriyan
Min hewar kir ji dilek sotî:

-Ho çiyao!
Bo çi serê te yê spî ye û
Rondikêd te xoş dibarin
Dikeye girî?
Diyar e nîşanêd pîryêne û
Evro, sibe
Tu dê mirî?
-Ji tirs û sehma dêwêd mezin
Çavêd hewe dixapandî ne
Ji hizir û bîrêd jengî û kevin
Hişêd hewe dinivandî ne?
Ew spiyatiya bi serê min ve
Kulavê minê befrê ye,
Ew rondikêd tu jî dibêjî
Avebefr e
Bo tevriyan
Bo hevala te û kwîviyan!
Tu çi dibêjî û çewan diaxvî
Girî... Bi vêre nakevît
Pîrî... Bejna rind û bilind, nagirît û
Naêxîtin
Ev çiya ye her tolaz e û
Çi car... Çi car
Nakevît û namirîtin!!

Duhok, Payîza 1980-yî

EŞQA MIN Û ZÊY

Herê "Zê"-wo
Zêyê mezin
Şehmarê pirr sehmê kevin
Pêlêd te diên û xoş dibezin
Wişên û deng û awaz û swîlavêd te
Her dibistirin!
Ew kefên dikevin swîpelan
Dîmen spî ne û têr digirnijin
Birinciyêd rijd û dijwar
Sîngê xo vediken û dikenin!
Eve çend sal û zeman e
Ez û tu vêkre heval în
Pisyar nakey ji halê min
Evro li min şînî û behî ye
Van stranan... Bo kê dibêjî
Nabêjye min!
-Berahya te Feqiyê Teyran
Pisyarek ho ya ji min kirî
Ez çawan bersiva te bidem
Van nihêniyêd têkwerkirî!
Kovana bo te vekolim
Birînêd tijî ji agirî
Kî dibêjîtin
Ev stran e...
Laqirdî û girnijîna he...
Nahên ji xem û kovanan,
Nahên ji girî?!
-Rûbarê pir raz û evîn
Were... Were
Tu guhdêre derdê eşqê
Derdê xeman

Derdê evînya dilberan
Gerden şema
Keyf û kenî pêk ve firîn
Xoşî nema
Ez bûme evdal û gûyên
Li dûrêd çema!
Kovana... Sîngê min hinî
Birîna kenyê min çinî
Eşiq û evîna dilberê...
Dil girt û têk de hincinî!
Lewa ez bo te vedigêrim çîroka xo
Dimdima "Xanê Lepzêrîn" keft û herift
Berê serî hate binî
Rista xwazgîna evro hate bizdandin
Yara min sil bû û arinî!
Belkî barê min sivik key...
Hindek xema ji min bihelgirî
Tu ji mêje hehalê minî!
-Barê te pêş barê min ve
Ka û pembî ye.
Evînya te...
Ya bê qorban û bê hewar û gazî ye!
Kengî welat...
Te hêla ye ji ber dêmdirê?
Kinarê çepê ji govenda azadiyê
Te berda ye...
Bo tewafa lêv şekirî?
Dergehê bîr û baweran ... Pê ve daye
Ser xatira çavêd dilberê
Eger tu qorbanyê nedey
Viyan nabêjîtin erê,
Tu li buhara sîngê yarê
Çi cara nakevye çerê!

Eve çend sal û zeman e...
Ezê keftîm
Gazî û hewar û heyhayê
Sotim... Sotim
Evî derdî û evê tayê!
Nav dengên eşqa min ya bê dwîmahî
Bijyane hemî dinyayê
Pişta min kefte welatî...
Evro min ji warê xo bar kir
Ser xatira...
Eşiq û evîna dilkewîna deryayê!!
-Eger dilê min di eşqa yarê de bibezît
Welate hêza jiyanê,
Eger dilber evro dixwîna xo bigevizît
Dê bi çepî rêsim hozanê!
Ew kesê hate govendê û li kinarê me
Neleyizît...
Rwîreş e li gera dîlanê!
Ew kî ye dê bîr û bawerêd min dizît
Nû hizrêd min...
Bet û kujît?
Efsanêd Dêw û Sîmûrxa
Ya barkirî ji vê cîhanê
Piştî min roj maçî kirî
Çavêd xo li jînê zil kirî
Çewan Ehrîmenperês im
Çewan nehême meydanê?
Hindî rojek...
Li jiyana min mabît "Gelo"
Ez hevalê soza xo me û
Naşkênim evê peymanê!!

4.7.1981

PEYV DÎWARA DISIMIN

Li pişta dîwarêd kerr û lal
li pişta heft dergehêd pîla
Li kwîratiya serdavêd tarî,
Çavêd girtî...
Destêd di zincîra de arî,
Qamçiyêd reş
Wekî marî...
Kevlê jeniy, leşê xwarî
Heta çûka “pê” di avê de û
Serma ji her çar dîwara dibarî!
Dengekî pîs û peritî
Hat gote me:
-Eger tu giya bî li binê derya şîn bibî
Evro tu çûy
Eger wekî Eskenderî
Tu li ava jiyanê bigerî
Divêt evro...
Destêd xo li jiyanê bişûy!
Hindî peyvêd te xencer bin bo sîngê me
Herdem dê vê paşîvê xoy
Ji evro pê ve...
Tu hespê xo li mêrga jiyana hajoy!
-”Qutan birincî spî diket” û
Dikete befir

Dengê kirêtî êlçiya
Ringêna qeyd û qamçiya
Bawerya min…
Dikete befir!
Bazinkêd we bûne kilîl…
Derê xanyê peyva vekir!
Wî çaxiyê…
Peyva Kurdî ya berhingar
Serdavêd tarî ron diket û
Li reşekêd we…
Dixurît… Dinirît
Girtîxane tev de dihijît
Peyva şerker digel tivengê
Li dirêjahiya Kurdistanê
Çeperêd Faşîzmê disimît
Sengerêd swîxura disojît!!

Çelkê, 2.9.1982

JI BÎRHATINÊD PÊŞMERGEYEKÊ

Pêla germa evîniyê
Wekî tolazêd gundê me
Ez danabûme nav derya!
Dava eşqê…
Ez girtim û di pêd min aliya,
Çingeçinga bazinkêd zer
Dêmê xir û enya kever
Ez kirbûme…
Zêrevan û şanê zerya!
Di wî çaxî de…
Gurrya eşqa dilbera min
Mewter bû ji gurrya welatî û
Ji hemî gurrya!
Min hizir dikir
Mirov hemî… Li ser vê yasayê diçin û
Mest û serxoş in bo periyan!

* * *

Spêdehyekê
Hêş tarî bû
Hêta roja… Di nav pirasiyêd şevê re
Li pişta çiyan…
Nivistî bû
Herçar kinarêd gundê me…
Hatine girtin!
Reşek û rêgirêd şevan
Çeperêd xo li hawîr bestin!

Wek swîxuran…
Berê stiryêd xo dan gundî û
… Pêk ve hatin!
Du evîndarêd bin peryê
Li paşya xanî derêxistin!
Êlçiyekê…
Piştî hizar kirêtiya
Ser û çav lê bi tifê şiştin!
Gotê çima…
Dihî nîvşev
Borya sopa evê malê
Di çirîska re hera sor bû
"Se" yêd gundî nedinivistin?!

*** * ***

Ji hînge were minê zanî
Li sîbera koçka siltanî
Evîn xew e
Hindî qamçî neyên sotin
Jîn direw e!
Ji hîngê were…
Enî û dêm û bazinêd zer
Bûn bîrhatin,
Kevalê kotir û periyan
Bî… Perestgeha dilê min!…

Komate, 24.2.1983

HERANEKA KOÇER

-Kurko dîno
Hey lolo li min heyrano
Kê dîtiye...
Ji heft dewrên heft zemanan
Li nav warê xo
Li nav gundê xo
Li nav mala xo
Mirov bikevîte zîndanan?
Kê dîtiye...
Sal û zeman
... Warê mirov perçan ketin
Gundê mirov pawan ketin
Xanyê mirov ava ketin
Bo mirovî bibîte zîndan?
Kurko dîno
Heyranê min...
Evro li dwîr û deraziyan
Li koçeriyê
Çi bikem ez... Destêd kurt in
Sikrêd jengî...
Hêta hêza may û dixurtin
Hîviya mina li rûbarê Zê
Di gel stran û sîpelêd şoreşgêrêd xo
Bigehînte min...
Silavêd agirînêd min
Silavêd min!
-Kiçkê dînê

Hey lêlê li min heyranê
Evîna te...
Dîwarêd kiriye çar keval
Nexşê çar kinarêd "Mîdya"
... Tê ra dibînim!
Du çavêd te
Yêd bûyne kunzirî û metal
Lewa ji bendê 200'î ya yasaya rêlî
Bê bakim û di xemê nînim!
Kiçkê dînê...
Te çav marê heyrana min
Piştî zivistanê buhar e!
Rûbarê Zê
Herdem xurt û wefadar e
Demê hat û
Telya evînya min û te
Rwîvî girtin û şireqî
Nihala Geverê peqî
Ew çi qirş û çi dîwar in
Dê şergeh û pêla birrin!
Yan jî çi sikrêd kevnar in
Xo li ber sîngê...
Lehî û lêsera ragirin
Xo ragirin?!

Loristan Buhara 1984-an

ÇEND NIVÊJEK
DI PERESTGEHA WELATÎ DA

Bo zarokêd Q. Q

1)
Peyva yekê...
Zarok bi xo digirît "da" ye
Peyva yekê...
Sofî diperêsin"Xuda" ye
Aşiq pîroz diken"wefa" ye
"Welat" jî peyva yekê ye
Di nav ferhenga ramyarî de
Min helbijartiye û viyaye!

Bo Nûrî Şawîsê nemir

(2)
Ji mêje were hatiye gotin...
Demê ez nivîsînê dikem
Hestê dikem... Ku ez yê hey
Bizavê dikem... Pa ez yê hey
Ez diaxvim... Pa ez yê hey!
Welatê min
Herwesan î...
Demê rûbarê evînya te yê pir mey
Bi ser dilê min de dihête xarê
Zistanê lê dikete buhar
Hîngê ji kwîratiya dilê xo
Ez jî hestê dikem ez yê hey!

Bo dastana qehremanêd Ebû Xerîb

3)
Di pêlêd rejiyêd taryê dê
Di nav pirasyêd bêgengiya pir sehim de
Bazinkêd polîsî destêd min radimîsan
Mîdalyêd zerêd Siltanî
Li ser leşê min...

Belave hatibûne çap dan
Leşkerêd şevê di davêd xo yêd aloz de
... Ez werpêçam
Hêdî di dilê xo de min got:
Çend nexoş e
Çend xopan e...
Dil... Hêlîna kovanan bît...
Qamçî, marek û çar dîwar
Li mirovî bibine zêrevan!
Lê ya xopantirê ewe...
Şirîn welatê mirovî
Li nav çar dîwarêd mezintir de
Binalît û hawar biket...
Ka serxwebûn
Kanê jiyan?!

Bo şehîd Cotyar Amêdî. Memo

4)

Temet hîviyêd zarokan
Min tu divêy
Temet ciwaniya kevokan
Min tu divêy
Temet xurtiya çevokan
Min tu divêy
Welatê min...
Min tu divêy
Temet kêliyêd şehîdan
Min tu divêy...
Temet dalxên penehendan
Min tu divêy...
Temet serhildanêd Kurdan!

Tehran Havîna 1984-an

ŞEVISTAN

Ev cîhan e…
Hemî evîndaran rojê ye… Ez nebim!
Ez heyv im û min şev divêt
Çunke tinê…
Di nav pêlêd reşêd şevê de
Ez dişêm yara xo maçî kem!
Tinê… Tinê…
Di nav pirasyêd şevê re
Ez dişêm dijminê xo bigirim… Helawîsim!
Ez heyv im û min şev divêt…
Çunke kirasê min şev e… Çiya û berrî ne
Min bawer e…
Nîva dastana jiyanê
Di paşya şkeftan ve binvîsim!
Min şev divêt…
Çunke di şevê de cejna me dest pê diketin
"Biromîsyos" her sal buhar
Hêdî… Hêdî…
Bi dizî ve…
Ji çiyayêd "Qewqas" dihête xar
Destê Zerdeştî digirîtin
Ji dil dibêjîtin…
Cejin pîroz,
Di şevê de ciwaniya agirî xuya dibît
Sitayiş bît ev agire
Herdem sitayiş bît Newroz!
Lewre… Lewre
Demê roj rojê dihêlît û

Kezya şûr dikete nihalan,
Demê li ser kaniya gundê me
Hirkêd şivan û gavanan
Têkhel dibin…
Di gel dengê çavrî û kewalan!
Demê vala dibin hêlînêd çekçekîlan
Hêlînêd din ava dibin…
Bi zivirîna çîçik û tewalan!
Lewre… Lewre
Demê ji ber wîrwîra beqan
Hêr dibin zevî!
Demê li ser gopîtkêd çiyan
Diqerisîtin befr û kevî!
Demê silav dikete çeman
Tirîfa heyva kewçera çardeh şevî!
Lewre… Lewre…
Demê li nav şîv û percanan
Dibîte firtêna çirkunan,
Li nav aqara…
Xo dibît kibara Gûhînan!
Demê esman…
Dibîte peraşûteka reş
Vedigirîtin…
Şax û nihal û betenan!
Lewre… Demê…
Demê… Demê,
Hingî gava xoşya min e
Xozya min şeveka dirêj û bê bine,
Çunke hingî…
Pêngav dibezin bo jivanan

Tibil û dev hêdî digezîtin
Pirç û stivank û kivanan
Hingî barût...
Eşqa azadiyê dihelgirît
Semfoniya aştiyê dibîjît,
Hingî hêlînêd zarokyê
Geş diken derazînkêd xewnan
Dil radiçinît...
Hizar parzînkêd hîviya û hizar tevnan!
Hingê dihête pêş çavêd min
"Zîna" bi dîwarêd xo dikenît
Hinde nêzîk e, çi nema...
"Şîrîn" dê bêstonî simît!
"Direfşa" her ya bilind e û
"Nahîd" ya awaza dijenît!
Hingê "Celwa" dibêjîte min...
Şeve şahiya perî û horiyan!
Şev e beheşt û Yotobiya,
Li evî warî...
Şevistan e
Bendera paporêd xozyan
Êzga xewnan û hemî xoşyan!
Tehran, 22.6.1984

* Nahîd yan Anahîta di Avêstayê de hatiye mîna Xudêya zaxiyê Elxusobe û evîniyê, beranber Vînosê, Efrodotê û Semîremîsê di efsanêd Romanî û Yonanî û Aşûrî da.

* Celwa... Pirtûkeka pîroz ya Êzidiyan e.

* Yotobiya... Bajêrê kamîraniyê. Şarê bexteweryê. El-medîne El-fadile.

SÊZDEH SIWARÊD BEHDÎNAN

Dem êvar bû...
Rojê kezyêd xo divehînan
Tavyêd reş warê me dinixavt!
Salê kirasê stwîr dihavêt
Balava xo...
Danabî ser kanî buharyeka bihelim
Çermê Efrîtê sermayê
Eyhot û Zengel û Enter
Li ser pişta xo radikirin û
Kepenê barova digivaşt!
Ji nişkekê ve...
Şirîqên kefte welatî
Gul û xencer ji binî hijyan!
Herçar çiya, xo çemand û
Ji kwîratiya birînê giryan,
Roj bî rejo
Stêr ji esmanê bala rijyan!
Avêstayê per reş kirin...
Darberûyan... Ta... Lê qiryan!
Revde... Revde kotir firîn
Bêdengiyê vegirt cîhan!
Rondikêd germêd Gîvara
Li cengelêd Bolîvya
Wek baranê hatine xarê!
Birincê Viyetnamê belgêd xo werandin

Spartakûs kefte nîharê,
Hingê min zanî karwanê... Faris-Cengo
Her sêzdeh siwarêd Behdînan
Çû mêvandariya dîrokê
Çû wexerê

*** * ***

Heyv û roj û yazdeh stêran
Evê carê...
Ne ji bo Yosif,
Bo çiyayê spî... Bo berê spî
Ji bo "Lale" sucde birin!
Sêzdeh siwarêd Kurdistanê
Faris... Diwazdeh siwarêd Merîwan
Cengo... Hemî siwarêd Germiyan
Her sêzdeh siwarêd Behdînan
We çend rûbar û tixobêd direw birîn
Bûsêd dijminan şeq kirin!
Rêl û rewal
Têlbend, sîrme... We bir kirin
Pêk ve hwîn hatin welatî
Da careka dî...
Hîviya li nav xewnêd zarokan biçînin!
Kevne tevnêd Saykis-Lozan
Helweşînin
Stivankê şirîn yara min
Bi gullêd tivengan vehînin!

S

.

.

.

T... !

Ew bûka perî lêkeftî
Ew kulîlka nebişkiftî
Govenda wê bigirin... Bigirin
Bihijînin!
Lê derebeg û faşîstan
Wesa zanî...
Piştî we dê ... Gernasêd welatî rwînin
Rêncber êdî dê mirin û
Serê xo qet nahelînin!
Ne...Hevalîn...
Nexêr... Nexêr
Xewnêd wan zwî zwî dê firin!
Mîlêd çerxan...
Bo paşiyê nazivirin!
Kaniyêd resen zuha nabin
Rûbarêd xurt û jêhatî
Gelya vediken
Çiya dibirin!
Heyf e, heyf e rojek bêtin
Tivengêt we...
Li koçk û civatêd begleran
Êxsîr bibin
Li nav hizar destan bigerin
Xelk bibêjin...
Eva henê
Kevne tivenga Faris bî

Kevne tivenga Cengo bî
Niho xanêd wan hafirin!
Komêd kevzê tê de diçêrin
Kurdistan welatê xeman
Kevne warê...
Birîn û govend û seman
Herdem koçk û civatêd wê
Ji gencan di pir in!
Ber û daran
Gund û şaran
Evroke di gel we peyman e
Tivengêd we zwî helgirin!
Hestîkêd we dê bin xencer,
Gorêd we dê bine volkaneka,
Tijî hizir û bawer
Ji bilindahiya...
Hêdî... Hêdî
Wekî baraneka pilê
Dê vegirît hemî waran!
Tev giyanewer...
Hemî zîwan û xemegor
Dê kevne nav şergeha lehî û rûbaran
Perêd dîrokê kovan e...
Warê me warekê bi zax e
Her çipkeka xwînê bikevît
Dibîte gaz û
Çirayekê nû hel dibît
Ron diketin rêka rêncberan
Geş diketin rêka hejaran!!

Şoşan Zistana 1985-an

Ehmed Qerenî

Di sala 1955'an de, li bajêrê Akrêyê ji diya xwe bûye. Li wê derê xwendiye û paşî bûye mamoste. Em nizanîn kengî dest bi nivîsîna helbestan kiriye, lê wek ez agehdar im, ew piştî sala 1974'an hate qada edebiyatê. Helbestên xwe di rojname û kovarên Kurdî de belav kirine. Endamê Yekîtiya Nivîskarên Kurd bû li Kurdistana Başûr e. Her wisa di nav rêzên şoreşa Kurdî de, me bi hev re Yekîtiya Nivîskarên Kurdistanê ava kiribû. Ew jî di sala 1983'an de, hate cem me û bû endamê wê û her ji hîngê were pêşmerge ye...

Gotar û vekolînên edebî jî nivîsîne û heta niha pênc dîwanên helbestan çap kirîne:

1. Cokek ji Rûbarê Evîna Min, 1978.
2. Man, 1982.
3. Tulîta, 1986.
4. Şoreşa Evînê, Maka Evîniya Şoreşan, 1989.
5. Bêdengiya Xalên Sor, 1990.
6. Kanî, Folklor, 1984.
7. Şoreşên Bêdeng yên Edebî û Peresendina Îdeolojiya Kurdî, Vekolîn, 1990.

   Mixabin ji her pênc dîwanên wî, tinê du li ber destên me hene, ku ew jî bi tîpên Latînî ne. Ev helbeste ji van dîwanan e:
   "Şoreşa Evînê" û "Bêdengiya Xalên Sor"

Dîsan mixabin dîroka nivîsîna helbestan nehatîne nivîsîn, lewre me jî li gor bihêzbûna wan helbijartîne. Ew niha jî li Kurdistana Başûr e.

FALIKÊN XAÇA EVÎNÊ

1)
Hindî hebin, rengên mezin.
Dengên mezin.
Bîrên mezin.
Ji evînê meztir nîne…
Lew çaxê min welat viyay,
Bûme dildar…
Pêşmergeyê dostê çiyay…
Wek sîqala
Di nav befrê de jiyan danay
Bo azadiya welatê xo
Emrê gulan minê hêlay…
Weku işqa
Qeqnesekê di nav agirî de
Sotin bênay
Ji evîniya welatê xo
Boxçikeka zer,
Pir maçên ter mina pêçay…
Bi wê evîna hinde sal e
Qonaxa dûr min pê kêlay
Girê-Girê
Fîstana sor, bo welatî
Min yê dirî, min yê pîvay…

2)
Gîvalên esmanê buharê
Xebata gelê min
Ji behra firmêskên sêwiyên
Soryayê der bûye… !?
Sêryana meydana
Wan rêkên bê sinûr

Ji dengê şivanê
Pahîzok hebandin ter bûye...
Davdozê "gul sotîn" wextekî
Lewendiyên govendan
Birîne û kirasek
Ji rengê Helgurdî... Berbûye...
Xencera şergehan
Şevên reş, ji asinê
Kûrheka bêagir sor bûye...
Jarekê wek min jî
Di gundekî winda de
Bê kar û bê avrû
Maye û xweser bûye...

3)
Adeya giyayê şîn û rind
Ser avê sema kir!!
Xwe hejand
Her davê awazên
Şengiya xo cema kir!!
Aviryeka tîja wek tîşkên hetavê
Pêporên hestên min
Berzandin, lê dûv de rengên wê
Deng dave û di gavê de
Her derzek bi maçekê
Lêk dave û sema kir!!
Lê çi bikem
Kaniya buhar pê gehiştî
Behişt e û nalîna rûbarî
Mizgînya şeva reş virê kir!!
Şeva reş,
Aşekê pir jivan e û jivanan
Roja geş pir girê kir!!

Girêyan warê xo danaye û
Ne sincan hêlînek ava kir!!
Ne rastiyê bingehê xo çê kir!!

4)
Nav bazarê dildariya reş,
Ber nepeniya şeveka geş,
Qehpeka xin
Xwe di nav koşa sinêlekî
Îna û bir…
Her ew şev bû
Hozanvanek… Çûye koçka sultanekî
Peyv û şerab pêk ve mêtin û
Çaxê spêdê
Nîve rêkê… Gehiştîne yek
Hozanvanî lêv gest û got:
Şeva xoş bû
Qehpê çav niqand û got:
Binoşa şairê xwefiroş bû!!

5)
Demê nuhîn
Neşyayin bine sûk û sera
Bazarên me
Bûne nuhîn,
Hetav kutin ber xenceran…!?
Kadî û mêş û çav şûr kirin
Kêşaneve ber terazya
Xêr û şeran… !?
Bikirên reş
Tîvlên gwîzan, yadgarên zer
Bazar kirin…
Her telara "Koçka Mezin"

Mêr û mêrser... Dûv yek rêz bûn
Destê paşay maçî kirin...
Xemla şarî
Rengên vebûy veşartineve
Dengên derbûy vexwarneve û
Ewa gêray,
Dûv xwe hêlay
Sawîlkeyî û kwîrha şêxa û
Mişk û teter... !?
Em hejarên çû bo nemay
Çaverêy ne, sor e dera jaryê avday
Payîza bêt pê ve bihên
Yaxîbûn û hêz û eger...
yaxîbûnê bikîne hêvên
Bo xebata pir hişyarî û maf misoger...

6)
Ev fîstanê reng gulgulî
Yê "helat"-ê li cejnê kirî
Xwînê werbûy, serê darên
Gelyê Hespan hêlayeve... !?
Ne alayê goristana derwêşan e
Ne lewendiyê serê çimkê dîlanan e
Dilê min e bi rista xeman helawîstî ye
Serederka
Rêka azad wek zengilê
Dihijyêteve ... !?
Awazêt nû di vehîniteve...
Belku îro
Hemû zêmar nav xeleka
Daseheyva Kurdistanê
Rûnêneve... !?

7)
Qîzên delal xo xemlandin,
Zaroyên xin karê xwe kir… !?
Sal nû bûve
Xurtan du car agir helkir… !?
Agirê pîroz… Bo Newrozê
Agirê jînê
Ya li jêrdest e Diyarbekir… !?
Diyarbekir…
Eyhot, eyhot
Evro Kurd yê kêka cêjnê bi xwînê dixut…
Lew mezlûmê kewê qubad
Nav zincîran hesta û qîrand
Berşemalkê, dest dane yek
Sûnda mezin bo vînê got!!
Hemû jivan… Kirne peyv û
hemû peyv jî kirne bizot!!
Diyarbekir…
Eyhot, eyhot
Soregula jiyanê çandî
Şabaş, şabaş
Bo qurbanî û xo bo te sot!!

8)
Çaxê…
Mitewekilî… Dara Zerdeştî birî
Hemû daran kire girî… !?
Çaxê…
Medhet Paşay şûrha Bexdayê xirab kirî
Hemû şûnwar… Behîdar bûn
Xuha palan lê azirî… !?
Çaxê…
Naziyên bed… Mûsa kuştin

Hemû peyvan,
Rondik rêtin bo şairî... !?
Ûher ji roja
Dagîrkeran Kurdistan jî dabeş kirî...
"Vîna mezin"
Bumbaxeka reşa xwînday
Stûyê xo... Ya girêday
Gazî dikete dad agirî... !?

9)
Erd û panî
Bûne kitên aşê vewjêr...
Têk de hêran
Gule reşên
Nûbihara paşayê nêr...

10)
Min saz divê
Lê tiblên xwe
Ser wan têlan nahijînim
Yên bilbilên ser lêvên te
Girê biden... ?
*** * ***
Min derya divên
Lê çû caran
Melevaniya tê de nakem
Eger masiyên evîna te
Ser pişta min yariyan neken... ?
*** * ***
Min çiya divên
Lê jiyê xo nakem xurak
Bo evrazyan...
Eger pirça te ya zêrîn

Nebît bax û taykên daran
Nevehijyên
Ber sîpelên bayê maçan… ?
Nav zimanên agirê deman
Ava nebin…
Xwendegehên gundê jaran…
*** * ***
Min gul divên
Lê henasa hinavên sotî
Di gel bêhna wan têkel nakem
Eger rengê hemû gulan
Mîna suhna girnijîna rûmetê te
Ne geş bîtin… ?
*** * ***
Min roj divêt
Lê çavên xo
Nakem dûrbîn, bo serbestiyê
Eger şewqa
Bînahya te, nebît tîrek
Bo asoyan… ?
Di avisbûna hemû werzên
Çavên te de
Bo biharê nebît nîşan…
Stêrên di dêmê te de
Ser tîşkên wan,
Ava nebin hêlînên xin…
Pirr hevpişkî…
Pirr ramûsan…

JAN

1)
Ma da çi bît…
Eger mizê bilîteka wê tirêna
Nîva şarê min û yarê, gulek baye… !?
Ma da çi bît…
Eger hatba û giftûgoya
Salta yekê, maçek baye… !?
Ma da çi bît…
Ger tifengan,
Dav û kilîl pê ve heban,
Çaxê "hêrîş birinê" biban od û keman
Sengera kaxa dîlanê ba û
Herdu cînan,
Stranek bo evînê, lorandibaye… !?
*** * ***
Ne… Ne… We nebêje
Ev gotina te xoş xeber e
Belê evro dûr bawer e
Demê me viyay,
Lavjeka çiyay,
Bikeyne dîjyarî
Bo milletekê xo azad kirî
Di jînê de westiyay…
Lûlya tifenga xo berev sîngê,
Faşîstan wergêray… !?
Sed mixabin me kes jê nedît baş
Em hemû bê deng
Bê kenî û aheng
Kevtîne hizran
Çû hale milletek,
Bê hest hosa may,

2)
Çaxê… Dostoyevskî wênê
Tarye Jura Raskolînkov
Bi rondikên rijyay
Bi hizrên bijyay
Bi berka diryay
Bi toza vemay, nexşandiyeve
Dilop, dilop
Tev kovanên belengazên
Vê dinyayê vegirtneve… !?
Li Kurdistanê
Çen Barabas, jarên nenas
Gorvekolên bi mahul û das
Li binên çalên winda bûnê…
Yêd nalîneve… !?
Kanê pira derbasbûnê?
Ka pêstirka pêhel çûnê?
Omêdeka bi tenê maye…
"Evîn" bibîte werîsekê
Rizgarbûnê…
Yek dûv yekê bi helkêşîteve… !

3)
Demê"Kake"
Di nav ferhenga emekdarya
Jîna min de dibîte kulav
Hemû dîmen pêş çavên min
Dibine pêlav
Her pêlavî…
Civateka çewsêner ya tê de coşe
Heste hejar
Têkoşîn rêkeka xoş e
Pêlavên xwe bike pê xo û
Qeytanên wan tund bikêşe

Bila civat şîrê çilka
Ji difna te pavêt...
Çunkî dibît bihara bêt
Kanya omêdên me bizêt...

4)
Demê şefqa
Ber pencerên hizrên min re
Dibine kepir...
Hemû şûnpên çewsaweyan
Di mêşka min de dibine kevir...
Û her kevrekî
Serbazekê leşkerê reş,
Yê pê ve may...
Demê spêde
Hêşta tavê xemil neday
Tev têne xar
Weku kulî
Şînkatiyê diramalin û
Xo tavêne kenya nezay...

5)
Demê pistal
Di nav deryaya çavên min de
Dibine belem...
Masîzerkên omêdên min
Lê dibîte xem...
Lew pir ji hêz
Xwe datêlne gerên bêbin...
Da nîşan ken
Asoya geş, ber rêvîngên
Berze bûyî
Nav aryana birîna min...

6)
Kanya zera, jarekê Kurd
Evîniya xo tê peqandî...
Bo awêne...
Min tê re dît
Kevaleka “qamçiyên reş”
Sîng û piştên
Zîndaniyekî lê nexşandî...
Ev kevala şirîn û xin
Mîna ciwanyê
Esmanekê bênax û bin... !!?
Min tê de xwend... Waneka rind
-Li rojên tarî
Baxên hizran xemlan naden... !!
-Çavên em divên
Me nas naken... !!
- kotirên aştiyê bo cîhanê
Silavên me Kurdan naben... !!

7)
Dilopeka kanya Sincê gote evrî.
Eger ez jî mîna te bam,
Şil û mil û hestî sivik û
Sema zan bam,
Da hewlan dem
Ser rûmetê pêşmergekî
Helçûbame... !!
Di nav çavan de
Rûniştbame...
Bibam rondik “demê dirijyam”
Bo welatî hozan bame... !?
Hozan bame...
Hozaneka peyv nazik û awaz di nav...
Awazeka, mîna kotra dinalîteve
Bo hêlîna zilik belav...

8)
Ho zavayo
Zavayînî di terazyê de û
Jêk nenasîn... Gunah û xêr... !!
Ger ho bimînî
Bo şepalê... Tu nebûy şêr... !!
Sed mixabin... Bêjne te mêr...
Kes bi ciwanyê nebûye têr,
Ji bil î Xudê û
Zavayekê hosa gulêr...

9)
Hilo lawo, dem direng e...
Ev rûniştine
Nîşaneka derav teng e...
Herdu çavên Narîna te
Jivangeha
Omêdeka bi nav û deng e...

ŞEHÎD

Pêngav dimirin
Rêkên dirêj xuya di bin... !?
Mûmik disojin
Taratyên reş winda di bin... !?
Peyv xwe dikujin
Axiftinên tal û şirîn
Cuda di bin... !?
Çen Pêşmerge
Li Kurdistanê şehîd di bin... !?
Hind bişkujên xunav girtî
Nav çîmenên
Jîneka nû peyda di bin... !?

NEJAD

**Min nevêtin…
Nejadê min agir bîtin
Car xwe bikujim, car xwe bisojim
Min nevêtin…
Nejadê min befir bîtin
Ber hetavê bihelyên û bêne behran
Xwe biveşêrim
Min nevêtin…
Nejadê min bayek bîtin
Car xwe dîn kem, ber esmanan bikeme girî
Car buf keme pêlên xwîna wîjdan mirî
Min nevêtin…
Nejadê min darek bîtin
Bo zordaran gopale bim
Car bêm hosîn
Bo xatunên soreşevan,
Dêr gulek bim
Min divêtin…
Û her wekî wesa bûye
Nejadê min
Axek bîtin û lê rawistim ser bilind…**

GEHÎN

**Çen jimara pêngavên min
Pitir lê tê…
Emrê rêkê kurttir dibe… !?
Heta çen rê xilas dibin,
Malavaya,
Dîmahîka emrê min jî,
Nêzîk dibe… !?
Heta çen kesanên weku min jî
Bo armanca asoyekê, dibine gorî…
Qonaxeka pir xebata,
Milletê me tête birî…**

LI WELATÊ MIN

Li welatê min
Her gundekê, bîstanên xwe
Bi ava kanyên tezî avday
Revda bêryên
Sohin piling tê de heye… !?
Li welatê min
Her bêriya
Bo yarê xwe çaverê may
Evînya wan
Emekdarya desthelînê tê de heye… !?
Li welatê min
Her zozanan
Şev biharan, av lê mehay
Qeqebûya kewên qubad tê de heye… !?
Li welatê min
Her bêdera
Xudanê wê nedaye bay,
Tund e jana jîneka nû tê de heye… !?
Li welatê min
Her tenûra gurrî coş û
Nanê spêdê pê ve nemay,
Têna pêlên
Şaxûnberên pêşmergekî tê de heye… !?
Li welatê min
Her mişextê
Xanyê sotî dûf xwe hêlay,
Zivrîneka pir xebata
Aştîperêst di dil de heye… !?
Li welatê min
Her karkerê
Temet çavên dezgira xwe
Berhemê xwe pir dil viyay
Bizava wî
Demjimêra zîndebûna
Şehîdên me tê de heye… !?
Li welatê min
Her birîna gulley simtî û
Hêşta gerim û xwîn lê nezay,
Cê şîn bûna
Omêdên rind tê de heye… !?

PÊŞMERGE

Mîna hêza
Spartakûsî yaxî kirî
Ez têniyê xunava gerdena te me...
Hindî pakaneya
Mesîh li sîngê xaça peya kirî
Dêwaneyê ciwanya te me...

* * *

Gerokya min
Xiruskek e
Hewar xurt û tarî bire...
Pêngavên min kirine bang û
Mizgînyeka mezin pê ye...
Dûratya min
Zarokekê ne rehet e
Gulên baxê xizmetya min
Tev jê kirin
Xanîçokên pir pakane pê çêkirin û
Girnijîn
Jîneka nû ser lêvê ye...
Birsatya min
Kevokeka reng şirîn e
Davên taryê, biskên heyvê
Dikete zilik û
Bo danana hêlînekê çaverê ye...
Tifenga min
Bo hinêrya rêveçûnê û veşartinê
Azmûna min
Nîzîk kirye ji xwendinê û
Her delîva ferset geşte desthelînê
Destrêjya min
Mezintir e ji peyv û xalên nivîsînê...

Xemla biharê kanî ne
Lê xwîna min, demê dirijyêt
Ji sifreka axayekê
Ji hemyan meztir grantir e
Xweşya havînê sêber û şevçerîn e
Lê geryana bi ser bilindî
Li serên çiyayên tijî befir
Nav nihalên bi kend û kevir
Ji nihanî û feraşînên
Bê serbestî tam xweştir e...
Rewşa pahîza çinîne
Lê miştaxa kovanên min
Ji şeraba hemû began şirîntir e
Fêqyê zistanê agir e
Lê sîmayê welatê min
Ji dîwanên hemû şêxan gerimtir e...

Necîb Balayî

Di sala 1962'an de, li gundê Ûre, devera Berwarî Bala, ser bi qeza Amêdiyê, hatiye dinê. Li Kanî Masê, gundê Mayê û Duhokê xwendiye û danîşgeha Bexda bi dawî aniye. Her ji sala 1976'an û vir de, dest bi nivîsîna helbestan kiriye. Berhemên xwe di piraniya rojname û kovarên Kurdî de belav kiriye. Di gelek mîhrecanên edebî de beşdarî kiriye. Her wesa helbestên wî yên hatîne wergerandin bo zimanê Erebî û belav bûyne. Dê çend helbestên wî, ji pîtên Erebî wergerînîn yên Latînî. Niha jî li Elmanya ye.

DERDEKÊ BI VEGIR

Çima dilo..
Hespê Memê
Serdana hafirê xemê
Ne dikenît... Ne dişihît
Lixavê bê hefsar e
Zînê zêrîn yê bê siwar e
Dil sotiye tev birîn e
Çima dilo..
Ew kiêla gerden zelal
Ho ya delal
Ji bêxodanî.. Ji bêçerwanî
Evro berdaye revê û ..
Xelkê kezî lê birîne!!
Çima dilo lê birîne!!

Duhok, 1979

RENG Û RONAHÎ

Duhî
Xwîna zarokêt gundê me
Kolan xemlandin û pêvema
Mejyê wan li dûr û rexa
Bo şemalk û şema
Agirê azadiyê
Çirîskeka nîşana geş
Xo têwer kir, maçî kirê
Da bikete kenî
Bikete stran
Hemî derd û xema
Wekî gilopêt..
Stûn û cada
Her mane hil gav û dema
-Iha ew e ji hîngê were
Tariya ji gundê me kûvî bûy
Barkir û nema
Tarî nema.. Tarî nema

Duhok, 1981

GUNDIYÊT MIN
HOSA GOVENDA DIGÊRIN

Gotin sube:
Li nîva gundê me govend e
Gotin sube:
Li gundê me dîlan e.. Zemawend e
Gotin sube:
Serkêş û serçemkê vê govendê
"Mirovekê"hinêr bende
Herdem li hewa digirnijît
Bi darê azadiyê ve dihejît
Yê bilind e û..
Beref bilindiyê revend e
Min ne dizanî gundîn-o
Min ne dizanî
Ew govend xem û tazî ye
Ew hinêr bend jî "Qazî ye"..
* * *
Gotin sube:
Li gundê me
Hezar kulav, dê çine serekî
Hezar pêlav dê çine derekî
Hezar lûlî dê çin devekî
Gotin sube:
Li gundê me talane û..
Berek na mînît li ser berekî
Min ne dizanî gundîn-o..
Min ne dizanî
Wê şev reşê
Zavayê ji bûkê dizî
Min ne dizanî Mihabadê
Min ne dizanî
Ew werîsê girê.. Girê

Yê li gerdenê alizî
Min ne dizanî
Hey "Savakî"
Min ne dizanî
Leşê nazik
Yê ji egera
Zincîr û qamçiya rizî
Dîwarê cergê te
Yê ji xema derzî
Yê ji xema derzî

Bexda, 1985

---

* Mebest Qazî Mehemed e.

* Savakî: Mebest Komara Mihabadê ye.

XEW

Berê xo bidenê
Ew çawa dixewin
Guh bidenê wan çi ye?
Bûçî direwin?!
Keko hilo.. Hilo..
Binêre
Ka karwanê xewê ye
Hatiye gundî?
Yan jî hef hefeka zêde ye û
Zêrevanê bidirewin
Zêrevanê bidirewin

Duhok, 1986

HAVÎBÛN

(1)
Şeveka reş û ristina stêra
Kiçeka xudan serbûr
Ya hembêzkirî
Hezar Efrît xo dihelavêjin
Li dûrmandûr
Karesatêt gelek mezin
Hêrişêt fihêtiyê
Xo têwer diken, li jêr û jor
Ezê dibînim
Bi çavêt xo, gazî min diket
Gelek nêzîk, gelek ji dûr
Dengê wê şkestineka dî
Li bejna xwe ya zirav xuya diket
Keftineka dî ji bilindiyê
weke pirça wê ya şor
Ser û sîmayêt wê
Ligel me dipeyvin
Bi giryeka ji çavêt reş û
Kenyeka ji lêvêt sor
Kenyeka ji birîna sor

(2)
Sîngê wê
Sîngê wê yê bûye
Axura hespêt Tetera
Bejna wê ya nazik
Ya bûye qada şûr û şera
Wê he cihê şîrê Holakoye
Ev e şûn pêt hespê reş in
Wa he kevne birîna tepeserî û
Xazxazokya li ber dera

Wa henê jî
Cihê ramosana aşiqê wê ye
Derdê wê ye
Derdê wê jî mocîze ye
Mezintir ji mocîzeya Pêxemberan

(3)
Mocîzeye ev kiça he
Mocîzeye ev derdê he
Mocîzeye ev perya he
Qelenê wê gelek ji me dixazît
Xwîkeka giran e li ser me
Ewe nîşana
Birsî û xas û rîs û rîta
Ezê dibînim
Leşekê rîs e
Li nav destêt Efrîta
Em dihavêyne ber wan
Ew dihavêne ber me
Çitov karekê bi şerm e
Ev kiça he
Xudan bira ye
Xudan ûcax e
Belê bûçî?
Û çira!!
Çinku li koçka... Bira
Bazarê fihêt kirina wê
Gelek.. Gelek
Gelekî germ e
Çitov karekî bi şerm e
Çitov xwîkeka giran e
Keftiye ser me

(4)
Ezê ditirs im
Ji vê kiça he
Li vî çerxê fihêtiyê
Li vî çerxê kirêtiyê
Bihête kirêt kirin
Ezê ditirs im
Ji vê kiça he
Li vê çerxê fihêtiyê
Li vî çerxê kirêtiyê
Li malbabê bibîte jin
Ezê ditirs im, ji vê tirsê
li şeva reş
Ji tirsa mirovan
Penabirî, xo havêtê
Ser bextê hirç û hovan
Û bihête ji bîrkirin
Paşî ji evro wêve
Çi cihê min lê dibînît
Melaîketêt ciwanya wê
Tif kene min
Tif kene min

Duhok, 1988

HOSA VIYAN

Berxa minê
Jîna bilind
Roj yek e û xem hizar in
Havîn hat û
Têhnê xir zozanî
şitlêt baxçê jiyana me
Duhî: Di sava bûn
Evro: Di pûtîne û kevnar in
***   *   ***
Berxa minê
Çawa dibitin.. Çawa bûye
Pezkê eşqa me sê - Çar birr e
"Seyê"nêçîrê ne wek cara
Herê xurt û dirr e
Gopalê bîst û du girê
Min bi qonaxêt eşqa te ve.. Mehand
Hêş bihayê guharêt te
Xwîn ji birîna min ne zaye
Xuha enyê ne werya ye
Rista xazgîniya
Hêşta kesê
Ne hejande û.. Ne hejya ye
***   *   ***

Viyana min
Berxa min
Di nama yekê da
Peyvêt te av, dilê min agir
Peyvêt te sofî bûn
Reng ronahî
Min tarî di perast
Hîngê ez di mame kafir
Di nama duyê da
Peyvêt te bûn
Karwanî... Hespêt bar giran
Ez jê ra dibûme
Ka û dan û hafir
Car jî dibûne "Elho"
Ez her dimame aştîxwaz
Belengaz û kutir
Piştî roja min û te di xwînê werbûy
Di xwînê werkirî
Hîngê rastî ket û mir
Yara min, li vêre rastî mir!!

ŞOREŞ Û ŞEHÎD

**Şer e... Şer e
Şoreş e û lûlî di kel in
Ax û av têk da bûn agir
Çe berhemî, êtwîn û pel in
Rojhelat ya dêm sor e
Min zanî ku
Pêlêt deryayê çavêt wê
Hemî xwîn e
"Şehîd" tê da rêz bi rêz û mexel in
Li asmanê me êvarî
Qaz û qulinga govend best bû
Spêdê nêrayê
Hemî "Vantom" û qunbel in
Hemî "Vantom" û qunbel in**

*** * ***

**Şer e... şer e
Şoreş e û lûlî di kel in
Li her çar tuxûbêt welatî
Awazêt "şeşxana" deng da
Peyvêt wan bizot û meşxel in
Kevya befrê dêm nazik e
Xwîn û befir ho di têkel in
Ho di têkel in
Xwîna germ e û befra sar
Ji birînêt "şehîda" xwîn za
Ji asmana barî befir
Senger hemî
Ne heriftin bûne kevir
Navê şehîdî li ser çeperan
Li ser sengeran
Hat nivîsîn qet ji bîr nekir
Ne şehîd ne,tu na mirî
Tu şoreş î û tu agir î
Tu stêr î û..
Ji hemî stêran geştir î
Tu çiya yî û..
Ji hemî çiya bilindtir î
Tu na mirî.. Tu na mirî.. Tu na mirî**

MÎR IM HELIZ BEYÎ

Hayê Mîro hayê
Dergeh asine û..
Dengê kilîlê nayê
Havîna me sirrê bir
Zivistana me ji germê mir
Payiza dêm kesk e.. Û
Hêş zeratî bi lêva da nehate
Buhara may rîs û ewar
Hewar.. Hewar
Mîro hewar
Şaloka min êxsîr neke
Heliz beyî
Neke ji birsê bimirin
Berx û kar
Neke ji birsê bimirin
Zaro, hezar.. Hezar

*** * ***

Hey Mîr im sultanî xweş bît
Ji xemêt min têr bû zîndan
Hey Mîr im
Min hîviye û hîvî dikim
Xelkê min nehêle bêxudan
Min kes nîne
Bişkujît baxçê min
Solînêt hêlîna min
Zarokêt landika min
Niho ditêhnîn e
Bi xuha enya min têne avdan
Hey mîro
Yeman.. Yeman

Li halê min bipirse
Guneha min çi ye!
Talanê bi min ketî û
Min nebirine çi talan
Ne ji cerdê têm
Ne ji kuştina xelkê têm
Rêncberik im.. Tepeserk im
Şaloka min ji xema devlo neke
Bo azrokêt min car dibîte nan
Car dibîte tembûr
Jê dihên jenîn
Hezar awaz û sitran
Hey Mîr im, min hîviye
Hîviya min bi cê bîne
Bawer bike, çi demê rêncber
Dinîv derzêt betalyê da
Bêdadyê da
Hatin ji bîrkirin
Çi demê hîviyêt wan di cergî da mirin
Hîngê dê bînî
Cot pêlav
Dê li ser sîngê te rûnin sultan
Dê li ser sîngê te rûnin sultan

*** * ***

Sultanî xweş bît
Ev erde
Ev goya zemîn û stêrên mezin
Şev û rojan
Dem û dewran
Yê li dûf rojê dibez in

Da nemînin çi qulaçên tarî
Da rêncberên cergrohin tê da nenalin
Da tîrojk bibine gêsik û
Nava şkefta, ji tariyê bimalin
Da tîrêt tariyê
Cerg û çavçira negezin
Hey Mîr im lezke
Qefta şaloyê û zaro bilez in
Ha hinde jivan beyî
Jiyan beyî
Zivistan beyî û beyî heliz
Sultanî xweş bît
Li wî demê sakoyê hejara nû bûy
Li wî demê kulkê hejara bûy bêla
Lê peydabûn
Hezar talanker û diz
Hoye Mîr im.. Li rojhelat
Li vê axê
Binêre dîsa
Li ser sifra serxwebûnê
Ji birsê mir " Bûbî Sandiz"
Ji birsê mir "Bûbî Sandiz"

* Şoreşvanekî Êrlendî ye, di zîndanê da, çû gerewa birsîbûnê û bo 66 roja xwarin nexwar.

Jaro Duhokî

Di sala 1959'an de, li bajêrê Duhokê ji dayik bûye. Her li Duhokê xwendiye û di sala 1985'an de, zanîngeha Mûsil bi dawî aniye. Helbestên xwe di rojname û kovarên Kurdî da belav kirine. Endamê Yeketiya Nivîskarên Kurd e li Kurdistana Başûr. Sala 1985'an, ji ber terora faşîstên Bexda reviye û gehaye şoreşa Kurdî. Heta niha jî pêşmerge ye. Du dîwanên helbestan çap kirîne:

1. Sirgûm. 1986.
2. Ragirtin. 1987.

Dê çend helbestên wî, ji tîpên Erebî wergerînîn yên Latînî. Niha jî li Kurdistanê ye.

SITRANA EHMED Û XEMÊ

Ehmed:
Dayê Xemê
Ez ev e me.
Çaverêy hatina te me.
Birînên min kevn in kûr in
Min hêz ne ma,
Xwînê bidemê.
Hawar dayê tu kanê?
Were Kanê?(1)
Berî bimirim..
Ser û çava bo min bîne
Da sê cara tewaf kemê.
Min bi sîngê xo ve bişidîne
Da bidîmahîk bêhin kemê.
Xemê..
Ji xema xemên me xema nexo
Xem her xema dixun Xemê.
Giryê neke.
Babê min pîrekî kal e
Dil nazik e
Qonaxa lê dijît kurt neke.
Xemê. Ji derdê çûna me
Li ber kulkê me
Derê taziya veneke
Xwîşka min hêj sinêle ye
Rengê geş pêsîde neke.
Serî li ser milî xûl neke.
Xemê. Jiyê me bûrandî
Evro bike yadgar bi xo û
Bi cilkêt reş zêmarê neke.
Birakê min yê xwîn germ e
Tu şaş neke.
Şoreş e divêt xo ragirît
Raste Xemê her dê mirît
Çi evroke yan rojek dî
Çi ev sal e yan salek dî
Çi bi sêdarê yan bi kuştinê
Çi bi lêdanê yan bi girtinê

Serî bilindke û mêzeke
Dayê Xemê
Her kevrekê.
Her dareka li vî welatî
Gence di bin ve veşartî
Lewra Xemê
Min hîvî ye giryê nekey!
Dergehê me, patekê reş
Pê ve nekey!
Min azakey. Min azakey.
*** * ***
Hayê.
Ehmedo day gorî day-o, hayê.
Û li kure deyka te hayê..
Kanê dûr e..
Birîna te kevn e,kûr e û
Dengê nalîna te nayê..
Bab û bira
Evro mişext in li dinyayê..
Kes di hewara kure deyka te nayê..
Hayê..
Şêrê êl û malên dayê..
Barê xemên xema deyka te giran e
Lewra dayo mam şaş û har..
Şax û zinar
Çol û beyar
Daristan û dirinde û mar
Esman û baran û befir
Heliz û darberî û kevir
Ji ber çûna te Ehmedo,
Diken girî..
Diken zêmar..
Dayo tu aza tu aza..
Wekî hemî aştîxaza..
Aştîxaza.

1. Kanê, gundeke nêzîk bajêrê Amêdiyê ye. Heval Ehmed lê şehîd bû.

EZ Û JIYAR

Babo jiyar.
Dayka te, kiçol û hejar
Mane bi rê ve.
Bawer nakem em bibînîn
Ji evro pê ve.
Ez nizanim!
Caşa girtin.
Gurga xwarin.
Avê birin,
Yan goristana hingaftin.
Bes bike girî.
Bes bêje min:
Ka dayka min.
Ev çend e şîr nedaye min?
Ha çi nema em dê gehîne çiyayê şirînê
Zom û bayêt feraşînê
Derbeder li wêrê di mişe ne
Paşî şîr nabîtin xem e
Bes bêje min: babo sar e
Sireka dijwar û har e
Bes bike girî
Ew saçima serê min birî
Min nakûjit
Devî veke
Xwîna ji serê min dipeşîtin hêdî fir ke
Jê netirse
Eve şîrê spî ye sor bûyî
Çunkî babo
Kawdana sor spî kirin
Spî sor kirin.
Babo jiyar
Hêrişa zilmê hêrişek zor giran e û
Miletê me
Yê bê kes û bê xudan e.
Hawar dikem
Mirovnasa kesê hay ji dengê me nîne û
Xema me ya kesê nîne.
Hawar hawar

Kê dîtiye
Milletek çend milyon mirov
Li çol û çiya bibine hov!
Hawar hawar
Kê dîtiye
Jin û mêr jêk bêne berdan
Bê dadgeh û mela û xudan!
Hawar hawar
Kê dîtiye
Zaro bi jehrê xudan bibin!
Zerî hêj kiç zikgiran bibin!
Hawar hawar
Kê dîtiye
Pistal biryara biçespînin!
Mişk pilingan bixendiqînin!
Hawar hawar
Kê dîtiye
Zava ji birsê, zava ji tirsê
Nebît zelam!
Û jin ji şermê û rûsatiyê
Nebît xanim
Nebît medam!
Û zehakê çerxê bîstê bibît sedam
Binve babo
Çinyeka nanî me mabû
Ew jî kîfkoyê lê dabû.
Binve babo
Ha çi nema
Em dê gehîne sinûrî.
Û ew heftiya li ser me borî
Nahête ve.
Hosa gelo
Jiyar nivist.
Binve binve!
Bi kizgiryok çû beheştê.
Çîroka wî jî eve bû
Li heştê û heştê...

ŞER E

Şer e. Şer e
Şoreş e û şergeh agir e
Qada şerî
Ji kelexên bêxwîn pir e
Av bûne xwîn
Terim rizîn
Pêk ve peqîn çiya û gelî.
Lîlya tivenga min kelî.
Dilbera min, li şîna cerê,
Ar.Pî.Çî di leyzîtin li ser milî.
Ya sûnd xwarî,
Çava reş neket bi kilî.
Taku kela zulm û zorê bêt rûxandin
Kursiya wan bibite bombe û
Bêt peqandin.
Şer e.şer e..
Şerê man û nemanê ye
Lê jiyan bo gela fere û
Dayka min ji keyfa da
Dersok dirand.
Parzîn qetand.
Şemilk firand.
Têkel kirin kenî û girî û
Xetîra azadîxwaza
Ya rakirî
Rêka me ya reş û tarî
Ya ron kirî
Taku befra, şax û nihala sor kirî
Ji xwîna kedxur û pîsa
Nevyên Zehak û Iblîsan
Nevyên Qe'qai û tuxum perêsa
Şer e... Şer e..

HELEBÇE

Hatin hatin..
Kom kom hatin..
Çav sotîn e..
Gerî hişk in werimtîn e..
Gore û berpêk pirtikîn e..
Gumlek lêm in
Piştên kêm in
Gotin hewar..
Hewar, hewar..
Kîmya barî
Tîzab barî
Xerdel barî û şehîd bû
Şarê Helebçe..
Ji layekî da
Şenge zerya gundê me ya derbeder e
Kar xastine û diçît biçe
Pismamê wê
Yê li meyxana rûniştiye, pêka lêkdet
Çike , çike
Hevalê wî li bendîxana
Ebo Xirêb
Ser biriye û dest bizîncîr û kelebçe..

KIRÊSMIS

Evroke ye..
Li çar kinarên cîhanê
Şahî û dîlan û sema ye.
Pêkêt wêskî li ser şeqama,
Zengilêt jiyanê lê diden û
Xem nema ye.
Birakujî li nav nemaye.
Xo firotin, bo karwankuj û dizaye.
Dema fener divemirin.
Xem ji dila da difirin.
Hîvî geş dibin, na mir in.
Gencêt wara
Wekî vara
Maça bi pare na kirin.
Kutirên aştiyê serbest in.
Li ser serê xelkê difir in.
Zerî û tolaz, şaş û mest in.
Li nav lihîzgeha dixur in.
Kirêsmis e.. Kirêsmis e..
Lê birayno
Welatê min birîndar e û bênojdar e!
Kirêsmisa me Nevroze û
Nevroza me jî zêmar e!
Balefir bi bombe û napalim
Li ser gund û şara digerin.
Leş dimînin, ser difir in!
Zaro di parzînê dayka da

Bi sirrê dimirin!
Ji birsê dimirin!!
Kutirkêt aştiyê girtîn e..
Çav qoqilandî û bê per in.
Kirêsmisa
Mosko û Berlîn û Sofya
Her keniye û kirêsmisa me girî ye!!
Esmanê wan,
Pirî stêr e û her sahî ye..
Esmanê me,
Mij û moran û kadî ye!
Buhara wan,
Ji şenge gula xemlandiye.
Buhara me,
Her taziye û her malekê şehîdekê,
Jê çûyî ye!!
Cotyarê wan,
Biberheme û pêşkeftiye.
Cotyarê me,
Tepeser e û dil şikestiye!
Ho birayn-o
Kirêsmisa welatê min
Yê nedîtî û gulê ne bûy,
Bi vî rengî ye!!
Bi vî rengî ye!!

ÇAVERÊ

Demê rondikêt te yarê
Barîn serê vê sharê
Min ne dizanî..
Her rondikek, nalînek bû..
Her nalînek, gazindek bû..
Her gazindek, egerek bû..
Egera jî hîviyek bû..
Ew hîvî jî, paşeroja min û te bû..
Ke roj bêtin
Perya bîkînya xo yarê
Bo min û xo bixemlînî.
Cotê kezya, bi wan desta bivehînî.
Gerdena nazik û nazdar
Bo min bînî.
Lê felekê çerxek lê da û
Gemya me dildara cardî
Di derya da, niqokir û hêla tê da..
Hêla tê da..
Evca yarê
Bi xatra te, ez mişext im.
Mişextekê bê ser û şîn
Ez nizanim
Dê bi çi reng bûrîtin jîn..
Hîvîdar im
Li çaverêya min bimîne..
Rondikêt xwîn, bo çûna min ne barîne..
Dilê min maka xema ye
Mejyê min aşê hizra ye
Cihê xoşiyê tê nîne
Lê ez ez im
Dest çeleng û bi lez im
Min merem şoreş û vîne
Li çaverêya min bimîne..
Li çaverêya min bimîne..

GELÊ ÇEWSÎ

Li rojhelata navîn.
Li cîhanê, Kurdistan e.
Kêrî û zozan û çiyan e.
Xoristê wê kwîstan e.
Gelek lê di jîtin nezan e.
Hawar birauno hawar e
Çi talan e? Çi xopan e?
Xapandin û kuştina,
Bi dirîşm û direwan e!
Hindek birs î!
Hindek rîs in!
Hindek dewlemend û pîs in.
Kedxor û pare perês in!
Hindek kirêgirtî û hîz in!
Jin firoş û bê namûs in.
Pistalêt sîxur û zala di al îsin.
Rihêt Decala xena diken
Jaran bi Ayin fene diken.
Hindek caş in!
Hindek serve serve baş in!
Bi navê xebatê şaş in!
Hindek ji wan,
Pêşmerge û şoreşvan in.
Komonîst in. Dozevan in.
Pale û cotyar û hejar in.
Sexmeratî serxobûnê,

Cane merg in.
Hindek dî mişext in hosa
Li parîs û Enebûlsa
Wêskî dirêjin!
Lêvêt pirçzera dimêjin!
Welatê min mîtîngehe
Jêr destê zulm û zorê ye
Welatê min
Sîngêt rîs in, li hêzgeh in!
Cihê dîlan û keyfê ye
Hawar birayn-o hawar e
Gelek bê hişe nizanît
Çi bixazît. Çi bihêlît!
Yê bê hest û ne fama ye
Li dozê bigerît.
Mafî bi xazît.
Dîroka xo baş vekolît
Ka çend Kawe, tê da rabûn!
Ka çend Xanî, li dûf rabûn!
Ka çend Simko..!
Ka çend Qazî...!
Sexmerat dozê bin berbûn..
Sexmerat dozê bin berbûn..

1983

KIRÊGIRTÎ

Caşo..Caşo.
Çav şûro serxoşo şaşo.
Ew çi bere di sîngê te da?
Ew çi kaye di mejyê te da?
Ew çi jehre di gehêt te da?
We diyar e, landika te
Di bingeh da ya genî bû.
Ya rizî bû.
Şîrê te xwîna kera bû.
Dadoka te, dêhleba bû.
Ji ber hindê
Sîngê xwîşka te li bajêra
Aşkera bû.
Bazar li ser kêm biha bû.
Moçê te keda pala bû.
Hîviya te,
Nehêlana pêşmerga bû.
Caşo.Caşo.
Çavşûro serxoşo şaşo.

1984

MAN

Hey man û man
Gelî bindestên welatî
We û vê manê
Çerx bûrandin.
Meh û salên,
Şîn û şadiyê şeqandin.
Em dibêjîn, giryê neken.
Xuha enyê erzan neden!
Genmê hejaran nehêlin,
Terşê neyara lê biçerin.
Hûn dibêjin:
(Destê bin bere)ji mêje!
Sitem karî li me xudane
Ji ber hindê me jî mane
Em dibêjîn:
Xo fêr biken nivîsînê
Da ron biken tarî jînê
Hûn dibêjin:
Xandin û roşenbîrî, şanî me nîne!
Lewra mana me ne jîn e.
Em dibêjîn:
Birs û zorê qebûl neken
Rêka dijminî ron neken.
Hûn dibêjin:
Nan xarine. Têr kirine.
Çizî axa her ketine.
Hey man û man..
Gelî bindestên welatî
Ger we man bît
Me jî mane
Lê mana mêra çiyan e
Tifeng û rext bo biran e
Gorî kirina wan sexmerat,
Doza jar û karkeran e..
Doza jar û karkeran e..

1985

GENGEŞEKA BÊÇAVDÊRÎ

Elo......?
Elo......?
Aya heval,niho li def we
Derya şîne..?
Yan lihî mişte û pir xwîn e..?
Çiya bi xeml in..?
Yan sotîn e.
Gundê me hêşta evîn e.
Yan jî giyandara ware û
Mişk û mara tê da jîne..?
Zaro têr û bi cil û berg in..?
Yan birsî ne.
Xelkê warê pêşkeftî ne..?
Yan wek cara
Paşverone, maf xarîne..?
Belê heval..
Hogirê biçîkatîtê
Niho lidef me
Spêde û êvar
Şax û zinar
Sema û zêmar
Her wek xone.
Ne guhrîne.
Lê hevalo, buhara me
Tazî û şîn e..
Aqar reşin, şer e..şer e..

Dol pir kelexêt genî ne.
Gundê me jî
Kavle gunde, kes lê nîne..
Jar û zerî, îro mişext in, birsîn e..
Erê heval…
Welatê me nav welat e û
Jiyar tê da, bin destî ye..
Xofiroşî karek nû ye..
Ejdehaye wek Tenînê,
Jê rabiye..
Dibêjnê Sedam..
Bo xwîna jara têhniye..
Belê heval..
Niho li def me, pêşkeftine!!
Maddek nû derketiye.
Ji pîlanî mukimtir e
Ji dilovanyê bi hêztir e
Ji evînê mezintir e
Ji yasa jî bilindtir e
Dibêjnê Alton..!!
Dibêjnê pare..!!
Bi vî maddey
Bira li bira nabît xudan..!!
Aştî tête kirîn erzan..!!

1986

SIRGÛM

Me diviya bû
Ya bê jan ba...
Bê nalîn ba...
Li vî çerxî, zik tên dirîn..
Leş tên kirîn..
Dil dibin birîn..
Hîviyêt êtîm û jara
Di bin kevra ve diêne rizîn..
Rastî nema
Mizdamir û Ehrîmena li xo kir sema
Û bi hizir û bîra dixurî
Mîna pezî leş lê gurî
Dil lê sotin
Xwîn jê dotin
Li ser gûma, ho birand jîn
Ho birand jîn
Hosa bira
Li çerxê bîstê
Mirov ji axê mişext e..
Sirgûm kirye
Şaş û mest e
Rastiyê dibînît bi çava
Lê bê dest e..
Evca bira
Ger Faşista û Efleqiya
Kedxur û pîs û geniya
Destê wa li ser serê me bît

Sirgûm kirine..
Zarokêt me, şîr jehir bît
Sirgûm kirine..
Gerhana me
Li welatî bi xîç û xeraş bît
Sergom kirine..
Evîna me
Bi destên şêx û Bega bît
Nalîna me, di dil da bît
Aştiya me, nihênî bît
Çaf pêlya me,
Ji şîrê serbirê me bît
Sêdara me,
Pêş hîvî û armancêt me bît
Karwanê me,
Dubere bît
Dîroka me,
Kevin û reş bît
Şoreşa me,
Rast û çep bît
Komonistî qedexe bît
Sirgûm kirine..
Îro zaroka zêmare
Taku şaxa girî kare û
Rengê buharê yê reş bît,
Sirgûm kirine..
Sirgûm kirine..

1986

S. Diljan

Navê wî yê rast Se'dulla Avdel e. Di sala 1960'î de, li gundekî nêzîkî bajêrê Duhokê ji dayik bûye. Seretayî û navîncî li Duhokê xwendiye, paşî ji ber terora faşîstên Iraqê, neşyaye li ser xwendina xwe berdewam be. Lewra destpêka sala 1980'yî gehaye rêzên şoreşa Kurdî. Di sala 1978'an û vir de, dest bi nivîsîna helbestan kiriye, di rojname û kovaran de belav kiriye. Di gelek mîhrecanên edebî de beşdarî kiriye. Heta niha dîwanek bi navê (Xwîn û Azadî) bi tîpên Erebî çap kiriye. Sed mixabin hêj xort, di sala 1988'an de, hatiye şehîd kirin.

AXÎNKÊT COTYAREKÎ

Cotyarê min, bo damayî?
Bo melwîlî?
Bo bêhêz û bo pişt xûlî?
Ji min ra bêje te çi derd e?
Ez çi bêjim?
Bo kê bêjim?
Nojdarekî bo min bîne..
Da bo bêjim!
Jan û axînkêt dilê xo
Bo vehînim.. Bo verêjim.
Bo çi ji hemya
Çemê li ber ava dilê min,
Dê qirqiçît ji têhna da!!
Kitir û firwîz dê bo kete şahî di nav da!?
Min pisyar kir
Ji pîrêt berê
Wan gote min:
Xo lê bigire, dem dirêj e.
Xo lê bigire, dê roj helêt..
Kitir û firwîzî namînît
Dê behîtin..
Gurgeh jî digel kirim û kêza,
Dê rizîtin..
Rast dibêjin
Belê ez jî careka dî,
Dê pisyar kem
Ji dilek sotî,
Ji zarokêt di nav landika da
Yêt nedîtî û ne kenî! Ne girnijînek..
Yê dezbilwînk lê bûyne kêr!
Şîrê deykê nexarî têr!
Belku ew dermanî bêjin
Ne, ne dûr e!
Belku yek ji wan ji ser pêçolkê

Rabîte ve.. Bibît loqman
Dermanê derda bizanît
Tîmar biket
Êş û janan bingir biket
Da gulêt baxê dilê min
Bibişkivin.
Da cird û cobir û çirçirk,
Xir qir bibin
Sîsin û beybûn şaka pavên,
Kofîka xo bileqînin
Govendeka ji dil girêden
Mazî û dîndar..
Xo bihejînin..

*** * ***

Bo çi xelk dê gula,
Ji baxê min çinîtin?
Rêzik û derîka dê vedet,
Kewêt warê me girîtin!?
Kezî û biskêt,
Şenge yara dê birîtin!?
Kete werîsk, bo stûkê van evîndara..
Vehînîtin..
Ma ne wexte hişyar bibîn!!
Dîroka warî bixwînîn!
Ka çi bûye!
Şîrê şêx Seîdî rakeyn,
Bişûyn ji şîlî û jengarê,
Seqa bikeyn.
Bîra xo û sêdarê bînîn
Da ku rabîn, raveka ji dil
Bo tepeseryê rakeyn..
Dê da rakeyn..

1978

WARÊ MIN E

Warê min e,
Yê ku hemî berhemêt wî
Dihête revandin û dizîn!
Yê dar û bar lê dihên sotin!
Lê dihên birrîn!
Bi devê topa,
Dihêne daîran û vecwîn!
Li warê min e yê dirinda
Deyk û bab û xwîşk û bira..
Jêk dûr kirin
Li cîhanê belav kirin
Sexmeratî evîneka
Rast û dirust û bêguneh
Ku li warê min nehête dîtin û kirin
Serê seda di çirkekê da
Dihête birrîn!
Lewra welat, min ûmêde
Bernedem kuzk û çepera
Hindî dilopeka xwînê
Birijit ji vê birînê
Ez navê te ji bîr nakem
Tijî cergê dijminê xo
Dijminê te
Agir û pêt û gulle kem
Çinku welat min nevêtin
Pale û cotyar..
Xuha enya xo bimalin
Di ser hindêra,
Bo kerekê nanî binalin!!

1979

PÊŞMERGE ME

Ho welato
Pêşmerge me, sîng çeper im
Berevanê navê te me
Lewra dibêjim:
Bême kuştin.. Min ne xem e.
Lê ew xema di dilê min da
Bi tinê welat
Bindestiya axa te ye
Çinkî welat heta niho
Bajêr û gund..
Bi hezara hatine sotin
Xopan kirin
Lewra kêrêt jehirkirî
Cerg û hinav
Li min zivêl- zivêl kirin
Pêşmerge me
Birînêt min nakewyên
Agirê keftiye dilî..
Navemirît!
Ta warê xo ava nekem
Qelereşan û darkokan
Ji baxêt welatî dernekem
Tola şehîdan venekem
Serxwebûnê li vî warî peyda nekem
Kul û kovanêt şehîdan

Ji dilê daykêt wan der nekem
Dastanekê bo şehîdêt azadiyê
Ne nivîsim û çap nekem
Navêt gernas û mêrçaka
Hemya tê da diyar nekem
Birînêt min na kewyên!
Daxa dilî nojdar nabît
Hê welat-o!
Pêşmerge me
Ez çekoçê navçavêt dijminê te me..
Rêvîngê azadya te me
Şehîd bibim,
Di gorê da pêşmerge me…
Pêşmerge me..

1980

MÊVAN

Çewan yarê
Girya hewra ji bo jiyanê..
Dibîte jivan!
Min bizave ez bo te bibim pêjan
Bawer bike Efyona min
Hemî dema.. Li hemî ciha
Bi te yê mest im!
Navê te yê nazdar û geş
Melevan e li derya dilî
Di gel xwînê li hemî geha..
Dibîte mêhvan
Lew te " Biha" di dilê min da
Bi çi " Terazya " nahêye kêşan!
Bi çi " Pêwera" nahêt pîvan!
Ez masîm e.. Tu derya î
Li mirin û jînê
Tu ya min î, ez yê te me
Hevjîna min!
Berî çavêt min bibişkirin!
Te dilê bi xo pêwan kirî
Hemî dema bi te dihizirim!
Li tengaviya bi te dixurim!
Çinkî dizanî, paş mirinê
Di dilê te yê evîndar da,
Ez ê sax im û namirim..

1982

RONDIKÊT YARÊ

Nama yara xo min vekir
Paşî dalehî û hîviya
Ewêt mezin wekî çiya
Li perê duyê
Narîna min...
Wêneyê xo
Digel zêmarê kêşa bû
Rondik ji çava bibûne cok
Li ser lêva bibûn swîlav!
Paşî rûbar
Vî dîmenî ez îname
Axiftinê digel wêneyê yarê kêşay
Tezînkekê leşê min girt!
Min gotê: Oy serbara min
Diyariya te bo minê jar
Cok û sûlav û rûbarêt rondikan e!?
Baş dizanim te jîn bo vînê
pirî jane!
Û min xo havêt rûbarî
Bi melevanya min nekarî..
Xo bigehînme serokanyê
Da dalehyêt wî raçandin
Bikeme werîsk
Vêhel biçim beref esmanê hîviyan
Lew min viya:
Gerdena xo bikem diyarî
Bo kinifkê sêdarê
Yê di gerdena gelek gencêt wekî min
Jar û bê buhar da çûye xwarê
Da ku berî hîviya bimirim
Biyanoya
Bi çerx û feleka negirim.

1983

ŞEMALK

Peyva ji lêva tore bû
Min nevêtin bizivrîte ve.
Çinku ew peyv
Dema şapera vediketin
Dikefte firê
Li nav cergê şeva tarî
Dibîte şemalk
Eve ez heyim
Çi cara min ne bihîstiye
Hindî şeva tarî bêtin..
Ronahiya şemalkekê,
Çend kiz bîtin
Daîrîtin..

1984

Seîd Dêreşî

Di sala 1955'an de, li gundê Dêreşê, ser bi qeza Amêdiyê, ji diya xwe bûye. Li Akrê û Duhokê xwendiye û di sala 1982'an de, Zanîngeha Bexda bi dawî aniye. Helbestên xwe di rojname û kovarên Kurdî da belav kirine. Endamê Yeketiya Nivîskarên Kurd e li Kurdistana Başûr. Heta niha çi dîwan çap nekirîne, lê ev pirtûk çap kirine:

1. Qeftek Ji Hozanên Nalbendî, 1981.
2. Dîwana Feqiyê Teyran. Parça yekê, 1989.

   Her wesa ev pirtûkana jî amade kirîne ji bo çapê.

1. Dîwana Feqiyê Teyran. Parça duyê.
2. Çîroka Bajêrê Xwînê. Helbest.
3. Şanogerya Dayik. Birtol Birîxt. Ji Erebî wergeyandiye.
4. Vekolînek Li Ser Nûbuhara Xanî.

   Dê çend helbestên wî, ji tîpên Erebî wergerînîn yên Latînî.

   Niha jî li Elmanya ye.

EZ Û NIJDEVAN

-Nijdevano.
Êvareka direng.. Direng
Li çiyayekê mij û moran dapûşay
Bê pêjin û deng
Min dît hespê te yê kimêd
Gel bay dibezî.
Wek agirî..
Çirîsk li bin piya dipeşîn
Ser milê wî, radbûn, dihejyan
Purtik û kezî.
Ji hîngê were.. Ez nizanim
Tu Derwêş û Pêxember î
Yan jî diz î!?
+ Heyho.. Heyho
Tu nizanî..
Ev çend sal û zeman e
Bi şev û roj
Ez û hespê xo bi hevra,
Çiya disimîn.
Rêya dûr e û simên hespî hemî mehîn.
Evîna min jî ya germ e,
Dil û hinav me kuzirîn.
Ez têhniyê,
Fireka ava jînê me.
Memê jar im..
Xendiqyê rondkeka çavêt Zînê me.
Ez ne diz û talanker im
Şeydayê çiyayê mezinê agrînê me.
- Nijdevan-o..
Şev e..şev e
Gurgê bi dev e
Dê te xot û ne te pişt e,
Ne te rev e.

Befra giran..
Dewsa te girtî û hunî..
Berahya te barove ne
Gelî û dol û nihal hemî
Bûyne renî..
Tu kîve têy!?
Dê kîve çî!?
Ha.. Nêzîk e
Dê volkan û lehî peqin.
Min bo te ye,
Ez yê te me û tu yê min î.
+ Dilê min behreka pan e.
Sed Dîcle û Firat û Nîla
Dihewînît.
Çavê min dola Zîlane
Bi xwînê dinêrît.
Bi xwînê rondika dibarînît.
Heke hat û gurekê bi dev
Rêya min girt.
Baroveyên befra giran
Çiya dagirt, sirt û sirt.
Lehî û volkan tev da peqîn
Cîhan bo xwîn
Hîngê ez im Xidirê Zînde
Dê çim û çim
Pişta hemî tarya şkênim
Bo fireka ava jîn û azadiyê
Sîngê xo deme lehiyan û
Befrê birim.
Lewa evro ezê diçim û
Na zivirim.. Nazivirim.
- Nijdevano.. Guh bidêre
Tu yê dûr î û ez dûrtir im.

Qelemê min yê xendiqî
Pêlên ava reş û dijwar
Digel xo birim.
Di vî bajêrê sernixwîn da,
Herro deh car
Ezê sax dibim.. Ezê dimirim.
Hizar kelexên wekî min
Mirî.. Zîndî
Di gorrê da tên veşartin
Hindavî me, berahya me
Tirs û sehm û xem dibarin.
Evca çi bikem
Destên min ber min da ketin
Rist û zincîrên agirî
Li ber û piştên min dişarin.
+ Hewar.. Hewar..
Bo vî agirê ho dijwar!
Teniştên te hemî xarin.
Sîngê te kir çol û beyar!
Ne. Ne ho ye
Qelemê te.. Tîrojeka roja germ e.
Li ser tîta.. Navçava hespê min diyar e
Bajêrê te hingî bajêrekê rind e
Dema zozanî ji zozana têne xar e
Hingî dê giyan ête ber te
Dema kevyên befra sipî
Di bin cobare.
Rist û zincîrên agirî
Hingî dê ji zendên te kevin
Dema ji sîngê te tête der
Nirrîna şêrekê har e.
Evca were, digel min were
Dilê min bo te pencere

Hespê min pêkulê diket
Hewre reşê vê buharê,
Golgolê diket
Wer wer bimeş.
Bi meş. Bi meş.
Piya li rikêba bişidîne
Xo li ser zînî dutake
Mîna Mîrzoy şîrî rîsk e
Daweşîne
Dinya xwîn e!
Dinya jîn e!
Dinya seranser evîn e!.

KEVALEK

Şev bû dema ji birsa mirî..
Stêrên esmana rêz bi rêz
Li ser termê wî
Di şarand zêmar û girî..
Du - sê belgên darberûyê
Ketbûne ber didanên wî
Pala xo dabû kevirî..
Çavên wî zil.
Rokê wî gul.
Zelal mîna tilya tirî.

DÎWAR BI GUH IN

Ne axivin dîwar bi guh in
Heke dê bi ser me da kevin
Ne axivin çiya bi guh in
Heke dê Mambiz û kwîvî
Li banê sînga wan revin
Rûbaran da.. Serên çiyan..
Xîvetên guhan vedayne
Rex kinara hemî dev in
Şkeftave jî.. Li binbîva..
Li xo hişyar bin, tev da penc in
Tarî û şev in
Neaxivtin xoş derman e
Guh mişen e
Hemî qulaç û kujîka,
Ew vê dikevin
*** * ***
Birînêt xo..
Li jêr cilkên xo veşêrin
Kovanên xo, di sîngê xo da,
Vekên.. Bihêrin
Gotinkên xo..
Bi serên lêva
Bo hevdu bêjin, vegêrin
Da baş û baş
Misoger bît,
Hûn tirsinok in, newêrin!!..

1984

KEKO DAYKA ME!!!

Bira sê teyran
Şeper qutane.
Teyrên kelexa, şeper qutane.
Ser sîngê dayê,
Hewar nihyane.
Keko.. Guştxwar û hestî lê mane.
Keko. Evrok e
Sîngê dayka me,
Bi şevê agir e.
Bi rojê ji hova, yê mend û pir e.
Buhar lê zîz e.
Dûr e payîz e.
Befr e, bahurr e!
* *
Keko hestîkên dayê di belav in.
Li hemî ala,
Çiya li hindav in.
Li dûrên çiyan
Li kumtên bilind
Befir û agir in, xwîn û xunav in.
* *

Kekê spêdeye,
Zaro di birsî ne.
Kuçkê bê pele
Pirtên nanê req, hemî di sotîne.
Çend sal û zeman
Bûrîn û hêşta dayka birîndar,
Dêmê wê xwîn e.

*** ***

Lê dîsa keko
Sîngên me pirr in, ji hîvya mezin.
Destên me nan in,
Pên me rêvîng in, birsê pê dikirin.
Hingê vedigerin
Teyrên kelexa..
Li ser singê dayê
Nikla jê bibirin.

1984

RAMÛSANA MIN KELTIR E JI RONDIKA TE

Min tu divyay..
Hêşta ji nû buhara me
Beref bişkivînê diçû.
Hêşta ji nû
Rûbarê mendê dilê me
Fêrî pêl rijînê bibû.
Ji nû evînê xo di kêşa
Ber sînahya çavên rojê,
Hêdî.. Hêdî mezin dibû.

* *

Paşî ji nişka min didît
Dêmê te yê hindê şirîn
Jê dibarî agir û xwîn
Bihar dibehî...
Ji çavên min ava dibûn.
Roj û evîn.

* *

Sal û zeman...
Wek sîlavên pir hêz û rijd
Ji banê emrê me meşyan
"Dihî" beref bayê xema
Bûrî û çû.
Digel xo birin hemî jivan.
"Evro" hat û ji xo ra zivirand
Evîneka giran.. Giran.

* *

Iha evro evîndar im
Wextê navê te dibînim
Wekî bisteka agirê..
Kel dişar im
Wekî tavyeka baranê
Li ser sîngê te dibarim

Wekî gurekê dev bixwîn
Li gerdena çel û çiya
Herê har im.
* *
Evca were yara minê
Herdu lêvêt xo yêt tenik
Bo min veke
Ewî evrê li ser pora te,
Bûye desmal,
Ji herdu çavêt xo vede û
Bijaleke.
Dilê min jî..
Sêveke di nav lepên te da
Têr bêhinkê,
Lê hişyar be, kerker neke.
* *
Ezê hatim Narîna min
Li jêr çel û kevrên Garey.
Li jêr davên wê heliza
Pirça wê wek dindikên şey.
Hatim bo te xelatekê bikem diyarî,
Ew jî bes ramûsaneke,
Min hey û ney.
* *
Ramûsana min ya kel e
Ji gurya wîjdana min e.
Ji germa tîjka rojê ye
Ji behreka tim bê bin e.
Baş dizanim.. Ger lêvên min
Lêvên te bigirin û bimêjin
Hemî bişkuj dê geş bin û
Esman dê rondika rêjin.

1986

ÇÎROKA BAJÊRÊXEMGÎN

(1)
Heye..Û nîne
Bajêreke.. Ne li vê dinê
Kanîkên wî dizên xwîn e
Hawîr dizin...
Xîvetên wan...
Deşt û çiya dagirtî ne
Hemî xudan şîr û tîr in
Tim ji jehrê darêtî ne
Marê heft ser..
Kanya bajêrî ya girtî
Her rojekê..
Zeryekê jêra bêş diken
Ho bi xurtî, bajêr mirine!!
Bajêr têhne!!
Lew dev û lêv
Ezman dibin pirtî, pirtî
* *
Zemanê me
Rûbarekê pêl dijwar e
Seyekê paşdirr û har e
Tenahîxaz dê xendiqit
Yê şîr di dest
Dostekî pir evîndar e
Lewra ev bajêrê xemgîn
Maye bê şurh û dîwar e

(2)
Li vî bajêrî..
Birca belek,
Qesra Perîzad xatwînê
Ya ketye ber pêlên xwînê
Mîna qesra Penîlopê û

Zîndana tariya Zînê
Mîrzo ji vê wexera dûr ne zivirî.
Wî rêka hat û nehatê
Hajot, birî
Lewra sîngê Perîzadê
Ketê agir. Ketê gurrî.
***   ***
Dêmê wê ji dêmê rojê dijwartir e.
Bejna wê ji gul şilêrê
Bi xemil û kar û bartir e
Bajêr tev da
Ronahya gerdena wê ye
Rondikên wê..
Ava Dîcle û Firatî ne
Ava Zê ye.
Eve çend sal û zeman e
Sîng û berên xo vekirîn
Kezî û biskên xo şekirîn
Ji Mîrzoy ra çaverêye.

(3)
Li jêr şûrha "Tirwade" da
Siwar ji hespa ketin xwar.
Qêrî û nalîn. Şer û hewar.
Devên şêra ji xwînê sor bûn
Rima metal kerker kirin,
Ketin dîwar.
Ûdîsyos û "Hespê Darîn"
Bûn melkemot, betal kirin..
Mirin û jîn..
***   ***
Hosa Ûdîs..
Ji babelîskên serketinê.

Vegerya û ket..
Pêl û zivrok û sîpelên
Behir û rûbarên mirinê.
Bi dehan xudê....
Mîna şêr û pilingên har
Bi penc û neynoka diçinê.
Sîtafkên mirya li "Hîdiz"
Serên xo jê ra çemandin
Xoşmêr û gernasê bi tinê!?

* *

Ûdîs çend car, ket û rabû
Evê carê..
Rabû û neket..
Rojhelat, ne ava bû.
Stêra rêza xo ket bi ket
Li enya wî girêdabû.
Hat û "Îtaka" bo kenî
Li ser sîngê Penîlopê
Rakirin tev çiya û renî
"Mînîrvayê"..
Tenahî û jîn
Nav kolana belav dikir
Şahî li navçava direnî.

(4)
Mîrzo kete jêra dinê û
Kolkê pîrê û
Dest hilandin.
Mîrzo ew pêşîkî pêşîn
Pirasiyên dêwî qirandin
Bi zendên tîn û pîlayîn
Derên zîndan û mixaran

Herişandin.
Gerya li ser pêlên behra
Li ser tîjkên tave heyva
Tev da şev û roj çerandin.

(5)
Îro dehmanên bajêrî
Tev tijî agir û xwînin
Ser û dêm û rû birînin
Mirovên jar û belengaz
Şêt û dîn in.
Li xir ala..
Ejdehak û diz û dêw in,
Ax sitî nin.
* *
Bajêr xwîn e..
Mîrzo ji vê wexera dûr
Hat vegerya
Li ser şaperên Sîmerxê
Pişt heft derya, kete çiya û
Kete deşt û çol û beriya

(6)
Marê heft ser
Xwîna kiçêt me hind vexar
Vexar.. Vexar
Heta pê bûye dîn û har
Kanî hinda şêlî kirî
Kurr û teqna jê tête xar
Agirekê ji devî di peşît
Hindê dijwar û sojeke
Tev rez û bax.. Kirne beyar
Hilo Mîrzo...

Eve Ûdîs
Eve xelkê evî warî
Perjan û dava têk biden
Dakevin ser serê marî
Perîzada li jivana te..
Birca belek..
Veken xir dergehên şarî
Diz her dizin!!!
Ji dengê şîrê te dê revin
Mîna revdên mêrî reşka
Li nav rê panên bajêrî
Dê derkevin..

Duhok, 1988

---

* Ûdîsyos: Qehremanê yekê yê çîvanoka Ûdîse û qehremanê duyê yê çîvanoka Elyade ye. Ev herdu çîvanoke, Yonanî ne û ji nivîsîna Homîros ê nimirn.
* Penîlop: Jina Ûdîsyose, kiça Îkaryose. Bi dehan paqijî û wefadarî hatiye nasîn.
* Îtaka: Bajêrê Ûdîsyosî ye.
* Mînirva: Xudêya pend û têgehiştinê ye di mîtologya Girîkî da.
* Hîdiz: Cîhana miriya, roja axretê li bin dinyayê.
* Hespê Darîn: Ew hespe yê Ûdîsyosî ji darî çêkirî û Tirwade pê sitandî.
* Mîrzo. Bi nav û dengtirîn gernasê çîvanokiye li cem Kurda.
* Marê heft ser: Ev mare, serekanya bajêrî dagîr diket. Heta hemî rojê kiçikê jêra bêş neken, ew avê bo xelkê bernadet. Li dawiyê Mîrzo serên marî dibirît û dikujît.
* Sîmerx: Tewalekê çîvanokiye, hevala asteng û tengavyêt giran e, Tim digel layê xêrêye. Ev tewale her bi mê hatiye nasîn.

GIRÎ

Du - sê rojan
Serêk.. Serêk
Giryê min dihat
Min xo di quta û
Pirça serî vediçirî
Piştî heyameke dirêj
Ji nû min zanî ka bûçî
Min dikir girî!!!

1990

MAM EHMO

Mîrzo ji mam Ehmo pirsî:
Kengê dê dinya kavil bît?
- Berê çavê mamê Ehmo,
Rondika sûlî jê çê kirin-
"Ma kengî dinya ava ye!!?"

1990

KÎ DIZANÎT

Kî dizanît
Wextê avê,
Diden ber kêr û xenceran,
Jê dizêt xwîn!!?
Kî di zanît, dema serê
Ejdehayekê têt birîn
Jê dizêtin rîn!!?
Û wextê dêmê yara min
Dibît birrîn
Ji dinyayê dimirît evîn!!?

1990

Qadir Qeçax

Di sala 1962'an de, li gundê Kurême, nêzîk bajêrê Mangêşkê, ji dayîk bûye. Li hindek gundên deverê û Duhokê xwendina seretayî û navincî bi dawî aniye, lê ji ber terora faşistên Iraqê, nekariye li ser xwendinê berdewam be. Lewre di sala 1980'ê de, çûye nav rêzên şoreşa Kurdî. Her ji sala 1981'ê û pê de, dest bi vehandina helbestan kiriye û di rojname û kovarên Kurdî de, li nav şoreşê belav kiriye. Di gelek mîhrecanên edebî de, helbest xwendiye. Endamê Yekîtiya Nivîskarên Kurd e li Kurdistana Başûr. Heta niha sê dîwanên helbestan çap kiriye.

1. Bizav
2. Çaverê
3. Berxwedan, 1989

   Mixabin me nekarî hemî dîwanên wî peyda kin, lê her tenê "Berxwedan" li ber destên me heye, lewre me helbest ji wê wergerandine ser tîpên Latînî.

   Niha jî li Kurdistana Başûr e.

MISÛGER

Ho zaroyên warê şirîn...
Ger çax zivirî û pêtivî bû,
Bûka baranê siwar biken!!
Cade û kolanan pir biken!!
Baş hişyar bin??
Ger "birîsya girnijînêt lêvêt palan"
Dirwîşmê we...
Bilind neket ser giştalan??
Çû birîskên dî nexwazin... ?
Bila serxoş bibin ewir. !!
Bila bi hejyên kumtên çiyan,
Dar û kevir!!
Lê piştrast bin,
Bihara we, neberdihavêt,
Ne dişêt bimînît stewir!!...

AWAZEK NÛ

Zirnavanan..
Dehol qutan…
Çerxek bûrî.
Sed hizar ser bûne gorî.
Hêşta dawet ya bi rastî ye!!
Hindek caran… Nîv şikestî ye!!?

*** * ***

Bes pof kenê…
Xelk dê ji awazên we têr bî!!
Hindek dengên dî yê fêr bî!!

*** * ***

Lez ken. Lez ken…
Wê herayê bê deng biken??
Selîqên xo dê bikene yek.
Kaşûyên xo dê bikene yek.
Da kiç û kur… Mil bidene ber,
Bidene yek û du lepî!!
Da vê carê
Şêxaniyeka reşbelek,
Bête şarandin bi çepî… !!

BERSIV

Yabo... Yabo
Ez di gel te me
Axînk vekêş!?
Lê bizane, hêşta yên mayn
Hindek dabêş!?
Ne bi tinê terşê taxê me
Pez û zevyên tev gundiyan
Dê têkel keyn û keyne kêş!?

* * *

Bax û pawanêt Sultanî,
Dê çerînîn...
Taca wî jî,
Bi gopalan, dê herişînîn...
Ji ser gîfkê dîrokê,
Rakeyne gilêş!!?
Wekhevî jî dê hête pêş!!?

* * *

Hemî dizanin
Li nêzîk û dûr
Dê pişka kê bin, jan û êş!!?

SERKÊŞÎ

Tarîstan e û tibil çav e!!
Rêkyek pê ye,
Li herdu rexan jî sîlav e!?
Bila bêjin...
Agirê ji dûr ve
Diçirisîtin, herê sor e!!
* * *
Lê rêvîngên ronahiyê...
Baş bizanin, bi vî rengî
Qonaxeka bê sinûr e!!
Çinku heta evroke jî
Yê bi du çavan!
Tond ya girtî
Pişta yê qermûkî û kor e!!?

BÊHIJMAR E

Li simînaran
Karxaneka xomal îkirî... !!
Pênivîsê, serdefteryê
Pisyar dikir û di ber re digirî... !!
Erê bo çi!?
Çil û sê sal e dixebitîn
Lê me ziyan, bê hijmar e!!
Ya ji berhemî zêde kirî: : !!
Spanekê genc
Bê tirs û şerim, bi dilekê pak gotî:
Çinku heta evroke jî
Hîvî û ûmêd ne bir bûyne
Ji borxiyêt jengî û silak...?

PERÊSTIN

Hey, hey dîrok
Dîsan mizgînyeka kirêt,
Te ji min-ê mişext re anî!!?
Vehirgumand…
Bilindtirîn kumtê çiyayê hozanvanyê…
Qaremanê…
Şanonama Zînê û Memê û
Evîndarê niştimanî!?
Li şûnê dana
Bi çimê nevyê Cengîzxanî!?
Ne peyker bû. !
Pêxember bû. !
Rinde bîra pir bawer bû… !
Lê çi bêjim bo nezanî… !!
Bila bizanin
Hindî Kurd heyn
Li cîhanê û
Bi milyoneha dost û hevalên biyanî… !
Di nav kuncên dilê xo de,
Diperêsin Ehmedê Xanî… !!

SEROKANÎ

Çinku bi zorî di rojekê de…
Diwazdeh caran,
Bax û bîstan,
Dihatine mêtin… !!
Perwe… Xwîna wan dihat rêtin… !!
Ji neçarî, gulan pêk ve
Li destpêka gulanekê,
Li nav baxçê şîkaxo de
Serokanya xwînê ber da…
Gul û bişkoj û belk û şak
Têk de sor bûn… !!
Lewma gelo…
Bi hizareha,
Stirî û gulmêj û reşeba
Hind bin gor bûn… !!
Hind serşûr bûn… !!

PINYEKA SOR

Têştegeh bû…
Hêş xelkê jar, hind bi rê ve bûn…
Hind diçûne jor… !!
Aso tem bûn,
Esman hijya
Hindav deşta Mergeverê
Asin rijya û kir porepor… !!
Reşebayê, roja Nehê Hizîranê…
Heşt dêwêt reş înan bi dor… !!
Pinyeka nû ya ewrê sor… !!
Bo dîroka Kurdistanê,
Kirne serbûr… !!

DARBEST

Qebxwaz im
Ji we gelî texên
Pale û cotyar û rêncberan...
Bê minnet im ji kedxwaryan û tepeseran...
Rabin. Rabin.
Berê barovê wergêrin,
Derav û bender suhirîn,
Ji vêra negehiştina gemyan...
Xwîna leşan hate mêtin
Gulçîsk û mêlak kuzirîn
Gêzera piştan jî çemyan...
Gora zaroyê ya kola ye
Werin darbestê helgirin
Rexek li ser milên min bi tinê,
Rexek li ser milêt we hemyan e...

BES WE NEKEY

Dîsan aşê evîna me...
Li vîna wî bûne benî... !!
Ez ê ditirsim...
Xodîka hîvî û ûmêdan,
Lê lîs bibin... Kadî û tenî... !!?
Lew pêdvî ye...
Bi şengefirçê mijîlankan
Herro carek tu jê birenî... !!
Bila pêlêt pîratiyê...
Bi ser pirçê de bibin renî... !!
Lê we nekey?!
Bes we nekey...
Belatînka evînya te,
Bibîte êxsîr û benî. !!?
Da ji pencerên malên hovan...
Neçîtin lîq lîq û kenî... !?

Hizirvan Ebdulla

Di sala 1962'an de, li gundê Bircînê, bajare Duhokê ji dayik bûye. Zaroktiya xwe bi karên cotkariyê ve bûrandiye û nekariye biçe xwendingehê. Di sala 1978'an de, bi alîkariya hevalê xwe yê xwendevan û karker (Fazil Se'dî) xwe fêrî xwendin û nivîsîna Kurdî kiriye. Di sala 1979'an de, dest bi nivîsîna helbestan kiriye û paşan di mîhrecanên edebî de xwendine û di rojname û kovarên Kurdî de jî belav kirine. Di çend salan de kariye helbestên bi hêz binivîse û cihê xwe di qada edebiyata Kurdî de bike. Endamê Yekîtiya Nivîskarên Kurd e li Kurdistana Başûr. Heta niha dîwaneka helbestan bi navê "Ez û Agir" çap kiriye. Dê çend helbestên wî, ji pîtên Erebî wergerînîn yên Latînî. Niha jî li Kurdistana Başûr e.

BÎRHATINA YAREKÊLI XERÎBIYÊ

Li xerîbiyê,
Xem ji çiyan bilindtir in.
Çav ji dîtnê nêzîktir in.
Guh ji bîstinê bêdengtir in.
Dilber ji man û mirinê şirîntir in.
Çavêd min rondika reng û rûbar renîn
Gurrî û bizot û agir in.
Yêd bûyne hevgur av û xwîn.
Koremar û xewnêd şevan.
Min tavên nav gurrî û devan.
Divên ezmanî bibirin.
Li rêya hatinê,
Te xo kir sitrî û xurêl.
Şûva jînê te kire rêl.
Da stiryêd te,
Çermê leşê min bidirin.
Te xo kire stêra qiro
Xo da berê esmanê min
Giştkarwan û hîviyêd min
Da li taryê bimînin û nezivirin.
Min ûmêd e di vê rê de bikem gorî
Sed salêd jiyana zivir.
Bila di navbera me de,
Bihelyên kevir.
Bibît agir şengebefir
Da kutrêd min nezivirin.

Duhok, 1980

WÊNÊD BEROVAJÎ

Li gundê min, şev wek rojê
Tîrojkêd germa agirî,
Qed nahêlin,
Zarokêd gundî binivin.
Li gundê min, roj tarî ye.
Esmanê hindav gundê min, nîv sahî ye!
Stêr lê dihelin û nalivin.
Derya çavêt evê yarê,
Dibînim sûlav e.
Masiyêd jînê ji nav deryayê radibin
Jê heldibin,
Heta bi esmanan dikevin.
Sîngê yarê, yara nazdar
Payîz, havîn, zivistan û bihar
Mij û ewir bê bawer in, bê bayê sar
Dêm dikelin, her wek hev in.
Çi toz xulîk jê narevin.
Belê yarê.
Bilind e li bejna spîndarê.
Çend germe toz,
Sîngê wê biken, pawan û koz.
Bibin bavzîrk, bibin bahoz.
Dê her mînît şenge roja,
Min peristî, welê pîroz.
Pîroztirîn nexş û tevin.
Pîroztirîn nexş û tevin.

Bircîn, 1981

TE JI BÎR NAKEM

Rojek nîne...
Bîrhatinêd evîna te
Ez nû nekem.
Şevek nîne...
Di nav kivanê jîna min de,
Rengê leyîzîna lêvêd te
Wênekê pir aşûp û dem,
Ne nexşîn im, dirust nekem.
Gavek nîne...
Devê xo yê têhnî ji peyva,
Peyvêd peywendî bejna te,
Ez ter nekem.
Şwîn bîrhatinek ji min naçît
Dema diçimê
Hozanekê ji axînêd dilê xo,
Li ser perêd deftera xo,
Ez çê nekem.
Nivistinek ji min nabûrît,
Hizar çirayêt vemirî.
Ez hilnekem.
Hizar kulkêt kavilkirî.
Ava nekem.
Hizar rêkêd wêrankirî.
Ez rast û avedan nekem.

Hey ax xewin
Çima ûmêdêd min ew in?
Ger roj helat
Min ne çi nojdar û kew in.
Tinê, tinê
Hinek daxê dî yêd dijwar
Li dilê xo zêde nekem.
Lê li nik te misûger bît
Te nehêlim.
Evîna te, wekî mêwê
Min ya di nav hemî rihêd leşê xo de,
Kûşe kirî.
Da çi caran evîna te
Ez pîr nekem.
Ji bîr nekem…
Ez ji bîr nekem…

Duhok, 1983

BEND Û PAŞBEND

Rengêd berê ji bîra min çûn.
Piştî rojêd min bûrîn û
Xem li dilê min kom bîn û
Co ji ber çûn.
Lê, lê belê!!
Di dilê min de çiya hene.
Gelî û avxurk lê mişe ne.
Hîvî û bawer
Bi şengistêd entîke ne.
Di çeleng in... Dibizivin.
Ji ser xema avê didizin.
Da bikujin.
Kulan bisojin.
Erê heval bawer bike
Çawan roj têt her ya bi hêz e
Tarî difirîtin... Diçîtin...
Dilê min pir bi hêztir e
Ger xem sed caran lê bicivin.
Min dagîr ken
Bi tinê xema te tê nebît
Xemek neşêtin lê bijîtin.

* * *

Min we zanî di gel nama te ya rengîn
Dilê te yê birîndar e
Lê der dibin kanî pir xwîn
....
....
....

Bawer dikem
Şwîna birîna bawer in.
Dûryê du jîna xencer in.
Pir yê dûr im, tu ya dûr î
Lew li pey te bûm Cegerxwîn.

* * *

Duhî hatin silavên te
Min wergirtin
Kevir û birîsî dibarîn
Ji esmanan min vegirtin
Lê kovanêd xerîbiyê.
Stirî û dirkêt,
Keftîne nav evîniyê.
Rihêd xo li nav dilî çandin
Wekî firwîzî vegirtin
Şirîna min , were ez û tu bibîn
Yek dest.
Bilind bibîne esmanan
Wekî roja rona serbest
Rateriqîn, tarî şeva
Hişyar bikîn xelkê ji xew,
Gêj û sermest.
Gêj û sermest.

Duhok, 1984

HEVAL GIRÎ

Torînê dil bi ax û oxî
Deryayê... Rûbarê... Pêlê
Xelk diçine rêya jînê
Yek, Yek ne
Birin. Bend in
Bi lez û bez in wekî hêlê.
Evîna me, ne rengiz e di jînê de
Hovatya pir e di rê de
Stirî... Bekrok, xoristî ne
Ji dûrhêlê...
Ji dûrhêlê...

Duhok, 1985

QONAXEKA NÛ

Li xerîbiya min neke girî
Belê bigrî... Bigrî... Bigrî
Bo wî kevrî, ew ê digotin:
Şêrek li ber wî xinzirî
Ewî kevrê gurrî... Gurrî
Birîsyekê kerek mezin jê vekirî
Piştî binê wî jêk vebûy
Kevir mirî
Tê de şîn bûy şengedarek
Çiya simtî... Kon, kon kirî
Erê çima?
Şêrî kevir hêla...
Hêj nêçîra xo nekirî...
Yara delal ez dizanim
Ewan reşedêwêd şevê
Pirça te ya têk veçirî
Ew koza min ya çerandî
Bi van destan pawan kirî
Sê lawêd te, sê bira bûn.
Sê çira bûn.
Sê lewend bûn. Sê zava bûn.
Serê her sê şêra birrî.

***   *   ***

Îro. Îro ew dar kevr e
Ez im ew şêrê inirî
Tu jî wek "xaton şepalê"
Her dinalî
Çinku tu ya bê heval î
Aronka tu li min digrî
Belê yarê nazivirim... Nazivirim
Yan dê bo te rojê girim
Yan ger heval, car û baran
Bêne seyrana li waran

Li ser gora min bêjin:
Evî, ya xo gorî bejna şepalan
Rind kirî...
* * *
Tu piştî min neraweste
Xo nehîke
Destan çi car nedahêle
Xo bo kesê nekehîke
Ger te zanî
Dê karwan mînît bi rê ve.
Hindekêd dî bide berî xo
Yarê bizav kirin, ne her berahîk e
Ger tu westay
Ji karwanê eşqê vemay
Yan tu neşyay
Were gora min bi herêfe
Cardî nû ke
Li şûn gora min
Dê lê şwîn bin du dar kezwan
Yek ji nîşana aşiqan
Ya pengiyay
Berî bigehin
Benda armanc û hîviyan
Dibûn qorban
Li vê derê
Ez û tu jî bibîn gorî
Lê li dûf me, dê her mînît
Şirîn karwan...
Şirîn karwan...

Duhok, 1985

BENDEK JI GELYÊGOYIYAN

Şev hindabûn!
Ez, senger, mirovêt aloz.
Nîvek ji giyanê min hat kişan.
Hindî mirovêd min dîtîn
Bi tev rengan xir hilweşan.
Ax bo eşkencêd mirovî!
Çenda çetne ev reva he
Hov ji ber hovî birevît!
Mirov ji tirsa mirovî,
Dîn bibît û bi çolê bikevît!
Mala min-o zarokê he
Ev çend car, pêd xo yêt rîs
Ji stirî û sîxman hilkişan!

*** * ***

Gundê me,
Kangeha qurbaniyê û mezin e.
Çi rûbarê tu çûbay ser,
Da bêjîtin:
Rûbarekê dî yê li vî gundî
Ne carekê,
Belkî; heşt car hindî min e.
Ev çîrok e, her ji kevin
Babê min bo me vedigêra.
Noke hindî ez yê lê digerim,
Serê wê yê bûye xewin.
Dwîmahya li min bûye tevin.
Hindî ez mam. !!
Ne aştîxwaz hatin daweta Mîr Mihê,

Ne Qadirî zirna xo ya kerbê helgirt,
Me bi mestî,
Bibet bo warê Asihê!!

*   *   *

Çadira me û kevya befrê,
Du hevswî bûn.
Tim hevalêd çîxe bera,
Li serê gelyê Bêzenîkê peraswî bûn.
Hinde caran da bînî,
Ava rabûy, bûye rûbar.
Caran yê may bestek berrî.
Zarokên wan bûne qurban, bûne serî.
Xelkê mişext nerazî bûn...
Çûn serokanî vekolan
Ne darek û ne jî berek pîroz hêlan
Hemî di rûbarî de berdan
Roja av dihat, hemî dibirin.
Roja neba, ji têhna dimirin.
Qesta xudê agirî kirin
Li çaxê
Agir û aman û befir
Bûne heval
Giyanê du zarokan, wek sîsinan
Li kevya befrê
Serî heldan û bûne gulperî.

Bileh, 1991

ROJHELATA NAVÎN

Min hest bi birsê nekirye,
Ger çi ez zêde birsîme!!
Hemî wênêd ez dibînim,
Ji bo paryek nanî difirin.
Wer lê binêr vê kolanê
Girêd axê.
Ev caldeye he konkon e.
Pencera malan bi tinê,
Ya bûye dêmê Sînemê
Hindek ser û çav diêne pêş
Hindek paşve xo vedigirin
Dwîkêla tîj
Difna min ya werpêç kirî
Barîta reş
Hemî rengêd min yêd vebûy
Tarî kirin.
* * *
Gurg yê har bûy...
Tarî û dûkêl yê esmanî dixendiqînin.
Herdu çavêd zarokê he
Eparekê tê de dilivît.
Bombe dibarin.
Ser dîwarê kavlekê reş
Bilbilek yê vedilorînîn
Awazê wî,
Lerzîna mirnekê dijenît.
Binêrin vê perîzadê,
Ya li hindav
Serê hemî bengiyêd xo
Bi kelexêd wan
Ewêd genî û rizî dikenît!
Mala henê, miryekê wan yê sax bûyeve!
Yê şahî û şînê pêkve diken!
Dirindeyek yê li ber derî
Divêt guştê saxê wan bijenît...

1991

Îsmaîl Hacanî

Di sala 1963'yan de, li gundê Avetehlê, nêzîkî bajarê Zaxoyê ji dayik bûye. Xwendina seretayî, navîn û berhevî li gund û Zaxoyê û bo du sala jî pişka Ingilîzî li zanîngeha Bexdayê xwendiye, lê ji ber terora faşistan ew bi dawî neaniye. Sala 1982'an, dest daye nivîsînê, helbest û gotarên edebî di kovar û rojnamên Kurdî de belav kirine. Endamê Yeketiya Nivîskarên Kurd e. Niha jî li Kurdistanê ye.

XANIM TU DIZANÎ

Çavên min çîrokeka hey
Lêvên min dîrokeka hey
Peyvên min dastaneka hey
Dilê min efsaneka hey
Xanim tu dizanî?
Çavên min qewî dişermînin
Lêvên min gelek dibirsînin
Peyvên min, min ditirsînin
Dilê min, hest û bîrên min dikelînin
Xanim tu dizanî?
Di navbera çavên min û çavên te da awurek e
Di navbera lêvên min û lêvên te da hilmek e
Di navbera destên min û rûyê te yê geş
Pora te ya reş da bihostek e
Xanim di navbera dilê min û dilê te da
Şerim û sehim perdek e.

AŞTÎ XEWNA ROJHELAT

Gula rojhelat
Hey zerya efsana.
Ji eşqa te me dastan tomar kirin.
Ji eşqa te me û mirinê da berêk
Hajot û hajot ev rêk
Li şevên reş û tar
Zivistanên sar û har
Ji eşqa te
Me hajot ev rêk
Me û mirinê da berêk
Bomba.. Napalma
Foscîn.. Siyanîd
Sîxo û mêk
Me hajot ev rêk
Me û mirinê da berêk
Qorban me dan
Milyon qorban
Li Agirîdax
Li Aleqemşê
Li Helebçê
Kelex keftin,
Hestî û kilox, bone çiya
Kevne serêk
Ji eşqa te me û mirinê da berêk
Hajot û hajot ev rêk
Dêw û qirral me qirrandin
Geliyên kûr û teng xilas kirin
Deryayên bêbin û pan
Derbaz kirin
Da li adareka hosa
Li gel elindê
Perdê li ser çavêt te bihelînin
Bêjne te spêdebaş
Hey aştîxan vexun ji lêvên te
Ava heyatêyek pêk..

KURDISTAN

Kurdistan
Qelenê te me kom kir
Bêş û xîk
Asman wê sahî bibît
Dê bite xodîk
Ala sê reng bi pora te ve kine kofîk
Tac û text wê biherrifin
Hizar şah û sultan
Li ber pêt te wê bine pepîk
Li ser suhbeta te
Dê stirên çil milyon
Saz û bilor û pîk
Dê govenda te girêden
Kurmanc û Zaza û Lorr û Kîk
Û hosa Kurdistan
Me li bere nêzîk.. Nêzîk
Te bixemlînîn û bikîne bîk..

Beyar Bavî

Di sala 1967'an de, li gundê Bavya, nêzîkî bajarê Zaxoyê ji dayik bûye. Xwendina seretayî li gundî, navîn û berhevî li bajarê Sêmêlê û pişka sosyolocî li zanîngeha Mûsilê bi dawî aniye. Di sala 1983'an de dest daye nivîsîna helbest û babetên edebî û di rojname û kovarên Kurdî de belav kirine. Endamê Yeketiya Nivîskarên Kurd e. Niha jî li Kurdistanê ye.

DARMAZÎ

Darmaziyê
Tim dîn û serxoş dimînim
Dema dibînim
Darîvanêt vî gundê me
Ji tirsêt tehra kelhavînê
Tên... Tên li bin sîbera
Şenge takêt te xatwînê
Lêk mexel tên û
Gava dibîte êvar
Wek seyêt har, bi das û bivra
Li dûr bejin û bala te wertên!!

1987

MIRINA ŞAIRÎ

Digotin: Kengî şair dimirit?
Dema şîrê Cengîzxanî
Ezmanî lê dibirit?
Yan dema
Li hindav her peyveka di serî da
Polîsekê qamçî di destî da
Bi xurit?
Yan jî dema kinifka sêdarê
Li dûr gerdena wî bizivirit?
Nexêr... Na
Dema şair dibîte zirna û
Her rojê bi awazekê distirit
Hîngê dimirit...
Hîngê dimirit...

1988

AXA

Pisyarek di serê
Çend Axaperêsa da dijenî..
Ji Axay pirsîn
Ezbenî...
Heta kengî dê berê binemala we
Beg û Axa bin?
Got: Hindî kerêt wek we mabin!!

1989

LI ŞEVÊT CEJNA

Li şevêt cejna
Şeş, şeş xidam
Fîstanê bejna xatwînekê didirîn...
Û li şevêt cejna
Zarokêt hejara
Di xew da
Bo cût pêlavekê digirîn...

1989

FERHENGA ŞOREGÊREKÎ

Li şeve zistaneka tarî
Befir û barov bi hev re dibarî
Rêvîngekî
Ferhenga şoreşgêrekî
Ji min re kire diyarî
Vê ferhengê baş bixwîne
Tev da şoreş û zanîn e..
Pirr dikir behsî pale û cotyara
Xweş, xweş diîna navê
Hoşmin, Maw û Gîvara
Ev ferhenge bibû têşt û şîva min
Li hemî spêde û êvara..
Lê evroke û piştî du buhara
Berperêt ferhengê ve dikem
Temaşe dikem!..
Her li ser wan berpera
Peyvêt mirîn û yêt bûyne
Wênêt Hartop û Sopera
Û her li ser wan berpera
Peyvêt firîn
Yêt xo kirîn
Qesrêt Axa û Beglera
Rêvîngo...
Heyfa min ji xwîn û xebata te ra!!..

1993

Arif Hîto

Di sala 1968'an de, li gundê Balete, nêzîk bajarê Duhokê, ji dayik bûye. Xwendina seretayî, navîn û berhevî li Duhokê û beşê nojdariyê li zanîngeha Mûsilê bi dawî aniye. Helbestên xwe di rojname û kovarên Kurdî de belav kirine. Endamê Yeketiya Nivîskarên Kurd e. Niha jî di nexweşxaneka Duhokê de dixtoriyê dike.

GOZÊ Û EVRO Û MIXABINIYEK

Rojekê Gozê pê zanî
Ku bajar mişt e ji bexçe,
Soperên spî û reş û olî û bêla
Dest da birnoya Emê win
Da veketin dilê derya şarê bêbin
Li Emê bigerit, di meyxana ve
Di gazînoyên bilyardê ve
Li pişt kevrên bi avê ve nûsyay
Li cem eşîr û kûn û êla
Welê Gozê..
Piştî cergê bajêrî şilqandî û şêlay
Ji nişkekê ve soperek reş
Mîna birîsyê bi lez û bez
Li ber rawesta
Bê hizir ket
Ez û soper, soper û ez!!
Herwekî serxoş û wêla
Lê siwar bû!..
Û rojê çavên xo girtin
Soper jî wek bayê bezê
Di nav boriyên xwîna bajêrî da bûrî
Têper bû ji tev rût û rwîsa
Û Emê li pişt kevra hêla
Dengekê pirrî kerbvebûn û tingijî
Gazî kir:
Gozê.. Gozê
Mindaldanê te, hêlîna egîdan e

Enya te, qîbleya nivêjên hejara hemiyan e
Lêvên te, xwîna Emê me yê pê ve
Paşeroj e.. Kevn e vîn e.. Nû jiyan e
Bizivre ve, nê em yê ditirsîn
Navlingên te,
Bibît mexelê xofiroş û dizan
Gozê.. Gozê..
Bizivre ve, nê Em ê me yê birîndar e
Li jivanê te nobedar e
Welê Gozê..
Di da rê wek bayê bezê
Û bêzarya bidwîf me ve wek sîtafkê
Em yê bidwîf Gozê ve dibezîn
Yê dikeyn girî.. Ya dikenîtin
Tev bûyn mirî.. Ya divejîtin
Ewa difirît û Em ê bi dwîf û
Di nav mijê da berze bû
Çewa?! Kengî?!
Lê berze bû!..
Em jî bidwîf ve
Çiya çiya.. Lat lat
Spêdeyekê me xo dît em penahinda
Piştî Gozê bûye winda
Me xo dît em penahinda

Çelê...

NAN

Li ber dergehê malekê ji bajêrê min
Xelk dirêzin
Hindek jê dixav in û gêj in
Hindek lal in.. Hind pirrbêj in
Evê malê ne kiçkeka ciwan heye
Da hêv kenê
Ne ev şeve, şeva bûka baranê ye
Da nuqil û şirînahî bidenê
Ne kes avê dirêjin
Ne sitranên eşqê dibêjin
Bi tinê dirêzin:
Û yê lêvên xo dimêjin
Ev mala he entîke ye!
Ew çi tiştê seyr e tê ve?!
Ew çi çêja Xudaî ye pê ve?!
Ev mala he, xwîna di tenûra wa digerît
Nanî dipêjin
Nanî dipêjin

Duhok, 1992

GUNEHBARÎ

Xema nexo, tena binve
Çi pîlana hemberî te nakem ji bin ve
Mirovekê çep peyrewim
Her ji demê Qeraqoşî
Devê min yê girêdaye û
Gopalê xo alif didey..
Car pişta min
Car çavên min
Car dilê min
Rojê sed cara zikê min
Pê taqî dikey
Ger ez bêjim ku dehbey
Ez dizanim
Hemî hestên te dê livin
Tev hovatiyên te dê nivin
Dê rûbarên dilsoziyê ji çava barin
Ez wek sawîlk
Wek rastîbêjekê kiçkûk
Wek hêtîmên
Tev şehîdên serhildana cadên Duhok
Dê lêvên xo li serêk gezim
Yê gunehbar ne tu yî ez im
Zik û dev yên min bêşerm in
Çend diharin!..

Xema nexo
Dilê xo nehêle ji xo
Qet netirse
Ne pirse ji êlçiyên xo
Kanê çend rûh hilkêşayne
Ber berê te
Kanê çend pirrbêjên wek min
Rakêşayne ber derê te
Tena binve
Hindî ez ê dev girêday
Tu dê mînî, mil û zik zil
Ez dê mînim gunehbar û herê çav kul

Duhok, *1992*

Mesûd Sernî

Di sala 1957'an de, li gundê Sernî, ser bi bajarê Amêdiyê ve, ji dayik bûye. Xwendina seretayî, navî û berheviya pîşesaziyê li Duhokê bi dawî aniye. Sala 1981'ê, ji ber terora faşîstên Iraqê reviye û gehiştiye rêzên şoreşa Kurdî.Endamê Yeketiya Nivîskarên Kurd e. Niha jî li Kurdistanê ye.

GOMANKIRIN

Hemberî yek keftine davê
Çavzilkanê digel hevdu dikir
Goman hîngê
Kefte lezê û serjêrkirin
Derfet nebû
Şerma vînê
Derbaz bibît ji dava mîrat
Lew herduka lêv gezandin
Hemî cara di gomanê da
Feramoş kir.. Feramoş kir

EZMÛNKIRIN

Piştî dariştina hizreka kwîr
Digel hatina çend rûdan û setimîna
Şirovekirina rastî bûrî
Hêngê civîn danan
Serbûr kirin..
Bi serede û bêjink kirin
Êxistine ber bahînkê
Rojhelatî û rojavayê
Her newestan
Dubare diviyan ezmûn bikin
Da ku pêtir ser helbibin
Bi parzînkê bişaftina şîrê mehan
Taqî kirin
Her newestan
Mencelên bi derpûş anîn
Têkirin û bi pila sedê têr kelandin
Ji nûka zanîn
Rastiya bûrî çi tê da ye!!
Di wê gavê da
Gundiyên me vecemyan û
Bêder rast kirin..
Ewê ji hemyan rêbertir
Kire gazî û bi dengê bilind
Dîma ezmûn em bi ser helbûn
Çi têda ye!!
Lê xuya bû
Bikene biryar
Eva bûrî bi zivrîte ve
Şengistê rastiyê her eve ye
Eva berçav...

ME JÎN LI BER E

Me jîn li ber e..
Bo hîviyeka pirr rûmetsaz
Ji wê vînê ra
Ewa jîn dibîte nezr
Di rêka rêvîngekê jîn ne viyayî û
Jê heram bûy..
Bo wê rojê ku digel hevdu bibine cot
Serferazket bûyera
Wê evînê ya
Bûye hevrrik di jîna me da..
Çarenivîs û xosazdana gêleşûka
Hemî çaxan
Ya xuya ye
Bo gava vîn
Dibîte hîvyên di xoserî ya
Dîma roja wî divêtin
Ne siruşt e û ne yasa û rewa ye
Hin dibêjin
Ka ew mîratgirê bûye semyan
Di malbatê da?
Ka ew koçk û civatên
Mîrê mîra lê dironişt û dikire ferman?
Dikire peyv û şîretgeha evîna rast?!
Ka, ka, ka?
Kî dibêjît ya winda ye

Ew elinda spêde ziya
Digel xandina Endeliyê derdikevîtin!!
Aha hîngê û di wê rojê da
Pirraniya evê xelkî
Di jîna hatûbatê da bûn..
Serên rêka jê diberzebûn
Çinku hov û pîrheviyên
Şevên reşên bê omêdiyê
Kêlbên kerba ji navbirinê
Lê girr dikirin..
Lê girr dikirin..

Hesen Nûrî

Di sala 1967'an de, li bajarê Duhokê ji dayik bûye. Xwendina seretayî û navî li wî bajarê bi dawî aniye. Sala 1985'an ji ber terora faşîstên Iraqê reviye û gehiştiye rêzên şoreşa Kurdî. Sala 1989'an, dîwanek helbestan bi navê (Hinde Axînk Ji Awazên Dilê Min) çap kiriye. Endamê Yeketiya Nivîskarên Kurd e. Niha jî li Kurdistanê ye.

XEWNEKA MIN

Direvîm bi lez
Direvîm bi bez
Rûbar û av min derbaz kirin
Evraz birrîn
Direvîm dîsa
Ji dîmenên hemî çiplaq û rwîsa
Ji gefên har û kêlên xar
Hemî birrîn
Paşî xirr sorgul û şirîn
Tev min hêlan
Hemî werçep û xirr asteng
Talî û jehrên ji hemî reng
Li bilindiya şaxekê bi hewar û deng
Ez dibûme gurrî.. Dibûme gulle
Bo rextê wî qaremanê
Bo rizgarî û mirovatiyê
Bûye çeveng
Jiyana wî
Cîhana wî
Bi tinê bûye çiya û tiveng
Çiya û tiveng

ZIVRÎN

Heku dîsa zivrîmeve!
Zengila pîroz
Helgirim û bileqînmeve
Bo helwêsta û awazên sor
Têlên sazê bişidînim û bilezînmeve
Bo mirova û wê civata dûr
Xo bikeme deng
Bo pêşmerga
Dê sitranekê bêjimeve

NASNAME

Nasnama min
Li sinûrê bejna te ya sora qaçax
Hate sotin!
Çîroka eşqa min û te
Li koçkên sar
Ji devên xar
Berovajî hate gotin!
Min ya mayî bitinê
Dersokeka sora bixwîn
Careka dî
Bo evîna di dil da zayî
Hîvyeka nû
Bi xwîneka dî baş bişûtin!

KÊ DIVÊT?

(1)
Min her diviya berzebûyê
Nihêniyên çavên zelalên te bim
Ne dîtiyê
Dunyayeka berdirryayî ya
Aştî lê çûy û nemayî

(2)
Min her diviya vexwandiyê
Awazên ahenga lêvên
Pirr û pirr şirînên te bim
Ne nehişê Fêstîvaleka
Hizar ser di nav da çemyayî

(3)
Min her diviya peyveka
Tolvekera sotinekê bam
Ne gotara tirsinoka li tariyê
Ji nû li ser çirayekê şaryayî

(4)
Min her diviya birîneka
Mezina pirr jan bam
Ya bi guleya bi tinê kewyayî
Ne kaxezên nivîsînên
Xofirotiyên pirr dirryayî

Cîhad Amêdî

Di sala 1967'an de, li bajarê Amêdiyê, ji dayik bûye. Xwendina seretayî, navîn û berhevî li wî bajarî bi dawî aniye. Di sala 1985'an de, dest daye nivîsîna helbestan û her di wê salê de jî, ji ber terora faşistên Iraqê reviye û gehiştiye rêzên şoreşa Kurdî. Niha jî li Kurdistanê ye.

LANDIK

Çava sihra kulî darêt
Zavayî ji tirsa Ehrîmenî
Bûka ciwan ji ser textê azadiyê
Firrand havêt
Mirova xwîn ji devî darêt
Çi şîr nema zarok bixun
Lewma lûliya tivengê mêt
Tev gulbuhar ma di jivana bulbulî da
Da awazeka nû bo bibêt
Kotira aştiyê bar kir
Çunke ji mêje postala pîs
Hêlîn divêt
Dêr û mizgeft herifandin
Incîl sotin
Per ji Quranê werandin
Nê şemilka kes dî nevêt
Kura nê ev çende zanî
Da vê xemê û vê gazindê
Biket hozan, bo Xanî bibêt
Baş e gelo landika he ya bi tinê ye
Gazinda xo ew bo kê bibêt
Kî dê pê ket, kî dê pê bêt

BO DAYIKA MIN

(*Diyari ye ji bo şehîdê nemir Mihsin Ebdulla Amêdî*)

Hayê dayê li min dayê
Hilgira vê xemê û tayê
Bextê min û vê belayê
Ne birsiyê nanê te me
Ne heyranê dîtina çavêt
Reş belekêt yara xo me
Ne daxaza qesra bilind
Bilind, bilind ya bi
Soper û Kirole me
Belê dayê daxaza min
Hîviya min
Kutirek e
Tenûrek e
Lê nanek e
Bo tev hejarêt belengaz
Bo tev mişextêt bê kiras
Bo tev bûka
Tev zavayêt di nav kavila da
Perî bo hatîn vedan

GORRISTAN

Gorristana azadiyê
Çima evroke hewar e
Kurê xalê min yê Reşîd
Yê li Dêreloş diket gazî
Nê jarekê bendewar e
Swînd xwarê doza mezin
Jaro Kurd û Kurdistan e
Li nav peyrewê Kurdîniyê
Li nav yasayê Kurdîniyê
Kê xandiye bendek bêjît
Rêbaza me zêr û dînar û dolar e
Goristana azadiyê
Çima evroke hewar e
Kurê xalê min yê Reşîd
Yê li Dêreloş diket gazî
Çima evroke deyka min
Ya bê kes û bê xudan e
Ji serma da cerg lê sot
Keçekê gazê bo derman e

* * *

Ew buhara me kesk kirî
Ew dara maziya me şîn kirî
Ew şoreşa agirê wê me geş kirî
Evroke jî rakêşana xirr kesan e
Hemî tuxim û xirr nifşan e
Yê ku lîlya tivenga wî

Silav kiriye kelexê min
Yê ku bi destêt xo yêt gemar
Li Hevinka agir berdaye zinca min
Evroke jî li pişt mêza Mey û Wêskî
Di sîngê Sopera giran
Ser xatira dînarekê
Gelek bi sanahî swînd dixut
Bi sûnda mezin
Bi kurê min
Lewma yarê qewl û qerarêt me sotin
Soza me bi çîh neîna
Lewma çûk lê şikestin
Çinke perêt sê egîda mane vala
Bêhna eşqa zavaniyê
Ne hilkêşa û ne derîna
Lewma Berey
Navê mezin
Sûnd me xar û soza me bi çîh neîna..

Kirmanc Hekarî

Di sala 1965'an de, li bajarê Sêmêlê, ji dayik bûye. Xwendina seretayî, navî her li wî bajarî û peymangeha mamostatiyê li Duhokê bi dawî aniye. Di sala 1985'an de, helbestên xwe di rojname û kovarên Kurdî de belav kiriye. Endamê Yeketiya Nivîskarên Kurd e. Niha jî li Kurdistanê ye.

HAWAREK JI EMOY RA

Emo lawo
Ne me Xanê lepzêrîn e
Şîrî ji kavlanî bikêşît.
Ne me Bedirxan e bêjit:
Şer dehweta me mêran e û
Zikê dijmina biqelêşît.
Ev e serê çend salan e
Heyî û neyî
Bişarê Çeto û desteka xwe ne
Hizreta wan
Hero korsîk û paren e
Çi biyaniyê hat di gund da
Bê pis û pisyar
Di nêv koçka me pal dida û
Dibû muxtar.
Lo lo Emo
Me hîvi ye ji deryê mîrê mirada ra
Berspêdekê Birnoyê rakey
Xwe ji beheştê berdeye xar
Bizivrînî çerxa felekê û
Bikeye buhar..
Bikeye buhar..

1988

DENGÛBAS

Nîvroyekê li Deştanê
Tirs, birs, xem û serma
Wek cendirma
Rahêlane zarokekê serhildanê
Jêvenebûn
Ta birîne goristanê
Li xirr cîhanê
Tinê Koba û Îrisî
Di rojname û govarên xwe da
Ser zarokî nenivîsî
Nenivîsî

1991

ŞEV Û ŞOREŞ

Di her şeve reşekê da
Ger stawber bigehneyek
Agir û ronahî difirîtin.
Di her şoreşekê da
Ger xame û tiveng
Bibine hevalênyek
Çawa serbestî ji dayik nabîtin?
Welê hey ho
Ta ku evro
Li warê şemo û Mamend û Simko
Tiveng e dixurîtin.
Tiveng e dixurîtin.

Sêmêl, 1992

SEYR NÎN E

Evro ya dibîtin..
Bajêrê me
Yê bi serserê xwe
Birêve diçîtin
Hemî tişt tê da berovajîn e
Direw rastîn e
Beko Tacdîn e
Zelamên rijêmê jî
Rêxistinên nihênîn e
Lewma birayno
Ger xirr şoreşgerên bajêrê me
Dîn û har bin
Seyr nîn e
Ne, ne seyr nîn e.

1993

Tehsîn Navişkî

Di sala 1968'an de, li gundê Navişkê, nêzîk bajarê Mangêşkê ji dayik bûye. Xwendina seretayî, navî û peymangeha mamostatiyê li gund û Duhokê bi dawî aniye. Di sala 1985'an de, dest daye nivîsîna helbestan û di rojname û kovarên Kurdî de belav kirine. Niha ji li Kurdistanê ye.

DÊ HILO DÊ

**Nabêjye min malkembaxê
Ji kengî were
Leşê te her zibare ye
Kirre kirra bista daxê
Ne dikey bar, ne dikey piştî
Wesa diyar e
Girê hişka tirsa bi dwîlik
Wêrana te ya bi xwe girtî
Hey êxsîrê te çi divêt
Nê evroke
Ziyos bi Ziyosiya xwe
Yê li Piromîsyosê daxvan
Bi pişt rê ketî
Nêçîrê li derfetê bike
Piran kayên bêhodeyê bijikîne
Heke ha ha
" Tiştê bûrî qet guh nedê
Silav li sifra hazira."
Tu hingaftî**

* * *

**Wê hizrê bike
Fihêtiya her û her kîvî
Evro ya li bê livîna te
Têt bi çîvî
Vêca ma roj bo kengî ne?
Dê hilo dê
Topa kurkbî
Ji ber ezmanê kaşûyê te
Bi daweşîne
Di kurê ra werîs bûye mî
Bila bipiçit
şanaziye verêjê te
Besî te ye "Roj hejmêra Berwariya"
Di belek namên qehremaniyê da
Dê nitrînit dastana te.**

Xaniqîn, 1990

BERSIV

Ser serê me û yê babê me
Tuberkê li me biye mêvan
Dîmokrasî
Ji kîs devê distûrê wê bi xwe
Gelek dîr e
Ji kun û çîqên vî kirasî
Rastiya wî
Guh ne simtin
Zal zirrtek e
Heyî û neyê têt e lîsî
Beramberî şîrê dadgehê bi devlobe
Twîxên jenga kevin û nû ra
Yê may keçe lê ne husî

* * *

Seranserî gencîna xêr û xêrata
Xîveta jiyana rojane
Bi axê ve ye nivistiye
Çavlêkirin penceşêran..
Min û te û yê dî û yê dî ye
Her ro.. Her ro
Cejna xwêrkê necax tîj û seqa kiriye
Hêt û pîlkirina pilpilkî
Di sinûrê aşkerayê da
Kiryara bi xwe jî girtiye
Li bere malyê
Hejî nêçîra bav gidî
Bi serûpêkên ademiya
Yê xemlandiye

* * *

Gelek cara dahînana vê dewletê
Rêka hatin û çûna min e
Di reftarên Niyandirtala dihelingim
Bê hemdî xwe ez deyn dikem
Zimandirêjî ne bi min e
- Bira, pismam
Seyda, qurban
Daykê, xuşkê
Pizo, pizî, dêm beheştî
Xudê kuştî
Xarna ademîzada
Ne di ferhenga mirovatiyê da ne
Ev bazar e
Ne ji bazarên bajêryan e
Eva henê hilweşyan e
Keşefirêtiya
Serpişka keşefirêtiyan e
Kurt û Kurmanc
Bersiva hemya hosan e:
- Tu li kêj cîhanê yî rebeno
Ber û kevrokên beraşa..
Lihiyên avê..
Bi hev ra ramalîn û birin
Ma te çi ji kengirperrane.

Duhok, 1993

KEVLOJANK

Evê henê
Evê dibêjnê
Heyî û neyê..
Gogirandina gerdûnê
Ji alê sengiya
Teraziya berjewendiya
Şepirzeyekê du dil e
Birin û nebirina mêtiyê
Heta evro..
Bi kêşana serê decalî
Bi yexnê,
Pêr bî me hemya dît çewa
Her vî mitay
Ev mêtiye
Pivda.. Pivda
Heta li ser difna hemya
Kiriye Izraîlê mirinê?
Ser xirrhan û bilind firyê
Hevsarê wî şûr kir.. şûr kir
Heta biriye
Nav pawanê rû reşkirinê
Li dîf xalên bernamê taybet
Nermijand belîkirina pinîkirinê
Xala li dîf ra
Kire hirça şemo şemo li temaşxanê
Heçku we li min û te kirî
Digel simaqa pak û şîştî
Kete bazarê rikmanê
Vê dwîmahyê
Yê kiriye ber bejna şkestî kevlojankê
" Kitka mîra
Yê bi zincîra
Ha min berda.."
Kutra spî û
Xêvî dara azadiyê û
Nerme bayê dîmokrasiyê
Li Kurdistanê.

Kora, 1993

Ebdulezîz Hacanî

Di sala 1962'an de, li gundê Avetehlê, nêzîk bajarê Zaxoyê, ji dayik bûye. Xwendina seretayî, navîn û berhevî li gund û bajarên deverê û pişka qanonê li zanîngeha Bexdayê bi dawî aniye. Di sala 1986'an de, dest daye nivîsîna helbestan û di rojname û kovarên Kurdî de belav kiriye. Endamê Yeketiya Nivîskarên Kurd bû.

Dîwaneka wî bi navê Deşta dubanê. Pirtûkek li ser folklora Kurdî. Vekolînek li ser jiyan û berhemên Yeşar Kemal, amaden e ji bo çapê. Mixabin ku di roja 10.12.1989'an de, ji egera lêkdana tirumbêlê wexera dawiyê kiriye.

BEJNA HEYRAN

Ewe roja min çavêd xwe li vê dinê
Tim vekirîn..
Gotineka sist û bêbin diête gotin..
Û vedgêrît..
Ji hîngê were dilê min
Yê xav û hejar kiriye birîn..
Ew roj ji oxa te ye heyran
Demê dibêjit
Hemî bend û lavje û sitran
Bi bijna te diêne gotin..!!
Lê heyrano..
Qet çu cara bawer neke
Ji wê xelkê
Hemî rojê li pey siha te digerin..
Nê heyrano tu bizane..
Ewin bi xudê her dixun
Ji aqarê te hey heyran
Dan û dikak bi dalehî û Bê zalehî
Kes çu cara nabêjit
Tu mêrçakî.
Çima heyran te wekirî
Bejna te ya şeng û zirav
Ji xelkê re evro bûye
Pêtirrank.
Lê mixabin ew nizanin
Çawa hemî bend û sitran
Pê dê êne vehunandin..

Bila birînêt heyranê min
Hemî kêm û tev edav bin
Êş û kul û janêt heyranî
Hemî dema di serbar bin
Laş û birên heyranê min
Ji kêm û kasa tev serrad bin
Bese bi tinê hogirên wî
Li hemî dira
Belengaz û derbederêt bêwar bin..!
Vêca çawa ew ezmanên tîj û çepel
Dê lê gelo seraf xwer bin..
Nê her şeva kewçerînê dê lê têtin
Leyl û Mecnûn dê bi hev şa bin..
Paş de roja qeşeng dêtin
Mem û Zîn dê tê de mar bin
Paş dê ew hemî zanin
Ewên jiyanê bi heyranê min
Taloq bikin dê her û her
Di şepirze û şermizar bin..
Şermizar bin..!!

GÎSÎ

Gêleşok e û tehle jiyar
Ketîm tê da
Serê çendî çend salan e
Dozexek e û ne vemirî..
Birîneka di dilê min da veqelaştin
Wa kûr kirin bi koredirbê
Ji kûr maziya babê min
Roj diên û roj dibûrin
Birîna min her diqebin
Wa goginî..
Ne ji qestî van heyama
Ez pê dihesim
Birîna min kermêlên xwe
Dayne hev û nojdar dibên wa sax bûy
Lê şwînwarê wê diyar e
Wê bûy gîsî
Şûna zaxeka kevnare
Her diyar e
Weke derza li ser hestî..

JIYAN Û SOZ

Dilbera min
Çi zimane ser me hatî?!
Jîna şirîn li me şêla
Em bûn bendê wê kevnekêra
Riswa kirîn
Wek rebenên li ber dêran
Periya min
Çi zirkêtke li me zêra..?!
Mişext kirîn
Şwînwar ma ji xelkê ra
Ne mêşa hingivînî bû
Da ji me ra dawerînit
Wî hingîvê hoz û mêra
Ji te re dibêjim hevalê qirê
Niklê wê her yê di pîsyê ra
Wekî bêra bizna jî
Dibêjin ne çi bêre..
Torîna min
Çend sala ez bijîm bi hejarî
Nabim xizmetkar û bend
Ji koçk û telarên xelkê ra
Hewce nabim çi lêbûka
Poçek û qelse mêra..
Dê bim bevil
Di nav çavêd taşînbetêd vê dinê ra
Bi karwanî ez dê gerim
Li deşt û şax
Û şarqurnetêd vê dinyayê
Nakim çîre.. Nakim çîre
Ji ber hindê sozê didim
Heta navê welatê min
Tim geş nebit wekî stêra
Tena nabim, tena nabim
Heta ku li ser sîngê min
Bihêt xirêna tevir û bêra
Tevir û bêra..

Beşîr Mizûrî

Di sala 1968'an de, li bajarê Sêmêlê ji dayik bûye. Serî, navî, berhevî li gund û bajarên Asihê, Batêlê, Sêmêl û Duhokê xwendiye û sala 1992'an pişka endazyariyê li zanîngeha Mûsilê bi dawî aniye. Di sala 1986'an de, dest bi nivîsîna helbestan kiriye, di rojname û kovarên Kurdî de belav kirine. Niha jî li Kurdistanê ye.

DÎLANA HOVA

Zivistan e..
Befrê kumtên çiya girtin..
Gurg yê li zozana diçerin..
Goştê leşa direnin..
Çavbeleka min
Ya ji çerxa felekê dibezit
Dêw yê bi keftina wê dikenin..
Ji sema dileyizin
Dema vê nazikê
Bi xemla bûkînyê dibînin..

* * *

Sar e û dêm xwîsar e
Baş diyar e ya li hîviya zêrevan e
Ji ser û bina ya dilerzit
Pêlêt bayî û tev barova
Pirça dav dava reng şevî
Bijale diketin..
Evan hovan tev dîlan e
Dil ji tirsa
Evê bûka ho dêm kevî
Hizar awaz yê lê dijenin..
Hizar awaz yê lê dijenin..

Mûsil, 1988

HOVÊ TIRSÊ

Ey welatê
Li aşop û xewna min dijî
Çend ez jiyay..
Ey binyatê kelha omêda min
Li ser avay..
Ey werîs vekêşkê
Bo min û bo te.. Bo te û bo min
Û hêj ez ê mayim û tu her yê may..
- Min yê dîtî
Xwîn û xena
Befr û tenî ya têk şêlay..
Min yê dîtî
Dêm û lêvên zerya mina
Bi xend û kenî
Stêra jenî û ewa damay..
Roja kelî, ewa li bin may..
Bûka bi hîzar
Hovê befrê lêkir nîhar
Tu her yê may..
- Ez ê ditirsim
Tu welatê ji cergê xema
Bi eşkence û jan bo yê zay..
Heta niho xewna min bûy
Demê elinda spêda xewna min
Hatiye pêşçav ji pişta çiyay..

Gelek xewn min bûne rast
Lê gelek rast jî min bûne xewn
Ne. Welatê di hestê min da
Bi seng û hêjay..
Nekey zincîra şanoya xem û jana
Ya bêjîna li me nû key
- Ez ê ditirsim
Bi destê Reşoy
Rêdîn Reşoy
Bi destê Rîtoy ne helweşyay..
Evro bi destê çend ji van serkofîka
Reşkey li xemla bûka
- Warvanîno hay hay..
Neken dexil û danê hinde sala
Bi xwînê avday..
Bikene pîş û bidene bay..
Bikene pîş û bidene bay..

Zaxo, 1992

ŞANOYA BÊJÎNA

(Ji şehîdê nemir Ebdulrehman re diyarî ye.)

Hêşta birîn sar nebûye..
Û hêşta xwîn ji erd neçûye..
Hişk nebûye..
Heftê û pênc û
Heştê û heşt û
Nohet û yek
Zincîra şanoya
Jîna bêjîna hêj berdewam e
Jîn xewnek e û rast nebûye.!
- Rêvîngê rê ya dûr.
Ne ew bi hizir û ne tu bi bîr.
Ne weku ji mirovan vexarî şîr.
Di mejyê serê te da
Agir jenî.. Rejî û qîr..!!
- Ji kiloxê serê te
Hêşta dibarî mejî û xwîn
Sor û kel..
Û hêşta rûyê te yê pît û pel..
Birîna te ya germ û kel..
Hevrêyê te pare dihijmartin
Li hindavî serê te..
- Erê siwaro
Evro li xopanê welatê min
Xudê bûye dolar..!
Soper bûye narînka dilî û

Berdilka nazdar..!
Û ji leşê belengazan
Xwîna bûye mey
Cam pirr dibin
Ji min û te yê jar..!
Û hêj hevalo
" Kew dijminê serê xwe ye.."
" Kirmê darê
Ew nehiştiyê dara xwe ye.."
Nê hêşta dijmin wê he tîse û
Welat go ye..!
Hêşta dijmin wê he tîse û
Welat go ye..!!

Sêmêl, 1993

Serbest Nalbend

Di sala 1964'an de, li bajarê Amêdiyê ji dayik bûye. Serî, navîn û berhevî her li wî bajarî xwendiye û di sala 1984'an de, peymangeha çandiniyê li Bexdayê bi dawî aniye. Di van salên dawiyê de, dest bi nivîsîna helbestan kiriye. Niha jî li Kurdistanê ye.

ÇI NEMAYE

Mîrê duhî ewê bi xo
Bi gurgînyê biriye serêk
Xo kiriye cangîr û rêk
Hero xo kiş dikir û xo dihavête
Evî û yê he
Zik dirrandin
Pirt pirt kirin
Hestîkên wan
Bi kêlyên kîfkî û jehir kirî
Dihincinîn
Lêv kirrandin
Gelî bira çava veken
Temaşaken
Yê ji gurgînyê evro ketî
Ewê berî noke tu ne diwêray
Xo nêzîk key
Te xo jê diveşart û jê dikirî
Yê ketiye ser kurya xo
Her kesê hat dest lê hejand
Û lê xurî
Çi ne maye ya nêzîk bûy
Bernedanî û jê nerevî
Davêt jînê û azadiyê
Te yêt girtîn
Ya te bivêtin dê pê kevî û
Dê pê kevî.

Amêdiyê, 1991

EZ Û CÎHAN

Cîhan rabe bira
Berê xo bike evê dinê
Yêt bûyn mêvan
Li kumtikêt pêşkeftinê
Li ser banê geşok heyvê
Virra li xo diden
Xo dihejînin û yê dibêjin
Hejî jînê
Ez...
Rast e.. Rast e
Hingin mirov
Xudan mejî û hizir û kilox
Bawer biken û ji bîr neken
Ger hîn li cihê me ban
Biban heval digel şera û
Digel xwînê
Ev qonaxa evro em lê û gehiştînê
Ew jî bi dest we ne dikeft
Bi dest we ne dikeft..

Amêdiyê, 1992

HELEBCE NAHÊT JI BÎR KIRIN

Bila gelo hemî zaro
Gorî rengê reş landika Helebce bin
Ewa bi zaro ve
Bûye rejî û hatiye sotin
Bila gelo hemî zerî
Hemî dildar, hemî perî
Gorî bejna zavayekê Helebce bin
Ewê di nav periya da
Mayî û jehrê sotî
Jehrê kuştî
Govend, serkêzavay
Bo nehatiye kirin û gotin
Bila gelo hemî xêzan
Gorî mergê xêzaneka Helebce bin
Ewê hatiye vebirandin û binaxkirin
Bila gelo tev karesat bi semfonî ve
Gorî dengê semfoniya Helebce bin
Ewa bi awazêt qîje qîjê
Nale nalê û bi giryê hatiye tomarkirin
Her dê bêjîn
Helebce.. Helebce
Rast xogeh û sûnda mezin
Ji bîr nakeyn
Çicar nahêt ji bîr kirin..
Ji bîr kirin..

Şemal Akreyî

Di sala 1967'an de, li bajarê Akrê ji dayik bûye. Serî, navî, berhevî her li wî bajarî xwendiye û di sala 1990' î de, pişka Ingilîziyê li zanîngeha Mûsilê bi dawî aniye. Di van salên dawiyê de, dest bi nivîsîna helbestan kiriye. Niha jî li Kurdistanê ye.

SERHILDAN

Serhildan bû…
Agir û vulkan û dozex
Neyar kirine terim û kelex
Erd li bin pêt welatgira lerzandî!
Serhildan bû…
Çavên Ehrîmenî û pirr şer
Di serên sîxurên rûreş da rijandî!
Serhildan bû…
Vî gelê merd
Gelê sîng asin û pîla
Biyanî û havî
Dehbe û hovî
Li deverên Kurda
Bi hêza mil û zenda
Qirrandin û vebirandî!
Serhildan bû…
Li seranserî Kurdistan
Gel kiriye yek hêz û şiyan
Cotyar, pale, rêncber, genc û pîr
Bi teveng û das û bivra, bi gopala
Şagird, fermanber, roşenbîr
Bi sirûd û navlêdana
Bi yek dil û giyan
Bi yek soz û peyman
Tev bûne bahoz û gulle û ba
Dijmin radan
Têkra werkirin û badan
Tev rihên wan yên şêrpenceyî
Heliqandî!
Serhildan bû…

Babagurrgurr bi hêrişeka gerim û gurr
Li ser bingehên dagîrkera azirandî!
Serhildan bû…
Tev amîrên gevandinê
Ji kêbil û kelbetana
Ji zîndan û girtîxana
Pirtikandî û bijikandî!
Serhildan bû…
Mizgîniya serbestiyê
Mijdeya serferaziyê
Bi gelên bindest ra
Gelên azadîxaz ra gehandî!
Serhildan bû…
Bişkojên gula hîviya
Yêt vebûyn
Fend û şemalên ronahiyê
Yêt helbûyn
Ev gelê herdem berxweday
Novejandî!

Akrê, 22.3.1991

SÎXUR

Sîxur marekê bê kevlojank e
Bi ser û sîmaya ve mirov e
Lê ji hov û dehba wêvetir e
Berovajî..
Xo tê digehînît
Rewişt û nerîta dipirtikînît
Sexmerat ez ezê û
Berjewendiya kesatî
Alayê ne pakiyê diçiklînît..

Akrê, 22.3.1993

DÎROK

Dîrok her çibît
Tevnek e pênûsa yê raçandî
Çi çak.. Çi xirab
Heryek aşê xo digêrît û dibêjît:
- Min ya nexşandî
- Min ya xemlandî
- Min ya vavartî û helsengandî
Kes jî nabêjît:
- Min ya pîskirî û herimandî
Çinku dewê hemya yê şêrîn e !?

Akrê, 25.3.1993

BÎR Û BAWER

Ger bîr û bawera..
Ramana ferhengî jê firî:
Welat…
Dê bîte peyveka sakar
Pêşmerge…
Dê bîte navekê jar
Kurdayetî jî…
Dê bîte kursîk..
Soper û dolar!!

Akrê, 25.6.1993

Luqman Asîhî

Di sala 197'ê de, li gundê Asîhê, nêzîk bajarê Sêmêlê ji dayik bûye. Serî li gund, navîn û berhevî li Sêmêlê xwendine û di sala 1993'yan de beşê Ingilîziyê li zanîngeha Selahedîn li Hewlêrê bi dawî aniye. Her ji sala 1988'an û vir de, dest daye nivîsînê. Helbest, kurteçîrok û gotarên edebî jî, di rojnamên Kurdî de belav kirine. Niha jî li Kurdistana Başûr e.

JI LAPERÊT BIRAKUJIYÊ

(1)
Her şev termekê têt
Babê min e?
Yan termê birayê min e?
Yan yê min e…
Bi destê xwe hatim kuştin!

(2)
Her şev
Her maleka gundê ez lê
Sêdarek nû diçiklîtin
Spêdê radibin
Malê xirê helawîstî
Pê ve dibînin

(3)
Her şev
Tivengeka bi xwînê jengî
Di Bemoy re şahî kirî
Û di Metînî ra cengî
Ya bi destî çend şoreş hatine kirin
Duhî li ser milêt du kesa bû
Ber bi goristanê dibirin.

(4)
Digotinê Hogir
Pêşmerg e bû
Çiya bi serê wî sond dixwar
Demê gelî tengav dibû
Gazî dikir, Hogir hewar
Hogir bilind bû, bû esman
Lê ku Sultan
Erşê wî ji binî hijya
Hogir jî mir.

(5)
Yek şehîd
Du şehîd. Sed şehîd
Tabotek
Pateyekê yek reng
Tabot peqî, şehîd hat der
Ûbo debeng.

ŞEVÊT MIN

Hemî şeva di xewa min da
Ez dixewum û
Tu ya li himbêz min razayî
Tu dibêjî maka te me
Û Xudê ji nû tu ya dayî
Te bi sîngê xwe ve dişidînim
Hind dibînim
Ez şiyarim û tu li wê dinya min nemayî

1993

BO KWÎSTANÊ

Eger min jî wek hemiya
Çavêt Zînê peristiban
Ji kezyêt Xecê
Du-sê hozan min ristiban
Destêt min jî
Di paxlêt herduka da nivistiban
Têr xew biban
Xanima min
Evroke jî
Ne ez dibûm befir û kevî
Ne tu dibûye kwîstan

1993

EVRO SUBE

Dem: şev e
Cih:şarekê bi tirs û rev e
Babet: Termek e li ser milêt çara
Terim: Ez, tu û şarê min e
Darbest: Kevne tuya
Nav rezkokê babê min e
Hizir: Biyaban e
Deryayek bê rex û rû ye
Deng: Dengê dahol û zirna ye
Pêjna serhildanek dî ye
Pêjna serhildanek nû ye

1994

Hîvî Berwarî

Ew di sala 1963'yan de, li Kurdistana Başûr, ji dayîk bûye, lê em nizanîn li çi cihî. Li Duhokê xwendiye û her li wêrê xwendegeha mamostetiyê bi dawî aniye. Helbestên xwe di rojname û kovarên Kurdî de belav kirine. Di mîhrecanên edebî de helbest xwendine. Heta niha çi dîwan çap nekirine. Bi tenê çend helbestên wê li ber destên me hene ku, ji xwendenanan re bikine diyarî. Niha jî li Elmanya ye.

XEWINROŞK

Dihî gelo
Hêj roja bilind, roj nîvro
Cîhan dikenî
Cot çavêt min
Di xew temarekê werbûn.
Min dît çiyayêt me ker bûn.
Biharê xulkê xo êxist
Kanî hişik bûn.
Erd kelişt û xurte rûbar
Xeware bûn.
Zom û zozan têk de hijyan
Kuçk û bêla
Ser û bin bûn.
Li pirêza Xanê Lepzêrîn
Hizar birîn pêkve der bûn.
Hizar birîn pêkve der bûn.
Min dît şenge
Bejna zêrîna pir delal
Befir lê barî û sirê bir.
Roj û şevan
Destêt têk da
Li hindavî me pêk hatin û
Rojê guhdarya şevê kir.
Burca Belek

Armanca nêçîrvanan e û
Tivenga mîrî lê tir kir.
Di wî demî de
Xabîr hat û bêhin helmay
Li aşûpa min bo mêvan û
Gazinda xo
Ji vî çerxê neliv rakir.
Dûr, dûr min dît mêkutran jî
Per lê di reş in
Kofî bi tenê
Nêrgiza mesta Cizîrî
Lê hewar e û
Ha dê bi ser de hêtin renî
Ji niviştoka
Bi tenê benda doza Qazî
Perîşan e
Li jêr sola Ehrîmenî
Bihara Pîranî di tev de
Kesk û sor, li hindav werîse
Bi gerdenêt zelal dikenî.
Bo gerdenêt zelal dikenî.

DÎSAN PISYARÊT HERRO NE

Erê gelo
Dîsan pisyarêt herro ne
Dubare diken
Berhingarî bersiveka
Bêdeng diken.
Car dê bêjin ma kengî ye
Şehyana te?
Çi ye qelenê giranî
Hejiye bo te?
Kanê hespê zîn kiryê li bin pêt te?
Dê kengî xwîn
Şirînya berhavêşkê te
Lê ev pisyarene gelo
Divêt li hewe bi xo bizivirin.
Kara bersiva wan pir
Li nav kuçk û dîwanêt
Hizra we da vepijikin.
Nê divêt hîn xwazgînî û dawetî bin.
Dîsan hewe çante û xuroçk
Ji diyariya û berhavêşka
Di tijî û di pirin.
Kê gotiye?
Av li devê zuha geryayî
Dirêjerêkî li ber rêvîngî
Xo bo şikandî û pêngavek jî

Li dwîf berday.
Kê dîtiye?
Kirêteqiralê şevê
Ji hespê xo peyabûy,
Bêy weşandina gurzan û kirandina beran
Ya kêm li ber xurtemîrê
Rojê deynay.
Divêt gelo
Ji bo kirina van pisyaran
Hest û hizrên hewe biêşin.
Ji zana wan bersivan
Lêvên hewe
Tehlatyê fir ken… Bimêjin.
Keda xo li ber sîngê tev
Nedan û girane mihana
Bihelavêjin.
Wê gavê ji nûka dê pişt rast
Şirînî û berhavêşka hwîn
Bi ser serê xo ve havêjin.
Dê havêjin…

EZ DWÊRIM

Babo min neveçixîne
Rêya min bike
Dwêrim min netirsîne…
Ji vê wexerê
Ne bêje min:
Rêka te pir helamet e
Babo bo wan…
Reşeka nê ez ya fêrim
Dê gotgotkêt xelkê nezan,
Dem bin piyan
Teva hêrim.
Ez narînka
Xanî ji bûka me re gotî
Min ya ji bere dê vegêrim.
Nebêje min:
Keçê rûne
Te hêz nîne
Ez Xabîr im pirî pêl im
Serevraz û nişîviyan
Hemya dem ser û dê hêlim.
Hemî şîva
Bi gêsinê ûmêda kêlim.
Ez dê kêlim.
Babo ez jî
Wek belatînka pernexşîn
Sexmeratî
Li ser Memoy dem û xo kujim.
Yan jî her carekê felek
Dê bi rastî zivirît
Wê gavê,
Babo ez dê bîra te înim.
Serê xo beramberî te,
Bilind kem û girnijim.

DIHÎ Û EVRO Û SUBE

Dihî hêdî min xo berda
Nav cîhanê û silav lê kir.
Li dîf têhin û germa rojê,
Min serê xo
Bilind rakir.
Ji bo man û têr bişkurîna jînekê,
Min xetîra dozê helkir.
Belê ne cîhanê ji dil
Xoşî û bi xêr hatna min kir.
Ne jiyanê,
Çavê xo ji min re vekir.
Ne rojê
Ji başî û dewlet serê xo
Ber kêleka min gerim kir.
Her li dihî ez bo evro
Digirnijim.
Lê evro jî kirêt hat û
Wek dibînin
Ya xo di karê şevê pêçay.
Kevlojankê pîrhevyeka xapînok jî
Yêt ser serê xo de deynay.
Pirêza bi dest hizar Cengîzan ve berday.
Ew dêmê sipehî yê
Hemî jê diaxiftin
Min dît tev yê nikrandiye
wê kîna reş hemyê kêlay.
Hemyê kêlay.

Ez dibînim...
Evro Kabîs
Deng û pejnêt min diqutin
Agir û dozexe kenî û
Biharêt min hemî sotin
Bazirgan e û
Kezyêt min dest de mitane
Bêbiha û erzan firotin.
Lê evro jî
Mîna roja goyînê bû
Sube dikenim.
Asinî bi sarî diçemînim.
Min çav lê ye sube bêt û
Wî sîngê xo
Bo min bikete nermearmîş
Da vî serê mest
Têr û her li nav bigêrînim.
Min çav lê ye sube bêt û
Dêmê xo ji min re bikete koz
Da van xozyêt xo yêt sava
Li nav biçerînim.
Eger hat û li min zivrî û
Bo min kenî
Dê cîhan û jiyan herdu
Ji min aşt bin.
Pêş min ve hên.
Ez ê ji nûka bi tenahî
Dê di navbera wan de rûnim...
Dê di navbera wan de rûnim...

Rêkêş Amêdî

Navê wî yê dirust (Zekî Mehemed Sedulla ye). Di sala 1956'an de, li havîngeha Sîlavê, bajêrê Amêdiyê ji dayîk bûye. Li Amêdiyê xwendiye û li sala 1977'an xwendegeha mamostetiyê li Duhokê bi dawî aniye. Her ji sala 1975'an û pê de, dest bi nivîsîna helbestan kiriye û di kovar û rojnamên Kurdî de, belav kirine. Endamê Yekîtiya Nivîskarên Kurd e li Kurdistana Başûr. Di sala 1985'an de, yekemîn dîwana xwe bi navê “Lê venabim” çap kiriye.

Dê çend helbestên wî jî, ji tîpên Erebî wergerînîn yên Latînî. Niha jî li Kurdistanê ye.

XOZÎK

Xozîka min… Ho xemgînê
Îro li kîvey!
Ne kehiyê… Ha kîviyê
Gaziyêt min… Qêriyêt min
Nagehne te
Tu kîve çûy?
Tu li kîve may?
Hêjta min her tu ya di dilday
Çenda ji gundê me dûr bî
Çend vemînî li bajêran li xerîbiyê
Çaverê me, yê bi ûmêd im
Min mirad e
Min ûmêd e
Xozîka min te nebînim
Gazindêt xo
Yêt vî dilî
Ez bo te hemyan vehînim
Qawîşa zêrê ku te viya
Di gel nîşaniyê bo te bînim
Li navtenga te
Soreşalekê bialînim
Wekî bûkan
Ez te bi van destan bixemlînim
Di ber pirça te
Wê pirça reş
Zer nêrgizekê biçiklînim
Çunkî dilber min ûmêd e
Ev sal nebît
Dehêt dî bin
Ez dê her te bi xo bînim
Ez dê her te bi xo înim

Amêdiye, 12.9.1977

LÊ VENABIM

Lê venabim ha torînê
Li ser wê soz û evînê
Soza vîna Mem û Zînê
Ha nêzîk bû dê gehînê
* * *
Zû were hinde buhar e
Nû xemla te taze kar e
Ku ya bi nav û dengan diyar e
Bûkînya te ya ev car e
* * *
Te nahêlim şirîn canê
An tu an derdê nemanê
Dê av dem bi xwînê viyanê
Tu yî xozîka min li jiyanê
* * *
Berbû yêt bên dê di gel mînin
Em taze dê wê xeml înîn
Dê keyne bûk bo te înîn
Da ji nû jîna xo vejînîn
* * *
Torîn tîrojka van çava
Li min bizîvire eva gava
Da veçemînîn belava
Rizgar keyn wan ji tenge dava
* * *
Dosta jînê xo kar keve
Lez bike tu bizivireve
Çavêt tarî rohin keve
Bêy te cîhan nê li me eve
* * *

16.11.1977

DÊ HÊMEVE

Dê hêmeve yarê dê hêm
Yêt vî dilî hemyan dê bêm
Lezê neke noke neşêm
Bizane ya may demekê kêm

* * *

Jêk dûrbûna me ya fer bû
Me dizanî dê bît û her bû
Piştî bûy ji nû kul li me derb
Û kêma wê kulkê berbû

* * *

Dê hêmeve bi xelatan ve
Ew xelat bo hemyan nav e
Nêzîk bû dê hêt ew gave
Xoşî bizivirine dila ve

* * *

Dê hêm û têr dê min bînî
Bi dil şadî dê di gel min rûnî
Demê dîroka min dixwînî
Dê tu serhatiya jê stînî

* * *

Ez bo dildariyê û evînê
Dê xena kem tibla ji xwînê
Çunkî em dê her gehînê
Ew titê ji xir dilî diçînê

* * *

Dê înim mafê bilbila
Yê sera day xwîna dila
Ji ber paşerojê digot bila
Ku bi mafî bikewînin kula

* * *

Ev rojêt em herdu jêk dûr
Ne bêje çûn deryayeka kûr
Dê vebişkivin dilê pîr
Demê dibî xatûn û ez mîr

* * *

Dê zanî her evîndar im
Ez ewê par û pêrar im
Qeydî nîne, neyê diyar im
Ji evîna te herê bibar im

* * *

Ji bîr nakem vîna wan salan
Navê me bir hemî alan
Bûyn mirada hemî malan
Ji genc û ciwan û tefalan

* * *

Hemî evîndarêt dinê
Bi me hesyan wey xwîna min ê
Ku dê her bo min bî bi tinê
Gelek hez diken ji vê gotinê

* * *

Ciwanê neyarêt me hemî
Her dê lê wergeryên gemî
Belê heta xoşya demî
Vêca çima tu ya bi xem î

* * *

Desta berde ji kevne xema
Tu ba bawer bike hema
Bo daweta me çi nema
Xema nexo pîçek vema

Bexda, 18.2.1978

XOZYA DILAN

Hedara min…
Xozya dilan
Ger bizanim zîndana min
Ji zîndana Memê Alan e.
Ger bizanim…
Nexoşya min
Ji nexoşya Hesem Axa ye.
Ger bizanim…
Bêgara min
Wek Ferhadî
Sumtin û kunkirina çiya ye.
Ger bizanim…
Dûmahya min
Wek Siyamendî
Sera nêçîra kîvya ye
Te na hêlim
Min pê çênabît te pêlim
Xozya dilan
Nê xwîna min û teyeke
Nikarim ku te bihêlim
Hedar çunkî…
Mêşkê me herduwan ji yek e
Hedara min…
Hindî te bivêtin ji xwîna min
Xo nevegire

Bîne tirarê xo têke
Xem revînê
Gazya dilan
Eger jî tu ya birsî bî
Ji min şerim neke
Ji cergê min xwarna xo çêke
Hedara min, xozya dilan
Te nahêlim
Rêka çend sal e tu li ser çûy
Bi Xudê ya min jî ew rêk e
Pêkê meya te vexwarî
Bizane yê min jî ew pêk e
Vêca çima dê te hêlim
Te nahêlim...
Te nahêlim...

29.5.1978

MIN GAZÎ YE

Îro min ji gencan gazî ye
Da bom bêjim
Girtina derokêt xeman
Pêdivî ye.
Bizava pêşveçûnê
Ew erkê her kesekî ye.
Qed nedanin
We nebêjin
Yê pê radbît ku ew bo wî şanazî ye.

* * *

Bila bigirin derêt
Êş û janan...
Bila biden
Ew çak biden
Ji jiyanê re peymanan.
Ba derkevin ji taratiyê
Xebatê biken
Qemî ew jî bigehine zana.

* * *

Hemî xelkê
Gehiştiye stêrêt asmanan.
Belê hêş em derdeser in
Evroke me kulke xanî.
Bizavê biken
Ez bi Xudê kem
Ya bê wuce pêşemanî.
Min ji mêje swînda xwarî...
Ez bo mirovayetiyê
Binax kem evî giyanî.
Vêca bira...
Tu bo tembeliyê xudanî
Tu bo tembeliyê xudan

Amêdiye, 13.8.1978

EZ JI BÎR NAKEM

1

Te ji bîr nakem
Lawê min o te ji bîr nakem
Te xatir xwast
Xatira dirêj
Evro ji min xwast
Tu çûye ewê rêka rast
Te xatir xawst
Ji hemî kesan
Ji ewa dilan
Yêt te hwî kirîne vînê
Ez jî yek im ji wan dildaran
Heta dimirim
Dê ez navê te perêsim
Şeydayê rêka te bûm
Min ê gotî
Ez dê bêm hemî caran
Navê te bû
Rengê te bû
Yê ku pê pêşkeftî vara
Dengê te bû
Yê deng veday li dar û baran
Yê bûye rêkeke bi rewneq
Bo hemî sêwî û hejaran

2
Dê bîra min li te hêteve
Demê çîçik li spêdehyan
Awazêt azadiyê dixwînin
Demê ew tolazêt girtî
Deybabêt wa ji xerîbiya de
Ji kerbêt wan rojêt nexoşî
Her ji dûr ve ji dilekê xerîb
Xo di cegera xo diwerînin

3
Dê bîra min li te hêteve
Demê şivan...
Stran û lavjêt xoşiyê
Dubare diket û dibêteve
Demê bêrîk...
Kevne meşka xo dikêteve
Demê zarokêt me Kurdan
Alayê ciwan
Nû alayê azadiyê
Bilind diken
Dikene gazî
Dibêjin gelo
Agadar bin li mizgîniya me
Dê bîra min li te hêteve
Demê cotyar...
Posîde dibît û ditingijît
Radibîte talba dijminan
Bi dengekê xurt
Dikete gazî

Dijmino erdê min bideve
Ronahî dikete hewar
Ya dibête şevreşê bireve
Azadiya...
Dibêjîte zordariyê
Rabe bes e
Tu mala xo ji vêre bibeve

4
Çavêt milletî di kore bûn
Tu bûy te lê rohin kirîn
Milletê me
Milletê jar
Çend bû di xeweka kûr de bû
Tu bûy ku te
Ji xew rakirîn
Te viyan nîşa hemyan da
Bo welatê me yê şirîn
Te diyar kir û gote me
Divêtin gulê av bidet xwîn
Eger em berhev nekeyn
Bo astenga
Stiryan di rêka xo venedeyn
Dê patka xo dete me jîn

Yekmale Berwarî,
25 26.3.1979

SED MIXABIN

Diyarî bo giyanê Vehêl Amêdî

Sed mixabin
Ji bêdereka pirî dan
Hureba bêt û bibijînît
Bi herwe biçît
Ew cotyarê belengaz
Çi danî jê nehelînît
Lewma li ser me pêdivî ye
Xo bikeyne dan
Da ku cotyar
Zarokêt xo pê xodan ket û vejînît
Mêhvan û rêvîngêt rêka
Çendika wa bê nan nemînît
Sed mixabin
Ji kanyeka bûş
Dijminek bêt û bipeqînît
Ava wê biçîte bin erdî
Kesek mifay jê nestînît
Hişik bibît
Rezê li ber kaniyê
Xudanê wî
Çi berî jê nehelînît
Ew qanebir
Beyar bimînît

* * *

Sed mixabin
Stêreka geş birijîtin
Li esmanekê tarî û reş
Ew karwanê

Li ber kewçerê
Rê û rê diçît û diçerîtin
Bi serê wan werbît xolî û heş
Dê bila şwîna wê stêrê
Sikitî ban sed rû reş
*** * ***
Sed mixabin
Parkerê nû ku bişkêtin
Berî ku ew
Xwîna leş û demarêt xo
Ji bo vî milletî birêtin
Êş û azarêt bêkesan
Bo binvîsît û vekêtin.
Sed mixabin
Kewrubadê
Li serê çiyayekê dixwînît
Nêçîrvanekê biyanî
Ji wêve bêt tivenga xo
Lê bişeqînît
Deng û awazêt wî kewî
Ew li me hemyan bibirîtin...

Amêdiye, 16.6.1982

KIRISMIS

Belê belê
Ev şeve ye li tim bajarêt
Vê cîhanê
Kirismis e
Hemyan dawet û şahî ne
Guhê hemyan yê li wê gavê
Zengila diwazdehê
Deng vedet
Wa di gel jivan û evîn e
Çingçinga pêkêt meyê
Û dengê dehol û zirnan
Û bistirîna stranbêjan
Hemî dîwan vegirtîne
Hemî serbesta li cîhanê
Xatir ji nexoşya xwastîne
Belê ka hink
Werin gelo…
Me bibînin
Di vî çerxî de, çerxê bîstê
Her di gel nexoşya evîn e
Nê şwîna misk û emberan
Were binêrê
Hemî kevir û çiyayêt me
Evroke baran e, xwîn e
Ne ku salê
Bes carekê
Ne rojekê… Ne heyvekê

Sê sed û şêst û pênc rojan
Her ewa tazî û şîn e
Li hemî bajêrêt cîhanê
Salê carekê şevbêrîn e
Zarokêt me
Hemî şeva ji bilî rojê
Şevbêrîn e
Belê mixabin ho gelo
Ew kesê têr
Hîç hay ji yê birsî nîne
Her kesê azadiyê dixwazît
Sêpêk û zîndan û kuştin
Hemî xwînxwar
Bê goman dijminên wî ne
Deh kes xanyekê ava ken
Panzdeh Bekrok biherifînin
Nê çi cara ewî xanî
Çi dûmahîk nabît, nîne
Min hîvî ye ji çend hejaran
Ji tim bêkes û bendewaran
Ji hemî...
Li vêre bin anku li çi waran
Hemî rabin
Bibine yek dil
Tembeliyê çi wuc tê nîne
Kerb û kîn û xwîndariyê
Çi pêşkeftin tê de nîne
Hizra xo biken
Nê hindî...... li cîhanê
Ez bi Xudê hemî Arî ne

Vêca bes e, bila bes bît
Eger hemî
Em hemî ku nebîne yek
Me Kirismis
Xwîn riştine
Xoşî û lezeta ji warê me
Herdem ji me xatir xwastine
Ne bîne yek
Nê me çi rêka dî nîne
Hindî zikreşek hebîtin
Yê tembel bîtin
Nelivîtin
Nexoşiya nehewînîtin
Dê azadî berpêkêt xo baş girêdet
Dê kete xwar
Ji ber revîtin
Hindî ku ew bêhna xo bidet
Ku hevalêt xo bînîtin
Hevalê wî jî ew kes e
Ku sêdarê dihebînîtin
Dergehê xo
Ji bo nexoşî û xebatê
Taq têlîtin
Da azadî biçîte jor
Wê nexoşyê derêxîtin
Ger xebat dît
Dê ji dil xo tê werînîtin…

Selman Kovilî

Di sala 1953'yan de, li gundê Rûstînkê ji dayîk bûye, lê ew xelkê gundê Kovilî ye. Li Zaxo û Duhokê xwendina seretayî û navincî xwendiye. Ji sala 1973'yan de, xwe bi nivîsîna helbestan ve mijol kiriye. Di sala 1984'an de, helbestên xwe di rojname û kovarên Kurdî de belav kirine. Endamê Yekîtiya Nivîskarên Kurd e li Kurdistana Başûr. Heta niha dîwanek bi navê “Werne Evînê” çap kiriye. Mixabin ku sala 2002-ê wexer kiriye.

BO KÊ BIQEBÎT EV MÊKEWE?

Nebêje min…
Ez ê çûm û te divê newe
Çirayê min çirîskeke
Ne roj roj e
Ne şev şev e
Hêlîna min ya vala ye
Xwarina min tehl e û dira ye û
Kutil, dew e
Bo çi bimînim!?
Xo li çi bigirim!?
Ne teşî ye ez werbadem
Ne distar e… Bi xo badem
Ne pirêz e, melok hebin
Ne cinîk e, avdan hebin
Besê ye û her wê çewçew e
Teto ye û şûla wî xew e
Bo kê bixwînît
Bo kê biqebît, ev mêkewe!?

* * *

Nebêje min xo nedade
Xo nebade
Sor û şîna bi xo re nerade
Teqteqa şimka vê Zînê
Bîthovine…
Xunava li ser rîkê Zînê

Miskê Diyarbekir û Sine...
Golalyê di berdayn Zînê
Merezê Zaxo û Şermine...
Xelkê diêt û fîtya didetê
Zîna li ber te, bûye çin e...
Çi peymana bo te bidem,
Te domîne mal û jin e...

*** * ***

Nebêje min, te bîr têtin?
Xuzya berê
Bo çi ye şîrê bi kelem ve?
Bo çiye, navê bi Etem ve?
Vê pepokê tu nabînî
Nizanît rengê defterê
Tu nabînî xêliya min
Xelkê çûye ser Qemerê
Nabînî çitov bihar e!!
Sêran e xelkê deverê
Ka çi bêje min...
Çi pê ve têt
Hinde sal e
Te çi xwar ji berê bêderê!?

1984

GAZIYEK

Canê guharan biavêje
Ne ji reng te ne
Nizanî mîna guharan
Bilbil û kew, çend pê ve ne
Dê biavêje binê dolan
Binê solan
Mixabin va nêrgiza, ter û tolan
Nê xunava ketî rûyan
Pê ve behî şirîn gezo
Kuştim û sotim bişkojan
Çi di xoşînkin jaro ez-o
Zava ne û nabine zava
Tevinpîrk in, neşên davan
Yarêd binefş û gulolan
Pîkê xweşkin û deholan
Bihar hat û li zivistan û li havînan
Veken tolan
Veken tolan
* * *
Canê dewat nebî çi ne!
Bila bes bin
Parîxwerê bi çav şûreyê
Ew parî bi reş û heş bin
Ev rûkêd ho zer û lawaz
Avê bidê... Bila geş bin
Û pavêje wan bazinan
Ne ji reng te ne
Biavê binê derya xeman
Ne hejî govenda me ne
Bi avê li enya agir bide
Bêjê nerimtî gor bide
Mixabin va nêrgiza, di bê xame ne
Mixabin evîna Memê
Rêka pir mar û dehbe ne
Bihar hat û hêj zistan û

Hêj havîn û
Guhar û bazin yêd te ne.
Guhar û bazin yêd te ne.

*** * ***

Cana minê...
Çend keser û xem me xwarin
Hêjta bi paşîv û fitar in
Ma nizanî?
Seyran û sema divê hebin
Di hejî te ne
Çendî nêrgiz û bîtanok
Şirîn û xelatê te ne
Çend Mem hene, Wek vî Memî
Xwazgînî û dewatiyêt te ne
Xenayê bîne bide kiçkan
Dewatî ne
Berdeqanya bide zirkuran
Nêçîrvanêt bijartî ne
Xetîra bide dest pîran
Çira bide dest feqîran
Û pêl bide
Qêrya vede
Sîrya vede
Xo biavê kakilka dilî
Xo biavê bîbîka min de
Bihar hat û
Şûla bêrîk û şivanan
Gidegid e
Bihar hat û
Rwîkê zistan û havînan
Rengê biharê tê bide.
Rengê biharê tê bide.

1984

ÇAVÊN TE

Çavên te mîna mizgeftê
Hindî nivêja lê bikem
Ez ê sofî her dê êmê
Mîna sûlav û cocelan
Evê tehrê…
Ez ê tênî her dê êmê
Mîna perdaxeka pir mey
Evî dilê maka xeman
Dê bi ser de kem
Hindî hişyar ez neşêmê
Mîna stêra gelavêjê
Ez ê serkêşê karwanê evîniyê
Li dû davêt ronahiyê neçim
Dê berze bim
Li tarîstana vê herêmê
Mîna çiray li tarîstanê
Yêd çirisin
Ez ê mirîdê ronahiyê
Nabêjiye min
Çewa nebim beletînkek
Xo bihavêmê!?

* * *

Çavê te maka pêlan e û
Ne melevan,
Zivrokek dê niqo ketin
Bi ser êxît û binve ketin
Ta ku yekcar berze diketin
Bi şûka, naête derê
Dibê meyav in…
Xudêyo ma eve çav in!?
Tîra tavêt
Mêlaka di cih de kun diketin
Cobarêt xwînê ji ber dibetin
Çend baştir e…
Kilçîvî pitir tê didetin
Da nêçîra baştir biketin
Çî yê kete xefk û davan
Ji qurtalyê…
Bê bar biketin
Bê bar bikeitn

1985

VELORÎN

Eza rabim
Sivik çime ser sêryanê
Gozkekê ava tezî bem
Bo rêvînga, li bên vedanê
Heçyê hat û dê bêjimê
Tu bi Xudê kî
Te pismamê min nedîte
korê ez-ê, karwanî ye
Çaverê me bêt ji Wanê
Heçyê bûrî, dê bêjimê
Demê lawkê min bibînî
Bêjê zû be
Here hewara dotmamê
Herro bira yê didene şwî
Xwazgînî di zor in vê canê

* * *

Lawê min-o me kes nîne
Xwazgînyêd min, jarê ez-ê
Hatin ji Şamê
Bazirganê danay gundî
Vêca qîza, ya lê bûye tivtivanê
Yê dixazin û vediguhêzin
Li kolanê
Kekêt min, herro yêd ên û

Ji min re dibêjin:
Sîsebanê. Pismamê te naêteve…
Ne wî rave û ne wî reve
Û çavêt min,
Hinde sal e bi rêka te ve
Ne têy tanê
Ne têy carek seredanê
Heyla li min-ê
Bêhewarê, bêxudanê!!

* * *

Lo pismamo…
Bêriyêt te, çavêt min dotin
Ha yekê biyanî verotin
Ûkelotin
Tirsa min… Zûr gîro bibî
Evê canê ji bîr xo bibî
Xwozîkêt me, ûmêdêt me
Bibine xewin
An nehingek bêt û bixotin…
Gotina mezinan bi cih bêt
"Sotim, sotim, naêt gotin"

1985

BÊBERSIV

Min divêtin...
Bizanim kengî ez ê bim!
Kî ye ew daya ez jê dibim!
Çewa dê bim?
Dêmê heyvê dê girnijît?!
Çavê rojê dê bi min nijît!?
Ev kelexe. Ev kuloxe
Ev nazik û şeng û şûx e
Vê tariyê dê ve kujît!?
Ev bişkoja her min mêtî
Meya şirîn... Ava manê
Her dê jêbim!
Her dê rijît!!
Ev nijîn û heriftine!
Dê bin çin e!
An careka dî dê vejît!
An ez hebim. Wekî xwe bim
Bi xemsariyê
Rûtiyê û mirûtiyê
Tarî ji kerba dê xo kujît!?
An ez hebim
Davêt rojê jê ve nebim
Livîna min... Danga te bît
Li cihê xwe bim
Her dê rojek êt mêkewê
Ji te re biqebim

1986

XEWNEK YA KURT

Li gurgeloqê
Destek aliya li gerdena zer
Destê dî geriya li ser toqê
Hate xarê bi vemaliştin
Kivan û bişkoj maliştin
Yê dî sêran bir bêderê
Milhêb da bin
Civîn... Civîn...
Mîna gokan,
Xo hilavêt di nav tila de
Lerzîn... Livîn...
Lêv di gel lêvan axiftin
Vealîstin
Wêran bibît
Mala cinqa bi min ketî
Xewna şirîn... Xewka şirîn
Ji çavan birîn
Dest bi rûya de înayn xarê
Vî dilê jar
Xudê bête harîkarê
Çewan sed xwuzî rahêlan,
Vê êvarê
Cara têtin...
Lê venebîn...
Lê venebîn...

1986

CEJNA JIDAYÎKBÛNA ŞEMÊ

Şem, wê qîzê
Ewa Şingar di çava de zay.
Destê min yê di paxla wê de, bûy firîzî
Bûye daralînkek alyay.
Li dûr bişkoja,
Şemilkek kesk reng day xîzî
Di nav gelyê miradan de
Guh didete dengê savayê livî,
Li xweday
Awazek sivik û nazik ji tembûrê dihêt
Min tu viyay.
* * *
Şem, ewa bûk
Destê min qet bernadetin
Serê tila dimêjît, dimêjît
Ji çavan, ji guhan... Katan didetin
Ev kate dibine gilyazêt bişkojêt sor
Cîhaneka rengan...
Kevalekê dengan...
Colankeke ben bizot û diavêt gurryê
Reng û dengan tê de didetin
Ev tovê hêkêt kewan e
Ev note... Ji davêt şedan e
Ev mahya serdemekê
Didan tevş û kep û beran
Deryayê şîrî û mastî ye
Ev ji mêlakêt mêjûyê dihêt
Şem û Şengar û destê min
Şûv û tov û
Hincar û aş û rastî ye...
* * *

Şem, nek tenha qîzeka şûx û delal e.
Nek awazekê nazik û
Nifşekê pak û xomal e.
Şem çîrok e dê ji we re bêm
Îro wê bîrî û sersal e.

*** * ***

Hebû, nebû
Barîn perî... Barîn Narîn
Li ser dêmekê nazik û şirîn
Li gel xirîqênêt zarokan
Li gel rondikêt zava û bûkan
Li gel berzebûna pepûkan
tov havêtin...
Hemî regez û reng çandin
Hemî werz kirine zistan û
Hemî werz lê bûne havîn
Hilandin xem
Nû çandin xem
Ew jina jin, lê bo bihar
Navê savay kire Şem

*** * ***

Îro, zeryeka taxê me ye
Spêdê û êvarî,
Tolaz diçine tewafê
Çavan bidîtina wê kil diden
Îro, rewşa dehwetan ne
Serkêşe alayê di dest
Xelk şabaşan, can û dil diden
Îro, dindil e... Kimêd e
Sîmerxa evî çerxî ye
Mizgînî ye
Azadîxwaz bejnê hildiden

1991

Ehmed Ebdulla Zero

Di sala 1944'an de, li bajarê Zaxo hatiye dinê. Her li wî bajêrî xwendiye û li sala 1968'an de, bişka Kurdî li Zanîngeha Bexda bi dawî aniye. Her ji sala 1965'an û vir de, dest bi nivîsîna helbestan kiriye. Çîrok, vekolîn li ser folkilor û zimanî nivîsîne û di rojname û kovarên Kurdî da belav kirine. Di vîstîval û korangehêt edebî û şiirî da beşdarî kiriye. Endamê Yeketiya Nivîskarên Kurd e li Kurdistana Başûr.

Heta niha ev pirtûkên jêrî gehandîne çapê:

1. Sitranên şahî û dîlanan, 1980.
2. Mamikên Kurdî.
3. Sitrana lêrîkî "Heyranok".
4. Pirtûka "Kilamê Cimeta Kurdan" ya Haciyê Cindî, wergerandiye tîpên Erebî û jê ra nivîsiye.

Berhemên amade ji bo çapê ev in:

1. Vekolînek dirêj bi navê "Firrinde di Baweryên Çîvanokê Kurdî da û Hevberkirnek."
2. Vekolînek bi navê "Masî û Cwînêt Wan di Xabîrî" da.
3. Dîwaneka helbestan.
4. Pirtûkek li ser folklorî.

Dê çend helbestên wî jî, ji tîpên Erebî, wergerînîn yên Latînî. Niha jî li Kurdistana Başûr ye.

ME ÇI DIVÊT, WAN NEVÊT !!

Gelo lo
Barova ji reşî gorr
Berê rû ji kê ra lo!
Dav û torr
Ew rûbara pirr gemî
Pêl û borr
Wan divêt em bijîn
Ho lo!!
Bê papor
Ew buhara pir kulîlk
Lawo lo payiz e!
Ji şêlka barovê veweşandin
Mar û mor
Revdeyên Qulinga mişext bûn
Kiş dikin Wazka
Erê lo! Çal û kûr
Me çi divêt, wan nevêt
Em bijîn hosa lo
Li warê xo
Barê xo
Hilgirîn hosa lo…
Gelo lo Kurdino
Tev bibin carekî
Vebijêrin nijadî
Akincî bin li warekî
Baxçeyêt nêrgiza av bidin
Dilo lo bi xwînekî
Bişkuja geş bikin
Xoş bipeyvin bi zarekî
Bes e lo ji vî rewşî

Her mel îl û kovandar
Bi xandinê. Bi çandinê
Da ava kin malekî
Çiyakên me war in
Daykên dilovan
Rabîn alayê zer
Velerzînîn li gopîtkê
Me çi divêt, wan nevêt
Em bijîn hosa lo
Li warê xo
Barê xo
Hilgirîn hosa lo..
Gelo lo dilsotîno
Bo rojeka hilkirî
Warê jev şivano
Keryê me çar kerî
Hilon tev
Yasayek rabidin vê jînê
Şîtka girêdin
Bîr bînin cangorî
Van şemalkên sava
Lê bikin çavdêrî
Welê bikin ji kas bikevît
Canîka neyarî
Gelo lo Kurdino
Bîr bikin Çarçira
Dijminêt me zor in
Soterêt vî warî
Me çi divêt, wan nevêt
Em bijîn hosa lo

Li warê xo
Barê xo
Hilgirîn hosa lo..
Ey gelî çek hilgira
Binexşînin li ser pira
Bi xameya. Bi gulleya
Vekin bendêt wan dera
Paxlêt pirr bidirrînin
Nehêlin lo li himbera
Kevna bisojin jarîno
Kevir û kaşa
Bi perêsin
Ber reş in, pîroz in
Diparêzin lo dilbera
Ew sîng û çeper
Zêrevanêt welatî
Ji Kawey bo Barzanî
Rêz bi rêz û her bira
Me çi divêt, wan nevêt
Em bijîn hosa lo
Li warê xo
Barê xo
Hilgirîn hosa lo..

1974

SIVYANKÊT SÎVANDA

Derdê me sivyanka, kula heman e
Torbê me rebenka, Miştî xeman e
Emîn sivyankêt sîvanda
Girtiyêt girêk û benda
Ketiyêt nêv çal û kenda
Li navbera agir û birsê da
Herê sivyanko hosa dijîn!?
Lewa sivyankêt wek pepîka
Di girrê biçîka
Bend û girê bîn
Kurê rê bîn
Baz û sîmerxa li ser şerr e
Çirî wirye, ne hêlane, ne sere
Hosa bijîn yan bibîn
Di nav warê bê warî
Digel mafê wan xarî
Ne bînin darzeytûnê
Şarê Qudsa pirrbwînê
Lepêt qirêj ji xwînê
Herê sivyanko hosa dijîn!?
Evro bişkoj bîn, ne vebîn
Xodan ûmêd bîn, ne gehîn
Şîrê miha bîn, ne mehîn
Hey yaro, yaro neyar in
Serêt kanîka di zor in, bi şêl in
Dijminêt zevya min, bi kêl in
Gêrê bikin
Çipkêt ava, nehêlin
Lewa sivyankên derya boş e
Jîna xoş e
Ne bêhoş e
Roja min, vîna min
Ji bo bizava rastiyê
Geşkirina xoşiyê
Ne bi birrînê
Ne bi dirwînê
Bi daqutanê na werînê

Ey dijminê sivyanka
Dê firr im, dê firr im
Ne ez, xwîşka min
Ne ez, kekê min
Ne li vî warî
Giş warêt tuxmê min, mîna min
Her sîxmeyne li bin piya
Dasî û kelemêt rêya
Tîr û pencîn bo rûya
Çend venoşim derbederî
Çend verêjim çipka
Çend helperî
Bê dermanî tu
Herê mirî. Herê mirî
Herê sivyanko
Sivyankê cîhanê
Stêr geşa manê
Qêrîna maf nedanê
Bibirhin tovê jiyanê
Ey zarokê şîr vekirî
Ji wî dilê kerker kirî
Yan xodanê tu hilkirî
Li nav agir û birsê da
Hosa dijîn..
Erê sivyanko!?
Belê sivyank im
Bûna min pête
Hatina min barûte
Bizava min sotina bergê te
Hatina min zanîne
Çekê dijware
Pirr kerb û kîn e
Hatina min ey kevnê dîrokê
Bûna min mîna tavê û teyrokê
Bo nehêlana neyar û hara
Dijminêt sivyanka.. Zaroka..

Duhok, 1978

AŞÊ GUNDÊ MIN

Hey kalgîrê gundê min
Kevne jiyan û jiyara
Tev pîr û cindî
Îro ji revenda bêkes û bendî!
Çima herrifte kulkî?
Wargehê kêzan û dopişkî!
Buhara warê te hiştin
Nefel û renga kovan riştin
Solîn û çîçka dîwar keliştin
Hey aş-o
Kevne pîrê rind warê min!?
Çême aşî, aş nikkir e
Pirsîm aş-o
Ji kas ketî çima kirre?
Çi eger e. Çi eger e?
Herê aş-o
Riha xwînê tev sikkir e
Lewa îro dil pirr girr e
Dil pir girr e..
Herê aş-o
Sed bilufta rêz bi rêz e
Hevrranê min pişta kêz e
Dûrê rêz e. Dûrê rêz e.
Hat im aş-o
Barê xema ji min ra bihêre
Çaxê têm û hinge dinge
Ber nikkir e..
Çima hoy î?
Ber şikestî
Têhnê gestî..

Aşevan-o!
Ji xema bargîra dûr-o
Rabe bihêre
Gefa nehêre
Barê dizî nehêre aş-o.
Hat im aş-o
Barê min e pirr zîwan e
Tal û geze, xurêl dane
-Gotî aşbûm
Şev û roja
Deng bi deng bûm
Saza jîna hejara bûm
Belê çi bikim, dil derze ye
Co ne li rêka dewsa xwe ye..
Min got aş-o
Berêt pir in
Cok û sûlav, bi deng û gurr in
Gotî: Ne ho cok û ne ho bere
Xwiyêt karwana îro
Paxil pir in
Ser û kanî wa ji min kirin
Wa ji min kirin..
-Lo Kurdîn-o
Herê aş im
Kevr û kaş im
Çaxê nojdar rêkê digirît
Av dê li dewsa aşî gerrît
Her dê gerrît..

Duhok, 1979

GERROK IM EZ

**Ji bo firrekê digerrim
Çerxa didim
Evraz û nişîviya
Tev lîs û kulkên di pir xoziya
Ji bo qurtekê diperrim
Asteng û kêriya dibirrim
Ho gelîn-o!!
Gerrok im ez
Gerrokê çerxê bîstê me
Ji bo pilekê, dêndikekê
Barê zarowa giran e
Xezane lo
Evîndar im
Evdalê pila dermane
Lew digerrim
Lew dixurrim
Kes im mirovê gemyan im
Dilberê baxê yaran im
Gerrokê barek giran im
Têhniyê qurtekê me
Ho gelîn-o
Lew digerrim
Lew dimeyim..
Ber reşa min !?
Firra ji tirarê te ne bit
Navexom
Nivêja cem te ne bit
Qet we nakim
dîlana li mêrga te ne bit
Helnaperrim
Lew gerrok im
Tirar jeng e
Nivêj leng e
Dîlan bêdeng e
Bêdeng e....**

Duhok, 1979

SITRANA DAYKEKA KURD LI ÇARÇIRAKÊ MEHABADÊ

Dayka mezin
Parzîn bare zaro ez im
Keser ez im
Xwezî ez im
Lewa dayê her mişextî
Her bedbextî
* * *
Dayka min-ê neke girî
Kekê mine li nêv çeperî
Nekey rondika bibarînî
Ber lîlyê ra vewerînî
Neku gulle berovajî
Ber pêya da
Weku terrgê daqutînî
Velerzînî
Neku keçket
Neyar bêjin:
Çi zarok e
Savayekê li ser şîr e
Ne hêjay e
Ne hevber e
Gefa pirrken canê tênî
Nekey dayê nebarînî
* * *
Nekey bavo!!
Cergo mêr e
Dem hêrişa mîna şêr e
Ji bostê ra
Ji mistê ra canbijêr e
Neku bêjin:
Ev kesê he çi gemşû ye

Ne ji bavekê xodan pêre
Naket gêre..
Nekey bavo!!
Rondika bidey mista şirîn
Yan kuzka Emê Gozê
Bo neyara bikey war e
Nekey bavo nebarînî!
Bayê şermê
Ji Cergo ra bigehînî
Tev fihêt e
Nekey bavo.. Nekey dayê
War şirîn e…

***   *   ***

Herê bavo
Herê dayê
Rabin îro dîlan germ e
Rondika pavên, bi xudê şerm e
Bêjne pîr û kalêt warî
Xirr dayikêt şev vexarî
Bi kovandarî
Babelîska bîstê hatî
Wek Nevrozê helken çira
Tev sinûra biken bira
Çar çirayî li hemî dira
Veden pira
Rih dirêja veçirînin
Va dilreşa vebirînin
Rûyê şermê
Ji dêndika, ji rondika
Vewerînin, vemalînin
Çunkî dayê
Îro şahiya tev lawan e
Tev xurtan e…

BENDA DILÎ

Erê Heyran
Çaxê delalîkê dilê min
Bertengiya mala min da
Bûye mêvan
Min go: Roj rohniye sube
Dê bistirim ho heyrano
Ber landikê ra
Dê lorînim lo dêrano
Sube xeml e
Paşîn geş e ji bejnê ra
Erê Heyran
Sube çewa girya min tê
Govenda dilê min neken
Çunke li dîlangêra bûye
Tera û gêr e
Çi bikem lawo
Çewa tovê gura têne
Li wêre.. Li wêre
Sûr e. Sûr e
Ber piya da girêl dibin
Wekî renya serêt bilind
Welê têne
Wey gumçika
Bo xopana evî gundî
Cardî lawo
Vîna tewo ketî vêre
Bo te çi bikem
Bo te bêjim
Dilê daykê du ker bûye

Kerek mal e
Ya dî ji te ra heyran e
Ho Heyrano
Ji dilî têto, kirrên û nal e
Gurêt havî
Dûr pejana dîlan girtin
Çi dîlan e!!
Ji rep repê
Ji ber hilma kepî lêva
Gul weryane
Ho Heyrano
Dikim nakim
Ji malê ra
Ji bejnê ra
Gorî wezo..
Erê Heyran
Wezê bendekê darêjim
Bavême ber dengbêjekê
Belku ji kerema xwe
Velorînît
Bêjît sube
Geş û xoş e
Ji daykê ra..
Ji daykê ra..

ŞÊXÊ MINO

Torbê şêxî
Pîrê Mem û Zîna delal
Mişkek ketê
Jêk hincinî
Bi dava jenî
Mişkê gîvir
Ji tirangeha û kuçka Nesîn
Bi kêlba çûyê
Peyv ketine ber didana
Kirên ketê
Lewa dibînim Zîna delal
Xwîneloye
Car ji vîna xemêt Memê
Belê îro
Ji wî xamê kirêtkerî
Li ser şanoya evê jînê
Peyvêt pîroz
Bîne û bibe
Li ber çekoçê ne zêringer
Peyv herişîn
Mînakê wan
Kire lêhbûk
Dîneka gevî veçirandî..
Şêxê mino
Beko kete gulistanê
Mîna Hirçan
Pejan lê bûye sed derî
Ciwaniya gulan gêre kir û
Bi lepa çûyê
Bi devî çûyê
Ji bo xatira ker şirîfiyekî
Qirêj rêtê..
Qirêj rêtê..

Segvan Ebdulhekîm

Di sala 1948'an de li bajarê Zaxoyê ji dayik bûye. Seretayî, navincî û berhevî li Zaxo, Duhok û Mûsilê bi dawî aniye. Her ji sala 1971'ê li radyoya Kurdî li Bexdayê kar kiriye. Wek ez agehdar im, wî piştî sala 1965'an dest bi nivîsîna helbestan kiriye û berhemên xwe di pirraniya rojname û kovarên Kurdî de belav kirine. Ew li Kurdistana Başûr endamê Yeketiya Nivîskarên Kurd û endamê Sendîkaya Rojnamevanên Iraqê ye.

Heta niha ev berhemên wî hatine çapkirin:

1. Heval, hevaloşkê, Sitran û yariyên folkiloriyên zarokan.
2. Sitranbêjê nemir Mehemed Arif Cizîrî, Kewê Ribad.
3. Sitranbêjê nemir Eyas Zaxoyî, jiyan û berhem.
4. Pitûkek li ser Cegerxwîn.

Niha jî li Kurdistanê ye.

HÊLÎN

Ezê hatîm
Ji bajêrekî sêwî û dêran
Derkeftim
Ji nav rondikeka sahî û wêran
Girêlebûm
Ser kevir û kevî û berêt heyran
Mixabin
Sîngê bajêle lê, nehat seyran
Rast e ezê hatîm û dê qesta
Hêlîna mirina Zîna xo kem
Qunêra jîna xelkê derkem
Birîna ji hemî wara komkem
Jehrê ji rengê desta vedem
Tola ji nav xonê da berdem
Hûn dizanin gelî bira
Îro hîvî bû, ne xefk
Ezman bû, ne defk
Xewna xo kire qafik
Werin xo jarafmen
Kenya bê hîvî û şiyan
Evîna soz û kîşan
Hinav û hizir li me êşan
Daketin xal û nîşan
Ezê hatîm û ger zivirîm
Da bêjme kevne ewir û sîberan
Xo vekêşin ji dilê derze beran
Nan û avê dirusken bo dilberan
Şilqa me da, sed kinar û deveran

DENGÊ MIN

Dengê min
Gelo kevne deng e
Xewnek şêl û bêle.. Berze ye
Dengê min, tijî tirs û lerz e
Sehma ava har û agirî
Erd şeqand û hejand
Şêlka guryê mest e
Şerenîx û kuştin û man e
Li hemî cîhanê
Hevrrikî ye. Ne.. Dijminî ye
Şîna nan û şîrê zarokan
Gulle û tank û jehr e
Bo.. Hene ji aştiyê ditirsin
Ji navê evînê dirrevin
Bazirganiyê dikin
Yarya bi xewna dikin
Tirrana bi xoziyên me dikin
Dengê min
Nû kirina jînê ye
Vejîna ronahiye hinda
Girêdana dîrokê bi paşerojê
Da hemî kovanêt di dinyayê
Nav dilê aştiyê veşêrim
Hemî gunneha bi bişkurrî daîrim
Da ne bêjin dengek bê soz e
Bila peyv û nêrgiz û kenî
Bizivrrin şîna rojêt genî
Cebilxana ji xandingeha cuda ken
Çavê aştiya reben
Her elind bi tinê maçî ken
ne poşmanîn.. Ne şehmezarîn
Ka tovê bê zîwan
Dê şînkem û çi welata bê behir nakem
Lê aştî hingivînê
Jîn û jiyara me hemyan e
Aştî.. Kehniya vîna pîroz
Aştî.. Mirad e.. Her mirad e...

GELÎ ZAROKAN

Hozana min.. Hêlîna min
Hey jîna min
Neken girî
Neken gazî
Barova Narîna birî
Ger berzebûm nav vî warî
Li min negirin.. Li min nepirsin
Li nîveka rêkê nezivirrin
Herrin.Herrin kifna bi xo bibirrin
Gir û çiya bikeyne tenîr
Ji bîr nekeyn.. Tolê vekeyn
Birs û xasîn
Em mişextîn
Tirsa me ye gelî bira
Rojekê nehewîn li vara
Ser vê axê bibîne bar
Gunneha me Kurdiye zar

XEWNEK

**Xewin, Bezî..
Revî.. Çû rateqî
Pêş çav û dila berzebî
Hindeka got: xewin zîz e
Geleka got:
Xewna te rizî
Min qesta çiyayên welatî kir
Bi hewar û qêjiyek dil sotî
Pisyarek min jê kir
Kengî dê bi ezman kevin
Da rastiya xamêt rengî bêjin
Da tabloyêt berovajî rastken
Dîroka min biparêzin
Akincî biken
Pirça ji tîrojkên heyveka kesk
Xewna min bixapîne û lê bialîne
Pêlek lawaze nikarît
Nêçîra xo binijinît
Agirek har û gurêxe
Tavyêt aştiyê zuha naket
Ger agir, agirî ne vemirînît
Ger şehîd mirinê nekujît
Heke qorbanî avekê
Bi vî şerrî da neket
Bawer neke çi cara
Aştî li warê me bibişkurît
Xewna min
Axînek din rahêla
Aviriyek ji kevne roja ve da
Mîna narînêt salê
Demê dizivirrne ser malbabê
Hîngê min zanî
Hozan eşq e
Birîn xelat e
Kuştin vejîne û jiyan pîroz e**

Rastî Hirorî

Navê wî yê rast Sidqî Ebdulqadir Ebdulrehman e. Di sala 1956'an de, li gundê Hirorê, devera Berwarî Bala, ji dayîk bûye. Li bajêrê Mîsilê dest bi xwendinê kiriye û her li wêrê amadeyiya çandiniyê bi dawî aniye û niha jî li welatê Polonyayê, li ser xwendina rojnamevaniyê berdewam e. Her ji sala 1970'yî de, dest bi nivîsîna helbestan bi zimanê Erebî kiriye, paşî bi zimanê xwe yê Kurdî. Çîrokên kurt jî nivîsîne. Di sala 1983'yan de, ji ber terora faşîstên Iraqê reviye û gehaye rêzên şoreşa Kurdî.

Heta niha ev berheme gehandîne çapê:

1. Qereç û dilber, helbest
2. Çend hozanekên nenavkirî, helbest
3. Dîmenek ji çîroka jiyana min, çîrok
4. Momkeka nevekirî, kurteçîrok
5. Kurê zinarê serbilind. Roman, sala 2008'ê.
6. Ewîn û şevat. Roman, sala 2008'ê.
7. Ez û delal. Roman, sala 2008'e.

Niha jî li welatê Polonyayê ye.

BÊ EVÎNÎ

Ey evînî min tu dîtî
Ji çavên zarokan têyî xwarê
Rondikêt sotî.
Min tu dîtî
Qirmiçînek li dêmên kalan
Li nav pîrtî.
Min tu dîtî
Lawek bizever û girgirtî.
Min tu dîtî
Dîrokek kevnare û berper lê şewitî.
Min tu dîtî
Bi gelek rengan
Ji dilek sotî
Ya dikey kenî
Ya dikey girî
Lê nizanim, ey evînî
Te çewa dil li min dîn kir
Hûş winda kir
Yan tu dizanî, ez aşiq im
Evîndarê peyva şirîn
Hezdar im ez
Bo demekê pirî evîn
Bo warekê esman sahî
Lê nebît kîn
Xelk hemî, bê cudahî, wek hev bijîn
Lew evînî, min dixapînî

Min digirînî û bi çi seran nagehînî
Hilawîstî min dinivînî.
Bê firt û fêl, were evîn
Ne ku êdî min nebînî.

***

Êdî îro min nevêtin
Ew evîna li pişt dîwaran
Min nevêtin
Car û baran, bêye waran
Paş ava bî, wekî caran
Li êvaran.

***

Mêzebkeyê
Li ser perkên evî dilî
Di nava birhên herdu çavan
Ey evînî, navê te ma.
Bi qamçiyên fêlbazên te
Ez kore bûm, min hûş nema
Bes e evîn
Bes e ji xema
Bess e ji gema
Were bi hev re, bikujin teman
Bikeyn kenî li hemî deman
Nebîn mîna serên şeman
Were evîn, dil bo te ma.

Duhok, 1977

AX JI DERDÊ MIN

Îro evîn
Yên jêkvekirî û belav in
Lew yêt xav în
Lew pişta li me şkestî û qop e
Lew bê tav in
Lew her rav in
Lew noke jî, wekî berê
Xirabtir jî
Reşekên Sultanê caran
Dimêjin xwîna tev hejaran
Li deşt û çiyayên welatî
Diçînin giryan û zêmaran

* * *

Çunkî dûrî warê xwe me
Çunkî dûrî xelkê xwe me
Lew min xem e
Lew berze me.
Mirovê me dibêjîtin:
Bo çi heme û ne yê xwe me?!
Çima li min tehl e jiyan
Tarî û teme?!
Bo çi yê ho me?!
Çunkî ta noke jî
Ya gelekan got û deve û

Reşekên bi dûf min û te ve.
Şereşev e
Hinda şer e û hinda rev e.
Çunkî li çar kinaran
Di gel agirî, em dileyîzîn
Neyek dav e, şêlî av e
Tarî gav e
Çi di peyvîn...
Ê li alê din, leşkerê reş
Yê tarîxwaz
Nêçîrvanê tava me ye
Da tîrojka wê nehelêt
Da nerabît ji xewa salan
Leşkerê cotyar û palan

1979

ŞOXA KELHÊ

Şoxa kelhê, gote Mîrî:
Lo, lo Mîro
Li kelha me, tav neava dibû
Ez perî bûm
Hêja bûm. Xewna çavan bûm.
Berdilkê hemî lawan bûm
Dildaran bûm.
Lo, lo Mîro
Rast e noke bi zûrdariya xwe
Te ez birim û li pey min man
Rondik û xwîn
Gelek birîn
Zûr xendiqîn.
Rast e noke, ha ev ez im
Li jêr simbêlên te Mîro
Lê bi canê xwe
Bi sor dilê xwe
Bi gişt hizra xwe
Ne bo te me. Ne di gel te me
Her ez şoxa kelha xwe me.
Befir û tav im
Buhar nav im
Li ser dila ez xunav im
Reng vebîme, tarîkuj im
Lewendiyên kirasê xwe
Dê girêdem
Bi lewendiyên hevalê xwe
Ber bi heyva lêvbişkurî
Dê em firin
Bi hev re herin.
* * *
Lawê Mîdya
Yê dibêjîtin:
Şoxa min-ê, evîndarê te yê ji dil im

Lê ji te dûr im.
Tembûrvan im
Aşiqê çar biskên te me
Tembûr dil e,
Nîvek eşq e û nîvek xem e.
Şoxa min-ê
Nê kavil e kela me lo
Ger canê te lê nebîtin
Li nav govendê
Di gel kizebayê welatî
Bi semayeka kurmancî ya
Bejna xwe nehejînîtin
Ger dilî neşilqînîtin
Şadiyê bo bi ser bêxîtin.
Nê kavil e kela me lo
Ger yê Qereç
Hirçê nerakit semayê
Ger yê pêxas
Li ser xatra evîna xwe
Ger yê bindest
Li ser xatra azadiya xwe
Pê nedin ser dirk û stiriyan
Ger aşiqên peyvên Xanî
Dest nedine destên hevdu.

* * *

Şoxa min-ê
Çîrokbêjê direwînker yê dibêjîtin:
Mîr her Mîr e
Li hindav serên me her şîr e
Şoxa kelê ya êxsîr e
Lawê kelê yê newêre
Her ho bûye û her dê ho bît
Dê şoxê jî bê hîvî bît.

* * *

Lê zarokek
Ji nevîçirkên kela mayî
Ku di gel şîrî evîn mêtî
Ku li ser keviyan çav zilkirin
Yê diket gazî ji binê piyan:
Rawestînin şînî û giryan
Bêzariyan, milkeçiyan
Ho zordaro
Li me mafxwaro
Dibêjme te, ne Mîrê min î
Sîngê Şoxê te kir genî
Ji rûyên te naçîtin tenî
Min û Şoxê êdî nabînî bi rebenî
Nagehnê destên te yên bi gemar û genî
Ne, ne Mîr êdî nakenî
Ji axa me xoşiya narenî.

* * *

Li şev tarîkê
Li kavlê kelhê
Li ber çavên min
Li bin dîtna min
Tev dibûneyek
Dibistirîn. Digirnijîn
Bilind firîn
Lewendiyên wan dibûne kew
Dibûne ala
Xatra xwe dixwast ji kul û derdan
Ji tema salan
Dibûn elindek
Li ser milên xwe
Bo kelha me
Geş tav anî
Kel ma xwîn û lê nebû şev
Kel ma tav û lê nebû şev.

Duhok, 1981

BEXTÊ REŞ

Ronahiya di sîngê çiyan de nivistî û
Ejdeha jî yê li ser textî.
Lo lo heyran
Were binêre vî bextî.
* * *
Ne ne çima
Her yê reş dê bextê me bit.
Çima kêra kînhelgiran
Dê kujeka min û te bit.
Şevdirêja me lo heyran
Nabarket û ji nav me birevit.
Me bikete du
Me bikete çiwar
Pênc û bêwar
Me ji çiyan û warî bikete der
Me bikete jar.
* * *
Lo lo heyran
Li welatê min
Li ser destên faşîst û çepelan
Li her direkê
Li her rojekê
Li her gavekê
Agirê wan axê disojit,
Gund û şaran dikete kavil

Jînê dikujit,
Bi ser hemî jare Kurdan
Mirnê dirêjit,
Û hêşta û hêş
Mitayê bazaran em în
Hin debên agirperês în
Hin dibên xewnan dirêsîn,
Kes nabêjit mafberze ne
Ji serbestiyê û tenahiyê
Di bê bahre ne
Kes nabêjit
Eve ji çendeha sal e
Evî gelî
Vî milletî
Her bindestî û jînek tal e.

Dîmeşq, 1986

KOÇERÎNO

Koçerîno hûn bi Xudê kin
Karwanê xwe
Li vir ragirin
Yên di vî sîngî de xirve bûyn
Nexêr bawer nekin
Çiya jî bi helgirin.

* * *

Koçerîno li bextê we kim
Dê peya bin
Gund kavil e û war wêran e û
Dil yê bikul e û bi tinê li vir
Ez yê xemgîn im
Li ba mêvan bin.

* * *

Koçerîno
Nizanim bo çaverê me
Nizanim lo li benda çi me
Li hemî diran
Li hemî gavan
Tengezar û li ser pela me
Li bextê we me koçerîno
Ka carekê
Ji vî derdê me
Ka mijdekê ji bo dilê me.

* * *

Koçerîno dizanim ku
Nezanîna min ez kuştim
Wek pezeka ji birê vemay
Di devê gurgan de ez hiştim
Hûn bi Xudê kin koçerîno
Hema bîstekê mêvan bin
Da xeman bo we xuya kim
Da eşqa xwe ji dilek sotî
Bo we xelkî aşkera kim.
Hûn bi Xudê kin
Werin ba min
Nê bi mirovan ez mirov im
Nê bi mirovan hûn mirov in.

*** * ***

Koçerîno
Bo xatra min
Karwanê xwe li vir ragirin
Sîngê xwe da biqelêşim
Ez ji we re birayan
Li bextê we kim
Der û rêkan li min negirin
Xo xelk hemî ne rêgir in
Ne cergbir in.
Li bîra we bit koçerîno
Nê bi mirovan ez mirov im
Nê bi mirovan hûn mirov in.

Swêd, 1988

Kovan

Navê wî yê rast (Cefer Ebdulrehman e). Di sala 1953'yan de, li gundê Êmînkê, nêzîk bajêrê Duhokê ji dayîk bûye. Li Gundê Êtwît û Duhokê xwendiye û di sala 1977'an de, pişka qanûnê, li Zanîngeha Bexdayê bi dawî aniye. Her ji sala 1978'an û pê de, dest bi nivîsîna helbestan kiriye. Carna di rojname û kovarên Kurdî de belav kirine. Herwesa çîrokan jî dinivîse. Endamê Yekîtiya Nivîskarên Kurd bû li Kurdistana Başûr e. Di sala 1981'ê de, ji ber terora faşistên Iraqê reviye û gehaye şoreşa Kurdî. Di sala 1983'yan de, hatiye welatê Swêdê. Niha jî, li Kurdistanê ye.

Heta niha ev berheme gehandîne çapê:

1. Lehyek ji azirîna dilê min, helbest, 1983
2. Mirov û dozex, çîrok, 1985

ŞEHÎD

**Ket û rabû
Careka dî li ber çavêt min
Ket nerabû
Negot ne ay...
Ne ay babo.
Li dîlana azadiyê
Ji tok û bendêt...
Vê jiyanê ew aza bû.
Xunavek hîr lê barî bû...
Lê ne ta bû.
Çavêt min bûn li ser barîn
Di gel çavê...
Şenge rojê xuzî xwarin.
Şehîdekê dî bixemlînîn...
Rojeka dî...
Li me ava bû.
Kutirek dî...
Perêt xo lêk dan û firî
Li me winda bû
Li me winda bû.**

HER JI MÊJ E

Her ji mêj e
Zengilêt hawar û tirsê
Li çar kinarêt welatê min…
Çireçir e.
Ewrên reş…
Li hindava welatê min
Her ji mêj e
Gurregurr e.
Her ji mêj e
Dengê zincîrêt lêdanê
Şev û rojê
Li welatê min zirezir e.
Dengê tankan
Li deşt û çiyayên welatê min
Her ji mêj e
Nirenir e.
Her ji mêj e
Dengê napalm û bomban
Li gund û şarên welatê min
Hurmehurm e.
Leyzoka van balefiran
Li asmanê welatê min
Her ji mêj e miremir e.
Kutir û pepîk
Lew direvin pirepir e.

Her ji mêj e
Welatê min yê bûy zîndan
Lê diçerin jan
Welatê min yê bûy pawan
Kanyên zelal lê dişêlin
Lê nikarin çavê rojê…
Jê veşêrin.
Bila aşêt zûrdariyê…
Şev û rojê…
Leşêt şehîdan bihêrin
Bila xwînmêj…
Meşkêt xeman jê re bikên
Kanyêt xwînê li hindav bizên
Bi rengê sor…
Welatê min bi nexşînin…
Bûk û zava dest û pêt xo…
Pê xena ken
Zaro rûyên xo yên befrîn
Bi çavên xemgîn
Xemêt xo tê de winda ken
Her nikarin
Çavê rojê jê veşêrin…
Yan ava ken.

SEYDAYÊ MIN

Seydayê min
Min nezanî çi ji te bûrî
Bi dil sozî
Me tu danayî serê jûrî
Lew em ketîn…
Evî derdî evî tûrî.
Me xebat kir wek tev cîhan
Zaro girîn…
Bo pirtek nan
Ketin şerê man û neman…
Ta zarowan…
Li ser defterêt xo nivêsî
Navê şirîn
Navê ciwan
Bi dilek pir jan
Ax Kurdistan
Şwîna dar
Şwîna dûrî, nar û norî
Me xewin bi balay ve dîtin…
Car bi zerî…
Car bi sorî
Em gehiştîn nîva rêkê…
Çend bi zûrî.
Dîlan gerim bû
Destê dilsozan me berda
Me girt destê…
Haxam Xûrî
Lew em tev de perîşan bûyn
Belengaz bûyn

Birsî û rîs û di pêxas bûyn
Law ji Îran...
Zivrîneve lûrî lûrî
Zivrîneve bi çavşûrî
Careka dî
Serê me ket ber cihûrî
Seyda çûne taxa jûrî
Wekî her car
Zivrîne ser kevne tûrî
Zivrîneve bi çavkorî
Xwîna lawan...
Teva firot kire Dolar
Li swîkêt Ewropa û Amrîka
Dane bi mercan...
Dane bi morî
Pê leyîzîn perî û hûrî
Bi navê şoreşa li Kurdistanê
Seydayêt min...
Xo pêşkêş dikir...
Ji dêhil û pîçan re digotin:
Rojê deh car...
Hey ez gûrî!!
Seydayê min
Şoreş bûrî...
Ê min nezanî çi ji te bûrî.

RIYA MIN

Riya min e…
Ew rûbarê jîna min e
Hemî pêl in
Serekanî jan bişêlin
Sal jê dibûrin…
Tev dihêlin.

* * *

Riya min e…
Her dibezim
Tirs û serma min digezin
Dikem nakem…
Ez nagehim
Herdem yê li dwîmahiyê ez im…

* * *

Riya min e…
Tev kevir û kaş
Ez im yê şaş
Çend diçim pêş
Hind diçim paş
Dilê min e li ber ciwa…
Rondikêt rwîs û birsiyan
Yê bûye aş.

* * *

Riya min e…
Çavê rojê ez diperêsim
Can pênûsê azadiyê
Jê saz dikem…
Nama jînê pê dinivêsim
Ji perêt wê…
Tevnê serbestiyê dirêsim.

*** * ***

Riya min e…
Rondikêt bindestan kom dikem
Dikelînim
Bi hîviyên rizgariyê
Dimehînim
Ez dirêjim
Li bin rihêt zûrdariyê
Tev stiriyêt wê diwerînim.

ÇEND BENDEK JI STRANA EVÎNIYÊ

Li nav baxa... Te gul çandin
Ji heyrana xem revandin
Ji ber siliya te...
Dara belgêt xo vewerandin
Bilbil zîz bûn
Awazên cara nexandin
Çend aşiqan...
Papûra te li derya dilî
Sal û mehan...
Vehewandin
Tevnê evînê raçandin
Pêlêt Bekroka ketinê
Davêt wa xirk qetandin
Çend periyan...
Li ber bêhna te...
Xemla xo kir
Cotê keziyêt xo vehandin
Gula evînê... Lê zîz bû
Bi rondikan...
Li ser swîretên xo nexşandin
Çend dildaran
Bi navê te peyman dayek
Li ser navê te...
Herduyan pêk ve sûnd bi vînê
Cotê navan... Nivîsandin.
Çend kiçikan...
Li dîlana te xo xemlandin
Gîfyêt poşiyêt xo leqandin
Papûra jînê hêlan û
Evîndar pê negehandin.

Çend aşiqan.
Bi xwîna sor ji kanya dil î...
Gula evîna xo av dan...
Û gulê belgêt xo werandin.
Çend dildaran...
Baxçên evîna xo çandin û
Felek ketê lê çerandin.
Çend dildaran...
Nama evîna xo virêkirin
Hire bayê...
Kerb û kînê lê dirandin.
Çend dildaran...
Her çîroka Mem û Zînan
Vedixandin
Bo evînê ew pir girîn...
Çewan Zîn ji baxçê jînê...
Veqetandin...
Mem bi sêdara evînê ve...
Daleqandin.
Çend dildaran.
Gilwazêt gulan ji baxçê vînê
Li ber dergehê dilbera xo...
Spêdê û êvaran reşandin
Bekrok çûnê jê revandin
Çend dildaran...
Lez û bez kir
Bi evîndarê re bigehin
Li veguhaztinê
Lê hespê wan negehandin.
Çend dildaran...

Goskê evîna wan hilgirt…
Li ber çavêt wan…
Pelixandin.
Li riya evînê can sot û
Soza vînê…
Wan bizdandin.
Çend karkeran…
Bi hêza te…
Beyar kêlan… Berrî av dan…
Asin helandin…
Berêt aşan pê şkandin.
Çend koreyan…
Namên evînê vekirin
Bo ronahiyê…
Ew pir girîn…
Bi çavên te name xwandin.
Çend spêdeyan
Ji ber bêhna te…
Ew nesaxêt li ber mirinê…
Çav helandin.
Her pêjna te…
Bi hezaran dilêt nivistî
Ji nişkekê ve
Xurt hejandin.

Pêzanê Alîxanî

Di sala 1966'an de, li gundê Dêraloşê, nêzîkî Duhokê, ji dayîk bûye. Di sala 1970'yî de, dest bi xwendinê kiriye, lê em nizanin, ta çi qonaxî berdewam bûye. Di sala 1978'an de, dest bi nivîsîna helbestan kiriye û babetên folklorî jî, amade kirine û di rojname û kovarên Kurdî de belav kirine. Di gelek mîhrecanên edebî de helbest xwendine.Endamê Yekeyiya nivîskarên Kurd bû li Kurdistana Başûr.

Pirtûkên çapkirî ev in:

1. Du mirarî ji gencîna folkilora Kurdî, 1985
2. Dîwana Feqiyê Teyran, bi pişikdariya Seîd Dêreşî, 1989
3. Nivîserên Kurd. Jîn û berhem. Piştî mirina wî, di sala 1991 ê de, ji layê Îsmaîl Badî ve, hatiye çap kirin.

Berhemên amade ji bo çapê:

1. Sêdara çîçkan, helbest
2. Şêwriya, çîrokeka folklorî
3. Şivanê Kurd. Ji tîpên Latînî wergerandiye yên Erebî.

Sed mixabin, ew di roja 27.8.1990' î de, bi lêkdana tirumbêlê mir û wexera dawiyê kir. Em dê li vir hindek helbestên wî ji tîpên Erebî wergerînîn yên Latînî.

BEFIR Û EVÎN

Ho evînê...
Her bihara li her ciyekê
Agirê Newrozê
Serê çiyayên sext û befrîn
Hilneketin.
Min nevêtin... !!
Her axeka ... Dara berî
Lê şîn nebûy û nebîtin
Min nevêtin... !!
Her zivistaneka salê...
Li bilindiyan... Li kopên çiyan,
Befir serêk nebît kevî
Li germegurra havînê jî...
Bar biketin
Min nevêtin... !!
Jîn û mirina min jî evîn
Ger di van ciyan de nebitin
Bawer bike...
Min nevêtin... !!
Min nevêtin... !!

1982

GAZINDEK JI KWÎRATIYA DILÊ MIN... JI WELATÊ MIN

Welatê min... !!
Evro esmanê dilê min...
Mêrg û cobarêt xeman e
Hejarek e,
Xenxendoka lê mêvan e...
Gohînek e,
Jîn û maf lê berze ne...
Tu li kîve yî... ?
Ka bihayê ewê soza...
Binefşê berrî
Nava dilê min îmza kirî
Kîve birî... ?
Welatê min...
Kakila dilê min...
Her sozdar im
Ne rûbarekê rûsar im
Ji te kîvî me...
Ne dildarek demdemî me...
Bi yara xo nerazî me...
Ne mirovekê,
Nezan û zordarperês im
Ji serbestiyê... Bê hîvî me...
Ne... Ne welat ne
Rojxwazek im, hejî te me
Niha ... Niho

Çikeçikêna mêşkê min
Dengê napalman rakir
Şîfkêt dilê min
Wîlewîla vîna te ye
Navê Mem û Zîna biha kir
Ne bi gotinên kwîxan xoş bibît
Ne bi arê pêtî têr dibît
Şengên e... Stêr e... Rênas e
Vînê dirêsît
Niyaz û ûmêd... Kwîstan e...
Serbest biket
Xwîmên Dimdim... Gêta gotî
Dîrokzanê dol û çiyan e...
Xoşsemyan e
Ne hevalê van kwîxan e...
Ne yê axa û began e

Duhok, 1982

NÎŞAN

Nîşanên xatwîne befrê
Ba û bahoz in.
Nîşanên tehle mirinê,
Giran tan in.
Diyarbûna bihara şeng,
Kesk û sor in. An qîvar in.
Lê nîşanên mirovê baş,
Bergirî û bîr û bawer in.
Bergirî û bîr û bawer in.

1982

NASNAMA MIN

Ez ne xelkê çi hozan im
Çi gund û bajêran im
Ne kurê çi dey û baban im
Ya ez dizanim…
Ez pêzan im
Bab Kurd im
Dayîk Kurdistan im.
Kurdistan im.

1982

DELÎVE

Nazan neke
Loman neke.
Lavlavê û dilgîriyan neke.
Ger şûla te karwan nebit
Xo nede di gel karwaniyan
Di mala xo de rûne xarê
Mîna xatwîn û zeriyan
Ger guleka bihên xoş û
Xunav girtî û ciwan nebî
Bêhin bidey rex û riyan
Çend aşiq û dil sotiyan
Nebî dirk û nebî kinarî û stirî
Xo neêxî nava riyan
Xwînê neberdey ji çi piyan
Ji nav çavên,
Çi rêbwaran, karwaniyan

* * *

Hevalê min
Divê ewê karwanî bit
Li nik wî hebit,
Serekê sar, dilekê gerim
Sîngekê pan, rûyekê bişerim
Bîr û bawer, di gel bergiriyeka mukum
Di cantika hizra de hebin
Wekî nêçîrê di serî de, bizivirin.
Da bişêtin... Rêka karwanî bibirit

Da bişêtin... Bo serevraz
Bo esmanê tev rastiyê
Bilind bifirit
Da bişêtin... Da bişêtin
Dîsan divê
Serkêşê karwanê mezin
Siyarekê bêbevil bit
Demê delîve bo helket
Ji xo neket
Bila bizanîn
Delîve jî, delîvên hûr
Peykê hemî armancên dûr
Hespê bayê birîsê ye
Ne zîn heye û ne jî lixav.
Ne rawestiyane, ne silav.
Evroke bit...
Çi sibehî û çi dusibe bit...
Ew dê gehîte armancê
Ewê li vî hespî siwar bit
Xo bigehînîtin qonaxê...
Wê qonaxê... !!

Duhok, 1984

RENCBER

Ho xelkino...
Hûn dizanin, diravê min
Kanyêt xwîn û xuhê jê dizên. !
Zendên min jî, jan û birî
Rencî û gurrî
Di nîvê de, awazên pir melol dibên. !
Dilê minê bûye dareka çar sêriyan
Li her çar rexan vekêşane
Şilxên xeman, pê ve dihejyên
Xwîna min jî ya paqij e
Dema ji sirkê dibit dilop
Mîna şeydan, xo dihavêtin
Dêmê axê û maçî diketin
Dihimbêzît
Rastî û viyan, jê dibît û
Kutirkên aştiyê li ber dihên...
Kutirkên aştiyê li ber dihên...

1987

KEVALÊ JÎNÊ

Ma jîn çi ye?
Jîn evîn e
Serxwebûn e, serbestî ye
Ji xoristî, ji hêzê dibit
Jîn kutreka şaper spî ye
Fira didetin
Xo ne hesp e, an balgîr e
Da bi qamçiyan, bi rê ve biçit
Ne zîndan e...
Ne Evî e... Ne elîf û bê (1)
Her çar rexan
Dîwar bit û dirêj tîxên
Zeviya reş de
Mirov di nîv de
Birizit
Ne şêrekê devbixwîn e
Di şerenîxa evînê de
Di şoreşa serbestîyê de
Serên bêgunehan, bibirit... !!
Serên pirindan bibirit... !!

1989

(1) Elîf û bê: Zîndana Ebû Xirêb li Bexdayê

XEWN

Her ji dema roj ava bît
Nobedar im li wê gewrîka
Hindav qefesa sîngê te yê şekirî
Dilê min jî dûrbîne ye li ber çavên min
Hêv dikeme, mêwa tirî
Hêv dikeme, wan hêlînên xirabkirî
Wan çîçikên serlêfirî
Wê bihara agir pê ve û
Pê dikenîtin, buharvanekê serserî
Xanima min
Dema dihême ramûsana wê pirçê te
Ev esmanê li hindav me
Esmanekê pir bê bext e
Mar jê dikevin
Mij û mûran jê dizêtin
Ewrên reş û bi gurr detin
Tariyê diketin
Dibit senger
Rêya te li min berze diketin
Dengê birîsya jê dipeşit
Xwîn jê dipeşit
Dibit agir û dihêtin te
Da te bisojit
Şepirze dibim û tengij im
Min divê di hewara te bihêm
Zûka bihêm...
Lê xanimê
Dunya li min zivistan e.
Tarîstan e
Pirî dirinde û dehbe ne
Xelkê rê ve... Dunya şev e
Kifristan e... Kifristan e

* * *

Di wî demî de
Ez û şev û bêdengî jî
Di mînîn bi tenê
Tarî dihêtin
Min diket parî û dadirîtin
Heyv jî diçîtin û nazivrîtin
Xwe diketin Kêweliyek
Xwe di bin dehmanên ewran ve
Vedşêrîtin
Carna car jî
Wîqewîqanê diketin
Di wî demî de
Tenê, tenê
Germatiya wan rûyên te
Tîrojkên herdu çavên te
Wê tarîstanê dibirin
Dihên pêşya min, da li ber bihêm
Ew çi hêz e…
Xwe li ber xerîbiya te bigirit
Bişêt bihêt
Ji ber têhna ewê germê
Evê eşqê û evê şermê
Serxweş dibim û vedhejim
Dibim şemalk
Di rêya te û çend aşiqan de disojim…
Di rêya te û çend aşiqan de disojim…

Îsmaîl Badî

Di sala 1963'yan de, li gundê Badê, nêzîkî bajêrê Duhokê, ji dayîk bûye. Di sala 1970'yî de, her li gundê xwe dest bi xwendinê kiriye û di sala 1984'an de, amadeyiya bazirganiya Duhokê bi dawî aniye. Helbest û nivîsîn û vekolînên edebî di rojname û kovarên Kurdî de belav kirine. Endamê Yekîtiya Nivîskarên Kurd e li Kurdistana Başûr.

Berhemên amade ji bo çapê ev in:

1. Dîwaneka helbestan bi navê "Rondik û gazî"
2. Komeleka heyranokan bi navê "Bo her dilekê evîndar, nêrgizek"

Niha jî li Kurdistana Başûr ye. Dê çend helbestên wî jî, ji tîpên Erebî wergerînîn yên Latînî.

EŞQA TE

Hey welat
Ev eşqa te,
Te kirye dilê min...
Demê zarokînyê ya bûye
Deryayeka bê bin...
Tevnê xo yê danay,
Vê gavê, xem û kovanêt min...
Qet neşên ji ber bên û biçin...
Nebilivin...
Nebilivin...

1982

STRANA ZAROKEKÊ MEHABADÊ

Ne serdarê min ne.
Dest û piyan li min nebire!
Herdu çavêt şeyda,
Qed li min negire!!
Evro cîhana me şeveka tarî ye,
Roja me ya bi stirî û dur e!!
Ez her dê kevme nav,
Dest û lepêt neyarê şire!!
Ne serdarê min ne...

* *

Zaro me...
Ez hêjta zaro me!!
Şêr im... Pehlewan im...
Her û her dê bêjim serbestî...
Hey ho dayka min-ê... !!
Belê kanê rastî!!
Qed nahête gotin...
Dilê min birîndar e
Ji vê jînê bi hawar e
Bi dozex e
Her bi nalenal e...
Li nav şevêt tarî û dirinde
Bê find û şemal e.
Li rojêt adarokan
Herê bê heval e...
Li ber tîrojkêt êvariyan
Li gel te serdaro bi nalenal e...
Hey serdarê min-o!!
Rastî ye... Rastî ye
Hêşta ya tê re may

Li nîva binê deryê
Çi nema dê kevyê
Dozexêt şevêt reş
Her dê dene bay...
Ji mêje dayka min gotiye:
"Bêder xema ba ye.
Hey da û babê te nemaye...
Hilo, hilo, zwî be
Tola babê veke,
Bêdera xo bide bayî
Çinkî bayê vî mil î
Yê bi seng û hêz e
Li ser vî dil î... "

* *

Ho dayê zarok im... !!
Bextê te me dayê, neke girî. !!
Ger ez hatime kuştin,
Sera babê şirîn
Ne dayê... Nekey...
"Te bi giryê, hîvî birê"
Ceger kuşt û zwî mirî... !!"

* *

Ne dayê ne... Nekey
Ne serdarê min e
Hêşta ser çalepkan
Dergehê kovanan venekey...
Nazdar im neşême kovanan
Hey ho dayka min-ê... !!
Hey serdarê min-o... !!

1983

BARÊ KARWANÎ

-Xem û kovanan
Dê hinêrim bo periyan,
Taveheyva zer nedîtî...
Rondik û gaziyan,
Dê hinêrim bo şenge,
Xatwîna kes nedîtî...
-Xem û rondik
Xem û gazî
Evro bar in... Ne xoş şêr in...
Karwaniyek hat û
Hêlam bi rê ve
Barê wî tev,
Cihal û têr in...
Rêya aşî girt û xalî kirin
Welê çi genim e, çi nok in... !!
Hemî Ejdehak û mar in
Xudanê xo vedikujin
Bi rê ve, vedihêrin... !!
-Xem û kovanêt wî
Rondik û gaziyêt wî
Biken cihal û têran
Her zwî bo zaroyan
Bihinêrin...
Bihinêrin...

1987

AXIFTINA ME BO XO DIBÊJIN... !!

Şeva me roj e û
Hindek dibêjin direw e û
Qed we nîne...
Ma çi bêjim...
Bawerî evro
Ya berze ye û hindî digerim,
Li vêre nîne...
*** ***
Guh bidenê yê çi dibêjin...
Har û dîn bûyn
Yê nezanît
Dê bên eve çi gêj in...
Gelek rast e... !!
Hindî bêm û biçim
Dê bêjin we nîne û...
Axiftina me direw tê nîne...
Rast e û bo xo dibêjin... !!

1988

SÊ KEVAL

1

Çûme Bilqê
Bo bilqebilqa dilê min…
Ji tirse… Ji birse…
Yan ji pirse…
Şer e û lûliyêt tifenga gazî ye
Firêna teyrê kund e
Li hindav serê me…
Keraxî bizav e û
Genim û nokêt li aşê gundî
Di vehêrayne û bûne berê min… !!

2

Çûm bixwînim li nav kevran
Li şîva kepran
Min nedizanî
Kul û derdêt xo ji kêra bêjim… !!
Xemêt hemyan
Bûne çiyan
Dilêt hemyan bûne derya… !!

3

Ho gundîno bilorînin
Destê xo di serê min de bînin
Ax û of û giryê
Hûn ji min re bînin
Rondikêt kel
Ji diyariya me
Ji "tabîta" me re bînin
Rondikêt kel
Ji diyariya me
Ji "tabîta" me re bînin… !!

1989

TÎROJKA TAZEHELATÎ... !!

Eza min ya serxor e û
Divêtin min nehêlît...
Eza min Ejdeha ye û
Hindî dihêmê
Rêkekê bibemê
Hera ji xo ye û neşêm
Di ser de,
Dil û mêlakan li min dikêlît...
Hey jaro...
Ev eza he
Hindî bêjî bê bext e...
Ez kirime dêwek û
Berdame nav rêlistanan
Tev serekanî û com û celalan,
Bi min dişêlît... !!
Ezê, ezhilgirê
Bi evê gav û demê
Tu bi Xudê key
Min derîne
Ji mij û mûran û temê...
Hêdî hêdî tu min bilivîne û
Ha nêzîk e wê mirazê
Dê gemê...

* *

Çi miraz e… Çi daxwaz e
Hizar gerdena sêdar e
Ji bo maçî kirî…
Hizar bejnbilindan…
Di kuncêt tarî ve,
Dest û pê di zincîrkirî…
Ezê… Ezvan im evro…
Xemê… Xemvan im evro…
Ji bendiyêt welatê min
Ta ku nihe
Ewan hêşta nedîtî
Tîroşka hinde sal e
Em li jivan û tazehelatî
Ser û ser, ji nû me xo têwer kirî…
Ser û ser me ji nû xo têwer kirî…

Duhok, 1991

Simko Amêdî

Di sala 1951’ê de, li bajêrê Amêdiyê ji dayîk bûye. Her li wêrê xwendiye û di sala 1975’an de, xwendegeha mamostetiyêli bajêrê Mîsilê bi dawî aniye. Em nizanîn kengî dest bi nivîsîna helbestan kiriye, lê di sala 1981’ê de, ji ber terora faşîstên Iraqê, nekarî li ser karê xwe bimîne û geha şoreşa Kurdî. Hîngê wî helbestên xwe dixwendin û di sala 1985’an de, dîwanek bi navê “Ji davên jana” çap kir. Wî bi destekê tifeng û bi yê din jî qelem, bizaveka gerim û berdewam dikir. Lê mixabin piştî xebateka dirêj, di roja 10.4.1988’an de, dema bi karê xwe yê şoreşgeriyê radibû, kete bûseka dijminê çepel û şehîd bû.

Em dê çend helbestên wî, ji tîpên Erebî wergerînîn yên Latînî.

BI RASTÎ XEMÊ

Hindî tu bêy, min tu divêy
Bes ma çi bikem...
Ew kizotê te û babê xo ji min xwastî
Ji van dest û milan nahêt...
Tu ya dibînî ez pale me
Spêdê heta roj ava dibît
Li ber tîrojka evê tavê ez ê dibezim
Ez nagehim
Xuhê ji enya xo vemalim
Da bes bijîm
Rêtkeka nanî da vecîm
Nîvek şeva ez nanivim
Dest û tiblêt xo xena dikem
Ne ji ber keyf û çi seyranan
Ji ber hindê
Da van avleka tena kem
Vêca kengî
Dêwe çêbît ku ez bişêm
Bi karê merê, yan jî tevrî
Parê kizotey kom bikem
Bi rastî Xemê
Ez we dibînim
Ev mehane, te û babê xo havêt ber me
Da bi vî rengî, xo ji me veken
Xo ji me dûr ken
Hey ho Xemê...
Ji nûka evro pêhesyam
Li nik hindekan
Evîn bes bi tinê pare ye
Mirov li nik wan çi nîne...

1983

RONDIKA MIN

Rondika min, Sîpeleka aveka bûş e
Na şêlî bît. !
Bi gevizka cotekê masiyan,
Li dûr xerzê xo...
Rondika min...
Şeperek e, ji kilox û serêt mirovan
Di nav de dihelin û bilqêne
Çira û şemal û xetîra...
Çi rengê renyê bi ser de bêt
Ne ev şemalke vedmirît
Ne ev çepere diherifît
Rondika min...
Şev bêrî ye
Bi darê tivenga mawîzer!!
Ew tivenga heta niho
Lûlya wê, ne sar bûy û
Hera kel e û dêmînît kel
Dest û dilêt minê pêve û
Jêvenabin...
Hindek rondik, ji evan çavan
Ne çik bin û ne zuha bin...

1984

JIYÊ KURDAN

**Aştî û Helgurd
Herdu Kurd in
Di zîndaneka faşîstan de dijîn…
Ez nizanim, ev zîndan e
Li Kerkîkêye. !
Yan Sinindec yan li Diyarbekrê ye
Ez we dizanim
Li vêjorê ve.
Tibil çavanê ye tê ve!
Ji ber nalînê û dengê qamçiyan
Aştî li ser Helgurdî heldibû
Êkê pisyara yêdî kir
Ka li jiyêxo, çi dîmenê ecêb dîtiye
Aştî gotî:
Kekê Helgurd, jiyê Kurdan
Têde yêpir e ji ecîbiyan!!
Eva dibêjim, yek e ji seda!!
Dema şoreşa Agirî…
Dest pêkirî…
Li wê deverê şerên mezin hatne kirin…
Zûr ziyan bi dijminî keftin
Paşî evê,
Bi agir û asin,
Ev şoreşe bi xwîn vemirî…**

Ev dîmene yek e ji wêzulma kirî...
Li rex gundî...
Jineka bihal,
Kete di rêya du cendirman de
Van cendirman
Şert di gel yek û du girêde
Li ser pakîteka cigaran...
Ka biçîkê di zikê wê de, Kur e yan kiç!!
Bi serê sungiyan zikê wê jinê dirandin...
Helperixand ev biçîke. !!
Ji malbiçîkî de îna der. !!
Helgurdî got:
Kekê Aştî... Mijî ev dîmenê dîtî
Li Xurt û Dekan, li herdu gundêt
Bi kom lê şehîd hatîne dan...
Ji ber gurriya têhna agirî
Zarokek ji nav agirî direvî...
Dema wî çav bi faşîstan keftîn
Careka dî ev zaroke
Bo nav agirî...yekser zivirî... !!

KELHA NÊRIYAN

Ho xelkîno! Welatê min!
Evro yê bûye şêva pencan.
Cokêt lê diçin...
Ji xwîna gencan...
Zarokêt di nav de dixendiqin...
Ev çiyayên hinde bilind û ciwan,
Divêtin ku bimehin
Da nemînin kelhêt nêriyan
Bes wekû ez yêli şivanetiyan
Xelkê gundê xo şehreza
Wextê nobê li pezî digirin
Şivanêt wan qet li şevînan naniv in...
Eger hat û yekê biyanî
Kewalê wan bi xurtî çêrand
Bi kom dê xo li ser vebirin
Qet we naken, bihostekê lê biçêrînin
Evcar gelo...
Ez ê bi xelkê xo ûmêd im
Xo xwîn bigehîte kopêt çiyan
Ne çiya dimehin...
Ne nêrî ji kelha xar dikevin...

ŞIRÎNA MIN

Şirîna min…
Ew derave…
Evro tu di ber xo ra biçî…
Pirçê şekey.
Lêvan sor key.
Ewan herdu çavan kil dey.
Kiras û kurtekêt nû
Li ber bejn û bala xo bikey.
Tu nû bûkî…
Tu nazikî…
Qeçax û rêgir di mişe ne…
Li dûrêt te ne.
Eger evro tu ho nekey
Bi evî rengî tu kar nekey
Ev qeçaxe dête gezin
Tirsa min bi tinê ew tirs e
Weku caran ev qeçax e
Te bimezêxin…
Te bihingêvin…
Em bi mirada xo nekevîn…
Em bi mirada xo nekevîn…

DÎMENEK JI GUNDEKÎ KURDISTANÊ

Wesa çêbû...
Li jorya welatê xo gelo...
Ez li malekê bûme mêvan...
Ez hewandim...
Cihê ji hemiya xoştir da min...
Kevilkekê pezê kîvî,
Dana bin min...
Bermalkeka mûyê pezî,
Dana pal min.
Xêrhatineka zûr a ciwan,
Hemiya bi min kir.
Di gel vêçendê min guh lêbû
Dengê distarekê xoş bû
Xudana malê bişkurî û gote min:
Ma ez çi ji te û xo veşêrim!
Ev çend bû
Dilê min têk de gilviçî
Westiyan û birs!!
Her wê gavê, ji bîra min çûn.
Rabû ser xo û gote min:
Li me negire...
Ya me pêçêbît eve ye...
Ez lê zivrîm
Ya şirîntir, ji deyka min...
Ew bişkurîna te bi tinê
Bo min bes e...
Bawer bike...
Ez wek hewe
Kurê hejarekê gundî me...
Eve ez ji şîr bizokirîm
Min nexariye
Ji rêtik û şaloyan pêvetir...
Ji cilxîska cehî zêdetir...

MIN XO DÎTIYE Û HEME

Eve min xo dîtî û heme...
Ho hevalê!
Xema min û te yek xem e.
Eve min xo dîtî û heme.
Her ezê bindest in dilo
Renca evan dest û milan
Kî diket û kî dixotin bira!!
Xuha li ser enya me pengiyay
Ya bûye jeng.
Toza li ser leşême aryay
Ya kirye deng.
Ne ku ew e, ez nizanim!!
Ne ku ew e, ez êgêjim!!
Ne ku ew e, ez nabêjim!!
Karwane bihajo... Rê dûr e...
Karwane bihajo... Rê dûr e...

SEREDANEK BO SER KAVLE GUNDÊMINÊ SOTÎ

Kavlegundan...
Xemhilgira ser bilindan...
Qaremanê çîrokêt min?
Ezê te dibînim yê damay
Xirr û xalî, kes lê nemay
Ka bêje min, sîç ya min e
Ya canya te ye, evî bayî.
Kavlegunda...
Xelk zûr yê li ser te axiftî
Heryekê weku hez kirî
Qise û gotinên bi xo kirin
Bi rengê çîrokê
Bi rengê hozan û metelokê
Bes kela min
Bi çi gotinekê ji van neşket!!
Lewma min ev rêke şeqand
Ez hatim min qesta te kir.
Da bi çavêt serê xo bibînim
Halê ku tê de dijî
Hêşta ezê gelekê ji te dûr
Helma pelemûrê li min da
Bay, ji kadî û xoliyê
Kînek li hindav min ve da
Min ji bêhna darêt çinarê
Têdiîna der

Tu yê bi dar û ber ve disojî!!
Hindî ez nêzîkî te dibûm
Ev bêhne, dijwar û tîj dibû...
Ta ez gehiştîme gelî
Çerwanê încey û çilî
Ez bi ser koma terman helbûm!!
Yêt reş û şîn û helweryay
Bi kom yêt mirîn...
Bes mirina wan, ne wek kesêt mirî
Hîngî min dirust zanî
Gelek ji evîndarêt canya te
Di gel te yêt hatîne sotin û mirîn
Kavlegunda...
Zîka bersiva min bide
Dîmenê te...
Reng û rîbar û halê te...
Dilê min yê kiriye serad, mejyê min dot...
Ezê bi te serbilind û hebûm
Ma piştî te mana min
Hebît yan nebît, bo çi ye!!
Jîna bi kotkê û derbederiyê
Çi bihayê wê heye?
Jîna dûrî te ha gundan...
Çend şirîn bît
Li def min, ya tehl e û zirwend e
Nobedarê caniya min
Evîndarê rûbar û şax û rezêt min
Xema nexo...

Ez têk de xirek ser bûm
Gelek caran ev kirasê kiriye ber min
Belê bi renc û têkoşîna hewe
Ez ava bîm, carek dî
Ciwantir ji berê
Ewir her diêne esmanî
Bes diverevin
Eger çavêt rojê derkeft
Hûn bo min çavêt rojêne
Bi davêt hewe dê ava bim
Çêtir ji berê
Ev kadî û tenya ji min diçît
Dêli esmanêt dijminêt me
Bine ewir… Û ev ewre
Dê bin tofan…
Dê bin ber û lêmişt û tengavî
Dê li ser serêvan dijmina da hêne xar
Dê li ser riyê erdî malin
Hîngê nê dêzanin hemî
Dîwarêt min yêt helweşyayn
Bilindtir in
Ji zulm û zordariya faşîstan…

Silêman Amêdî

Di sala 1953'yan de, li bajêrê Amêdiyê ji dayîk bûye. Her li wêrê xwendiye û di sala 1976'an de, xwendegeha mamostetiyê li Duhokê bi dawî aniye. Her ji sala 1979'an de, dest bi nivîsîna helbestan kiriye, lêheta niha dîwanek çap nekiriye. Di sala 1985'an de, ji ber terora faşîstên Iraqê reviye û gehaye rêzên şoreşa Kurdî. Di sala 1988'an de, ji ber çekê kîmyawî, di gel sedan hezaran reviyan û derbazbûne Kurdistana Tirkiyê. Niha jî li Kurdistanê ye.

NÊRGIZ

Erê nêrgiz, ma ne zû bû!
Tu bişkiftî û bêhna
Adarêji te nehat. !
Ma ne zû bû
Hêçta nêrgiz!!
Befreka stîr,
Di rê û kolanêt gundê me de
Bûye kevir, maye li ser yek…
Ne çi sahî. ! Ne çi baran. !
Serda nehat. !
Bazirganî ye…
Gêleşûka xwazgînî ye…
Êyara min, tu nexwastî
Ku te jêkem. Bo binêrim…
Jê re te bikeme xelat
Tu nîşana biharan î
Rengê te yê zerêciwan
Navêt e yê bihagiran
Evro çima?!
Şêt û nezan
Serêt çiyan… Bin kevir û lat
Zî têk vedan
Ne… Ne nêrgiz
Te nakeme diyarî û xelat
Te bo yarê nahinêrim
Da nebêjin… Xoyî û biyan
Nêrgiz ji yara te nedihat

*** * ***

Hindî nêrgiz, min guh lê bî
Ewan warêt tu lê hebî
Çi cihêl û evîndaran,
Zî neçinî
Heta rengê te zer nebî
Têr bilind û ciwan nebî
Bihar kesk bin... Sêran xoş bin...
Lat û nizar, ji te pir nebin
Paşî nêrgiz...
Şehreza û lawêt kevin
Ketne çiya û li te geryan
Tu hînay û kirye xelat
Hemya bo yara xo birî
Erê lewma nêrgiza wan
Heta. Heta, her dimînît
Solîn geş û xemla ciwan
Li cihêt bilind
Hera zer û naçirmisî...
Hera zer û naçirmisî...

1986

DENGÊ DEFÊ JI DÛRÊ XOŞ E

Min bihîstiye.
Dibêjin: Behişt,
Warê xirr mirovê çak e...
Pirr e ji pesniya xoşiyê
Di beryek de diçin
Rîbar û co,
Mey û hingivîn... Şîrê çak e...
Dibêjin yêt lê, zerî û perî
Hinde di can in,
Kes nizanît, ji bilî Xudê
Çav derya ne, pirç armîş in
Bejin çinar in, cwanya wesa nîne li dinê
Ne Monalîza bo cwanya xo
Ne jî cwanya bejna Zînê...

*** * ***

Dibêjin... Dibêjin
Hindî ez heym
Herê dibêjin: Li behiştê
Mêrg û çîmen. Deşt û zozan
Cinîk di rêz in.
Dil jî hindî mereqkêş in
Min xewnek dît
Min dît du, sêbestêt beran
Sêçar rêzêt Pêxemberan
Kêşkêşe ye
Her çenda rêberek heye
Şîna periyan.

Pîr e reben yê li ber deriyan.
Ez mam û min got:
Herê... Herê, çi behişt e!!
Kanê behişta jê digotin?!
Zanayekî li min vegêra:
Gotî mamo hera ho ye...
Behişt xodîka dinê ye
Ez mam, min bersiva xo da
Min gote xo:
Xoşiya behişta jê digotin
Wek ciwaniya yara min bû
Da bêne min...
Torîneka naz û xin e...
Evîneka xoş û kin e...
Paşî min dît
Dîroka wê zûr aloz bû
Jêk şe nabît, ser û bin e...
Nerên ji erêna pitir e
Rûbarekê zûr yê boş e
Ne qayix e pêderbaz bim
Ne daveriste
Çi şîr nahêt!
Ma gîskênêr her bidoşe!!
Belê dibêjin:
Dengê defê ji dûrê xoş e... !!
Dengê defê ji dûrê xoş e... !!

1987

HIZRAN NEKE

Dêbêjye min,
Hizra neke... Li baxçêt me,
Mêrg û latêt hemî nêrgiz
Şilêr û heliza şeng e
Ker û çavrî yê lê diçerin...
Vêca were û hizran neke!!
Şêr û piling, li ber rîviya
Bo xo direvin
Feqe û reben bîne zirtek
Qeşe û mela li ber çi nînin...
Bi xo çi neken, ew ne diferin...
Û dêbêjin
Dê biaxive û hizran neke...
Vêca were û hizran neke...
Xudan keziya wekî maran
Were bi xurtî, bo pîrekê
Bêhêz û hiş
Hemya şeke
Sîngê xo yê, terr û nazik
Nîva şevê, tu bi xo veke
Û dêbêjin:
Dê bike kenî û hizran neke...
Vêca were û hizran neke...
Dê bêjne min: Hizran neke...
Û li warê min, kavlegunda
Kadî û gurrî ya jê difirîtin
Şkeft û binber

Pirî zarok, bêxwandin in...
Rojê sed li ber bomban dimirin...
Û zarokêt, beg û kîxa
Şêx û axa
Di birca de mendehoş in
Bi şevê dizirin...
Êdê bêjin, tu bi Xudê key
Ka bizivre û hizran neke.
Vêca were û hizran neke...
Dê bêjne min hizran neke...
Êdem biye çerxê bîstê
Hemya têr xwand
Firrîn çûne banêt stêran
Em vemayne, li me direng e
Dê xirr ve bîn li koçkêt axa
Rîvya berdeyn dewsêt şêran
Heya evro, li welatê min
Mîr û xwendekar
Her şêxan e û têşke axa
Eve derdê bê derman e
Û dêbêjin: Hizran neke...
Vêca were û hizran neke...

1987

NÛ HATIN KEVIN XELAT IN

Dem payîz e…
Şevreşeka zûr a dirêj
Tarrîstan e… Tibil çav e…
Çi rêyeka bi teqin û stirî
Çirfeçirfa birîsyan e
Dengê rûbarî hirmên e
Nîva şevê, hat guhêt min
Dengekê tîj, zûrê nazik
Min hêz da xo…
Min rêşeqand… Da nav teqnê
Da bigehmê
Dêdengê dilbera min bît
Min guh ne da, tirs û birsê
Min tên neda, reşiya şevê
Şev dêher çît
Roj dê helêt

* * *

Spêda nû hat
Çûme ber qurmê darekê
Mam min berê xo da dinê
Ter û telîs
Min bêhnek ve da gavekê
Min dîtin tev avahî ne
Gov in, kol in, hind reşmal in…
Gundekê rêncber û boş
Hind hejar in
Pale û cotyar… Çîna jêr in
Gel kovana paş xemekê
Min çav kete bêlayekê
Eywaneka pan û fireh

Li nav borcekê
Xudanêt wana tembel in
Dewlemend in… Kîxêt wan in…
Tev axa û şêx û beg in…

* * *

Piştî şerê hizir û bîran
Di mêşkê min de
Bîra min hat… Gundê caran
Demê stîra, zirav dixarin
Mukuma bêhêz, dadiîrran
Min gote xo: Pa eve bû?
Çerxê guhrînê û gundê min
Wekî xo ma…
Kevin, dirrinde ye dixurît
Nû, Ji tirsêbi xo dimirît
Pa ne gela? Mezin dibêjin
Nû hatin, kevin xelat in…
Pa bo kevnê me her ho ma!!
Hizir û zanîn, pêşkeftîxwaz
Her bindest in
Hizir û bîrêt nû û ciwan
Li ber gopalî, herê dirrevin.
Têne best in
Li bin mêşkekê, kevin û genî…
Belê kevna, derdê giran
Guherîna evî demî, li min vegêra
Mîzgîniyek da me hemiyan
Çerxê pêşkeftinê bada
Xurt û kevin
Pêkve hêran… Pêkve hêran…

1987

SALA WÊRAN

Sala ev sal, havîna wê,
Bila biçît û nehêteve…
Ne ji gazinda cotyarê me
Ji deramet û kêveçeran…
Ne ji kêm ava kaniyêt me,
Belê ji bêdesthelatiya gelê me…
Neke dijmin, careka dî bi dirrindahî
Bomba mezin, jehir û kîmyayê Helebçe
Wekî Bircîn, an Sergelo
Kaniya Baska, Geliyê Bazê
Mêroj û Sêlk, gundê Hêsê
Amadiyê, gelyê Zêwe
An Avokê, wek Gerego
Sînya hejar, Bi bromanê
Seranserî Kurdistanê
Pavête ve… Pavête ve…
An jî roja bîst û pêncê
Meha tebaxa heştê û heştê
Ku kavilên hezareha
Gund û bajêr, li me bête ve…
Ew aşême bi xwînê dizivrrand
Careka dî, berova jî, bizivrîte ve…
Paşî aşevanêt me hemî
Li dîr rawistin, hizran biken…
Ka dê çewan distarît wî badene ve…

*** * ***

Erê… Erê
Bila biçît, nehête ve…
Da çi car dî Kurdistana xo ya rengîn
Warê ava… Gundêt mezin
Şehrêt ciwan.

Gorristanêt bêmiradan
Mişext nebîn, bi hêlîne ve…
Neku li şîna bayê tezî,
Li hindav welatê me
Kadiya bomban, bêhna jehrê
Evrêt reş û stêr û tarî çê bikene ve…
Paşî ji nû zarokêt me
Bi lavje û sirûd
Xozî û hîvya rahêlne ve…
Ka dê kengî?
Karwanê me, xo dirust ket
Zû bidet rê, da biçîte ve…

*** * ***

Havîna reş… Sala wêran
Wesa biçît û nehête ve
Çawan dijmin bêhîvî ye ku
Mafê me nahêt xwarin
Dê rojek hêt, dê wergirîn…
Bi xwîna gencan, bivêt, nevêt
Bo dîrokê her bêjît û bêjîte ve…
Wesa biçît, da carek dî
Ne şilqêyn û bijbînne ve
Em hind biçin. Turk û îran
Hind jî mînin, gîskêt qurban
Bo dijminî…
Wekî Akrê, wekî Şêxan
Demê Garê pirrî terraş
Ne hewandîn, jin û zaro
Mîna Metîn, tengederya astengêt xo
Terxan kirîn

Pêqurtal bîn hezareha
Da çi car dî Gare û Metîn
Lêk nekevin…
Metîn ji Garey zîz nebît
Eywana ciwan, li day û baban,
Ne hinda bît, bimînît bi tinê…
Berze bibît li çel û çiyan
Têr lêbigerin… Nebîne ve… !!

* * *

An careka dî
Gelî û mêrgêt Kurdistanê
Lê biçît xwîn
Bine miştax, ji zend û tilên zarokan
Teyr û tewal, bir bir bibêhin
Leşêt nazik, jêk bijene ve…
Paşî dijmin, ewên mayî bi tîzabê
Li geliyê Zêwe
Ewî geliyê qehremanan
Xirra kom ket, bisojîte ve
Da dîroka bindestiya me
Û berperê gunehêt xo,
Ser ji nû reş kete ve…

* * *

Sala giran… Herê rast e
Bila biçît û neête ve
Belê gelo
Hîvî û omêdêt me hemyan
Çak mukum in. Nê zûr tund in
Her dêmînin. Namirin
Ku rojekê bi serbilindî,

Dê çîne ve…
Warê sotî… Kavlegunda
Ava keyn û nû keyne ve…
Aşê hîvyan, careka dî
Bi coyêt xwînê danînne ve…
Li gund û şaran, li xwendegehan
Zarokêt me, bi serkeftinê
Gişt sirûdan bêjine ve…
Li şûna taziyê
Hewar, hewar û gaziyan
Dengê giriya zarokan
Li gelî û çiyan, li şûna hemyan
Bilind bibît… Jê bifirrîtin
Awazêt xoş
Şalîl û kew, lê bixwînne ve…
Û pêşmerge, bi dengê xo yê
Bi sehim û pîroz
Tirsinoka… Dijminê me
Biteqînin û li dîf biçine ve…
Kurdistana me ya zêrîn
Lê nemînin pîs û çepel
Şêx û axa, kwîxêt gavê
Ewrê reşê paşerojê
Bo bênaviyê, pare û soper
Bibin musteşar
Kelêt zulmê, biherrifînin û nehêlne ve…
Bi aştî dêjîn…
Ya me dîtî… Heştêûheştê
Çi carêt dî, nehête ve…
Nehête ve…

Mûş, 1988

BES E, BES E

Yara bes e…
Dîroka vîna min û te
Zûr dirêj bû
Xwazgînêt min nehinêre
Bi hêza zendan
Êlçiyêt zordarî tundan
Bi xudan in
Bi dost û yar in
Çi hovetî tên riya te
Çek dijwar in
Ne te xoya… Ne te xudan.
Bi xo bi rêne rêyeka dî
Dijminê me, dirrinde ye
Ne wî hiş e… Yê bêhest e
Li tev dinyayê, mişext kirî
Ku hîvya xo ji min bibirî
Belê evîna te ma sax û nemirî
Dijminê me ma giriftar
Tev rêkirin, stirî û dirî
Nê wira te, roj bo rojê tundtir lêhat
Rişdtir lêhat
Her li evîna min ziviri
Hîna sala heştê û heştê
Çi pênema
Dinya li min û li te kir jehir
Nê yê mayî

Agirê vîna min û te

Lê çû gurî

Careka dî li derbederiyê

Li warêt xelkî

Sêcar da te nanê bi jehir

Dijminê me, bêhin nehat

Welatê me, warê berdayî

Şewitandin çiya û kevir

Belê. Belê

Evîna me her ma sax

Ne. Ne. Nemir

Lema yara, dibêjim bes e

Tu bi vêrêkê

Nikarî me serbest bikî

Çerxê bîstê

Dijminê te tête guhertin

Dê, dê yara, xo biguhire

Bi xo tênde, rêyeka dî...

Bi xo tênde, rêyeka dî...

Mûş, 1989

Hişyar Rêkanî

Di sala 1961'ê de, li bajêrê Duhokê ji dayîk bûye. Sereta û navincî li Duhokê xwendiye û amadeyî li Zaxoyê bi dawî aniye. Di sala 1976'an de, dest bi nivîsîna helbestan kiriye. Di sala 1983'yan de, kurteçîrok jî nivîsîne. Endamê Yeketiya Nivîskarên Kurd e li Kurdistana Başûr. Di sala 1980'yî de, gehaye rêzên şoreşa Kurdî û di sala 1986'an de, ji layê faşîstan ve hatiye girtin. Bi dirêjiya salekê dane ber mezintirîn eşkence û ezyetdanê û di 1987'an de, bi hukmê hetahetayê hate zîndanî kirin. Helbestên xwe di rojname û kovarên Kurdî de belav kirine. Heta niha çi dîwan çap nekirîne, lê ev berhem, ji bo çapê amade kirine:

Berhemên amade ji bo çapê ev in:

1. Dîwar, Helbest.
2. Babelîsk, helbest.
3. Pêla reş, kutreçîrok.

Niha jî li Kurdistana Başûr e.

TARÎŞEV E

Tarîşev e…
Nizanim dê çi nivîsim
Hejar im, birsî me, rwîs im
Hozanêd min…
Melîl in, pirî girî ne
Verêja xamê min xwîn e
Hosa dilê xemxor û kul,
Hilingift û neşya biçît…
Hîvya min ji wê hîviyê heye
Mîrê tarrîstanê bimirît.
Da reşekêd wî nekarin
Hîvya ji dilêmin helînin.
Dema tarrîstan, revî…
Di gel elinda roja geş,
Hozana min,
Dêbîte strana eşqê û
Dê kovanan ji tev dilan verevînît…
Li ber awazêt semfoniya
Hêj nelêday
Dê birsî û rîsa leyzînît…
Ew hozana ji davêt rojê pêkhatî,
Kevalêd viyana nekir
Li ser dilê tev aşiqan,
Dê nexşînît…
Dê nexşînît…

Tehran, 1981

ÇEND DÎTINEK

Rêya eşqa me asteng e û
Jîn aloz e.
Lewre çavêd me bûn kanî...
Lê çaxê roj ava dibît,
Roj di xwînê de digevizît,
Aso sor e
Ma weha ye rindî û ciwanî?
Kilumtêd çiyayêd kevnar
Kevir jor de jêveristin
Çitov îro posîde ne
Mizgîniya eşqa mezin
Aşiqan jê re neanî
îro şivanê pezê me,
Gurgan pezê lê qirkirî.
Serê wî li ser gopalî ye û
Kepenê li milê xo pêçay
Dengê xewê,
Yê jê digehîte esmanî.
Rezvanî jî...
Hirça tevirkê lê şkandî
Binêd mêwa lêhelqandin,
Bo çi ye çêket percanî.
Cotyarî jî...
Reşekêd Axayê kedxar
Cote gayêt lêvekuştîn
Şîv û zevyêd lêstandîn.
Ji xema re, yê qurma li qelînê didet,
Çîroka xo kire beyta Sîsebanî. Aşvanî jî...
Fengenosa, ava li ser aşê wî girtî,
Çirîsk ji bin pêd wan peşîn,
Cewalêd genmî lê sotin.
Dê çewa çêket hevranî.

Dîmeşq, 1982

BEFRÎK

Wek xunavê,
Befrê enya min dapoşî
Lê baran hat,
Careka dî kire tenî. !
Hizrêt zarokînya berê
Di serê min de bizivîn
Dema destê befrîka babê min şkestî,
Min hîl, hîl pê kire kenî...
Dema her şev...
Sirêna bagordanê me,
Ji xew dikirim,
Ez û xew jî di bûyne hevrik
Ez ditirsam,
Ji Kabûs û Ehrîmenî...
Iha îro...
Di nav befrê de radibim... Dinivim...
Li ber baranê, dihêm û diçim...
Ava baranê bi leşê min ve qerist
Ev pêkole û ev bêgare
Tinê da xo neçemînim...
Da nebêm kesê ezbenî...

Gelyê Dihê, 1983

GULÊD SOR

Bo sêzdeh siwarêd Behdînan;
Faris, Cengo, Şemo û hevalêd wan

Hey gulêd sor
Hwîn bi xwînê hatin avdan…
Lewre rengê we tim sor e û
Bi mizgîniya geşbûna we,
Gulistana me xemilî…
Kiçêd gundî…
Çavêd belek,
Bi reng û bêhna hewe kildan,
Heyla mino
Evan çavan û vî kilî…
Hey gulêd sor
Piştî destêd reş û deqday,
Hwîn piçandîn.
Li nav qafkê koçka mîrî,
Sîs kirîn û çirmisandin.
Bo xo kire, filî, filî…
Sêzdeh siwarêd Behdînan.
Têhniyêd ava kaniyan bûn…
Birsiyêd nanê gundan bûn.
Berî bigehne welatî û
Avê vexun… Nanî bixun…
Berî bêhin kene gulêd sor,
Ketin bosa dirrik û stiryan
Girtin… Birin… Helawîstin
Çirakêd jiyê wan, yê genc
Lê vemiryan… Lê vemiryan…

Dilistana nav û dilê wan,
Lê hilhilî... Lê hilhilî...
Hey gulêd sor
Piştî laşêd we yêd pîroz
Min bi tabîta destêd xo
Bo bin darêberî û mazyan
Veguhastî û
Nixaftîn bi belgêd çilî...
Kutirka rondik li ser we
Her barandin... Her barandin...
Kew her qebîn... Qebîn... Qebîn...
Vêca gelo
Çi nalnal e vî şairî.
Çi nalnal e vî bilbilî.

Duhok, 1985

DENGEK HAT MIN...

Diyarî bo şehîdênemir Yilmaz Guney

Dengek hat min...
Ji Ewropa ... Ji rojava
Min jî bihîst,
Yilmaz Guney
Îro mêvanê Domos û Bodlêr e
Li gorristana pêşava...
Hemî dîmen bûne filmêd sînemayê
Filmê "Rêge", rêya jînê,
Rêya armanca bigehînê, nîşa me de
Da em lê pajoyn pêngavan...
Filmê Dijmin
Dost û dijmin, jêk vavartin
Me zanî kî dostêd me ne û kî ne dijmin.
Em bûne zana û şareza
Li tev panavan...
Filmê "Celeb"
Hawara tev hejaran e
Yêd evro tevnê wan aloz
Û bi wî tevnî ketîn dava...
Û hawara axa bindest,
Ya tirs û birs, lê bûye mêvan
Bêdeng... Bêpirs... Lê bûy xudan...
Ya hêj navêwî neketye, nav çi nava...
Dengek hat min...
Got: Nêzîk e zîndana dûrga Îmralî

"Dê şifşêt pencera lê şkên.
Balinde wê azad bibin. "
Ho xelkîno
Li tengaviya, me sînema û ekter divên...
Lê li xoşî û berfirehiya,
Dema roja nû dihelêt
Millet dêjît bi serferazî
Hezarêd wekî Yilmazî
Serbestî bo bibîte bûk û
Kurdistan jî bo bibîte zava...

Duhok, 1986

KENYA BIŞKOJÊ

Bişkoja damay.
Her girî... Her girî...
Hêşta nebûy gul. !
Tim dirk û stirî
Di pêyan diçeqîn
Di çavan diçeqîn
Kanîk û zevî
Lê mabûn sil.
Lê bilbilekî...
Dilopêd xwînê jê re baran din...
Bişkoj bişkift û
Kenî û bişkorî
Bi deng û awaz
Lê kom bûn bilbil...

Zîndana EbûXirêb, 1987

ÇEWA HOZANAN BINIVÎSIM?!

Diyarî bo canemergêd Enfalan

1

Hey ho... Hey ho...
Ew hozana te ji min xwastî
Nizanim, çewa binvîsim!?
Ne min hizr e. Ne min bîr e.
Ne min hoş e. Ne min jîr e.
Duhî ho ve...
Jiyan revand û bire dûr
Viyanê ji dilê min bar kir
Ez mam evîndar û bêviyan
Ez mam hozanvanê bê hozan
Iha bê war û bê lîs im. !!
Mijê dol û nihal girtin
Kehî û kîvî
Her ji şêrî heta rîvî
Bêcan kirin
Aşiqêt jar û belengaz
Bûne mişext, hind jê mirin
Hind beref sernişîvî birin... Birin...
Çewa hozanan binvîsim: !!
Kezyêd bêrîvana min
Yêd biyaniyan lê birîn
Kirîne ristêd sêdarê
Sera hozaneka bitinê
Dê xo pê ve helawîsim...
Helawîsim...

2

Hey ho… Hey ho!
Ew hozana te ji min xwastî
Çewa birêsim?
Ne min teşye badem… Badem
Ma bêristin,
Çewa dê bît tîrojka straneka hel?
Çûn binûsim. !?
Ne min deng e. Ne min reng e…
Ne min çeng e.
Ne min xame ye û ne rûpel.
Iha îro…
Tirsinokêd ji hêlê revîn
Li ser serê min bûne Herqel.
Ew korsê stran vedgêran
Li pişt zîrî, bêcan kirin
Bi destêd gemar û çepel.
Bi xwîna wan…
Mêrg û çîmen tev xena bûn
Têhn û germa wêxwîna sor
Ev dar û ber
Kirne pêht û agir û pel.
Bi xwîna wan…
Ava rûbarî bo lehî
Sor bû… Sor bû…
Havêtin pêl,
Zivrok. Sîpel…

3

Hey ho... Hey ho!
Xwîşka biçûk...
Heval û hev derda minê
Rast e teşya min ya şkestî
Ez bome qerqodê hestî
Ger va ye halê aşiqan
Ger kezyêd zerî û bêriyan
Birîn... Birîn...
Kirine dav û kirine ristik
Ez jî pê ve helawîstî.
Lê pa îro...
Tinê min bawerî maye
Her çend kêmhêz û vejen im
Lê li pey hêza bawera xo dê bizivim
Ger jiyan bibîte agir
Dê bim bizot...
Her ez dê strana bêjim û vegêrim
Dê şwîna kursê xo girim
Dê li nav gulistana bê gul,
Gulan çînim.
Dengan înim.
Rengan bînim.
Çengan rast kem, dest helînim.
Dê li pişt zîrî azirîn.
Tu azirî.
Ew azirî.
Ez azir im.
Werin dest pavêjin destî...
Werin dest pavêjin destî...

Duhok, 1988

KOÇKA SPÎ

Ew kesêd duhî...
Me jê re digot: Hovêt mirovxor.
Pirr gunah û sitem.
Li deravê teng...
Roja revîn û awarebûnê
Di tana me hatin û ji me re bûn semyan
Li ser me xwarin, pirr kovan û xem
Kanê dostêd me?
Kanê sîstema pişta me pêgerim
Îro bircêd wan li Meydana Sor
Li meyxana sor
Koçka Kirêmlên
Heta nav evrî bilind in, bilind
Li ber şaşa televizyonê, dema me dibînin
Pêkêt "hevpişkî" jin û mêr vedixon
Ma çi rûda ye? Kurd aware bûn...
Werin hêvkenê...
Li dûmahiya sedê bîstemê
Berevajî ne rijêm û sîstem.
Lê koçka spî û hêzêt hevpeyman...
Serdarêd dinê
Wan rû spî bin
Evroke bûne hevalêd hevdem
Lomey min neken. Dostêd hevteor
Xelk hawî bûn...
Ma em çi li ber çavan dibînîn.
Bijlî esmanek pirr mojan û tem.
Pirr mojan û tem. !!

Xîvetgeha Çelê, 1991

RABE BINVÎSE HEY DÎROK!!

Toz e yan xubar e
Bûye tavbir… Bûye navbir…
Yasa berevajî kirin
Bîrdoz kelaştin û sotin.
Neman bîrok…
Tariyê perda xo kêşa
Ser şanoya bêser û şîn
Lêvêd şanovanan, pêlav bûye dikirin
Ew navêd navdarêd mezin,
Kirne pêtirank û lêvok…
Serêd mezin…
Mirovan wek maran digezin
Hiringên e… Diringên e… Heşamet e…
Hawar û qêjî û qêrîn e
Ev mirove, çi dixwazin
Bêser in
Wek lêser in
Rabe binvîse hey dîrok…
Rabe binvîse hey dîrok…

Duhok, 1991

Hesen Silêvanî

Di sala 1957'an de, li gundê Tirkija, devera Silêvaneya, nêzîkî bajêrê Zaxoyê, Kurdistana Başûr ji dayîk bûye. Hukumeta faşîst her zû gundên wan wêran kirin û ereb anîne deverê. Lewre çûne bajêrê Mûsilê. Di sala 1975'an de, dest bi nivîsînê kiriye. Çîrok û helbest jî nivîsêne. Berhemên xwe di rojname û kovarên Kurdî de belav kirine. Endamê Yeketiya Nivîskarên Kurd e li Kurdistana Başûr. Heta niha, dîwaneka helbestan bi navê "Hozanên Sava" di sala 1991'ê de, bi tîpên Erebî çap kiriye. Dê çend helbestên wî jî wergerînîn tîpên Latînî. Niha jî li Kurdistana Başûr e.

EWRÊ BÊ BARAN

Hindî tu bikî û bêjî.
Hindî tu bigirî û rondika birêjî.
Nazivirim bo te û
Viyana te ya reş.
Hey dilreşê...
Çûn û bûrîn,
Ew rojên min digote te
Tu kulîlka bihara mina geş î.
Tu xanima paşeroja min a xweş î.
Çûn û bûrîn,
Ew xweşiyên min bi xwîna
Dil û mêlakên xwe
Bo can û çavên te
Her berhev dikirin.
Çûn û bûrîn,
Ew rojên her deh tiliyên min,
Pirça te law şeh dikirin.
Gul, gul, ji baxçan diçinîn û
Gelwazên gula di stûyê te dikirin.
Bimrî êdî na zivirrim
Nazivirrim bo viyana te ya reş
Ey dilrreşê...
Tu ewr î bêbaran î
Bêbawer î
Direwîn î
Çi bikî êdî min nabînî...
Min nabînî...

Kerkûk, 1981

EVÎNDARÊ MEHABADÊ

Hoy Memo, Memê Alan
Hevalê evîndaran.
Li wê zîndana bi tirs û tarî.
Ji bîr nakî,
Dêmê Zîna xem xwarî.
Êzer hinî...
Werin, werin
Evîndarên evî warî.
Dê zû werin
Desta dirêj kin bo cana bi wefa
Da bînin derê, lawkê xirr xema.
Da geş bin stêrên şevan
Da kutirk bigehin refa.
Da bizanin ka em hene!
Ma em hene!!
Ma em hene?!

*** ***

Li çarsûya Çar Çira
Ew xwîna zelal rija
Bi dengê şêra li darristanê
Gote gulistanê
Ger gotne te:
Çû û naête ve.
Dêmirî û nabînye ve.
Wan peyva bawer neke

Pirça bêxena şeke
Çavên belek kil de
Lewendiyên şûr hilde
Di gel kewa bi qeqebe
Dê min bînî di nav davên tavê
Mîna çulî li çiyayên Kurdistanê
Dê min bînî li ber lêvên avê
Wek gulek gelek geş li biharê
Dê min bînî li hemî cih û waran
Mîna siha kevr û dar û baran
Dê min bînî li nav rezî
Li ber pezî
Mîna rezvanekê heyî
Şivanekê terş lêzayî û
Bilîl li ber devî.
Vêca çewa
Dê çim û naême ve?
Dê mirim û min nabînye ve?
Çewa? Çewa?

Kerkûk, 1982

DENGEKÊTÎJ JI EFRÎQYA

"Bo Maryam Makîba"

Erê canê.
Ma tu nizanî,
îro li bajêrê janê
Xela û cela ye û mirov xwarine?
Dê lez bike û
Kaxezên xwe kom ke û here.
Çi wênan negire ji me re!
Qet nebêje evîn çi ye û çi nîne!!
Li vêre birs û zikreşî ye.
Evîn ji me reviye.
Tereqiye.
Bûye pezkîvî, nêçîrvana kuştiye.
Hizra hizar, hizaran
Genim û birinc û goşt e,
Sewkeka nanê sotî ye.
Dewîneka şeş şevî ye.
Saqo û kiras,
Derpêyekî dirrandî ye.
Ker xespaleka pêlaveka,
Pirtpirtî ye
Û evîndar
Ho peyamnêra reng purteqal
Evîndarên ho reng reş û
Hizir zelal
Bo hîvyekê mayîne!!
Nemirîne!!
Bo Efrîqya me,
Bo me mayîne... Mayîne...

1984

KÊ GOT CANÊ

**Kê got canê,
Dê te hêlim?
Nê tu erdî û ez cotyar im,
Dê te kêlim.
Vêca çewa dê te hêlim!!
Kê got canê,
Dê te hêlim?
Nê tu rûbarekê bûş î.
Bi rewş î û ez pêl im.
Evîndarê rûyê te me,
Te nahêlim.
Kê got canê,
Dête hêlim?
Nê tu hozan û helbest î û
Ez peyv im.
Bêy te şeveka bêheyv im.
Vêca çewa dê te hêlim?
Kê got canê,
Dê te hêlim?
Nê tu ala Dimdimêyî û
Ez nevyê Xanê Kurd im û
Nahêlim tu bi erdî bikevî û
Te nahêlim...
Te nahêlim...**

1985

BÛKA ÇIYAY

Dê werin nê li bane Dimdimî,
Keyf û govend e.
Derwêşê Evdî zavayê serêsalê ye û
Edol bûka çiyayî ya kin û rind e.
Alek befir û xwîn e,
Zêr bi zend e.
Perî ye, armîş di ber de.
Rabî ser darê herdu piyan
Ji çavan firrîn,
Çirîskên hîviyan
Bi du dengan, qêr kir bendan
Dol û nihal û çiya, deng vedan
Ger Kurd hemî neên govendê
Ne girêden dîlan û dehwetê û
Ne şarînin.
Bi sitran û seyran û suhbetê û
Nebêjin min
Li te pîroz bît hey Evdî
Xencera babê min.
Şeva vê şevê
Dê bît mêvan li nîva dilê min.
Dê werin Kurdino…
Xurtino…
Mil bi mil girêden govendê
Pêk ve bêjin
Hizar hizar caran pîroz bît
Li te Evdî…
Lawkê Evdî…

Neynewa, 1986

KULK

Ew kolkê min e.
Ax û dar û teqin û ber e.
Dirust e bê serûber e.
Belê pa li vê cîhanê,
Behişta min e.
Çima sotin?
Çima herraftin?
Li vê havînê,
Qêriya zarokên min e... !!

Dokan, 1987

BAKÊ BÊGOVA

Demê bakê
Hînê çiyayê Hemê
Didet rê û dibûrît ser sîpelêt avê
Çinar û hinar
Xox û sêv û spîndar
Ew çiqên li ber lîvên avê
Girê didin govendê...
Gelek law û lêk day
Te dibînim ya ji wê ve diêy
Dibezim. Dibezî!
Xuh didîn ji lezê
Qêr dikim: Dêkevî
Bi min dikenin xirr balavî û
Esmaya Bêgovê
Ji wan re dibêjit:
Bela xwe jê vekin
Dûr e dildara wî
Ez kenîm... Ew kenî
Rîbarî dida rê û dikenî
Erê Şemê tu jî dikenî??

Bêgova, 1988

RÊYA ROJÊ

Eve ez ê çim sîngê agirî
Mîna mêrxazên pirr hêz û dil şêr
Da biparêzim
Vî warê dêrîn
Ji dilreşiya dijminê gurrî
Da zarokên me
Her çêkin li ber lêva Xabîrî,
Xanîkên xîzî û bikenin bo me û
Dêmê befra spî.
Ya nivistî li ser çiyayê spî.

* *

Evîndara min,
Soz bît bi ciwanya herdu çavêt te
Û girantir nînin ji çavên te
Welat têne bit û
Rih û giyanê min gurî gerdena welatî
Ger ez sax û serbilind zivirrîm
Bi sitran û serbestî zivirrîm
Ez ê ji te re, ji davên heyvê,
Şalekê rêsim
Li newqa te ya spîndariyan
Têr min nedîtî
Bi van destên bêhna barît û cengê
Jê difirrît,
Bi keyf girêdim...
Ez ê ji te re
Ji tîrojên rojê
Ristekê çêkim.
Di ava gul û rihana helînim
Li gerdena te ya
Ciwanî jê dizêt, şidînim.
Da her bimînî
Xanima evînê û rewşa vêjînê.

EW BO KÊ DIKENIT PIRÇA TE?

Ew bo kê dikenit pirça te?
Tu bi Xudêkî
Ji min re bêje û şerim neke
Hey ez gorî giyanê te
Bes xwe naz û nazdar ke
Bes tila di nav de bibe û bîne
Nê ev dile bi xwe dîn e
Tu bi Xudêkî
Were... Were, tu kehî ke
Lê bizane, ev ji mêja
Pirr jan e û bê perjan e.
Bê derîk e
Qulaç qulaç, lê bigere
Here, were
Ger westay
Viyay binvî û neşyay
Ji xew rake
Helbestên min yên nivistî
Bi xwe dake
Dê bînî daweta genimî
Li deşt û bêderên
Reş û rwît û beyar
Çenda çake
Dê bêje yar
Ew bo kê dikenit pirça te??

1990

Behcet Mehemed Hirorî

Di sala 1962'an de, li gundê Çelkê, devera Berwarî-bala, Parêzgeha Duhokê, ji dayik bêye. Li çend gund, Duhok, Zaxo xwendiye û li sala 1985'an, li Zanîngeha Bexdayê xwendiye. Sala 1977'an û vir de, dest bi nivîsînê kiriye. Vekolîn, kurteçîrok û babetên folklorî jî nivîsîne. Berhemên xwe di kovar û rojnamên Kurdî de belav kirine. Di mîhrecanan de helbest xwendine. Niha jî li Kurdistana Başûr e.

DEMÊ XWÎN DIBÎTE JENG !

Di şevekê da
Çendeha ben,
Bibûn ristik û girdan e
Pê hatibûne rapêçan
Çendeha stû û gerden
Demê bena gerden dixarin
Giyan didizîn!
Xwîn bo jeng û ew hemî ben,
Pê ve rizîn..

2.2.1985

DEMÊ ŞIIR DIBINE AGIR

Şairekî şiir bi serbestiyê danan.
Bi tenahiyê çêkirin.
Gef lê kirin!
Dîsa şiir dubare kir.
Wana jê bir!
Dubare kir.
Jê bir.. Jê bir!
Dubarekir.
Serkê qelemê wî jê kir!
Dîsan şiir dubare kir.
Vê carê tibla wî jê kir!
Dubare kir.
Girt û bend kir!
Dubare kir.
Evê carê sêdare kir!
Şair bo şehîdek nemir.
Şiira jî tuxîb birrîn û bûne şoreş..
Bûne agir. Bûne agir.

2.12.1986

SÊ PEYV JI ŞIIREKA DIRÊJ

Li wêrê.. Li vêrê

Li wêrê..

Zaroka hî diken girrnijînê

Xoşî û xandin û zanînê

Şahî û govend û yariya, hemî renga!

Li vêrê surmê tivenga!!

Li wêrê kenî.!

Hêşta li vêrê..

Ka çewan bêjin ezbenî!!

1987.12.10

ÇI BIKEN KARÊ, EW TÊXARÊ..

Di gel dindika genimî..

Dê biye çendeha gul î!

Di gel ewra..

Dê bî befir..

Baran.. Şil î..

Di gel şaira...

Dê keye wargehê xema

Yê hîviya.. Hemî dil î!

Di gel xovî û derebega

Dê bî pêlav û bî xwel î..

Dê bî xwel î..

1988.21.12

EVRO JÎ WEKÎ DUHÎ!!

Peyvên min..
Komeka xemên birsîn e!
Birs.. Xemeka firrake ye
Ya digel refên çîçka
Di valahiya dilê min da,
Bilind difirît.
Dilê min..
Ji bizavên birsatiyê..
Azadiyê.. Tenahiyê..
Bi per dikevît
Di hevşiyê dilekê bê hîvî da
Xo dibizêvît
Ev dile di qirmiçît..
Diçîteyek.. Mezin dibît
Janên nalêneka giran
Hefka min digirît
Henasa mina firrake, lawaz diket.
Sitrana min,
Bêdeng û bêawaz diket
Şoreş bûkek lastîkiye
Ev nalên e
Ev sultan e
Destê xo yê jehrawiyê
Bi hefkê ve dinît
Dixendiqînît..
Ji bizav û serheldana min

Ji xemên min
Zikê esmanê vî dilî
Kun tê dibin!
Di valahiya esmanekê bê tuxîb da
Evraz difirim..
Bilind difirim..
Sitranên min
Deng û nalêna dilê min
Xanî ji xew hişyar kirin
Li çar kinarîn vê cîhana nivistî
Komirr û agir helkirin
Lê xelkê min, sed mixabin
Pêt û agirê wî dilî
Wê nalênê
Evroke jî, wek dohiyê!
Xudanê ewan hizrane
Li ser textê şoreşê,
Evroke jî ew sultan e..!!

1991.10.1

Hemîd Emîn Mûsa

Di sala 1966'an de, li gundê Geverkê, devera Berwarîjêrya, ji dayik bûye. Seretayî li gundî, navincî û amadeyî li Duhokê xwendiye û sala 1987'an, peymangeha teknolocya li bajêrê Mûsil bi dawî aniye. Piştî karesata sala 1975'an, wî jî dest bi nivîsînê kir û carna helbestên xwe di rojnamên Kurdî de belav dikirin. Di sala 1988'an de, hukumeta faşista Iraqê gişt devera Behdînan da ber bombên kîmî, hîngê xelk ji gundên xwe revîn û ber bi sinûrên Kurdistana bakûr çûn, lê sed mixabin ew û 182 hezar Kurdên bêguneh, ketine bosên dijminî û ber bi zîndanan birin. Her ji hîngê û vir de kes nizanît çi hatiye serê wan, lê xuyaye ku yên hatîne şehîd kirin.

Çi pirtûkên wî nebûn, lê di sala 1992'an de, hevalê wî yê dilsoj Mehemed Ebdullay, helbestên wî berhev kirin û dîwanek bi navê (Dastaneka dî) gehande çapê. Me çend helbestên wî ji dîwana navbirî helbijartîne û ji tîpên Erebî wergerandine yên Latînî.

EVRÊ PÊŞEMANA

Payiz.. Payiz
Te we çavêt reşêt kirêt
Li baxçê min kirîne girê
Sorgul im ez
Li wî baxî te werandin
Binber kirin, te rizandin
Dê bes e dê
Hey bêwijdan
Hir û bayê te payizokê
We yê digerît
Hemî çiya,
Yê têt û her dewrana didet
Bes bi qirandina takêt min
Sorgula reben dikevît
Bes e payiz
Bes gef û gurra di min werke
Wî evrê reş û yê tarî
Li hindava min vederke
Bi wê gurya kela evrî
Hîviyêt min bes bisoje
Dê bes e dê
Evrê reşê pêşemana
Tu bizivrîne
Li hindava çend nezana
Da bisojin
Da rêka rastiyê bigirin..

*** * ***

Payiz.. Payiz
Tave barana bibarîne
Baxçê jîna me pale û cotyara jî
Dê av bide, biribsîne
Da sêwî û hejarêt me
Da pale û cotyarêt me
Azadiyê tam biken
Gula jînê bên biken..

1981

KÊŞWERÊN DILÊ MIN

(1)
Di kîşwerên dilê min de
Siruşt, yasa
Rewiştêt xo na guhirin
Çend dirundêt çîhanê hebin
Kanyêt wî bihunît
Warêt wî kavil biket
Kirasê wî yê qayîme, na dirîtin
Havîn bi hewayê zozana
Payiz bi çekê evra
Zivistan bi kevyêt befrê
Dê şerî ken
Bihareka nû peydaken
Li çar qulaçêt vî Kîşwerî
Kanî dê zên..

(2)
Ew mirovêt li vî kîşwerî dijîn
Wekî siruştê
rewişt û yasayêt xo yêt heyin
Xir palen e, xir cotyar in
Xir birsîn e kwêlen e
Çend kawdanêt jiyanê di nexoş bin
Nahêt gihurîn
Ew kulkê tê da mezin bîn
Çend wêran ken
Dê ava ken
Ew koza kewalêt xo lê çerandîn
Bi dest xelkê ve bernaden

(3)
Di kîşwerên dilê min da
Rûbarekê hîvya yê hey
Jîn perês sikrêt xo li ser bigirin
Aşê jînê dê hêt gêran
Hevranê xo
Ji kul û kovana dê hêrin
Nanpêj hevîrê xo
Ji bîr û bawera tirş biken
Li ser sêlka jana
Dê bîte nan

(4)
Kîşwerên dilê min
Nehingekê tê da
Devê wî gelyê Laleş e
Didanêt wî şaxêt Metîn û Gareyn e
Her Dêwekê li dîf masiya
Jînê bigerît
Dê hestîkêt wî hêrîtin
Dê hêrîtin..

1985

GENCÊT BAJÊRÊ MIN

Her roj gencêt bajêrê min
Bi devekê xoş
Vî bajêrî diaxêvin
Heyranoka xema dibêjin
Efsaneyêt jiyana xo
Digel vî bajêrî vedgêrin
Yek û du himbêz diken
Dengek derdikevît
Ewir ji esmanê dilê me reş dibin
Ji gurrya çavêt wî jî
Birîsî vediden
Dibîte baran…
Dibîte baran…

TAZIYA TE DUHÎ Û EVRO

** Ji mamosta Cegerxwîn re pêşkêş e.*

(1)

Duhî kanîkêt kovana der bûn
Bûne rûbar
Di nav sîpelêt xo berze kirim
Hay felekê
Zivrokêt te
Gemîvanê me veşart û ji me berze kir
Lewa Kurdî şepirze ye û
Gemîvanê lê berze ye
Lê gundîno
Li gundê me, zêmar diza
Nihal û kêriya
Şîva û rûbara wuşşên bû
Sitranêt xemgîn digotin
Lew bêriyêt gundê me jî
Di şepirzen e
Tevkêt rondika dibarin
Her heyranok
Ji kul û xemêt xo
Di vehandin
Çima dilê cotyara êtwîne?
Pale herro bi tazîn e
Lê her bi bawerîne
Evro, subahî
Ji tevnê te raçandî
Vejeneka dî xuya kin
Rojeka dî peyda kin

(2)

Duhî zengila jînê nehat lêdan
Jîn perêsêt me di xew da man
Têlêt tembûra te qetyan
Semaker jî şêt û gêj bûn
Dîlankerêt gundê me jî
Man bêawaz
Dîlana me nehat gêrwn
Belê evro û subahî
Şagirdêt te
Dibêne gizîra li ber pala
Gundê me gazîken
Hemî hozanêt te
Tevnê hizir û bîrêt te raçandî
Dê bine bang û bine gazî
Rojperês û jînperêsêt
Kavle gundêt welatê min
Dê rabineve û xirbineve
Şagirdêt te
Têlêt tembîrê dê nû jenin
Lawjebêj jî
Dê qîrînin bi helbestêt te
Dîlangêr û semakerêt
Gundê me jî, bi rengekê ciwan
Govendekê dê girêden
Dîlana me dê hêt gêran
Govenda me dê hêt gêran

(3)

Gemîvano

Gotinêt te

Rûbar in bû wan gerêt

Hişk û zuha

Nan in

Di destê hemî zarok û birsiya

Girnijîn e li ser lêvêt

Hemî hejar û girtiya

Kanîkek e bû têhniya..

Ho serkêşo

Peyv xoşo dilvekero

Gula te ya pirr bên û nav

Evro payizek bi ser da hat û werand

Lê ji tovê gula te

Hizar bişkoja

Serê xo heland

1985

JI ELBÛMA XEMÊT MIN

**Rast e.. Rast e
Ger dilê min esmanek hebît
Ewrêt wî jî
Lîsê jan û xemêt te bît
Dê peqîtin
Hizar mêrga dê vegirît
Ew bihara kuzirî jî
Di dilê te da
Dê şîn bîtin.. Dê vejîtin
Rast e.. Rast e
Ger dilê min cihê çend birîna bît
Nalîna wî.. Zêmara wî
Dê dayina hind landika bît
Ger dilê min
Hêlîna xema tê da bît
Janêt wî jî
Dê bine mal bo zîndanêt
Hizar genc
Hizar zaro
Hizar dayik xarîn..
Daîrayin.. Daîrayin..
Rast e.. Rast e
Ev serê min
Eger hizrek tê da bît
Viyanek di nav da bît
Vî leşî jî dê kete pir
Li ser rûbarî
Hizarêt ji min çêtir
Ji min xurttir
Xendiqandin..
Xendiqandin..**

1986

DASTANEKA DÎ

Zîna minê, dil keserê
Pirr birînê.
Çemê jînê
Yê beyar e, da biçînê.
Hincarê me ji kul û xema
Seqa kiriye, xudan vînê.
Hespê hizrêt me di şembûz in
Rewşa jînê.
Nîrkê jana ser stûyê wan girê deyin
Têna jînê.
Zevyê bi kêlîn
Duca werdeyin
Dexil û danê xo pavênê.
Evrê hizirêt me yêt reş bîn
Dê baranê her barînê.

*** * ***

Memo yê min
Hey semyanê ber dilê min
Rûbarê hîvyêt dilê me
Xudan pêl e
Gerra bawerya me ya kwîr e
Dê keyin sikir, cuwa jê beyin
Çemê jînê dê ava keyin.

*** * ***

Zîna minê
Xem komkerê, xem cemînê
Kî dibêjîtin rêka jînê
Ya girtiye?
Nijdevana li ber hewe danayî ye
Tivenga bawerêt me
Ya kel e.. Ya kel e
Rextê me tijî gulley e
Barîta wan, janêt me ye
Evca kî ye
Xo li ber sîngê me bi girîtin?

*** * ***

Memo yê min
Hey stêra geş li esmanê dil min
Ger kanî hişik bûn
Rûbar neman
Ev e dilê min, dilî te ye
Du kanîn e
Xwîna xo jî dê kîn rûbar
Gemya vînê li ser bi leyzît
Da bi şergeha azadiyê xo bi gehînîn.

1986

NE.. DILO NE..

Xo li dilê min heta heta
Xîveteka reş û dirryay ya veday nabît..
Xo deng gira dilê min jî
Heta heta şirîta kul û kovana
Li ser nabît..
Xo bêdera hîvyêt min jî
Xoziya xirş li ser nabît..
Xo masiya rûbarêt min
Bi şûk û davêt nêçîrvanî venabît..
Xo qulingê zozanêt min
Ji ber tivenga nêçîrvanî
Hemî gava yê zîz û sil nabît..
Xo darberûya çiyayêt min
Hemî gava lê payiz nabît..
Ne dilo ne. Hosa nabît..
Her hîviya melevanî
Derya xema nebît,
Dê xendiqît û mirît.
Her bawerya seqa kiriya
Êtwîna zîndan û jana nebît
Mukum nabît..
Xo ramûsanê Selwa yê
Di sîngê Cizîrî da,
Kovan nabît..

Şingal, 1986

Nacî Taha Berwarî

Di sala 1963'yan de, li gundê Yekmale, devera Berwarîbala, parêzgeha Duhokê ji dayik bûye. Seretayî li gundê Hêsê xwendiye û navincî li Kanîmasê. Amadeyî li bajêrê Duhokê û fakulta perwerdê, li Zanîngeha Mûsil bi dawî aniye. Sala 1976'an û vir de, dest bi nivîsîna helbestan kiriye û di kovar û rojnamên Kurdî de belav kirine. Heta niha çi pirtûk çap nekirîne. Dê çend helbestên wî jî, ji tîpên Erebî wergerînîn yên Latînî. Niha jî li Kurdistanê ye.

BILA NEBIM

- Ger destên min
Şeq neket sirr
Bi pêjankirina welatî ve
Tirtir û xînelo nebin
- Ger tiblên min
Nebin xasekê tîj û dirr
Rêbazek nû ne nivêsin
Xebatker bên li ser biçin
- Ger lingên min
Nebin gemî, nebine pir
Li ser rûbarê kul û jana
Hemî rêvîng û karwanî
Bê tirs li ser derbaz bibin
- Hestêkên min
Nebin çiya, nebin kevir
Rêkê li napalma bigirin
Berî rondik bêhne rêtin
- Ger goştê min
Nebîte nanê germ û gurr
Ku birsiyên welatê min
Pê têr bibin
- Ger çavêt min
Nebin rojek ji ronahiyê pirr
Şevên tarî li vî warî
Pê ron bibin
- Ger guhên min
Bo zanînê nebin bikirr

Hest pê neken
Kanê çewa?
Pêlên pêşkeftina jînê
Li vê cîhanê belav dibin
- Ger hizrên min
Bi carekê xirr
Bo dozeka geş û pîroz
Neken bizav, ne livlivin
- Ger peyvên min
Nebin birwîsî bi girrgirr
Li evî esmanî biteqin
Paşvemayî û nivistiyên
Milletê min hişyar bibin
Dilê min jî
Nebît serokanyeka hirr
Warê sotî paqij neket
Zîndana reş, kela zulmê xirab neket
Dayik û bab pê bigirrnijin
Pê şad bibin
Ma bo çi me?
Eger hebim, yan jî nebim
Baştir ew e hema nebim
Hema nebim..

1985

SITRANEKA AŞTÎMÊJ

Çi sitrane ho bi nermî diête gotin
Ne dawet e, ne dîlan e
Ne seyran e
Da qirêja dila bişûtin
Peyvêt wê pel in, gurrîn e
Xirr bizût in
Buhara pê diête sotin
Awaza wê dirrindek e
Çîçikêt hêlîna dixutin
* * *
Kes neçin lê nevegêrin
Girê neden çi govenda
Xo rapêçin
Jîr û çeleng helden zenda
Naveroka wê bihêrin
Sitraneka aştîmêj e
Ne ya duhî û evroke ye
Ya mişe ye ev e ji mêj e
Hevçerx e, ligel peydabûna nifşê me ye
Emêt kirîn kerr û gêj e
Rêkekê bo nemana wê helbijêrin
Tuxim, rewişt û hêvênî
Li vî awazê
Bê girrnijîn û bê kenî
Ji deverê çak vavêrin
sitranek nû
Pirr bizav û tijî hîvî
Dila geşket
Buhara aştiyê û jînê misogerket
Bangê wê bo me heldêrin
Zû heldêrin..

1987

JI EVÎNA TE TÊR NABIM

Bejna te ya delal û rind
Dîcle û Forat
Hêdî hêdî vê da hatin
Helbijartin navê şîrîn
Li hemî rexa mişt û pirrin
Bajêr û gund
Dîrok û şarristaniya te lê vedgêrin
Ji serdemê dîr û dêrîn
Didanêt te kevrên spî ne
Rêz bi rêz in li herdu milan
xorristîn e
Gelek lêmiş û hirr û ba bi ser da hatin
Nelivandin
Çi car nahêne livlivîn
Du çavên te stêrên geş in
Pêlên şevên reş û tarî
Bi nemerdî xo têwer kirin
Ronahî jê nehat birrîn
Sîngê te zozan e û kevî
Şêr û piling lê diçerin
Li latên bilind
Li ber beleka
Kew û bilbil lê dixwînin
Dikene hêlîn
Li ber da kanî û çîmen in
Dîmenekê ciwan û zêrîn
Rêvîngên rêya rizgariya
Dêm û riya
Dirr û zêr û mirariya
(Cizîrî, Xanî û Cegerxwîn)

Dilê te Amed e Amed
Nadem bi dilên jêgirtiyên vê cîhanê
Nadem bi ciwaniya heyvê
Li esmanê şîn.
Ji evîna têr nabim
Dê li rêya ûmêda te çim, nazivirim
Hindî min mabin goşt û xwîn
Heta tîrojkên roja geş
Li ser enya te dernekevin
Wekî esmanekê sahî
Têr ronahî
Ji vî dilê kul
Xilas nabin ax û nalîn
Min hîvi ye
Hîviya min, çiyaye di gerdena te da
Çiya çi car naên dizîn.
Dê gehînyek bi evînî
Di nav pêlên evînê da
Hemî bersiv û mizgînî
Dê bin derman, bine nojdar
Pê sax bin ev derd û birîn
Berperên dîraka damay
Dê kevin keyf û semayê
Hên girrnijîn
Nê daxaza min û te ye
Bi serbilindî
Pêkve bijîn.. pêkve bijîn.

1988

SERHILDAN

Zîndaneka reş e û
Şeveka bi sehim û xewa giran
Bo derbirrîna peyvekê
Demê dilivin lêv û ezman
Sêdara he amade ye
Li min dixurrîtin
Ewê peyvê
Hizra geşatiya rojê
Maçîkirina rûyê heyvê
Di sîngê xo da bixendiqîne
Davêt vê rista xwînelo
Di kulaven e
Xarina wan goşt û xwîne
Dê li hefka te bine mêvan.

* * *

Berê spêdê
Bo bîvelerz çiya hejyan
Her çiwar dîwarêt zîndanê
Tîk keftinê
Xilole bûn û wergeryan
Tîrojkêt havî têkwer bûn
Li paytextê jêderê wan
Li tariyê bo jan
Ravêt şevê
Bo tîk û kunca ketine rê
Ne tîka destwîrî dayê
Ne kunca gotê keremken

Werne rayê
Ji wera berbest û sengerên
Dibîne pîjan.

* * *

Zîncîra dest û lingên min
Helweriya
Rista sêdarê pirçiya
Ezmanê min gerya livî
Peyva serê min dibirrîtin
Azadiyê
Xebat jê ra karekê pîroz e, fer e
Ji min wêvetir
Gorrê şehîdekê vebû
Bo gulistan
Dîmenek rengîn e, zer e
Li ser takê sorgulekê
Bang heldêra kutreka spî
Bijît aştî
Bîr û bawer û serhildan
Rewş û nijyar û nû bere.

Duhok, 1991.3.10

TENGEZARÎ

Her bay e baran e befr e
Rêya me sernişîviye
Firrkey e rizd e kevr e
Goyîna tengezariyê
Li hindav serê me dixwînît
Bi du awazan
Awazekê dil tezîne
Awazê dî deng vedan in
Li ser kêşa vî rivişţîne
Himbêz diken vê romanê
Ewrê reş û keşefirêt
Qêrîne qêrya radihêlît
Geşatiya rûyê rojê
Di helmirîsît
Berberstek e germê dikujît
Ronahiyê na verêjît
Bo hêrana kevrê sirrê
Birrandina tarîstanê
Dayka birsî
Memkê şîr tê da qerisî
Li savay lerze
Neşêt bigirît û bimêjît
Ku maçîket
Rûyê xorristê jiyanê
Evrazyê he li milê dî
Ax û kevrêt wî di kulafe
Dev lê beşe vedimirînit
Van xetîrêt paşerojê
Dadiîrît van gulêt geş e
Jane sexte dijwar e

Hêbetiye ev mînake
Ev hejmare
Mildaneyek li goristanê
Min gotê ho reşe ewro
Evraziyo
Hewe çi kerbe çi kîn e?
Ewrê reş got
Ez rikînê ciwanya rûkê rojê me
Da rengê xo pê biguhirim
Yan mîna wê xo rû spîkem
Bim perristgeh
Bên tewafê, heyv û stêr û
Evîndarêt vê dastanê
Evrazî got
Ne sîxurr im
Ne dev bi xwînekê har im
Berimberî we şermîn im
Ez bihayê pîroziya xwîna şîrîn
Kelek û komêt hestiya
Yêt zarokêt bêgunehêt
Mişextiyê û serhildanê
Li ber perêt erşa dixwînim
Lewa jê ra evîndar im
Çava bi kilê sor dinexşînim
Li roja kêşan û pîvanê
Bo xebata rast û rewa
Bibim nîşan û girove
Li ser berperêt dîroka merda cîhanê
Çinku ez jî xemgîrek im
Tepeser im bindestek im
Parçek im ji axa zêrîna Kurdistanê..

Deştan, 1991.4.8

Xalid Husên

Di sala 1945'an de li bajêrê Zaxo ji dayik bûye. Her li wî bajarî seretayî, navîn û berhevî xwendiye û paşî peymangeha mamostatiyê li bajarê Mîsil bi dawî aniye. Di sala 1965'an de, dest daye nivîsîna helbestan û di rojname û kovarên Kurdî de belav kirine. Endamê Yeketiya Nivîskarên Kurd e. Heta niha ev pirtûk gehandîne çapê:

1. Dîwana helbestvanê nemir Ehmedê Nalbend, komkirin û berhevkirin.
   Bergê yekê, sala 1970'î.
   Bergê duyê, sala 1971'ê.
   Bergê sê, sala 1989'an.
2. Sitranên şahî û dîlana, di gel hêja Ehmed Ebdulla Zero.
3. Bo me gotin. Çend çîrokên folklorî.
4. Dergehek bo folklora Kurdî, nivîsîn û li dîfçûn.
5. Silavek bo Delalê, dîwana helbestan.
6. Sube wê bê, dîwana helbestan.
7. Pêla subê, dîwana helbestan.
8. Bo Iraqa xweştivî, sirûd.
   Niha jî li Kurdistanê ye.

KILOX

Gelo serê hizir û bîrên şirîn welat
Tê de nebin,
Tinê kiloxek vala ye.
Kulindek e,
Ber pên van hevala ye.
Gelo dilê vîna welat
Tê de nebit,
Ma bo çi ye, hebit yan jî nebit
Gelo çavê ronahiya serê rêka vî welatî
Belav neket
Ma bo çi ye
Jîn hera lê tarî ye.
Gelo guhê navê welat
Ji nav hemî evan nava ne bihîsit
Ma bo çi ye, hebit yan jî nebit
Gelo dilê sube û êvar
Bi navê welat bangê nede
Şev û roja gazî neke
Bijî millet. Bijî welat
Ma bo çi ye, hebit yan jî nebit

MEZIN E HÊLÎN

Kewa hêlîn dirust kirin
Nêrekewa
Davên giyay herro dibirin
Va Mêkewa hêk dikirin
Dibûn kurk û kitên hêka gerim dikirin
Lê Qirrên reş
Koremara
Rûviyên cara
Hêk û çîçik
Pêkve dibirin
Pêkve dibirin
Kewa hêlîn danan kuna
Ber berzîva, nava şkefta
Ber û pişta
Lê her wekî cara berê
Ew ne diman yan kitkite diman
Kewa her dest jê berneda
Roj bo rojê
Sal bo salê
Dihat û diçû, wek vê salê
Geran. Geran
Li hemî warî…
Dever neman lê neçeran..
Latek bilind. Bilind-bilind

Berçav kirin
Takên dara. Davên giya
Kitên gula, cardî lêkdan
Qirr pê kenîn
Rûvî û torî didan jenîn
Buhar hat û Kewa hêlîn
Dirust kir û îna berçav
Lê vê carê
Nek wek her gav
Pê nivîsîn, navek ciwan
Navê welat li hemî wara
Hate dîtin
Lewa... Rûvî û qirra
Qaçik cîtin
Ji nû hema xwe nasîn û baş xwe dîtin..

NE KENÎ

**Ne ezbenî
Nabitin her tu bikenî
Ên dî gelo
Ho bimînin, lê dev girtî
Hero her dil
Ho lê bijenî
Ey kuledar
Kesê xwînxwar
Heta kengî ronahiyê
Ber çavên ron dê verrenî
Xwe nas dikî
Subê û êvara kar dikî
Da ku zikî
Her dagirî û her pirr bikî
Bila hizar lawaz û jar
Bikevin çola
Ber van kevra
Her rêka wan evraz û pesar
Serê van çend salên bûrî
We xwe dikire
Zêrevan û ev pasewan
Da ku berî her bidizî
Reke rûvî weke torî
Kesê digot rast ezbenî
Te nas dikir
Te dizanî
Te dilê wî kerker dikir.
Te dilên nazik dihincinî.**

Feysel Mustefa Hacî

Di sala 1946'an de, li bajarê Amêdiyê ji dayik bûye. Qonaxa sereretayî li gundê Bamernê, navîn û berhevî li bajarê Hewlêrê xwendiye û sala 1969'an, pişka Kurdî li zanîngeha Bexda bi dawî aniye. Di gelek fêstîvalên helbestan de beşdarî kiriye û di rojname û kovaran de jî belav kirine. Pişikdarî di wergerandina çend pirtûkên xwendingehê û di danana hindek pirtûkên ziman û edebî de kiriye. Di sala 1978'an de, dîwaneka helbestan bi navê (Evîn)çap kiriye. Endamê Yeketiya Nivîskarên Kurd e. Niha jî li Kurdistanê ye.

TENA

Heyho gurgo..
Xorê merga..
Tu ew nînî
Yê ku [min zengil dikirine pêy]
Tu ew nînî
Yê ku: Divêt, min her bivêy
Tu ew nînî..
Ji ber ku.. ew mîha ku dibînî,
Ya şîrî didete û tu dimêy,
Te divêt bixoy
Çinku tu yê dev bixwîn î!

* * *

Ne tu ew deng û sitran î
Ew hîvî, an ew viyan î
Ew buharî, ew sêran î
Ew bişkirîna lêvan î..
Ya tu hejî hemî gava
Ewan rondik û xunava
Yê dibarîn ji cotê çava
Wê axwînê
Reng ji xwînê
Ya min radihêla ji hinava..
Tu ev e nebûy çi gava!

* * *

Belê niho mina zanî:
Tu wêranî
Tu talanî
Tu biryanî
Tu tarî, tu tarîstanî
Vekujê cerg û dilan î..

Lew, ma, can e!
Rondikêt min her baran e!?
Ma ya can e?
Kelegirî, kelejan e!!
Nê dê dengê min kevîtin,
Spîlka çava li min sor bîtin.
Te pê xoş e?
Tezink pêyêt me bigirîtin?
Te pê xoş e?
Dilê me ji kula birrizîtin?
Te pê xoş e?
Hîvî ji binî biherrifîtin?
Heke erê jî, xo min: No
Ne ew cih e, ne ew gav e
Dilê min bi van hemya ve
Dê pêşemaniya xo vêdem
Gazî mêrê hewara kem.
Wî dilekê hey yê mezin
Dê cihê me tê da ketin
Dê dile dilê me detin
Dê destêt xo li me werînît
Dê werînît, dê werînît
Dê ew landika sîngê xo
Bo me înît, bo me înît
Vêca bizane:
Li nav vê landika gerim
Li ser evî sîngê nerim
Dê tena bim
Her tê da bim
Ez rana bim

ŞIVAN: HILO

Gurgê pezê te didizîtin
Şivan: Hilo, rabe tanê.
Dê gezîtin
Dê leşa lê hincinîtin
Sore xwînê jê mêjîtin
Dev bi xwîn e
Kêlbêt wî ditîj û dihusîn e
Gelekê xapvane manê
Xo li ber pezî vedinîsîtin
Dê hestîka lê hêrîtin
Mejî lê helmirîsîtin
Kevilka dadirrînîtin...
Çav û dana helkenîtin
Yê bê cerg e
Rast e "Toba gurgî merg e"
* *
Li karê pezê xo birrêne
Baş devê gurgî lê bibêne
Mixabine
Yê goştine
Bê binase ev birine
* *
Taku ewêt têne û jê ne
Sotî û kuziryêt vê rê ne
* *
Xo li ber dane
Karek e yê bê yemane
Gurzî danê
Termî telaşke li kulanê
Da çi gurg ji niho wê ve
Ji tuxwîbêt çerwanê te
Nehên hêve
Nehên hêve

KOLK

Kolko, kolko..
Kavile kolko..
Axepolko…
Bo çî tu ho yê bêdeng î?
Ka kotirka hezar rengî?
Çawa xirrand çekê cengî?
Kanê guldan?
Aştiya can?
Pişîk, pişîk?
Berxa biçûk?
Hemî neman!?
Kîve teqyan?
Çawa biryan?
Kê di xankê nanî kirin tîk?
Kê pirritandîne xodîk?
Wî agirî
Mêwa tirî
Ya ji navbirî

*** ***

Kolko, kolko..
Axepolko..
Ev e ji kengê?
Wêranî hate vî çengî?
Merr û gêsin bûne jengî?
Tirs û sehim lêre pengî?
Boçî tu ho yê bêdeng î?

*** ***

Te landik jî bûye rejî!?
Çitov kesbûn ho dibê mejî!?
Xodan tol bûn?
An bê ûl bûn?
Manê tol kesê li me nîne
Em ji cîhanê dikehîne
Wan bêbexta
Wan hwî sexta
Ez birime rêza mişexta.

* *

Yê bijikî denê avê
Yê sotî xirr danê karê
Şwînwarê poşî kîvarê
Ferş û şemilkêt nivêja
Bazbend û niviştêt pîroz
Bûne xolî
Dûkêle toz

* *

Nexê, nexê
Ne, min tu ne avakirî
Ku biherrifî.
Çavên zelal bikene girî
Weku yê deybab lê mirî
Cerg û hinav lê kuzirî
Bivî destî
Xuha enyê, ne bo pestî
Ne bo mestî
Ne bo tenyê
Her bo kenyê

Bişkurrînê
Girrnijînê
Bom evînê.
Lewanîkê:
Swînd bi danî
Bi wê avê, roj û tavê
bi yezdanî..
- bila dijmin baş bizanin
Gurzêt me ne wek heman in
Zor bi jan in
Bê yeman in -
Dê te avakem vê carê
Kelotkeka gelek asê
Azirî li nav rwînimexarê
Dest bi dasê
Bi xencerê
Bi bawerê
Bi zeverê
Berderazînkê keme gurr
Pêcanî keme rave torr
Çwîçik di ser te ra bifirrin
Ku: Dimizirrin
Dê hemî perra li xo birrin.
Çi çavê bi te ne rabîtin
Stirî dê di nîvê çuklîtin
Her çî zikreşê tu nevêy
Dilî dê bi hizreta lê kêy
Kî bo te çêketin zama
Dê bi serê wî înim çama

Dê paşvebem
Dê pêvebem
Dê hewarkem wê gaziyê
Bilindkeme ber esmanî
Ber esmanî
Alayê serferaziyê
Gurr xetîra sergirtinê
Dirwîşmê maf wergirtinê
Errinya şepal û şêran
Gêrrinim li hemî stêran
Da (zwî) bibin
Ew (hwî) bibin
Bîr (nû) bibin
Ku: Kolko tu bûye (xanî)
Êdî her bo te ye (manî)
Ku (Tu) manî.

Sediq Hamîd Halid

Di sala 1950'î de, li gundê Nizarkê, nêzîkî bajarê Duhokê ji dayik bûye. Qonaxa seretayî, navîn û berhevî li bajarê Duhokê û peymangeha mamostatiyê li bajarê Hewlêrê xwendiye. Di dawiya salên şêstan de, dest daye nivîsîna helbestan, di kovar û rojnamên Kurdî de belav kirine û di fêstîvalên edebî de jî beşdarî kiriye. Kurteçîrokan jî dinivîse. Heta niha dîwanek bi navê (Govend û Behî) çap kiriye. Endamê Yeketiya Nivîskarên Kurd e. Niha jî li Kurdistanê ye.

ÇEND HINÊREK

(1)
Hinêr nîne devê gurgî
Bi gehte berxekê bi tinê
Dizî bît, yan revandî bît
Ji ber jana zikê birsî.
Belê - pa ew hinêr e wek
Bi bêhna xwîna berxê hêro
Serxoş bibît
Paşî serxoş..
Bi kefte nav koma wan da
Da ku muhra didanêt xo
Li perkê wan - yê sade bidet
(2)
Hinêr nîne devê gurgî
Bi gehte berxekê bi tinê
Bi zûrî raxirînîtin.
Belê - pa ew hinêr e wek, tinê berxek
Bi dîtina wî ve serxoş bît
Édî ew bi xo, bi serxoşî
Bi kefte dîf
Wekî teşyê.. Bi dîf ra biçît.
(3)
Hinêr nîne bi dirêtin
Zikê guştê mirova tê
Belê - pa ew hinêr e wek
Zikê xalî bi dirîtin
(Zikê berxê) bi dirêtin
Ne dînar û derhem tê
Ji bilî çend qeftek û davêt
Giyayê şîn..
Weku ew jî, ji behr û berhemê axa
Evî gundî.

BIRWÎSÎ

Birwîsî wek diza têtin
Di nav ewrê tarîtir xo di veşêrîtin
Bi bêdengî, pêkolê diket
Heta digehte,
Koz û pawanê gundê me
Kela xo dadirêjîte
Serê bala û bilindtir lê
Mezar û gumbeta kevnar dihingêvît.
Nav û dengê
Baran û rêjiya têkdet.
Dibît hindek ronahiyê bidet
Belê ew jî bo hindê ye
Çava hêş tarîtir lê biket
Rêvînga sînge pêket
Rê lê berze biket
Édî rêkê nebînîtin
Da ku biste..
Teve terrga xo jor da
Bi ser da ket..

AXA ME

Eger sed car û sed car d î
Dînara me,
Di destê xelkê erzan bît
Bawer nakem
Axa vê gulya genimê zer,
Diînte der.
Li ber zêrê ewê xelkê ve erzan bît
Bawer nakem
Gazinda kavir û berxa
Li mergê vê buhara kok
Her zozan bît
Biçîte rojavayê paldet
Bixot û bes her razan bît
Banehya koçerê birsê
Tena û biste
Li derê xaniyê me serzan bît
Berê salê carek d î her
Çêkirî û hilçinê peymana (Lozan) bît.

BARROVE

Eger hat û buharek zwî
Barroveyek qirş û zilik
Pawan kirin
Li ber dila kirine xuzî
Bi dest û dan dane çwîçka.
Bo avakirina hêlîna
Bi dabêş û lêkvekirinek
..Binve - binve lêk alizî
Nik min we ye
Çwîçka deng xoş û bê dizî
Bi tinê dê mînît bê hêlîn
Çinku ciwanî û çû barrove
Destêt xo hêş têk nagirin.

Musedeq Tovî

Di sala 1954'an de, li gundê Bamernê, qeza Amêdiyê, ji dayik bûye. Qonaxa seretayî û navîn li bajarê Sulêmaniyê û berheviya çandiniyê li bajarê Zaxoyê bi dawî anîne. Her ji sala 1970'yî, dest bi nivîsîna helbestan kiriye, di rojname û kovarên Kurdî de belav kirine. Heta niha çi dîwanên helbestan çap nekirîne. Kurteçîrokan jî dinivîse. Endamê Yeketiya Nivîskarên Kurd e. Niha jî li Kurdistanê ye.

SALO NEGRÎ

Salo negrî..
Jaro negrî.. Negrî..
Girya te êş û jan e..
Zarokên warî hemya giryane
Salo dihî êvarî
Zarokên warî tev da ew giryan
Ji birsa giryan
Bo nanî giryan
Li ber xîveteka kincir.. Kincir
Savayek li ber memkên dayê mir
Day û babên jar, wan bi çavên zil
dît birîna kul
Demê welatiyên me bar kirîn
Pîrên gundî ji dil da girîn
Gotin:
"Dê me li kwîrê veşêrin heke em mirîn."
Pêş çar sed sala
Feqiyê Teyran bo jara kir girî
Mafê wan pirsî
Mîrên evroke ne dirazîne
Em hejar têr bibîn nanê tirsî
Salo negirî
Negrî, jarên warê pirr girî
Ne bes birsîn e
Belkî bê lîs in. Tev bê hêlîn in
Ji serma dilerzin, qerisîn e

Gundên ber çiya
Zarokên wan bo nanî digiryan
Ew çima befir ne barî?
Ew befir û baranên wan diviyan..
Salo, ne bes ez û tu
Pîr û zarokên warê me kit kit
Pêxas û rîs in
Hewar di dilî da pengiya
Ew yêt mayne mit
Darkevot û berrî bê heval in
Îsal dijminê wan hemî al in
Lew hemî jar in
Ji cîhana vî çerxî bê bar in
Mirov gel doza wan kerr û lal in..!!

Zaxo, 12.2.1975

KÎM E EZ

Birayno
Ger ji min dipirsin kîm e ez
Pênasa min
Çi cara ne ketiye destên min
Ku bêjme hewe ez kîm e
Kincirêt min, yê li pişta min
Her rojekê
Ber sîvandekê, derekê
Dikirrînim çinyên nanekê
Ji bermayên kuçka sultanekê..
Belê ev e pênasa min
Deftera bîrhatina min
Nê dengê min hozanek e
Dilê şairî derdikevît
Dest û pê ya dê lê birrin..
Sitranek e hemî tuxîb rê lê digirin..
Lê serê min kelotkek e maye asê
Gelek ji mêj e biryare bêt birrîn..
Ger ev sere nehêt birrîn
Dê bît dar, mazîçinêt warî dê xemlînin
Narînêt xo pê vehînin..
Bivrêt dinyayê veçemyên
Dê serî li ber qurmêt wê veçemînin..
Hestîkên min, ger hemî nehêne hêran
Dê bin gelek

Jar û birsiyên warî dê pê derbaz bin..
Revendek im, karwanê min hîvî û jan in
Karwanî, jar û birsiyêt rêka nanin..
Rê ya min, percanêt çetoka
Telhe û davêt bekroka
Kesê nevêt kanî li zozana bizêt
Neku konekê li ser vedem
Lê biaziryên hemî xem
Ez û birs û darêt mazî
Ji devê çeqok û bivir bibîn asê
Mînîn asê..
Ew demê pênasa jara
Dibite ala van wara
Wî demî ez, dê bêjime we kîm e ez..
Rêvîngê kîj rêkê me ez..

1980

JI ŞÎRETÊN DAPÎRÊ

Min li bîrê
Ji şîretên wê dapîrê
Demê digot
Ev dil disot
Ezîzên min pîrê gorî
Min wê dîtin sed serbûrî
Li vî warî hindek hene
Ew têhniyên xwîna me ne..
Ger dît rezê me hate ber
Hevîşkên sevîka me ne..
Bîra me av lê hate der
Dê hên rêzê ew ji me ne..
Ger dît emên mayne birsî
Bêxudan, bê nanê tirsî
Çeqokên xo her tîj diken
Da tev da me serjê biken
Kuloxkên diyarî bo mîrî biben
Çend derhemeka pê li berîkên xo biken
Erê pîrê, penda min wa li bîrê
Her ew digel gurgî dixun
Digel bizinê jî vedikên
Hergav rengek in.. Dengek in..
Her ew dişên
Li ba wan çûcar ne şerm e
Bilîzin li govenda me

Bidizin berê dara me
Bêşermî ne sed terrz in
Tirsa sultanî dilerzin
Ger sultan yê jê razî bît
Bo kuştina tev Zîn û Mema dibez in
Ne pişte û ne pêş, sed rû ne
Xoyê kevlê mîha gurgê birsî ne
Tevin û rîsa vedihînin
Xo dixemlînin
Tev belengazên warê me dixapînin
Çem çinîn, zevya me dirrî
Xuha navçavên me bierzanî kirî
Rast e pîrê
Xudan pend û eqil û jîrê
Kurên pîrê cotê xo kir
Yê ne tê û ne jê, bi xo bir
Kî bûn qurban
Ewên mayne bêxan û man!!

Duhok, 1992

Sebriye Hekarî

Di sala 1948'an de, li bajarê Duhokê ji dayik bûye. Şeş salan xwendiye û di sêzde saliyê de, mêr kiriye û niha diya neh zarokan e. Di sala 1969'an de, dest bi nivîsîna helbestan kiriye û di rojname û kovarên Kurdî de belav kirine, di fêstîvalên edebî de jî helbest xwendine. Rijêma faşista Iraqê, di sala 1977'an de zelamê wê li sêdarê dide, lê ew bi wê rewşa aloz û li jêr sitema dijminî, di sala 1989'an de, dîwaneka helbestan bi navê (Parzînkê Hîviya) çap dike û du dîwanên din jî ji bo çapê amade kirine. Endama Yeketiya Nivîskarên Kurd e. Niha jî li Kurdistana Başûr e.

HILON GELO...

Hilon gelo mitî bes e
Bêhinvedan ne bo me ye
Ma nizanin
Heyva evîna omêda xeware ye!
Tîrojkên roja azadî û serbestiyê
Bijale ye!
Mafê xwîna min berze ye!
Xemxorê tev mafên resen
Di hizra da şepirze ye!
Giriftar e, tengezar û kesîre ye!
Ma nizanin
Stêra Xeca Siyabendî
Li esmanê stêristanê, posîde ye!
Kezî û biskên Zîna Memê
Li Cizîrê, hêşta di destên cendirma da
Dikene xilfa sêdarê
Bo gerdena Mîrê me ye...
Ma nizanin
Axa gora tev şehîdan
Gazî we ye.
Dibêjîtin, hilon hilon
Guh nedene kuledara
Kuledara paşêxistîn
Olperêsa, diravrêsa
Ji zanînê dûrêxistîn
Lewma gelo
Naveroka paşeroja me eve ye!...

SEREDANEK LI ZÎNDANÊ

Ho kurên min
Demê min hûn hemî dîtîn
Li zîndana
Li pişt hevde dergeha
Hûn dibûne kom, dibûne cot
Gurrî û pêtê xo di min wer dikir
Dil li min ker dikir
Xerîbiya we di hinava da kelî
Cerg li min disot
Çi bikem dayê hedar nema
Du rondik ji bêhişya min
Ji kaniyên herdu çavên min
Hilfirişkîn
Rondikek jê ya xema bû
Xema êş û azara bû
Xema cih û jîna we bû
Rondika dî jî ho day gorî
Ji xoşiya dîndara we bû
Belê dayê her wê demê
Bîra hîviya xo vejenî
Lê bû vulkan, şoreş helbû
Di hizrên min da
Şehîna şêra
Yên qeyd kirîn bi zincîra
Bo mizgînî, bo azadî di çavên min da
Kela evîna lawên min
Fîrya fîrya
Di nav riha, gerya gerya
Zû belav bû

Pêl gehiştin nav şoreşa vîna min da
Rast e dayê hûn dûr kirin
Ji ber dilê daykê birin
Hûn zû kuştin berze kirin
Di îza da hûn dîn kirin
Bê dest û çav û pê kirin
Hizar gerdenên lawên min
Bi xulpên sêdara ve kirin
Jîn û evîn lê tal kirin
Belê dayê ser hindêra
Ne serşûrîn
Serbilindîn xudan tûrîn
Ez sond dixum bi ewan seran
Yên ketine ber çepera
Berevanî ji me kirî
Bi ewan destên di zîndana da
Qeyda cihê xo tê kirî
Ez bi gora wan şehîdan
Yên mergê xo, gorî axa şirîn kirin
Her em ewin, em xudan bîr û bawerin
Bîr û bawer qet namirin
Her dê gehîn wê armanca di mejyê me da
Di berperên dilên me da tomar kirî
Lew day gorî
Ez karker im. Xebatker im
Bi xamê xo ez şerker im
Barên hizrên min giran in
Xudan kurim ya pişt germ im
Tev kurên min pêşmerge ne, şoreşvan in...
Berevan in, piştevan in...

GOVEND

Digotin govend e
Şahî û sema ye
Şabaş û xelat ji mêje gêra ye
Xelkê gaziye û dîlan vema ye
Ev sed çaxe perya veda ye
Yên çûyne bûkê û hêşta neîna ye!

* * *

Gotin Şoreş e
Şêr in şoreşgêrin
Dijmina digirin hestiyan lê dihêrin
Deştê dikêlin çiya werdigêrin
Lê zana girêdiden
Rûviya radigirin, şêra vedişêrin

* * *

Gotin şîlan e
Şîlana tevaya Kurdan e
Goşt û birinc gele erzan e
Lê feqîr jê di dûr in
Pilîpitka axa û began e
Dîlana xofirûş û xwêriyan e

Nezîre Ehmed (Deyka Dalyayê)

Di sala 1955'an de, li havîngeha Sersîngê ji dayik bûye. Heta navincî xwendiye. Her ji sala 1978'an û vir de, dest bi nivîsîna helbestan kiriye û di fêstîvalên edebî de jî xwendine, lê hêşta çi dîwan çap nekirîne. Niha jî li Kurdistana Başûr e.

DILÊ BÊZAR

Ew hozana bi xwîna dilê xo
Min bo te vehandî
Ew tevnê
Bi hizir û bîra min raçandî
Hizar çîrok ji eşqa te
Kirine pirtûk
Min çap kirin
Belav kirin
Viyana te di dilê min da
Hêdî hêdî zerdibît û diçirmisît
Bi gotinêt te yêt wekî tîra tijî jehir
Min dikujîtin
Evîna te di dilê min da mişext dibît
Hozanêt min di destên te da êxsîr dibin
Ew tevnê min raçandî
Tevinpîrka tevnê xo li ser raçandî
Ew çîrokêt min nivêsîn
Xêrkê mala xo di nav dana
Di ser hindê ra
Dilê min ê birîndar e.
Dinalîtin. Digêrîtin...

MIN NE DIZANÎ

Rojeka ewr û tarî
Barana evîna te li ser dilê min bî
Tijî kovan, hîr dibarî
Viyana te hêdî hêdî
Di hizra min da
Mişext bo nezivirî
Hemî hozan di destêt min da
Kerr û gêj bûn û hilweşyan
Ji hîngê were viyana te
Di dilê min da
Bûye xewneka bêhêz û mirî
Çawa tu dibêjî min jibîr bike?!
Min bihêle
Tu çi dibêjî û vedigêrî
Ez nahêlim viyana xo
Dê kem hewar, dê kem qêjî
Hindî direvim, qurtal nabim
Roj bo rojê
Viyana te di dilê min da
Geştir û Şirîntir e
Min ne dizanî
Viyana te şiyaneka pirr hêz divêt
Min ne dizanî, viyana te wek Xerdelî
Hêdî hêdî min dikujîtin
Min ne dizanî
Tu her di hizra xewna xo ya berê dijî...
Min dikujî...
Min ne dizanî!. Min ne dizanî!.

WAR Û DILDAR

**Pêlêt avê jor da birîn
Ketin dava û bûyne nêçîr
Rondik ji çava dibarin
Biçûkêt sava vekuştin û ser lê birîn
Belave ne
Li hemî ciha û xirr derava
Ho hewarêt dilê kîvî
Ew dilê pirr kul û kovan
Pirr yad , soz û peyman
Ez teyrekê bê ezman im
Bê hêlîn û bê semyan im
Ketim rika xefkên wana
Bîrhatin axînk veman
Çima gelî hevalîne
Hemî dema me nalîn e?!
Ne hoye dengê bilbilan
Ya vehandî bi xwîna dilan
Çi helbest nîne bê ezman
Kivanêt tîra her emîn
Ji dil da armanc her emîn
Nêçîrvanêt dilê xoyne
Serbirêt çeqoka xoyne
Ma ne bes e
Dê bila carekê ji caran
Em jî wekî tev milletan
Hizirvanêt hizra xo bayn
Teşîvanêt teşya xo bayn
Bila Kurd hebin carekê
Felek bizivrît salekê
Da gir û çiya çemînîn
Da warî li wan leqînîn
Serê bilind Beref esmanî helînîn
Da ji nû dinya azadiyê bînîn
Dê her bînîn... Dê her bînîn...**

Bilind Mehemed

Di sala 1968'an de, li bajarê Duhokê ji dayik bûye. Seretayî, navîn û berhevî li wî bajarî û Sêmêlê bi dawî aniye. Di sala 1980'yî de, dest bi nivîsîna helbestan kiriye, gotarên edebî jî nivîsîne û di rojname û kovarên Kurdî de belav kirine. Ji ber xebata xwe ya li dij faşîstên Iraqê, deh salan siza zîndanê wergirtiye. Enadamê Yeketiya Nivîskarîn Kurd e. Niha jî li Kurdistanê ye.

ÇAR WÊNE

(1)
Di navbera cot memkêt te,
Bilind dibît girya zarokekê sava.
Dev nagehît serê memka
Lewra serî didanîtin
Berî roj biçîte ava!
(2)
Di navbera cotmemkêt te,
Kavilên wêran.
Kolk û zincên herriftîne
Di xuyan e..
Zevyên xopan.
(3)
Di navbera cotmemkên te,
Zavayekê bi jivan e
Ha ha dê ên bûk û berbûk.
Lê mixabin ew nizanin
Bihevra êlçî û rêgira
Tev bê eger
Ew şenge bûk.
Ya kiriye xwîk.
(4)
Di navbera cotmemkên te,
Şwîn xencer in, têqotayne.
Hemî senger û çeper in
Osperên di berdayne.
Şwîn postalên di xuyane
Termên soto
Şwîn simên hesp û kimêda
Di diyar in.
Kaniyên xwînê
Tev li şwîna yên heldayne.
Ev rûdane mêjûyê xirr nivîsandin
Û mêjû nahêt sorandin.

Duhok, 1986

RAVÇÎ

Ho ravçiyo!
Bejna Garey
Çi bilind û şeng û berz e.
Bi rexa da rêk û gir in
Kevir û ber in, xemil dar e
Bi tîk û derz e.
Hemî laya şkeft û der in
Ew rêvîngên rê lê berz e.
Yê lê tên û lê digerrin
Bo xezal û pezkên kîvî
Zevî û werz e.
Lê diçerin.
Ho ravçiyo!
Garê mezin ew ne cihê tîl e û san e
Ez nizanim ka tu dizanî?
Nêçîra li Garey bêt kirin ne asan e.
Ha binêre:
Li serê komta Kewê diqebin
Destên evan nêçîrvana
Nagehnê û vêra nagehin
Çi car vêra nagehin.

1988

BÎJIN

**Nîva şevê bayê xerîbiyê lê da.
Til dan pirçê û
Hêdî înan xarê pê da.
Ketin ser gerdena spî
Yarî bi sîng û bera dikirin
Lê nizanît
Ka dikelîtin di agirê kê da.
Ya li hîviyê,
Hîviya mirî sax bîte ve
Mîna roja berê spêda.**

*** * ***

**Xwe li ber çava kirine reş e
Wênêt bê perwaz û çarçûv
Bi xurtî xwe li ber sînga didin
Û cara yêt bine mirov
Herdu lêva lê dinûşin
Bê ax û of xwe dirêj kir
Dehmen rakir
Li cîhana Bûnê nêra
Rondika çav lê ter kirin
Û hizir kir:
Hûr baranekê lê kiriba
Tûr û derpoş
Ketibane ber sîpela.
Eha hîngê da xweş bîtin
Dar mêrgên van mêgela.**

Duhok, 1989

ŞEV Û YADGAR

Şevtira dî xweş dimeşîn
Bazivîrk û barove.
Befrê, keviyên spî
Li ser mijîlank û birhêt min
Kir tilove.
Şevtira dî
Xweş dibarîn
Baran û befr û şilove.
Sermayê jin himbêz dikir
Befrê zaro himbêz dikir
Germatiyê ji hemî leşa bar dikir
Tinê tinê hey yara min
Min wênê te
Dida ber sîngê xwe yarê
Hîngê di himbêza te da
Serma dimir.. Serma dimir..

Hevlêr, 1992

Şukrî Şehbaz

Di sala 1962'an de, li bajarê Duhokê ji dayik bûye. Di sala 1984'an de, peymangeha ragehandinê li Bexdayê bi dawî aniye. Helbestên xwe di rojname û kovarên Kurdî de belav kirine û di fêstîvalên edebî da jî xwendine. Endamê Yeketiya Nivîskarên Kurd e. Niha jî li Kurdistana Başûr e.

WÊNEGIREKA BÊ FILAŞ

(1)
Wekî aşiqeke Bozî
Guhêt xo diveçinîn...
Li bin hêvristeka
Dêmê wî bûye dêmê pîrejineka rojhelatî
Li hemî rex û riyan
Deng... Bînîn... Reng
Dibûne orkistirayeka çiyayî û dihate guha
Dizanî ku spêde du destên dirêj in
Ji bo ciwaniya te ya Mîdî û berxodanêt te yêt Kardoxî
Dest bi gerdena (Zinarê Kêste) diwerînin

(2)
Li serê evî çiyayî... Wênekêşekê romansî me û
Berxodanêt min
Dêmê te yê herifandî di nav filmekê sotî da
Ava diketin

(3)
Xanê belatînkeka reng vebû ye
Li ber tîrojka çavêt Xanê
Dem kevyeka befrê ye û dihelîtin

(4)
Tête bîra min ku tiştek nemaye li bîra min
Xanê... Li havînan
Dehmenêt kirasê xo yê sor heldan
Pêt xo yêt rîs bin av dikirin

Gelek cara Xanê ji bêzarî
Li ber dengê diholeka bê selîqe
Digel revdeka biçûkêt serhoç dileyizî
Dema mijê cîhana Xanê dagîr kirî
Xana ciwan bo kotreka çîrokeka xeyalî

(5)
Tête bîra min ku tiştek nemaye li bîra min
Dema rojê xo di nav sakoyê şevê da veşartî
Tenayî bo Nûrosekê birîndar
Şaperêt xo lêkdan
Beref cîhaneka dûr dûr firî

(6)
Tête bîra min ku tiştek nemaye li bîra min
Agir berbû oksicînî
Wa he çinarek e û
Destêt xo yêt sotî yêt kirîne di bin avê ve û
Ha wê he (Beko) ye
Li bin dareka dûkêlê yê rûniştî ye
Çaverêy (Godo)ye
Ji ber hindê evroke mejyê min yê pirre ji serûçavan
Ji bilî serûçavêt Xanê
Hemî serûçav li ber min
Serûçavêt Bekoy ne...

EW ZELAMÊ BERÎ DU DEQÎQA LI ÎŞKÊ ZIVIRÎ

Wêskî, dûkêla cigara û leşê rwîsê vê jinka
Sîngê wê bilind.
Tiblêt min yêt neşareza, ji şerma da dilerzin
Ew zelamê bi rex min ve hîn dibînin
Yê rûniştî.
Jiber simbêla ronahî ji lêvêt wî nagirît
Çavêt wî ewrê ji esmana dizî
Leşê jinkêt rwîs di xodîka ra nabînît
Pîremêrê he yê biryêt wî sîberê
Li mijîlanka diken, bi çava diaxvît
Pêna li sîtafka xo didet
Heku leşê xo yê bêzar dibînît
Li ber çavêt wî
Heyv şîşeka şkestiye li hindav ewra
Jor da berê xo didet
Bilindahî û lixavê devê wî dikevne ber pêya.
Ez ne yê tena me li vê kernevalê
Di nav hiçkê sakoyê min yê helawîstî ve
Rojnamek e
Di berîka çepê da paseporteka sexte ye
Ez hest pê dikem polîsêt vî bajêrî li min digerin.
Ew zelamê berî du deqîqa ji dermanxanê valyom kirîn
Di nav kabîna telefonê da nivistî û
Berî du deqîqa li îşkê zivirî
Li kolana beramber dêrê hatiye kuştin
Edrêsê min yê di berîkê da.
Cigare li dîf cigarê
Li hindav serê min helametêt dûkêlê ne
Ew biçûkê berî du deqîqa li vêrê yarî bi sîtafka xo dikir
Cigara kit kite difirûşît û
Rojê du pakêta dikêşît

Tiştekê seyre li vê kernevalê
Dem yê dibûrît
Car ez yê radibim û car dirûnim
Di nav şîşa wêskî da
Difna xo mizintir dibînim
Eve kernevala serxoşiyê ye
Ba yariya bi perdêt pencera diket
Sîbera tiblêt desta bi dîwara ve
Dibine tevinpîrkêt efsaneyî û
Hilbaskî leşê rwîsê van jinka dibin
Ez yê ji sîtafka xo ditirsim
Ez yê ji rengêt cilkêt ber xo ditirsim
Berçavkêt min dibine mîkroskopeka eliktironî
Ev hola mezin dibîte sebetkeka gilêşî
Ev mirove pîstirîn vayros in
Livîna desta axiftine
Ew keçka he ya wekî pişîka
Bi tenê li kujyê he rûniştî
Bi dûkêla cigara digel min diaxvît
Ji bawişkêt wê
ji bêhnijîna wî
Bêhna mêyatiyê jê difirît
Li vî kujyê dûr ji xodîka ez yê girovir bûym
Ji miyêt simbêl û qurmiçîkêt serûçavêt min
Bêhna dilrabûnê jê bilind dibît û
Di kuna kilîla dergehî ra derdikevît
Digel bêhna mirina wî zelamê berî du deqîqa
Ji dermanxanê valyom kirîn
Di nav kabîna telefonê da nivistî û
Berî du deqîqa li kolana beramber dêrê
Hatiye kuştin, têkel dibît...

LIVÎNÊT MÎRZOY DI ÇEND WÊNEKA DA

(1)

Bîjinêt he li ber dîwarî di rûniştîne û
Yê cigarêt eşqê dikêşin
Di nav dûkêla cigara ra
Sîtafka Mîrzoy ya diyare û
Destekê wî yê di nav berîka wî ya diryay da û
Destê dî, golteye didete ber xo pê birê ve diçîtin
Mîrzo. Mîrzo
Rojê dêmî te yê bi rengêt xo boyaxkirî
Ger wênekêşekê romansî jî bêjîte te
Rengêt dêmê te di pêtîne
Xeyala wî ya nesaxe û direwa diket

(2)

Mîrzo evroke zava ye
Kevr û teraş xo dixemlînin da bibine bûk
Evroke Mîrzo aşiq e
Xodîk bi dîwara ve di rwîsin
Mîrzo xo bi cilik ve tê ra dibînît
Êvar e û demê veguhaztina bûkê ye
Di bin hetavzerkê ve
Kolana vî gundî leşekê nesax e
Mîrzo li ber dîwarê mizgeftê yê rûniştî ye
(Se) direwîtin. Mîrzo dûr dûr lê dinêrîtin
Li avabûnê, aso hovekê birsiye
Roja henê karwaniyekê çiyayî ye û
Di nav devekê xwînelo da berze dibît.

(3)

Şev e û…

Kolanêt vî gundî hinde ditengin

Cihê leşê taryê naket, xo lê rastket

Heyv di nav ewra ra tevinpîrkeka efsaneyî ye

Jor da bi werîsa ve tête xarê

Biçûk ji kuna kilîlêt dergeha ditirsin

Pîremêrê he, lixavêt wî ji devê ketin

Jinka he ya zikê wê pirr, ezmanê wê mî lê hatin

Hêşta Mîrzo di nav dûkêla cigara ra yê nivistiye û

Di nav ewrêt pîvazî da xewna dibînît

Bi tenê. Bi tenê seyê gundî yê hişyar e

Çavêt wî du pelêt geş in

Dengê rewîna wî hemî kolanêt gundî pirr diket

(4)

Spêde zû ye û befrê hemî keliştêt dîwara yêt pirrkirîn

Cîhan têk da ya bûye goyeka befrê

Gundê he, dilek e di nav befrê da xo diqutîtin

Wê he Mîrzoye yê xo di nav gulpîtkêt spîndarekê ra veşartî

Mî yêt leşê wî ji tirsa da xo têk werdiken

Li hindav serî Elhoyekê birsî ye û xo şûr diketê

Helma mirinê ji bin simbêla bilind dibît…

Digel hetavzerka êvara berze dibît

Evroke bêdengiyê ya xo di nav çavêt evê goyê da asê kirî

Bi tenê… Bi tenê dengê lêdana dilekê ya têt û

Hêşta dengê rewîna seyê gundî di nav guhêt min da

Deng veddet…

Hikmet Mehemed Hirorî

Di sala 1963'yan de, li gundê Çelkê ji dayik bûye. Seretayî li gundî, navîn û berhevî li Zaxoyê xwendiye û di sala 1983'yan de dest bi zanîngehê kiriye, lê ji ber terora faşîstên Iraqê, xwendin bi dawî neanî û gehişte rêzên şoreşa Kurdî. Di sala 1979'an de, dest bi nivîsîna helbestan kiriye û di rojname û kovarên Kurdî de, belav kirine. Dîwanek bi navê (Adarîk û Sîme) çap kiriye. Niha jî li Swêdê ye.

ŞEHÎD

Lat û teht
Bûne berperên dîroka te
Yê reşandî nexş û nîgarek
Xwîna te
Ey şehîd!
Gome xûna te bûye roj
Spêdeyek bo me helat
Çek û qelem me bi dest in
Şev reşa tarî herat
Ey şehîd!
Dê avakeyn kel û borca
Bi xûn û can û leşa
Siyarên rêka te ne em
Ha gurrî û agir ji gurzê me peşa
Ey şehîd!
Sozek e me bêt li rêka te
Em jî bibîn ava gola jînê
Ji buharê zîr û bê vejî
Ey şehîd!
Qibleya dilên bi hîvî
Pîroz e, ew rêka te ye
Hindî dîl û bindest bin em
Pêşayî qonaxa me ye
Ey şehîd!
Bîst hizar hizarin gelo
Rev bi rev îro diçin

Can û leş gorî û diyarî
Ji Kurdistanê ra dibin
Ey şehîd!
Agirê zax û xebatê
Bi şefeq pirr ron û gurrî
Sitrana dayik dibêjît
Bo zarokê diket girî

* * *

Rabe dayik, welat daye
Xûn ya li cobara diçît
Karwanê bi rê ve direng e
Yê bi lez e li rojê şehîd!
Hûnê dijîn...
Ev lat û zinar şahid in
Hindî milet yê siyare
Hûn li meydanê egîd in
Ey şehîd!

Hîzava, 1984

SÊ GOTIN

(1)
Kekê mino, dibêjin salên xela
Ji bê avîne
Lê dibêjin, ne wenîne
Ewur hatin
Hindeka gotî: “Ewrên me, baran lêkir.”
Hindeka got: “Barana me, sikir û kevî danane ber
Li korka peng kirin.”
Lewra ma beyar û li ber germê
kuzirî zevîka me

(2)
Bi şev, gundên me
Serevraz li heyvê dinêrin
Ya ji wan ve nanek e
Li hîvyêne birsê bikujît…
Lê bi dirêjiya şeva
Dibîte şalok û dibîte tarî
Û dibîte birs!

(3)
Aveka bûş hat û pira Selewatê
Ligel xo rakir û bir!
Teraziya guneh û çakiya…
Gunehên min kirine layekê û
Layê dî, bo min rakir
Li wî demî, çakiyên min
Bone kotreka aştiyê…
Nava destên min yên peqî û
Binê yên rîs
Kevlê xo nû dikire ve
Leşê minê dî hemî pêkve
Dibû agir!

Zaxo, 1985

KEÇ, ADARÎK Û POSTAL

Spêde bû...
Roj ji bejna çiyay bilindtir bû
Li pişta têlekên sîmey
Lewendiyên xo hildikirin
Destek li ber xo ragirt û
Destê xo yê dî yê nazik
Di nav stiryên sîmey ra birin
Bi dizî cendirmey
Hêdî xo xişande wê adarîka
Li pişt hêla sor,
Virr li bay dikirin
Lê her zûka
Postalek kefte ser destî
Adarîk û dest, herdu pêkve
Bi erdî ve kirin!

Mardîn, 1990

ZEKYA

Hemî êvariyên Nevrozê
Gurryeka geş
Ji ber kêleka kela Amedê bilind dibît
Li hemî mala digerît
Li hemî kolana diçît
Dibîte şewqek
Ji serê hemî xetîrên
Pêşya serhildana difirît
Demê berzebûna wê jî
Di nav dilê keç û xorta da dinişît
Dibîte vulkaneka bi kîn û tolxwaz
Li Nevroza bêt…
Li sîngê dagîrkera dipeqît…

1992

Kamîran Reşîd Berwarî

Di sala 1964'an de, li devera Berwarîbala hatiye dinê. Serî û navî xwendiye. Di sala 1977'an de dest bi nivîsîna helbestan kiriye û di rojname û kovarên Kurdî de belav kirine, lê çi dîwan çap nekirîne. Niha jî li Kurdistanê ye.

BI BÎRHATINA KARESATA HELEBÇE

Li taxê me befra dibarît
Hê dadê hê temaşake
Li taxê me befra dibarît
Bişkurîna zaroyekê sava sava
Li ser destêt dayika xo yêt xendiqît
Ihê dadê temaşake
Jinka henê
Dikenyê xo da ya ji bîr ve diçît
Evî kalê heştê salî
Li ser sêpiya xo nagirît
Hê dadê hê
Hosa hosa li taxê me
Befra dibarît..
Hê dadê hê temaşake bêdengiyê
Du çavêt min tijî kirin
Befra evro..
Rêk û kolanêt gundê me
Xirr spî kirin
Hizar evîndar
Yê digevizin ho yê dimirin
Hê dadê hê temaşake
Pîrêt evro cadoker in
Bo cihêl û pîr û kala
Pêkêt meyê yê dadigirin
Hemî pêkve serxoş kirin
Li mizgeft û kolan û dewr û berêt
Evî gundî serxoş di pirr in
Bêhoş kirin.. Bêhoş kirin..

1992

KEKO DIHÎ..!!

Navê min..
Di pên hespê wî digevizî..
Yê bi karê min xo kar kiriba
Rêka sê roja ji ber direvî..
Yê bi dengê min axiftiba
Ji zikê dayka xo
Ne derdiket û ne dilivlivî..
Keko dihî..
Hizir ne dikir ez mirov im
Lewma navê min ne dizanî
Ya ji xirra ve
Ez hovek im, ez dehbek im
Yê bêaqil û mejî..
Keko dihî..
Li taxê wan baran barî
Zevîka xemêt min ji têhna diqirqiçî..
Li wan roj bûn..
Hemî dîlan û govend bûn..
Kirêsmisa beref banê heyva diçûn..
Renge şevên reşên çirya
Min hizret bûn..
Keko evro
Xwîşka Zekya ya xo disojît
Bo agirê Newrozekê..
Û Helebçe xo dixemlînît
Bi karê bûkekê..
Lewma evro li qesra paşay
Li dewr û berên EtaTurkî
Qesem bi navê Kurdistan û
Kurdbwînekê..

1993

XEWN

Xewnêt min xirr dolar in
Û hêşta jî bazirganêt şevê direvin..
Hîvî di sîngê min da paryê nanî ne
Li kolana se bo direwun..
Xewnêt min xirr dîlan in
Dîn dileyzin
Diholqut û zirnabêjêt
Vê dîlanê qumarçî ne
Li ser pişta vê diholê
Şitrenceka duqoliye û
Rojê sê car paşay dikujin..
Xewnêt min xirr hozan in..
Û hozanvan kezya dibirrin
Li ser depê vê şanoyê
Û evroke beramber vê rastiyê
Hemî di lal in..
Ji difnêt wan efrît dibarin
Ji tirsa da..
Ji birsa da..
Zaro dimirin.. Zaro dimirin..

1993

BAJÊRÊ MIN Û GAZIYEK

Evê spêdê li bajêrê min
Roj ava bû...
Kenî, girî û girî hişk bû..
Mij têkwer bû..
Tarîstanê bajêrê min dagir kiribû..
Heho gelo
Heta kengî li vî bajêrî dê se rewin!
Û kezyêt dîmokrasiyê ji binî birrin.
Bişkurîna li ser lêvêt min
Dê ji min dizin..
Heyho gelo
Li vî bajêrî rastî hemî di kulav xar in..
Yê bang bidet bi rastiya xirr neyar in..
Û Sîxurêt evî çaxî
Şoreşgêr in.. Xebatker in..

1993

Mehemedemîn Doskî

Di sala 1957'an de, li gundê Babgurya, qeza Amêdiyê ji dayik bûye. Xwendina seretayî li bajarê Mîsil, ya navîn li bajarê Sêmêlê û berheviya pêşesaziyê li Duhokê bi dawî aniye. Helbestên xwe di rojname û kovarên Kurdî de belav kirine, lê çi dîwan çap nekirîne. Niha jî li Kurdistanê ye.

SITYA XEMA

Bayê omêda ez birim
Li ewra siyar
Bi dinya xem û xeyalan da
Sitya hejar
Wexerêt vîndara şev in
Rondikêt çava du rûbar in
Di behra eşqa min û te da
Dê vêk kevin
Berê xo bidê,
Li dûrêt kulkê car û bara
Tevinpîrkê, raçand tevin
Sitya xema
Darkêt keyfê hemî şev in
Li hewdêt dilî
Li ber çi ba na livlivin
Ji bilî bayê eşqa kevin
Nêzîk dinê, dê hêt buhar
Refêt qela nadadinê
Dê jê revin
Çinku dilêt me diberhev in
Ji ber wî çavî
Şev û roja bo te hişyar
Ew dê revin.
Ew dê revin.

1980

MILLETÊ HILAWÎSTÎ

Li bin çekoç û ser sindana
Li mabeyna erd û esmana
Hilawîstîn, hizar sala
Ne me kulkek bo ava kir
Ne me qesrek bo xo dana
Hijmara me ya bûye nîv
Hewara me dernaçîtin
Ji bilî awaz û sitrana
Ka zêr û zîv?
Dest vala bûn, ji av û dana
Hozanêt me yêt bûyne şîv
Kî dê xwînît van hozana?
Kî dê têrket gorristana?
Kuryêt xelkê,
Bûne ser û serêt wana
Yêt bûyne dwîv
Gelî zana
Eger hosan em bimînîn
Dijmin dê me bi şîvê xotin
Berî em wî bikeyne paşîv.!
Bikeyne paşîv.!

1992

HOZAN Û KELHA HIRRIFTÎ

Leşkerê Paşayê Kor e
Tariya dewrê dirêj e
Hate ser kelha Sêderkê
Çarkinar gotin ji mêj e
Ew kela qumrî ji zana
Çemya ber mîna nivêje
Taceka li babo nizim kir
Gotî: Fermana xo bêje
Koçikêt mêrxasa keftin
Li sengera keftin qirêj e
Şairê koçk û eywana
Peyveka eşqê nebêje
Berperêt dîwanê rake
Birînêt kelhê bimêje
Li ber nekey cejna buhara
Rondika ji çava birêje
Ew çira hizir û hozana
Şewq veda û giryê te hêj e
Leşkerê hatiye kelhê
Dana ber top û xedenge
Guryeka sora jê helbûy
Ji kuştiya kolana teng e
Hew hewa şêr û pilinga
Li sengera bo denge denge
Ji bûşiya leşkerê Kor e
Lê nema qet xulk û reng e
Şairo: Ji gora xo rabe
Rabe ve li kelhê direng e
Qumriyê ji esmana keftî
Girtiyê bê nikil û çeng e
Ew demê agir dibarin
Xewtina pîs û ne şeng e
Rabe ve kifnê xo pave
Rabe ve evroke ceng e
Herkesê ala xo raket
Mêrekê çak û çeleng e
Berperêt hozanê keftin
Şîr û şeşxana te jeng e
Nêzîk e li mêjûya cengê
Dê kevin jê nirx û seng e
Kaşûyê Xanê bide ser xo
Li meydana cengê ne ling e
Derfetê evroke tê da
Eriza dêm şox û şeng e
Gelekê tehl û ne xoş e
Gelekê tarî û teng e

* * *

Leşkerê Paşayê Kor e — Dewrana li kelha te girtî
Paytextê hizir û hozana — Esmanê ji heyva te girtî
Ewrekê ji burca wê rabûy — Aşkera yê firtî firtî
Dada nav koçk û eywana — Rakirin peyvêt hilgirtî
Burcek û dîwan û senger — Ji destê xo berdan herriftî
Û tu keftiye eşqa — Perwana li baxa te girtî
Ji kî ve bayê eşqê rabû — Bi avira çava bijartî
Pêle perwana qerala — Yan bide biryara bi kurtî
Kîş jina bi bêre tu kuştî — Şkestina eşqê ve girtî

* * *

Leşkerê Paşayê Kor e — Koçk û dîwan helgumandin
Çîrokêt dewr û zemana — Li ser binî xirr dana xandin
Sed hezar çavêt hozana — Li rex û dewrana niqandin
Sed hezar peyvêt we zana — Ji mêjûyê dane werandin
Li binêt dehl û kinêra — Nêrgiz û gul dana çandin
Nameka qêrî û hewara — Bo dila da bête xandin
Şairê dîwana boçî — Hozanêt eşqê vehandin
Nê şahê zûrdarê Kor e — Hestiyê mîra nimandin
Dane ber kêlba zemanî — Mêjûya wan da kirrandin

* * *

Evro fermana Began e — Bo nema hukim û mîratî
Nêzîk e li wana êvar e — Roja wan qenca dahatî
Ne ji ferman û biryara — Keftiye nîva welatî
Ne ji rabûna çokan e — Ne ji wê terrga lê hatî
Ne ji roja tu lê rabûy — Sehdikey roja helatî
Ne ji seyran û semaya — Ba û barove li te hatî
Ne ji wî dewarê tu çêkey — Bo şahî lê bikey xelatî

Ne ji çav û girrnijîna	Naîla can û jêhatî
Ne ji dîtina Naîlayê	Ew roja ji balavê hatî
Ne ji wê taca hozana	Ne ji wê helbesta şewatî
Dê çêkey kelheka taze	Dê rakey taca jêhatî
Dê rakey şîr û Qurana	Da bijî bi hukim û mîratî
Rondika ji çava birêje	Evroke tu malmîratî
Rabe ve ji gora xo rabe	Boçî tu hinde nivistî?
Boçî goştê te cuda bû	Boçî xav bûn geh û hestî?
Kengê dewrana tu hêray	Kengî sermayê tu gestî!
Rabeve sehke Sêderkê	Koçk û dîwana ve bestî
Ji roja kelhê çira danay	Taca hozana êxistî
We kî ye li şwîna xo danay	Mîr kî ye bi rastî û diristî
Ka kî ye li danana kelhê	Nîne qet û xav û sistî
Ez dê hozana hinêrim	da dirêjkey ewî destî
Bo kesê şwîna te rabûy	Gotina hozana girtî
Ji dîndeha dola paqij	Kî ye rehwanî ji te girtî
Dîndeha Kora tu hêlay	Dîndeha kiça tu girtî
Nê ez im evroke rabûm	Şevçira te min hilgirtî
Alayê hozanê rakem	Hindavî kelha herriftî

Duhok, 1992

Salim Mustefa Ebdulezîz

Di sala 1957'an de, li bajarê Zaxoyê ji dayik bûye. Xwendina seretayî, navîn û berhevî li bajarê Duhok, Zaxo û pişka şerîetê li zanîngeha Bexdayê bi dawî aniye. Helbestên xwe di rojname û kovarên Kurdî de belav kirine. Di sala 1985'an de, dîwanek bi navê (Deme buhara te hil da) çap kiriye. Endamê Yeketiya Nivîskarên Kurd e. Niha jî li Kurdistanê ye.

ŞEMALÊ

Hindik hindik bisoje şekalê
Şeva reş e
Ya tilçav e şemala min
Ez dibêjim hindik
Çinkî rohniya te li min xoş e
Rêber e li rêkêt tarî
Xolî ye li çavêt neyarî
Hindik hindik bisoje şemalê
Ez dibêjim
Çi çek û şîr û xencer
Nînin wekî te şemalê
Çend tariya şeva
Ez dibînim ya li te xirr dibit
Neşên rohniya te vemirînin
Ez minêkar im şemalê
Dûr nekeve
Jîn bêy te her çi nîne
Ji evro pê ve navê te navek şirîn e
Azadi ye.. Ronahi ye
Hevala min..

Zaxo, 1979

GOTINÊT TE

Gotinêt te ronahî ne
Mîna çira li şevêt tarî
Gul û bişkoja dipeqînin
Mîna bayekê dijwarî
Yêt bîn egera mana min
Yêt bîn ferhenga jîna min
Ez jê dixum û jê vedixum
Bo min jînî bo min warî
Çawa qorbanî te nebim?
Çawa xo ji rêka te vedem?
Dê li gel te bim hindî heme
Yê li gel te bit her bêxem e
Gotinêt te xem revîn in
Wekî meyê, dûr neke ve mala te yê
Ez hogir im û tu heval î..

Bexda, 1980

WELATÊ MIN

Min tu divê viyaneka gelek
Viyaneka avê û çandinê
Wek viyana Mem û Zînê
Çunkî min tu divêy..
Divêt te biparêz im welatê min
Bi xwîna xo
Eve ye hêvênê evînê
Welatê min
Bi rastî tu hevalekî pirr giranî
Her min divêt te razîkem
Bes nizanim bi çi rengî
Ez çend bikem û ez çend bêjim
Qerê te li ser xo narakem
Welatê min li min bibûre
Min pavêje ji ser wan mila
Bes xo bi min ve biwestîne
Şehmizarê te me welat
Li min bibûre welatê min
Ez dê kem ya ji min tê..

Bexda, 1981

GELÎ BIRA

Gelî têhniya û birsiya
Ey têhniyêt evîniyê
Ez dibêjim
Ew ê têhnî li avê digerit
Kêm kes hene li ser vî demî
Devê mirovî têr biket
Heger hebin barekê giran e
Girantir e ji kul û jana
Ez dê çima barê xo giran kem?
Yan dê çima
Çikyêt biyaniya deme navçavêt xo?
Avê bila bi desta vexum
Ne bi tirarê xelkê vexum
Gelî bira bigehin serê kaniyê
Ava welatî şirîn e
Jê helînin çend we divêt
Ava we ye çu xem nîne..

Bexda, 1983

Mehemed Ebdulla

Di sala 1964'an de, li gundê Harîka Jorî, nêzîk bajarê Amêdiyê ji dayik bûye. Serî li gundî, navî li Amêdiyê û berhevî jî li bajêrî Duhokê bi dawî aniye. Di sala 1979'an de, dest bi nivîsîna helbestan kiriye û di rojmane û kovarên Kurdî de, di gel çendîn gotarên edebî jî, belav kirine. Endamê Yeketiya Nivîskarên Kurd e. Çi dîwanên xwe çap nekirine, lê dîwana helbestvanê şehîd Hemîd Emîn Mûsa, berhev kiriye û bi navê (Dastaneka Dî) çap kiriye. Niha jî li Kurdisanê ye.

RÛBAR Û ÇIYA

(1)

Rûbarek im..
Çima evro germehavîn li min mêvan e
Kunzirkêtka
Li hemî rexêt min hewdayne
Wesa bo xo texmîn diken
Dê serekaniyê li min kêm ken.
Avê li bejna min a zirav hişk ken
Ma nizanin evrê çirîska diketin
Ha nêzîk e, çi nema ye
Gorzê xo biweşînîtin
Dê bîte bilqêna
Kanî û coyêt avê
Li hemî rexa
Li her çar taxa hilavêtin..

(2)

Çiyayek im..
Heta darbrûyêt min jî li min xwîndar in
Gopkêt min jî
Direwa li gel min diken
Rast bilind nabin û her dixwar in
Şkeftêt min jî
Yê xo kiriye kuçik û telar
Zûrdar xo tê da vedişêrin
Rast e gelo..
Çiyayek im li nav welatî
Rihêt min erdê kelaştî
Bêxudan im, çima gelo?
Ger gopkêt min bigehine stêr û esmana
Mij û moran berze ken û
Lêde taviyêt barana
Her dê bêjin tu ne çiyayî
Bes warekê nizim û deştî
Çunkî gelo..
Nê darberû
Şkeft û nihal
Ax û kevî
Digel min neyarin!!..

SERHATIYA ZAROYEKÎ KURD

Dem havîn e
Em li qontara çiyayek
Xorristî di akincî ne
Évar e û li gundî nêram
Bêdengî ye
Hemî di kolkêt xo ve dirwîniştîne..
Spêdeka direng lê nêram
Zêrevanêt gundê me yêt barkirîn
Me hejara hay ji xo nîne
Dinivivstîne
Ji nişkekê ve min dî, min dî
Hatin.. Hatin
Li jêr û jor
Pêlêt ewrêt reş reş hatin
Hatin û li hawîr gundê me werhatin
Çi tov ewr in!!
Qêriyê jê bilind dibin
Agirê ji pêla dizêtin

Hinda digot..
Netirsin mamo netirsin
Ev ewrêt he nîşanêt pêşemanan e
Hinda digot…
Helma berbest û deryan e
Hinda digot…
Tofan e, hinde dûmahîka zeman e
Hinda digot..
Nexêr.. Nexêr
Agirek gelek dijwar e
Agir jî her ji dehmana me hemyan e
Bapêrê min her gav digot
Baran aveka pîroz e li cem Xuday
Dilop dilop verê dibît
Her çipkekê Firîştek lê nobedar e
Dayek biyekê nekevît..
Lê pa min dî barana me barî agir
Firîşte revîn û barkir
Çipka çipik dibûn bizot û dibûne girr
Zaro wek tiya diketin
Bûne gizre û bûne gir..
Min dî min dî
Mencê revî û zaroyê di landikê da hêla
Cotyarêt gundê me kit kite
Dirêj bûn nav cot û kêla
Ehmûyê dîn li kolanêt gundê me har bibû
Mirov di xwarin
Car dikenî û car digirî
Car care jî siyê destê xo dikirrand

Û xwîn li ser lêva dimehî
Kes ne dişiya nêzîk bibît
Ji agir û dûkêla
Dîsa min dî
Dayika min xo ji min ra dikire çadir
Li ser pişta min bi hijî
Pirça wê ya wekî befrê
Bo pel û bo rejî..
Û min xo dî birim.. Birim
Li gelyêt kwîr vajî kirim
Li deşteka rwît
Bê av û qwît
Ez vekirim
Lê nezanî ew deşta rwît jî
Dê bo min bîte zozan
Bîte avahî û bîte ban
Û bîte nan
Ez namirim
Dê xo girim

DUHÎ GOTIN

Duhî gotin..
Dê Zê yê mezin sikir keyn!.
Berê wî deyn deştêt gerim
Bejna wî ya şeng û şepal
Ji dol û nihala ve pirr keyn
Duhî gotin..
Em nahêlîn li esmanekê lê nîv şev
Stêr serê xo bilind ken..
Li buhareka çirmisî
Kate sîngê xo bo veken..
Kaniyêt gelek gelek kêm
Bibine rûbar,
Limbîsa xo li min bilind ken
Lê negotin.. Zê yê mezin
Rêyeka dûr dûr ya birrî
Çiya û çilîxte yêt konkirin
Sikrê wan xo li ber nagirît
Sîpelêt wî herê dinirrin
Li nîva wî masî dipirr in
Lê negotin..
Li esmanê me yê tarî stêra zingêne
Li buhara çirmisî
Çima evro kata serê xo yê helday
Bulbula li ser şehyane
Ew ava gelek kêm
Evroke ya bûye lafaw
Li qontara çiyayêt befrîn
Li mêrg û çîmenêt xemlîn
Her nalêne..
Her wuşşêne..

Hikmet Yasîn Akreyî

Di sala 1955'an de, li bajarê Akrê ji dayik bûye. Xwendina seretayî û navîn li Akrê û peymangeha mamostetiyê li bajarê Duhokê bi dawî aniye. Her ji sala 1974'an û vir de, dest bi nivîsîna helbestan kiriye û di kovar û rojnamên Kurdî de belav kirine, lê çi dîwan çap nekirîne. Niha jî li Kurdistanê ye.

DU DENG

Dengê yekê:

Ger min zanîba
Axa
Dê her coxîna pîvin.
Cotyar
Zevî bernakevin.
Zarokên min
Bo nanekê bi dera kevin.
Bawer bike gelo
Reşewur min ne digivêşîn
Ku çipkên xwînê pêş baranê
Bi erdî bikevin.
Bi erdî bikevin.

Dengê duwê:

Her roj kulên dilê min da
Sed avizin
Hizar dizên
Ez şoxeka pirr tîz û fîz
Nav gundî da
Evro li bin reşmaleka kadî girtî
Li beryeka lal û bêçav
Kî ve biherim.
Kî ve biherim.

DASTANA DERYA REŞ

Roj. Heyv, stêr û fener
Li esmanê deryayê kirine der
Li çiwar ala tarîkê sîng qutan
Reş û moran xurrîn
Kîsel revîn
Ji bin pêla segav mulbîn bi tajî bera..
Didanên tatîkê husîn
Selemonê şepîlk qutan
Hîta qwîdan
Reş bûn dîlan. Neman semyan

* * *

A li wê demê Hespeav bûne cot
Dolfînê qeydar kirot
Avê veder bûn pêla birin
Hizar terz û terz
Çûn û çûn
Dastana derya reş
Zar li Dolfînê petî kir
Zirîna Hespeavê
Ji lêvan derbaz nebû.
Qirşe masî guhdar nebû.
Pêk ji lêvan ve nebû.
Diyar e vulkanê reşe bay

Oqyanûs zuha kir
Hejiyên jiyanê kirine der
Daristan bûn sengeber.
Bûn sengeber.
Lê Dolfîn û Hespeav tev ra
Ji armîşî vehandin dav
Davek.. Du dav bûn kulav
Nexiş û çav. Xwîn û av
Bi hev ra bûn xelat
Zik li zemînê heldirrî
Helkêşa bîka deryayê
Bîk helat û nan pat
Memkê çepê lê givaşt
şîrê xoser lê qijî
Neman pejî, perde qetan
Her pişkek stêrek e..
Her stêrekê sed fener dan..
Sed fener dan..

WÊNEK

Serdemê xo her Qesîm bû
Qesîm jî,
Birsê kiribû Qesîm
Reben Qesîm
Li kolanêt me evro
Qesîm dibêjte Qesîmî wê ve Qesîm
Mîr û amîr Qesîm in
Lîlka bo naket Qesîm
Yasa Qesîm e
Şaş û lef Qesîm e
Vêca her li ba xo bimîne Qesîm
Piştî heft baba
Beglerên me
Nasnavê te dizî Qesîm..

RAWESTANEK

Ji Laleşînê kalekê pîr
Seferbelikê dihate ve
Hestame ve
Pêrveçûm wek harîkar
Tîq tîq bi min kire kenî
Gote min kal
Kerxa aşkera ye
Ez kulkê xo zanime ve
Vê dikevme ve!!

Mistefa Selim Akreyî

Di sala 1958'an de, li bajêrê Akrê ji dayik bûye. Sala 1977'an, dest bi nivîsînê kiriye û yekem helbest di sala 1982'an de, di rojnama Hawkarî de, belav kiriye. Endamê yekîtiya Nivîserên Kurd tayê Duhokê. Yek e ji damezrênerên bizava rewşenbîrî ya Akrê li sala 1991'ê. Nivîser û rojnamenivîs û helbestivan e. Damezrêner û serokê rêkixirawa Ayinde ye ji bo hişyarkirina civakî ku rêkixirawek sivîl e. Fakulta Şeriyetê li sala 1983'yan, li Zanîngeha Bexda bi dawî aniye. Bi dehan simînar di warên cuda da, pêşkêş kirine û çendîn vekolînên rexneyî, di kovar û rojnameyan da, belav kirine. Dîwaneka helbestan, bi şêwazê modêrin çap kiriye. Her çar zimanên Kurdî, Erebî, Farisî û Înglîzî dizane.

MAÇEK JI BÎRDANKA MIN

Ji bîra min dihêt...
Dema şeverokên payîza
Janên zivistana leşê te dixwarin...
Belg diweryan û
cade mest dibûn.
Bay xemên xo lwîl didan û
kezyên şevê vedikirine ve.
Didane ber xudîka tava heyvê
Rûbar... Daristan
Mirov û ajel
Kocber dibûn.
Li wextê revê
bi lezûbezî te digote min
Min tu divêy...
Sêtafkên me têkel dibûn
Maçên me çirîk dibûn
Verêja xuha
pencerên bajêrê me vedimalîn
Li wî parkî, cara yekê
destên min, yarî bi pirça te kirîn
Me serê xo pêk kirî
Dilopên keyfê

Ji hêmayên xudavendên eşqê
Dibarin.
Dema min tu maçîkirî û
Pirça te ji lêvên min aliyay
Bîvelerzkê hinavên min dikirtin û
Çiyayên mezin di leşê min da diherrftin
Li wê nîv şevê
Têhniya hemî iyabanan.
Ji biyavên leşê min da diçû
Borc û telar.
li ser sîngê te bilind dibûn
Paporeka bi lez dihat û
gerokên xo
li kinarên derya dihavêtin
Bê bilêt li havîna hesara çavên te.
derbaz dibûn
Xudavendên daristanan
Ji dozexa çavên te ditirsiyan
Bo dêmê te sucde diçûn…

XEWN DI SÊTAFKEKÊ DA

Spêde bû...
Dema rojê xo dahêlaye
Di nav davên pirça te.
Ji xunava
lêvên te helmjî
Estîr.. Hêdî hêdî
Ber bi biyabanên şevê wexer dikirin
Her çi kîviyên bi rex derya
Di gel revînê berze dibûn
Ev bajêre ji mêje were
Di xewda bû...
Dema cadeyên me sade û
dîwarên taxa xilule.
Sufî li hîvya hetavzerkê
Da nivêja êvarî biken
Ji hîngî were te henek bi sêtafka
Xo dikirin...
Sitranên sinêleyî te digotin
Heta niho em hemî yê li hîviya
Xewnên zarokîniyê bi gehîn
Em hemî yê li ser seferê
Belkî li nîva riyê, pêşeman bîn
Yek û du bigehîn...
Ta teyr û tewalî jî, cih nema ye û
Neçar in hêlîna di nav
Ewran da çêdiken...
Lê avahî ji ewran bilindtir in
Evca were ji sêbera xo...
Baznekê mezin çêke
Xewnên bajêrê me...!!
Biyavên xewneka bê dîmahî ne

ŞEVBÊRÎ

Şevbêriya min.
Bêdengî ye û
Gilob hemî divemirandî ne
Demjimêr yek e û dergeh ditaq in! !
Du îşev mêhvanên min in
Mijeka sûr e di nav tîkên
Pençera ra dihête jûra min
Lêvên kiça he ya razay di kevalî da
Şehter diketin...! !
Di gel hûrebayekê dîn
Ji gelyê sîngê kiçka he ya
eşq varî da hatiye. .! !
Yan jî ji helma devê
Serxoşekê ezmansotî
Li bin stînka kolana he! !
Di nav sitraneka aşûpî da
Nivistiye û parê xo
ket kete disojît! !
Mêhvanê duyê, rêvîngek e
Ji nîşkekê bi jora min dikevît
Dev yê lê pirbûy ji kefa spî
Min digirît û min digivêşît.
Di gel orkistira ba yê he û
Zengila demjimêrê dimirît.! !

Li vê nîvşevê. Xelk sivik
Yê diyar e. Livlivîna perda ye û
Dîwar jî bi guh in!
Li pişt perda pencera he jî
Du sîtafkên rwîs in
Car nizîkîyek û du dibin
Car jî. Ba. Nahêltin!
Ku ew dînê li gereka me
Çav vê dikevin. Di hijmeta da
Serê xo li estînka didet û
Bera li pencera he didet .! !
Ew pelatînka her roj sê car
Li roja min da di zivirî.
Bi tevnê dapîroşkê ve nisiya û
Li kujyê dîwarê jora min ve
Alizî û mirî…
Ji me çêtir jî. Bi pêlav ve
Bi jûra min dikevin! !
Vê pirsiyarê û. Pirsiyara he.
Lê bersiva min. Bêdengî ye û
Kiçka he jî. Di kevalê derdikevît û
Li ser termê wî zelamî.
dikete girî…

FORMEKA LÛLDAY

Min tu viyay…
Mîna payîzeka belig weryay
Li nav baxçekê hêj negehî
Dema ku bêhna te dikem
Li sulînekê
Xo di ditîşkê rojê dialînim
Hest bi veteziyanê dikem
Di qonaxa hizrên şevê da
Berze dibim
Heyv dibîte belemeka şkestî
Dema dikevîte ber pêlên pirça te
Min ber bi polekên
Masiyeka têhnî diben
Hindî ji te diyar kevim
Nêzkî dibîte gulesnêle û
Ji bêhna rûyê te mest dibim
Lew herdema lêvên min
Têhnî ne û siya min bi agirê
Çavên te.
Naşkêt û…
Di peykerê siha te da
Vediciniqim…
Min tu divêy
Mîna gencekê sinêle û
Di dûkêla cigara min da
Difirî…

Dibiye evrekê damay
Di pêkê min da serda diçî
Car jî ji şeva pirça te yaxî dibim...
Mîna pêleka xurt...
Xo li rûbarê çavên te yên
Bi tirs didem...
Kinarê daristana sêva
Dideme ber xo
Êkyeke sêva leq didem û
Di havêjme pişt xo
Hinde ka jî
Di berîka xo da vedişêrim
Min tu divêy.
Li spêdeka elind di hinavên şevê da
Genî bî û
Bûye formeka lûlday
Elbomeka dirryay
Çîrokeka veqetyay
Wênên te tê da
Kîvî bûyin.
Li kolanên bajêrê me
Zarok li çîvanokên pîrheviya
Di bêzar in û...
Li ser roniya tîşkên hetavê
Dileyz in û...
Tirrana bi elboma me diken
Min tu divêy.
Lê te divêt mîna şengebiya
Naz û xûkî...

Tilên xo bi rondikên min…
Tafîl bikey.
Li êvariyeka zer û tawî
Min bikeye fîşekeka jengî û çirîk…
Li xaça sîngê xo berdey
Min bikeye soraveka beqem
Bo lêvên kiçkên he yên
vemay û saldaçûy
Evca tajî rava
Peyvên hozanên min biken
Şwîn maçên min li ser dêmê te
Bibine kevalekê helawîstî
Ba jî, yariya
Bi dehmenên min biken
Min tu divêy.
Mîna kajeka bijyay û helweryay
biye zivstaneka dagirtî û sar
Ez jî di nav demarên dilê te da
Bibime kelha havîneka germ û
feraşîneka vetezyay…

Xedîce Kitanî

Sala 1959'an, li bajaê Amêdiyê ji dayik bûye. Ji malbateke rewşenbîr e û keça Dr. Mesûd Kitanî ye, ku ew jî helbestvan e. Sala 1962'an û heta 1967'an, li bajarê Hanoverê, di gel malbata xwe jiya ye. Paşî zivriye ve welatî. Sala 1972'an, dest bi nivîsîna helbestan kiriye û yayekem sala 1975'an, di rojnama Hawkarî de, belav kiriye. Helbestên xwe, di pirrniya rojname û kovarên Kurdî de, belav kirine. Sala 1983ê, Fakulta Çandiniyê bi dawî aniye.

Dîwaneka helbestan bi navê " Ji kela rastiyê", sala 2004'an, çap kiriye.

LI MÎRGEHÎ ROJHELAT

Ji helbestêt dîrokî, bo zarokan û pitir bêzanînan

Genca serdem û bîra, demê mîrgeh û mîra.
Mezintirîn malbata, bizav kir wek jivata.
Torevan û rewşenbîr, nevî biçîk û bapîr.
Osmanî bûn wî demî, ji Cizira bota bir gemî.
Ew palderê xudan soz, bi rê ve birin erk û doz.
Navê wî mîr Bedirxan, şoreşgêr û şîretivan.
Yekemîn komel dana, maka hemî şiyana.
Bo me bilind kir ala, piştî bizava sala.
Mîrgeh agehdar kirin, boyeketiyê karkirin.
Bo Kurdistanê bir rêk, lewa hemî kirineyek.
Rêk îxistina ramyarî, netewaw Kurdewarî.
Bedirxanî ne daner, rolê serekî û fener
Yekemîn rojname, Kurdistan e wan dame
Mîr Mîqdad nivîser, bi navê Kurdan îna der
Çaxê hejdê bi dumahî, ewê dîtî ronahî
Mala boş û prir tore, şaristan û sinûr e
Qinêta zana û resen, binyat mukum û vejen
Celadet û Kamîran, Sureya birayê wan
Ziryeta mîrê Botan, ziman nivîs û hisan
Ji ber bizav û xebata, dîrkrin çend welata
Belê karwan û gemî, berdewam bûn di gel demî
Dijî sitemkariyê, nezanînê û tariyê
Ji mama Miqdad û Medehet, rolê wan di rojnama ket
Rojanî umêd û stîr, nivîsivan û sergêr
Celadetî tîp înan, bo Latînî wergêran
Bo zimanekê xoşxwîn, rê ve biçît nivîsîn
Kamîranê Kurdperwer, di gel şoreşê bo çeper
Bîrhatina wan her dem, Kurdistana mezin cem

2006

WARÊ XO BINIYASE

Eger bibam firoke
Da gerim dûr welatî
Ev welate dîrok e
şaristan lê helatî
* * *
Eger bibam gemîvan
Da dem pêlêt rûbara
Com û celalêt ciwan
Avê diden ax û wara
* * *
Eger bibam belatîtik
Dûr helal û şilêra
Bişkojêt gula û gubîtik
Darêt kaju kinêra
* * *
Eger bibam siyarek da
Wek birîsyê bezim
Warê xo niyasim carek
hinde xerîb im bi lez im
* * *
Welatê min nav çiya
welatê min Kurdistan
Bo te min xebat viya
ew siruşt û darristan

2004

EZ KIÇKEKA DELAL IM

Helbstêt şîretkarî ye bo zarokan

Ez kiçkeka delal im, pir hogir û heval im
Bo welatî şemal im, harî deyka xo li mal im
Hîvî me bo vî warî, destêt min biken karî
Çunkî min ya swîndxwarî, ez jî rakem vî barî
Dilxwazêt min biçîk in, şekirk û tepik û bûk in
Pirî reng û pîpîk in, kirasê bi xilif û berîk in
Subehî ez dê xwînim, rastiyê tê da bînim
Jiyanê pê evînim, bo mirova gehînim
Alayê min rastiye, tenahî serbestî ye
Paqijî reng û rû ye, deybabin bawerî ye

1992

XETÎRÊT KEVIN

Çira nêzîk û dîr in, bo te xemil û ronahî
Demêt xebatê li bîr in, war biriskî û avahî
Ciwaniya te da buharê, rêlo çema dixemlînî
Di gel kulîlkêt adarê, tox û ala dihejînî
Bo te dil evro şad in, cejin û şahî û seyran e
Çîçk in kewêt ribad in, qebqeb û dengê wane
Pêk ve li gerêt govendê, can û law û biçîka
Perkê zeriyê rendê, li nav siruştê wek bûka
Ala û nîşan agir e, zer û al in da xakî
Mêjûyeka nemir e, roja Kawe û Zuhakî
Çula rêk û berdera, agir û xetîre dihel in
Dil geş bûn wek fenera, soz û bawerî di gelin
Maf hat nema zurdarî, xelat e bo mirova
Guhrînek bo li rojgarî, dumahiya ne çi tova

2003

Elind Akreyî

Di sala 1962'an, li bajarê Aakrê ji dayik bûye. Sala 1982'an, amadeyiya pîşesazî li Mûsil bi dawî aniye. Li sala 1987'an, dest bi nivîsîna helbestan kiriye û ya yekê, di rojnama Hawkarî de belav kiriye. Helbesta sitranê dinivîse û gelek hunermendên Kurdistanê, helbestên wî kirîne sitran. Wek ekter jî, beşdarî di karên mezin yên hunerî de kiriye. Endamê Bizava Rewşenbîrî li Akrê bûye û endamê rêkxirawa hunermenda ye. Endamê sendîka Rojnamevanên Kurdistanê ye. Endamêyeketiya Nivîserên Kurd e. Berhemên xwe di pirraniya rojname û kovarên Kurdî de belav kirine.

Berhemên wî:

1. Evraz û nişîv. Dîwana helbestan, sala 200'ê.
2. Êvar bû. Dîwana helbestan, sala 2010'î.

LÊVÊN TE

Erê dizanî
Di sihirgeha lêvên te da
Her roj
Sed tablokêş
Bi rîşên xo ve
Di xilweta xîvetgeha romansiyetê da
Dibine semaker
Û semakarên aşiq
Semayeka xudawendî nimayiş diken û
Te divêt ez jî
Nebime sofî û derwêş
A ha lêre
Dibêjme te
Tu yî sofînizma serdem
Û li her peyveka diçînî
Sedan aşiq û meişûq
Hizareha adem kirnojê diben
Tu nabêjî lêvên te çi ne?
Erê dizanî li mîhraba lêvên te
Sedan şano û şanovan şîn dibin
Û li êvareka direng da
Berhemên xo difiroşin
Dikene bizmar
Ronahî û musîqa û dataşu
Da nêzîkî pitiriya ruha mirovayetiyê bin û
Rengên bêzariyê li serûçavan da
Şerim û zarken û
Navbera eland û şefeqê

Henaseya şadumaniyê û şanaziyê
Bi ax û fên xoş derbaz ken
Weyla li vê lezetê
Li vê tam û hez û nîmetê
Dibêjî lêvên te telîsma vî kewnî ne
Ez jî Kolumbus im û li dîf te me
Da ku nexiş û nîgarên te
Her roj
Bi ser lêvên deryayekê
Şîn dibime ve
Erê dizanî li cam cemala lêvên te da
Riha nabim
Bi Xudê kem ez bi ked û cefam e
Wesa diyar e divêtin ez
Bi beş halê xo razî bim
Vî zemenê
Bi rastî ez
Sermestekem di xirabata lêvên te da
Lêvên te jî xewda çûyne
Weku Xeyamî meyê dinûşî
Li dest meygêreka zend spî
Bi huş û cuş dihatme ve
Hindî te lêv qeşafî bin
Eve ez bendehê te me
Çunkî ew lêv
Ronahî û şefeqa rojê ne
Bo min esmer

MIN WELATEK DIVÊT

Min welatek divêt
Kes bi xwîna kesê nejît
Min welatek divêt
Gulên parkên wê
Nebes tinê bo sermêzên
Perleman û kabînênyek li dîfyek in
Hikumetê bin
Dîsan zîndan mala hîç kesekê nebît
Her kesek û narîna xo
Keyif û sema
Xoşî behra
Tev dost û yaweran bît
Min welatek divêt
Tê da yasa dadperwer bît
Tev da saman
Biyeksanî dabeş bibît
Dîsan tirs û birs tê da
Beş halê kesê nebît
Min welatek divêt
Tê da xwîndin biyeksanî
Bo kurê te û kiça min bît
Dîsan xoş viyana alayî
Di çêkiriya tev bawerên
Me hemiyan bît
Min welatek divêt
Eger du dilan hevdû viyan
Bila azadiya wan

Di nav destên ewan bît
Neku dest giryê nehezan bît
Ma qeyî çi ye
Navê kurê min Kurd bît û
Navê kiça te jî Kurdistan bît
Min welatek divêt
Çê dî ne di wayek nav da
Bihête recmand û hetkirin
Ne Ehmedek û Muhemedek bihêne revandin
Belku mafên zarok û afretan
Di herûher parastî bîtin
Min welatek divêt
Mirovên di nav da bi xewin û xeyalan nejîn
Belku azadane bîr biken
Çendî bişên derbirînê
Li azarên xo bikene ve
Dîsan di nav misteka avê da
Melevaniya neken
Û li şaraya dunyayê xo bibînin
Min welatek divêt
Kes çi tîza bi kesê neket
Min welatek divêt
Serkirdê wê
Mîna Nilson Mandîla bîtin
Û hunermendê wê
Li rêza Şivan Perweran bîtin

JIYAN Û MIROV

Jiyan di çend gavên nivistî da
Hişyar dibît
Pêngavên here mezin
Let letkirina metirsiyan e
Û derbazbûn bi ser nexuşiyan e
Aha li van deman da
Gavên pirr seyir û entîke
Xuziyên zarokîniya mirovî
Dibine destpêka viyanê
Bo berqelemkirina jiyanê
Deng dibîte awazeka orkistirayî
Çaxê ku çi deng nebine mîlud
Reng jî dibîte pîşangeheka hefçerx
Çaxê ku çi reng nebe tablo
* * *
Jiyan li ser eniyeka bêguneh
Herûher gumana dinalît
Li windabûna davên rojê
Nebes roj dibine tarrîstan
Belku kes neşêt giriya dayikan
Ne li çavan
Ne li ruh û dilan da
Bo demekê giz biketin
Li van deman

Sedan pirsiyar
Dê mînne ve bê bersiv û bê biryar
Gavên hesret û meynetan
Li gerden azadên dayikên şehîdan
Xo nakene
Tinê qurçek ji aveka sar
Nebû çare
Daku pê şil bibin demar
****
Jiyan bi xuşkirina xeyalan
Tevlî aştiyê ji bo mirovan
Ev çi ma gelo?!
Berxikên me
Ji bo jînê
Tê serbirrandin
Gundiyên me yên pirr ciwan
Gurî soreta Enfala bin
Xudê mino
Tev dil dişewitîne pîçek baran
Bila bes bin roj tarrîstan
Ka ew kesê sêv di destan da
Ji bo pitir hevdu viyanê
Û tev hîvî di çavan da omêd
Û min û te rizgar biket Kurdistan

Seîd Şerîf Akreyî

Sala 1964'an, li bajarê Akrê ji dayik bûye. Heta şeşê amadeyî xwendiye. Ew wek nivîser, ekter û derhêner jî, hatiye qada hunerî. Bi dehan berhemên şanogerî û diramayî nivîsîne. Berhemên xwe, di rojname û kovarên Kurdî de, belav kirine. Sala 1984'an, yek ji damezrênerên tîpa Şanoya Akirê bûye. Di redaksiyona gelek kovaran de, kar kiriye û dike. Endamê Sendîka Hunermendên Kurdistanê ye. Endamê Sendîka Rojnamevanên Kurdistanê ye. Dîwaneka helbestan bi navê “Ma ve yadgar” 2009'an, çap kiriye. Û du berhem jî, “Giraroşk” ku komeka sînaryoyên şanogerî û diramayên zarokane û ”Renca cuxîna min” ku gotarên edebî ne, li ber çapê ne.

EZBENÎ

Ezbenî.
Ew peyva sivik û nizim û genî
Yan wî dibîteve
Li vî çerxê niwî
Bab û kalan
Qurbanî dan bi hizaran
Ku nehêlin vê peyva
Bi zûrî hatiye nav ezmanî
Nexemxorên xugur
Bo destvehînana
Deskeftên nizim û bê sinûr
Divên renca bapîran bidene bay
Û pirkene ve zimanî
Li vê peyva bê rêz û genî, bi erzanî

HELATIN

Evro li warê min
Du rojên helatîn
Rojek roja her roj
Li rojhelatê û
Li rojavayê jî
Hatin û helatina yara min
Rojhelatê subehî ne li benda te me
Heyve şevê ne li hîviya te me
Gelî stêran
Hembêz biken
Wan du çavên mêhvanên stêranî
Reng e!
Exterên Etard û Zehra
Li şermên çav stêra min
Li çû dera dernehên
Û elinda rojê hevber dêmgeşa min
Weke êvarzerkekê bi helêtin
Û heyve şev jî, li şerma sorgula min
Xu li pişt evra veşêrîtin

ŞOXA NAVXOGIRTÎ

Ger ronahiya dêmê te ji tîşkê lîzerê bît
Dormandorên rîkên te
Hemî sîm û mîn bin
Biru mijîlankên te
Rim û tîrb in
Awirên çavên te
Ji awirên Selwaya melayê Cizîrî bin
Enya te panava cengê paşayê Kore bît
Soriya lêvên te
Ji xwîna zarokekî yan bêgunehekî bît
Bejna te ji stûna agirê voulkana Kutûyaksayê bît
Pêlên neviyana te, ji pêlên volkana Tisunamî bin
Ev tev sinûre nikarin
Min ji vîna te bê bar biken
Dê her hême tewafa
Wan çav û dêm û bejna

JI DÛR

Dûr ji dûr
Dêmê te çavrakêş bûn
Çavên min pê ve hatin û
Giyan dîf xo rakêşa û
Beref tewafa ciwaniya te hatin
Ji heybeta nizîk şoxiya te
Wek peykerekî req rawstam
Çinkî ne dîrkuja nizîk xisarbûy
Li nizîk ciwantir bûy li dûr
Ji dûr dêmê te çav bi xo kêşan
Ji nizîk çavên te mîn bûn
Dil bijêkand
Dil bijêkand

ÇÊRANIDIN

Min çav bi dîmê te diçêrandin
Lê çavên te ne dibersiva
Çêrandina çavêt min da bûn
Min diviya têhna germa
Til û destên min
Ji husîna giyanê te ban
Lê giyanê tezî jî weke çavan
Ne di cihê bersivê da bûn
Min xo bi nêçîrivanê
Wan çavan dizanî
Lê ew çav ji dîmî da firî bûm
Di aşuba xo da
Bo nêçîrvanekê dî xo didada
Xo didada!

17.11.2010

CAXÊN QEWRANDÎ

Min mirade
Wê eniya roj lêneday maçî bikem
Çinkî dizanim
Li rojê tafîltiru spîtir e
Diyar e ku neku
Bi endazyareka pirçê
Ev caxe hatîne xemlandin
Çinkî rakêşa min bo dêmê te
Rengdaneva nexişa caxan e
Serên rimên caxan
Dayine serên tîrên birûyan
Êdî kanê
Ew niçîrvanê wêrekê
Dibirît percanê rim û tîran

Selam Balayî

Ew di sala 1965'an de, li bajarê Duhokê, ji dayik bûye. Endamê desteka rêveber yayeketiya Nivîserên Kurd e. Liqê Duhokê. Endamê Sendîka Rojnamevanên Cîhanê û Kurdistanê ye. Peyamnêrê radyoya Dengê Emrîka ye li Duhokê. Sernivîserê kovara Sivore ye, ku li Duhokê, ji bo zarokan derdikeve. Helbest, pexşan û vekolînên edebî û zarokan dinivîse.

Ta niho ev pertûkên jêrî çap kirîne:

1) Li ber derazînka têkistan/ xwandinên wêjeyî, 2004.
2) Ey roj neçe ava/ pexşan, 2005.
3) Mixamiratên kabtin Rincl/ roman bo gencan, wergêran ji Erebî, 2005.
4) Henasek di perstgeha şirê da/xwandinên wêjeyî, 2006.
5) Leşê şevê/ helbest, 2007.

NIHÊNIYEK AŞKIRA

Nihêniyên serûçavan
Peyvên şermîn. Nameyên mijewî
Xapandina dem, dê we hêl in
Di gel meşê naden rê...
Tirîfe û namûyeka jibîrkirinê û hevnasîna me di gel (Bîlî)
Dem ji bîr me çû. Şev nehate naskirin
Tilan semayeka bê wêne nimayşdkir.
Şiqê saluxetên xo ji dest dan
Ez neyê caranim xo nas nakim.
Awaza nîştîmanekem ya diguhên min da kehî bûy
Li min xoş dihên meşa li ber baranê û guhdana awaza
(Kê kiriye wa? Kê kiriye wa? Kirasekê sur li ber xo kiriye wa
Kirasê te serê te bixut. Kurkê xelkê dîn kiriye wa)
Pêlin gilop bihên vemirandin
Heza min li ronahiya şemalkane
bihêlin dengê musîqê bilind bibît
Dilê min hawîş diket.
Musîqa nanê aşiqane.
Di gel weryana belgan û.
Serhildana kanî buharan.
Di gel sir û seqema zivistanan û.
Kele kela germatiyê û xuhdana serûçavan.
Dihête kirin...
Lew dibêjin:
Mirin di evînê da zîndîbûn e!!
Ey (Nîvada) ciwaniyê
Dê kengî ji asman hêye xwar
Dê kengî hîviyan danî ser masên vala

Were destên me di ser evraz in û.
Çavên me bi çaverêbûnê westiyan
Dilgiran im peyvekê ji ferhenga xo
Jûr da berde
Da vegirîn û bikeyin hêvênê
Tevnekê nû yî raçandî...!!

Ma tu ji ketinan têr nabî

Dibîrdanka şevek tirajî da.
Hestên min mest bûn!!
Bi mestiya hestan.
Ez li ser perên spî hatim gêrandin.!!
Wêneyên bi nihênî hatîn helawîstin
Divî bajêrê jibîrveçûyî da nahên nasîn.
Eve rojek...
Eve salek...
Eve şemalk û eve agir.!!
Were şevê bikeyin şemalk!!
Rojê bikeyin gul..!!
Li ber ronahiya kiz...
Di gel bêhna sîs in û binefişokan
Li min bigere.
Qulaç. Qulaç
Mêze. Mêze
Di nav semayek azirandî da
Nêzîk te me. Lê tu min nas nakî.!!
Ne bêhin û ne ser û sîmayên min li bîra te ne
Ne jî pirça min wek caran maye.

Ne jî êdî dişêm te bikem helbest
Ew çi nuşe tu kiriye gêjevank..!!
Ew çi sema ye tu ji bîr ve birî...!!
Ew kîjan jor û text in tu lê kupî biyî û te hemî rabirdû hingaftî..!!
Li xo bigere her pirteka te bo xo ya çiyî
Ji min vebe hêş ez wek te nebûme pirt.!!!
Min tu dihebûnê da nasandî tu bûye tişt..!!
Min tu di oqyanûs û deryayan da gêrandî
Tu bûye qubîtan.
Min tu di hembêza xo da hewandî
Tu bûye misafir û li pişt dergehên kilîlday nazandî..!!
Ez li çi bigerim!!
Li te..!!
Li xo..!!
Li yê dî..!!
Yan jî li me hemiyan..!!
Di mîhraba xudawendiyê da nebûy xudana çi ol û mezheban..!!
Di demî da hatî xapandin
Di kolan û cadeyan da winda bûyî
Di semaya şevên haronî da li belgan digeriyay
Madê çendcar kevî ma tu ji ketinan têr nabî.!!
Ne şihîna hespan te vedigerînin.!!
Ne jî çiya papora nuhî dubare radigirin. .!!
Evcar here...!!
Eve dumahî wexere ez te tê da dibînim.!!

XEWN

Xewn (1)

Ez di nav rengê binefişî da hatim hilandin
Li bin pên min
Binefşok şîn bûn û ser hildan!
Li rexên min
Ya pirr bû ji kiçên binefşî
Ez derkeftim
Yê di sorî hatîm hilandin!!

Xewn (2)

Rojekê ez çûm
Min du kes dîtin
Yekê diçît li ser pişta kerî!!
Yê dî li pişt kumpoterî!!
Herdûyan diviyan pêguhorkanê biken.
Ez mame hêbetî
Min guh dayê
Xudanê kerî qayil nabît
Herdu jêk verrevîn
Ker neda bi kumpoter.

Xewn (3)

Dukêla cigara yê bi rex min ve
Çavên min kore kirin
Bêyî lê bizivirrim min berçavik kire çavên xo
Dukêl hemî vejenî bo wî
Ji hîngê were,
Cigare bi rex min ve nahên kêşan.

Xewn (4)

Ji serma da min doxîna xo baş şidand
Kale bapîrê min serê xo hijand û got:
Kirîvo...
Diyar e tinê di nav derpêyî da te sar dibît!!

Xewn (5)

Hûn hemî îro mêhvanên min in
Lê bê mize bît
Da gelek mey bi lêvên we da nerrjît
Çunke dê mize maç bin!!

Xewn (6)

Min ji ber xodîkên şofêrê teksiyê
Xo vedişart
Da çavên wî min nehingêvin
Min berovajî xwastên wî
Bersiva axftinên wî didan
Lê dema ez hatîme xwar,
Pare ji min nehate wergirtin
Dehmana min, ma di ber dergihê teksiyê ra.

Xewn (7)

Min dûmahî forim pirr nekir
Ji welatê formstanê hez nakem
Heta nihu nasnavê min bi guman e!!
Çi mûçên rêzgirtinê jî, wernagirim!!

Xewn (8)

Van tesan zik bi me ve nehêlan
Xirxalên tirumbêlan jî,
Yên bûyne heşe û mehleke
Di van gazindan da
Hevalê min got:
Hûnê li bajêrekî dibêjnê tesestan!!

Xewn (9)

Ew sitranên li guhê min xweş dihên
Ew in yên behsê hemî rûsatiyê diken
Mêyên li min bi baweş dihên
Ew in yên rojê pênc caran
Perda namûsê ji dest diden.

Xewn (10)

Depo mezintirîn nûxwaz bû
Di hiş û hizir û mêşkê xo da
Lê dema bi peyiskên otêlê da dihate xwar
Min xo ji civatê vedidizî
Da nezanin ez û ewyek şand în!!

Xewn (11)

Ez mirovek ser zelut im
Xudan zikek şorr im
Min tivengek ya di hirçekê werkirî
Di van helbjartinan da
Dê bime şaliyarê deriyayê!!

Xewn (12)

Min di koşa ewran da

Baran dibarand

Roj jî li milê min ava dibû!!

Xewn (13)

Di tevnek alizî da

Hemî demê me hate xwarin

Lewra ez mirîdê demî me.

Xewn (14)

Leyiztoka te li ser depê şanoyê kirî

Bîrhatina min bû!!

Lê ew jî, ji min hate standin.

Selwa Gulî

Ew di 1966'an de, li Duhokê ji dayîk bûye. Wê ji navê xwe qet hes nekiriye, ji ber ko Erebî ye, lê ji bo xatira Melaê Cizîrî ew nav parastiye. Hê ew zarok, babê wê ji aliyê faşistên beis ve, dihê girtin û winda dibe. Ji ber hindê jî, her zû dikeve nav xebata siyasî. Piştî serhildana pîroz, dihête welatê Swêd. Li der ve jî, li ser xebata xwe ya siyasî û edebî berdewam dibe. Endamayeketiya Nivîskarên Kurd e li Duhokê. Endama Komela çandina organên mirovan e û nûnera PEN a Kurd e li Skandinavyayê. Helbestên wê yên hatîne wergerandinî zimanên, Erebî, Înglîzî, Swêdî û Elmanî.

Berhemên wê:

1- Dîwaneka helbestan, bi navê “Sefera xewnêt xema min.” Sala 2000'an, li Almanya çap kiriye. Her ew pirtûk li Kurdistanê bi pîtên aramî ji aliyê weşanxana Spîrêz û bi harîkariya Wezareta Perwerdê çap dibe û di heman demê de, ew pirtûk nivîskarek ereb bi navê Kerîm Hedad Elsemawî werdigerîne Erebî.
2- Dîwaneka helbestan, bi navê, “Sore birîna şeva min.” Sala 2007'an, ji aliyê yeketiya Nivîskarên Kurd li Duhokê dihê çap kirin.
3- Dîwaneka helbestan, bi navê, “Şev şahid e.” Sala 2008'an, ji aliyê Avestayê ve li Istanbulê dihê çap kirin.
4- Dîwaneka helbestan, bi navê, ”Xewnêt helawîstî.” Sala 2010'an, ji weşanên yeketiya Nivîskarên Kurd li Duhokê dihê çap kirin.

XAL-XALOK

Ez îro çend li benda te bûm
Çend cara min destên xwe vekirin û
berev esmanî ve birin. Min got dibe tu li gel wan
dindikêt baranê bikevî.
Li derdûra bejna min reqasê bikî.
Barana evînê li min dijwar dikir û tu nehatî.
Êvarê ez dîn kirim û tu nehatî
Şev ez mest kirim û tu nehatî
Dav dav, roj bi ser germa dilê min ket
Ez li gel xwe dikêşam,
û berev welatê
Xal-xaloka ve birim,
Ka wer bibîne çend ciwan in?
Eşqa wan ji gunehêt min û te ne
Bêdengiya wan?
Ji kêlîkêt dînatiya min û te ne
Rasatiya wan ji rengê şeva min û te ne
Min ji wan xiwast
Rêkê bû min vekin,
Da te li nav wan gulistana da, bibînim
Min hemû corêt gula li werzê baxê
Dilî çandin
Hemû xal-xalok li ser firrandin
Min çend cara got,
Xal-xalokê mala lawê min li kî ve ye?
Her bilind, bilind dibûn û berev dûriya te ve hatin
Wek te soza xwe bi min li ser perêt van gula hêlay
Heta carek din tu vegerî
Li ser çeqêt bejna min reqasê bikî
Her roj ez li welatê xal-xaloka bêriya te dikim

EY DIL

Ka were,
Were ey dil
Min fêrî şiriniya rojê bike
Ka çawa pêlêt mest ji çavêt xwe
Bişom!
Çawa bêhna te ji ber û bersingêt xwe
Bifirrînim!
Ey dil were
Min fêr bike
Fêrî şevê û dînatiyê
Hozan û hesreta wê
Axînk û omêda wê
Çawa navê te
Ji demsala xwe bidizim
Kenê te li ser keziyêt xwe daweşînim...
Maçêt te çawa li ser tiblêt xwe veşêrim
Ka were. Were ey dil
Min fêrî êvareka bêdeng bike
Bêdil bike.
Bê Perperîk û Xalxalok bike
Da li xunava xewnêt dilketî vegerim
Asoyêt şikestî bejna min pir dêşîne
Min fêrî sebra sipêdê bike
Da nebêjîn direng e ey dil
Yek çarêk maye wê temenê me bifirit
Yek maç maye wê cihê sed maçan bigrit
Yek gav maye, wê roja me ji kiçîniya xwe bikevit
Ey dil were. Sebra min bûye Mayistro
Li ber dergehê dil
Awazêt hezar çîrok distire
Lê tenê li ser yek not
R-S dijenit
Req bûn çavêt min
Sot sebra min ey dil

XWÎŞKA TE

Neviya Qazî me û tîrêjka berxwedanê
Temenê min tenê welatek e
Bila bimînim pîroz, neke porê min li bin solêt
Cendirman heram bibît, bila giyanê min gurg bixwin
Neke birayê min çavêt xwe kor bikit û xwîna min
Bi tiliyên wî ve sor bikît
Xwîşka te me Kurdo
Neviya Riza me
Hêviya Şêxê Pîran im
Kulîlka berfîn im li devê sirûda çiyayê Qendîlê serî hildidim
Xilas nabim, bermaya talanêt Eskender û Teymûr Lengî me
Her dê bijîm û her dê bimînim Kurdo
Erê Kurdo
Keça babê mezin Barzanî me
Dengê azadiyê me, tevnê dewletekê me
Soza Ehrîmen û Ahûra Mezda me
Çawa du Xweda bûn yek û dîrokek li paş xwe çand
Were ez û tu sosa
Ahûra û pênûseke roniyê li dîroka zarokêt xwe
Çap bikin, xwîşka te me
Bila têkçûna jiyana me ne bi bahoza neyaran be
Nebîn nalîn û li xopana Imraliyê
Wenda bibe.
Bila nifşê me xewnêt keviran nebînin
Bila xiyanet ji çavêt me şerim bikit
Were Kurdo
Şoreşa yekbûnê biparêzin
Dereng e, bila siwarê dîrokê bin
Da careke din nehêne jibîrkirin
Min bixemilîne Kurdistan im
Kurdo xwîşka te me
Kurdooooooo

QENDÎL DI DILÊ SALÊ DA

Li welatên xelkê,
Sal bi mey, gul û çira dixemilînin,
Li welatê min sal bi salgerdên talan
û kovana digerînin.
Li kê pîroz bikim, vê pîresalê?
Rondikêt kîjan dayikê bi lifka lewendiya xwe
ya peritî ziwa bikim?
Qêrînêt kîjan çiyayî li xwe û we kom bikim?
Kîjan zarokê bê xwedî hembêz bikim?
Li kê pîroz bikim vê kalesalê?
Li Şengalê yan li Çiyayê Qendîlê.
Min got tenê li bihara temenê me,
dikujin û carek din şîn dibît.
Min got, li payîza em dastanêt zêmarê
Bi nalêt hespan dadêxîn.
Min got, li kanûna tenê em
çîrok û çîvanokêt serwera guhdar dikin.
Û dayik li ber landarê lorîka vedihunin...
Lê, bi dudengiya birîna Qendîlê
Felek xezeba xwe li serê bê welatiya me dibarîne.
Nehêla kulikêt adarê
Li çiyayê Qendîlê ser helbidît.
Nehêla zaro bi şivaniya karikan dilxweş bibe.
Ev çi reng e salê?

Ku dihêle zilam giriyê zarokan jê bidize.!
Da rondikêt xwe pê biweşînît,
Erê Qendîla berxwedanê.
Dizanim çendî bihêz î.
Bi rojên jan, min ji te hez kir.
Li ber navê te, hesretên lawa diveşartin,
Bi kenê xwe yê çilmisî, min navê te hezar hezaran car dubarê dikir.
Bi rengê te, tenê carek kirasê sor
min li bejan xwe kiriye.
Dizanim bi xavî tu ji bin lingêt
Têmûr Lingî azad bûyî.
Te ser hilda.
Careke din. Siwar fêrî nêçerê kirin,
û li himbêza xwe ya germ xwedî kirin.
Qendîla şevçira min.
Nema dikarim vê sersalê bistrêm
Xwe ji xewnêt te xlas bikim.
Nema dikarim, vê kale salê li
kesê pîroz bikim.
Li min bibore Qendîla birînkûr,
ger nikarim te birînpeç bikim.
Li min bibore dûr im lê pir nêzîk im…

Dirbas Mistefa Silêman

Di sala 1969'an de, li gundê Sertenga ser bi qeza Sêmêlê ve, ji dayik bûye. Xana mamostayan li sala 1987'an, li bajêrê Duhokê bi dawî aniye. Niha jî, li Zanîngeha Duhokê / pişka adabê, xwendkarê masterê ye. Endamê yeketiya Nivîserên Kurd e. Endamê Sendîka Rojnamevanên Kurdistanê ye. Li naverasta salên heştiyan, dest bi nivîsîna helbestan kiriye. Di redaksiyona gelek rojname û kovarên Kurdî de, kar kiriye. Niha jî, cêgirê sernivîskarê rojnama Evro ye li Duhokê.

Heta niha ev berhem hene:

1- Wêneyên kûvî ji elboma bîrhatinên te. Helbest, sala 1999'an.
2- Pelên eşqê. Helbest, sala 2006'an.
3- Komeleka postere helbestan, ji bo çapê berhev kiriye.
4- Komeke helbestên Nalbendî, yên ne belavkirî. Ji bo çapê di berhev kirîne.

TU YA FIRÎŞTE Û EZ LI BIN ALAYÊ DEWLETÊ KIRNOŞ DIBIN

Tu di bîrdanka min da firîşteyî û
Divêt her bimînî weha
Her ya di kiçîniyê da û
Divêt her bimînî weha
Guleka nazik û bêhin xweş î
Di nêv baxê eşqa min da.
Dê te hilmirwîsim
Herro spêdehiya
Keresteya avakirin û nijandina şiirê
Ewên bosî di eşqa te da hemiya
Tu henaseya min î.
Ya dilqutka min radigirt û
pê radibim.
Dirûnim.
Dibizivim.
Vînê dikim
Rojê bo Xudayî pênc caran
Kirinoş dibim û
Di xwediyê te da dibuhijim
Tu pelatînkekî û
ez şemalkek im
Agirê ji min dipeşit
Gelekî dijwar e
Ditirsim pêta wî
Çengokên te yên bajarî
Biqemînit!

Tu têkelekî Xuday afirandî ji:
Agirî. ..
Eşqê...
Viyanê...
Dilovaniyê. .
Dojeheka bê serûbinî
Divêt kûnê xwe ji zozanên te bar bikim
Dem hatiye, bibim rêvîng û qonaxa dawiyê bajom
Kûrheka dijwar î divêt pitir te nehilêvirrim
Di ferhenga min da.
Peyveka pîroz î
Nabit di nêv baxê sîngê te da biçerim
Leşê te ji pembî nerimtir e
Lêvên te yên hingivînî binoşim
Gerdena te ya kêl bi lêvên pêtî bi ramûsim
Di baweşa te da bibime zaroyekê sêwî û
Serê xwe bi wî sîngê germê
Tijî bizeyî venim
Tu weku ez di te digehim
Bînahiya du çavên min î
Bo dîtina rastiyê û
Dîmenên ciwanên welatê me
Bi şev û roj dinalîn in
Bo çiyayên bilind û rûbarên kûrên eşqa me
Tu alayê dewletê yî
Spêde û êvariyan li bin saya te dirrûnim
Şanaziyê bi te dibim
Bi şehîdên te dibim
Zaroyên me

Li baxesîngê te yê pawankî
Yariya dikin
Vînê... Dimijin
Kînê... Dikujin
Tu dê her mînî gulnesrîna min
Ewa Şêxoy naziktirîn peyv û
awaz jêr ra sitrandîn û
Kiriye ciwantirîn navgîn di nêvbera min û te da.
Tu dê her mînî tu
Ewa min weku xwe viyay
Dîwarê eşqa te di vî canî da ava kirî û
Libin libin bi dilovanî nijyayîn
Dê mînî xweziyek û
Xewnek û xeyal
Mehale ji min ra bibiye
Berdilk û xatûna li ber mal

15.6.2005/çarşemb/kiwêsnceq

BÊZARÎ

Hevbendiya me
Li sêdare nede
Tu ya bi şermî paşkişanê dikî
Bi bihaneya bê desthelî
Hemû tayên bi tinê
Weku te ne
Sinûrên wan
Dibê pejan û perde ne
Lê bi bawerî li ser soza xwe ne
Ev dinya çerx û felek e
Deryayeka kûr e
Pirî zivrok û pêl e
Bo têda jiyan
Û...
Bersîng girtina xeman
Berxwedan divêt
Serreqî û rikoyî divêt
Qurbanî û rondik divêt
(Kes bi pilekê naçite serê milekê)
* * *
Nameyên te yên eliktirîkî
Bêzariyê di canê min da diçînin
Li binê çaleka kûr dinivînin
Xewnên nexweş bi te ve dibînim
Şevê hemiyê sed tevna radiçînim
Di gel zengla telefonê
Dibêjî her evîndara canim!

Xwedan suz û peymanim
Tu. …
Direwekî lê niza
Rengê te çawane?
Zû bi demî ra dêye guhartin
(Te kew jî divêt û xew jî divêt)
*** * ***
Carekê bi kerratî serê xwe
Bi sîngê min ve ne û
Pirsiyareka bê guneh jê bike!
Da ku bizanî ew dile
Çendê kovandar e
Di eşqa te da
Carekê bi tinê xwe di gerdena
Min bi alîne
Da bizanî her şaneka leşê min
Her çipkeka xwîna min
Her demarek û geheka min
Çend bo te difîdayî ne
Carekê ho bi lez
Destê xwe dane ser dilê min
Çendê kiz û ketî bit.
Çendê melûl û xemgîn bit
Demê te dibînit
Li cihê xwe namîne
(Serên keçela diçine paxlên gerdenzera)

28.1.2006 / Sêmêl

BI GERMATIYA HESTAN XAÇ DAM

1

Di xendeka çavên te da
Hemû nihênî xuya dibin
Awirên te yên pilingî.
Mîna tavzerka payîzê yên lêhatîn.
Êdî gilîzanka bi laşê min da naynin
Nawiskên zerdeştî.
Zikrê eşqa me nahewînin!
Te rûgeha xwe ya guhartî!
Ezê sofî.
Di mîhraba perstina Xuday da.
Mestane me û
Te destnivêja xwe ya şkandî
Demê te û êlçiyê sultanî
Destên yekdu hejandî!

2

Ji xemên piştdana rojê û
Zîzbûna heyvê
Nîşanên êvariyeka zû
Li canê min hildan!
Dêmciwana dilî.
Te hestên min yên fîriyay
Cemidandin û.
Soz û peymanên me yên firîşteyî
Sergon kirin.
Deşta berîna Dubanê.
Ya ji piyasên min û te xerîb bûy!

3

Hêdî hêdî ya hî dibiye fêlbaziya.
Xwe vedidizî ji refa zeriya û
Volkana dilê şaryay
Li gel heziyên min
Te dane bay!
Sûnda nexwe.
Te ya pê li hemû pîroziyan nay
Di navçavên min ra çîkanê dikî
Li ser sîngê min.
Hezên xwe yên sinêleyî.
Xîç didî
Bese. Te ev cane
Yê bi destên pîroz xaç day!
Kiryarên te.
Gotinên te.
Hezên te.
Li nik min rondikên tîmsaha ne
Peqîşkên baranên bihara ne
Falkên pîrekên qereça ne!

4

Min di çavên te ra dinya didît
Sîngê te ji min ra baxê Êrem bû
Jiyan dida min.
Gencatî dida min.
Xwîna germ dida canê min.
Te xwe li ber bakuzîrkekê negirt û
Ne da binkefşê min yê germ

Weku caran.
Serê xwe nedana ser sîngê min yê nerm!
Her li despêkê te xaç dam û
Kirime terim, terim, terim...

5
(Serên keçela, diçine paxlên kezîzera)
Êdî tu ne mayî ji min ra
Lew hero
Spêde û êvaran
Hestîkên min dihêrî,
Goştê laşê min didiye ber bera
Te karwan heta nîvê hajot
Bijyên te.
Tilyên te.
Kêlbên te.
Yên bûyne bizot
Hestiyên min verot
Canê min ji xweşiyê dot

6
Min kenîşte nefirotine
Dêr nesotîne
Mizgefit wêran nekirine
Pirtûkên pîroz.
Çakên Xuday
Kiçên destveneday
Li felaqe nedayine!

7

Dilê min şaneşîna te bû

Tu jî, ji min ra kozeka pawan kirî bûy!

Mêrgeka bê perjan bûy

Pirtûkeka pîroza vekirî bûy

Xweşî ji paxlên te diza.

Jîn û jiyar ji hembêza te dibarî

Lê.

Ji xweziya

Me radihşte cotê keziya

Îro me çav maye li serê riyan

Tu li xerîbiyan

Hera haviy û

Dil jî xalî nabit

Ji hîviyan. . Ji hîviyan. ..!!

27.11.2007 / Sêmêl

ŞILOVE

Baraneka hûra kehî ya bi şilove.
Ya dibarit
Ji aronkên te.
Dilê min yê difûrit!
Rojgarên dema yên xwe di xeyla min dalînin!
Ayetên eşqê çep û rast.
Ji min ra dixwînin
Ev barane ya bo me bûye hevalcêmik.
Hemû deman min û te digehînteyek.
Ka dê were da nivêja baranê bikin
Nemaza rihabûnê bikin û.
Li ber şirrka sivanda kolkê jivanên me
Serên xwe pêkve nin
Bikevne di baweşa felekê da.
Da ji germa leşê me,
Gulên jiyanê şîn bibin û
Li hindav serê me refên newresan
Semaya domandinê bi nexşînin
Destênyekdu bigirin,
Ber bi kavle warên gundên xwe bimeşin
Ew kolanên min û te.
Bi caran tê ra berdaye hev
Birranê û çîkanê lê kirî
Dîwar dîwar pişta xwe.
Pê ve morkirî
Hîşta wê he pateyê sorê.
Gulîkên te ye
Bi libnên kolana mala me ve.!

15.3.2007 / Sêmêl

Aştî Germavî

Di sala 1969'an de, li kundê Germava, nêzîk Duhokê, ji dayik bûye. Sala 1987'an, di naf şoreşa Kurdî de, dest bi nivêsîna helbestan kiriye. Di Enfalên 1988'an de, derbiderî welatê turkiyeyê bûye û li kempa Mêrdînê, akincî bûye û her li wêrê bûye endamê Tîpa Helebce. Çend helbestên wî bûyne sitran. Serhildana 1991'ê, zivirriye Kurdistanê û li bajêrê Duhokê dijî. Herwesa li fîsteval û senterên rewşenbîrî, helbest xwendine û di kovar û rojnamên Kurdî de belav kirine. Di van dezgehan de, kar kiriye: Kenalê Kurdistan TV, kenalê esmanî Sehir, Duhok TV, Radyoya Duhok û Radyoya Azadî. Sala 2000'î, bûye endamê Yeketiya Nivîserên Kurd tayê Duhokê.

Du pirtûkên helbestan, çap kirîne:

1. Min habîl nekuştiye.
2. Eşq di xilwedgeha mirinê da.

NEVYÊN ME LI ŞEVÊN SOR
DÊ KEVRAN DI GURRÊN ME WER KEN

Xo bi gehên axê ve bigivêşe
Çinku çi gulberoj di gel edetên mirovên vêrî şîn nebûyne
Azadî û serçeqên welatên felîte
Li ser zimanê zaroyên me, ne bûne sitran
Û çi bajêr mîna bajêrê me yê milpan û guhgiran nîne
Ey bajêr
Li nav werzê fitnê
Dehmenên xo bigire û xo li ser keskesorê bihavêje
Gazî bike
Bila şehîdên me, ji wê hebûna berze bizivirin
Da li pîtên bihara eşqa me
Rihêt civakî bihên givaştin, nêr bibarît nêr
Da li vê cîhana berteng
Zimanê me bi peyva
şermîn nemînit
Te digot: Di gel hizirên pîr bûy û
Xameyên dehmenpîs xewa min nahêt
Di çilxaneya helbestên xo da
Dê gilîzankên tembeliyê vekeyin
Te digot: Nevyên me
Dê bi sitranên derdora ên hajotin
Nevyên me, li şevên sor kevra dê di gorên me werken
Evca bo nahêy?
Yek berî li wê xiror û heşameta kursîka bideyin
Kiyanê me
Ji çîroka babê Siloy û evroya bermaya Enfalan kata bidet
Heku ji nû rûyê me

Li bin piyên siwarên Silêmanî
Bi rondikên mêriyan ter ter bûyin
Enyên me
Ewên ji mêje li ber Berê Reş
Mîna welatê me, ker ker bûyin
Çiyayên me
Li ber kepiya dolarî hilweryayin
Piyasên viyanê
Di destên me da dimelisîn
Her ji nazikiya te
Roj li berîkên kevrên hilkolayin dihelat
Hunerê min û te
Di gel şerefa xameyê spî petrome dibû
Ay ji bo tembeliya girnijîna min û te
Ya li civakê serjêkirî berze bûy
Ji vegeryanê şermîn im ez
Car şoreş û doz
Civat û kevnesoz
Li bin pên min dibine gulolik
Car tîpên navê te
Ewên bîrhatinên min pê ve dizîq
Di nav xwîna min da, xo diqursînin
Car hestîkên di gora da, li mijûlankên min siwar dibin û
Ava gula lê dikem…

EM JI SÎNÛRAN DITIRSIN

Çinku em ji sinûran ditirsîn
Hind nemabû dergehên dinyayê taq bihêlim
Li ber kejatiya kivanê heyvê
Doxîna civakî bigirim û di gel xewnên xwe bihinêrim
Xwe tu li nav çinîna jiyê min newenda bûye
Hîze paqên te ewên li nav hêlên sor niqubûyin
Di gel zîzbûna me ya katî diaxivin
Car ji varêbûna jiyara daristanê xirr ve dibîn û
Siwarî zewqê firrînê dibîn
Car ezmanê me di gel rêbazên deverê
Di zikê şeverokên gereka me da dibine cot
Car ji recivkên melkemûtên siyasetê jî diweryên
Bêyî gorristan
Dema roj henasê dihilkêşît,
nivêjên me bawer ji ezmanê me naken
Di qafkên gula dan
Namûs şûnpên pîroz yên dinyayê xwîs dibît û berî nagirît
Spêdê nihîniyên viyanê ji qanqanên lêvên me
diweryên û xo naragirin
Bêyî gorristan
Ne sinûr û hêlên sor
Ne dozex
Ne berpirs û ne jî fîrdews
Şerim ji qêrêyin hestîkên zarokên li bin erdî
Yên di zikên xwîşkên me da naken
Ji ber ku takên nêrgizan li ser gorên wan nameşin
Divêt li ser bilindiya kîjan çiyay destên ewran bigirim
Divêt bi dengê kîjan hewarê

Perasiyên dinyayê bigivêşim
Li hindav biyabanên bi xwîn
Dema ewir digirîn
Da gorên bikomên hêj ji cih ne rabûyn
Bi tîve rêzikên rondikên eşqa me bihên şûştin
Da bêhna sêvan
Di ximximkên ademî da cidîdanê neken
Û çi adem û gulên viyanê di berêkên şoreşan da
Nehên riştin
Ey pistala dîroka duhî û evro
Ma şoreş ne ji bo şûştina her tiştê reş bû.?
Ma çiyayên me li pişt me ne di mukumbûn.?
Da firşkê di wangeha gîrobûna kodetaya me da bi zulqutin
Li ber têhna zikrê axê
Belkî destên xwe li pişta me da bihênexar û
Ademek dî bi afiryêt.

5.8.2010

XO LI EWRÊN BARANÎ BÊYÎ MIN GÎRO NEKE

Ji wê memleket û vehandina dunyayê û mest
Barîneka ebedî ya xalî ji eşqê tu ya vepeşî
Di gel çav hinîna werzên lêgeryanê
Heku dîndariya stukira te ya wêvetir ji (Mirîxê)
Ji bo viyanê givşik dihênê
Bi gulbarîneka mereqane, gazî dikem lezet e henasa te
Tu çêbûyeka jiyaryê yî
Li nav pîrozî û yariyên çi yasayên ademan dan
te nabînim
Çunku yasa di livok in
Çunku adem di gerok in
Civatên wan li nav bayê xwîna xo da nûsek dibin
Di gel xolîkî û bê nivêjiya esmanî xilwe diçin û
Dihên hêlan
Te li bîre?
Li wî demê xirr firîşte dibûyne gok di posîdeyên xo di helingivtin
Hizirkirîn jiyê kewnî dê bîte kîn
Di gunehên ademan da barîtin xwîn
Ez û tu bi zimanê destan ji bo ramanê lêk digeryayin
Li nav qerqodê dunyayê çavên te dilukizîn û
dadida hêlîna ser sîngê min
Tu barîna jiyarê yî
Jiyar bêyî te destpêkirina zerbûnê ye
Dê kengî li nav rojên xo yên birisî sunneta ji
Xewrabûnê key?
Em dê kengî dûr ji perstgehên siyasetê
Bi firmêskên (Duayê) ve xema xo keyin?
Bêyî şerim

Di demên vîn û guldanan da milên asoyê bigirîn
Bêyî şerim
Li nav dûmahiya birînê
Ji ketinê kom ve bibîn û herêmek dî ji xo nû keyin
Mîna pesna berhesteya naz û nazikiya te
Hemû tiştên min bi jivan in
Di gel refên stêr stêrûka
Xo li ewrên baranî bêyî min gîro neke û li semta min were
Bila di gel êvariyên direng bigehî
Bila ji bayehînê perên bilibil û pelatînka nevecinqî
Da jora min ji dêmê te bo duquliyê roj lê bidet
Belku li nav pirs û gelta bêhinên gulava pirça te
Riko bibim
Belku bigehî bi ser lêvên min ve bibiye lolav
Nêzîk li xo geryana bin êşîkên guharên te
Tejî ber milên me viyan bibît

SITRANEK JI LÊGERYANÊ

Sirte birhên te ne bûyin kangeha akincîbûnê
Di gel verêja renga û sema ciwaniya te ya siruştî
Bicûktirîn peşkên sozên min in li kinarê te dimînin
Ji xunava gula û hilma nêzîkbûnê
Berî serokaniya hebûnê û
Destpêkirina yariyên berspêdeyeka rasteqîne
Hilbaskî sertiblên te û laşê rojê dibûm
Belku ewir bigirîn
Tîrên aziryana jiyanê
Bi lêvên te yên bîtanokî ve bên raêxistin
Belku li bin pên toze axa hewayê û
Parvebûna ferşê sefereka eşqa min û te
Li nav zaxa sala û hizrên meyên bijyayî
Mîna hez û bîrkinên min pirs lê bibarin
Xewnên te û şîre tama viyanê
Li bin kepenê min û zêmara şînwaran ve
Sinûrbez bibît
Ez dibînim
Şermîniya te û dîmenên bin girtiyên qederê û
Ji westana wan bîrokyên mêjûya qeyrebûyî û
Marekirina bajêrê bê bereket û mirovên zirre
Tenîşt termên helbesta bi eşq û aşqên zirre
Û hêj tu li nav sirûda axê xewneka vebûna gurray û
Ez bi tarîstana pirça te ve
Bûyim ji şeveka ciwaniya nuvarê
Li nav kelîna sîngê te da hişyar dibim
Tu dizanî?
Eve min tu di gel serweriya dilovaniyê hembêz kirî

Di gel bêhna te
Rengên bûnê
Rengên çûnê
Li yek vavêrkirîn
Tev endamên berdestên laşên te û
Xwîna hara di havirrê jiyanê da
Niza bo çî navegerne cihên hoz û kilêsa xo?
Lamên te
Di gel gulçinên biharê terr bibin
Ji ava navdestên me ev axe aviz bibît
Dûr ji tîre dûgiyaniya gîrivana siyasetê û
Hemî tame sifra evîna me ya xitim kirî
Bi çemên te da bihên
Min gelek ji dave bisikên teyên pert û belav hez dikir
Dema bi yarî ve
Di gel zendên te şûr dihên û dibin serê min lîs dibûn
Bi hingavtineka sinêleyî
Bîr li ariyan û nihêniyên weryay dikir
Li nav vê cîhana veşartî da
Êvariyên werzên me pê reng dibûn
Tu tiştek ji ramana rengan dizanî?
Tu tiştek ji êşana merga û mirina tola dizanî?
Noke bi sêdareya dunyay ve
Bermayê tîşkên teyên sozanî me
Belku bihêyî
Berev esman û stêran bifrrîn
Bêyî enqest bilind bibîn
Taku destên xwe li milê Yezdanî bideyin

Ebdulrehman Bamernî

Sala 1970'î, li gundê Bamernê ji dayik bûye.yekem helbesta xwe, di sala 1987'an de, di rojnama Hawkarî de, belav kiriye. Di gelek rojname û kovarên Kurdî de, berhem belav kirine. Beşdarî çendîn fêstîvalan bûye. Sernivîskarê rojnama Çavdêr e ku li Duhokê derdikeve. Endamêyeketiya Nivîskarên Kurd e li Duhokê. Endamê sendîka Rojnamevanên Kurdistanê ye. Heta niha neh pirtûkên çap irî hene û du jî, li ber çap ne.

HÊJ XEWNÊN MIN JI PIYASAN NEZÎVRÎNE!

**Piyase yên bê zewq bûyin û her kevalê temaşe dikem,
Rengên wî yên qeşavî dibin!
Çavên min ji rengan direvin
Pên min û piyase yên bûyine du cemserên dijîkirinê
Hemî tiştê te ez hîkirîmê, yê dibîte helm û bi destan nahête girtin
Her û her gaveka min viyayî,
di gel xwe mijîlî xilwetgeha xwe bibim û
her gava destê min çûye ser qelemê,
tu ya dibiye berperekê spî û li bilindahiya esmanan,
tu ya dibiye ewrekê kîvî
û neşêm stêran di gel te bihejmêrim.
Ev şeve şîirek ya min dinivîsît!.
Pêkek, min di nav şehweta xwe da, dikete mêhvanê xemekê
Balindeyên aşiq, dê di gel min seferê ken
Çinarên bilind, dê bejna xwe bo lêborîna min çemînin!...
Piyase yên bê zewq bûyin û
min çend ji te berze kir û min çi li şwînê nedît!?
Kevalekê bê reng e û ez dizanim di bêdera peyvên min yên aryayî da,
eşqeka zîz e û tu di gel min nadeye bay!
Te çend da min û min li cih hêla
Ne min tê da xewnên xwe nivîsîn û
ne te ev xewne di gel min kirine rastî
Te çi gotiye stêran?
Payîzê yên ramalîn, yan jî xwe bo kî ve vedizîne û
te çi zû xwe radestî qederê kir
Hêj şirîniya navê min ya bi lêvên te ve û
hêj dêmê min di nav deftera bîrhatinên te da ye
Her kevalê min deravê hizrên xwe darêtê û berî hizrên hilawîstin û
berçavkirina wan bikem, hizrên dwîrbûna te, rengên kevalî têk diden
û hêj di çavên te da, ezê xwe dibînim û tu ya ristên gula dikeye
stivankê gerdena xwe û rengê wan gula dibişêviye kevalê min.**

BÊDENGIYA TE BI ŞÎIREKA MIN VE DIÇÎT

Berî belg biweryên
jiyan semaya dûmahiyê bi min diket,
şevên dirêj min di gel avabûna xwe diben û
pîrtir lê diken!
Şîirên min di gel te semayê diken û
Di gel çûna te dê seferê ken.
Di cadeyên yeksayidiyên bajêrê min da
nihêniyên maçên te
kolanên berteng yên nixaftî
yên tijî kirîn
Payîz werzê jiyanê di gel xwe radimalît û
werzê eşqê diwerînî.
Şeveka aşiqan e li bin piya diket û
bêdengiya te komepisyarên bêbersiv in
Ji bêdengiya nivîsîna şîireka min ve diçin.
Bi sedan deq min nivîsîn
hemiyan jî maçên te lê deqdayî ne
Tu bêjî piştî nivîsîna van rêzan
jiyan li def min bi çi rengî bît
Hêj cade hesûdiyan bi me diben
hebûna xwe di gel şîirên min têkel diken
Di gel tarîşevan
di nav birîsqe stêran da
risteya maçan hêj bi stûyê te ve şor e û
her roj li kolanekê
xewnên maçeka te lê dibînim!
Eve tu yî li bilindahiya esmanan

stêran di gel min dihelçinî
Di xudîkê ra temaşeyî xo bike û
eşqa me beheşt e, beheşt!
Herdem teqwayê bo dikeyin
Şîir ayetên aşiqan e û
defterên eşqê bi dehmenên te ve dixişyên
Tu ya di bêdengiyê da û di şevên dirêj da
di xeyalê da, deh caran min dikeye
êxsîrê şeve piyaseyên xo û
Ji noke wê ve
ez şîiran ji te pê ve bo kê binivîsim
Hêj xewnên min yên di gel beraeta te
ez û tu diyek defter da dinivîn, dijîn, xewnên xwe
dikeyne deqekê nû yê şîirî û
navê cadeyekê lê dadinîn
Spêdehiyan jî, te ji ser çavên xo radikem
kî dê hêt vê şîirê ji min wergirît û dirînît
Min pêdivî bi nivîsîna şîiran nema
Her roj ez û tu li ser mêzekê ne, bi tinê û
pêkên xwe lêk dideyn

EW KIÇA NEGEHIŞTÎ LI BER XUDÎKÊ PIRÇA XWE ŞEKET

"Parçek e ji çîroka kiçeka Helebçeyî, bi mezinbûna xwe şad nebûy û xewnên wê mayne helawîstî"

Têbînî: Eve dûmahîka çîroka wê nîne.

Ew dê çi ken!
Yê rojgarên min diben
Rawestin,
rojgarên min nivîsîn, dê bo kî ve ben?
Hêj negehiştîme ber xudîkê û
min rwîsatiya xwe têr nedîtiye
Hêj pirça min kehî nebûye şeyî.
Bo bi lez destên min radkêşin?
Hêj min eşq nekiriye û
Ji bilî maçên zarokîniyê û dilovaniyê
dibêjin lezeta maçan heye
min ev lezete nedîtiye
Min arezû bo maçan heye
Bo eşqê
Bo ez mezin nebim, bibime ciwantirîn kiç
Bo genc ciwaniya min nebînin
Di gel mezinbûna sîngê min û
dirêjbûna pirça min
şaîr, nivîsînên xwe tam biden!
Dê min kî ve ben, rawestin!
Ew çi ewr in, we xelk tê da berzekirî
min nevêt şwî bi ewran bikem!
Hwîn di seyr in
Bo min jî, piyase li cadeyên dirêj nabin

Bo xewnên min, dê bo ewran bin
Min bêdengî nevêt
Min semaya di gel bêdengiyê jî nevêt.
Ev mirove di seyr in
niza dê min ber bi kî ve ben!
Ewr...
Ewr...
Ewr...
Rojê ronahiya xwe kî ve biriye?!
Ji bilî mijatiyê çi nabînim.
Ka ew zelamên pesna ciwaniya min dikir?
Ka... Ka ewên digotine min
çend mezin dibî, ciwantir lêdihêy?
Ka... ka ciwaniya min
Ka xewnên min
Bêdeng... Hemî tişt bêdeng

SEMFUNIYA PEYVAN

Di berperên şaîran da
yarî û tebelanê bi peyvan dihête kirin û
di ezel da hemî dixirur û mexrur in.
Di serdemê eşqê û nivîsîna peyvan da
dibîte tofana mirovîbûnê û
yarî bi pîroziyên wan dihête kirin!
Hemî semayê li ber peyvan dikin,
    heku ji tariyê dirijiyên
şabaşan diden!
Hemî xwe li ber têhna peyvan germ diken
heku disojin û dibine rejî yan xuliyê li cêh xwe dihêlin
Nebûye, carekê îşq li cadeyan hatibîte ji bîr kirin û
şaîran bo qelemê xwe tîj nekiribît.
Yan aşiqekî pîrozî li bin piya kiribin
Herdem eşq û gunehî pêk ve dihêne hilawîstin
herdu dibine xiyanet
çinku ji devê şaîrî dihête bihîstin.
Peyv dihêne nivîsîn û dihêne gotin û di kufkan ra
    dihêne gazîkirin
Di ezel da divêt şaîr nehatibane xulqkirin
Şaîr in, betaltirîn atafa li vî erdî hatîne dîtin
Şaîr in, xewnan dibînin
di xewnan da azadiyê rwîs dihêlin çiblaq
Şaîr in, di nav kelturê işqê da dimirin
dirizin û peyvên wan hefnukî dibin
-Peregraf-
Tu, dumahî peregafî
li ser textereşî dihête nivîsîn!
Hemî şûmatiyên di mêşkê min da rabûne semayê
    dadirêjme ser berpera û

hêvênê şîirekê ye di serê min da
ya, di nav demarên leşê min da awazekê dijenît
Çend diçime ber xudîkê,
wênê min berûvajî dihête pêş çavên min!
Xu bo dideme niyasîn
carekê û du cara û deh caran.
Xu bo carayekê nîne
wênê min di xudîkan ra dihête berûvajîkirin!
Ez û şîir
ji paşmawê eşqeka nezok în
Ji paşmawê kelturê tirsê û
kelturekê nefretê ji bîr kirî, xu eger jê biveresiyên jî
belku bibîne ciwanî û yekemîn
peregrafê şîiriyê ji textereşî, nehête jibîrkirin!
Di gel berperên xwe bi tinê
heku tabot hemî tiştan bi guman diêxît
Şîir çend bi taboteka daxistî ve diçin!
Belgên weryay yên payizeka ji bîr kirî û peyvên
şaîrekê pence murkirî
peyv bersivek in ji rengê şerabê ve diçin û belg
di nav dûkêla cigarekê da
semfoniya payizekê vedigêrin
Ne işqa ji nav dûkêla cigarê
dumê dikêşît
ne hizra, ji pêkê şerabê derdikevît!
Jiyan sîdiyekê betal e û
şaîr semfoniya payizekê li ser tomar diken
Êk peregraf,yek tirak û yek pêkenîn

Kemal Silêvanî

Sala 1971ê, li Silêvaneyê ji dayik bûye. Derçûyê fakulta yasayê ye li Duhokê. Endamêyeketiya Nivîserên Kurd / Duhok û endamê sendîka Rojnamevanên Kurdistanê ye.

LÊGERIBAN LI ŞEVEKA TAVE HEYIVÎ DA

Bi çavên xwe şev maç dikir,
Bêhna axê piştî nermebaraneka dereng,
Tijî canê wî yê havî leylan dikir.
Rojên emrê xwe yên mijdar,
Di bîrdanka berzebûnê de,
didan bay û peşêmanî dibû bakuzîrkeka xwîsarî.
Difna demî zuha dikir.
Qupçeyên şevê vedikirin û xwe di nav tariyê de diberda.
Berperên pêtî, manşêtên tozgirtî bê raman dihêlan.
Hestên qeyre û qermî, di bendmana qedereka tawî de diçirmisîn,
Henaseyên herriftî hîviyên hilawîstî, hêdî hêdî hinda dikirin.
Pêlên pijale, peyvên pertî pêxwas li ser pelan dimeşandin.
Hizirên xilole, peykerên sor dinijandin,
Li cadeyan wekî zarokan fêrî parsê dikirin.
Sar e jiyan, stewr in xwezî, çîplaq in hez û musafir im ez.
Li êzgehên biyanîbûnê bênavnîşan,
teniyatê hêlîna xwe bêdestûorî di canî da dinijand.
Salên rebeq, derzên ruhê xwînelo dikirin,
Guneh, sinûr û dîwar, çavên rojgarê bi direwan kil dabûn.
Tirsa rastiyê û rastiya tirsê,
pirs û bersivan li ser qeraxên pîroziyan rwîs dikirin.
Sorîlankên bê semyan,
ji bedena birsîbûnê hêvênê berxwedanê vedixwarin.
Xewnên tirşbûy, di çavên xemgirtî de,
dukêla agirek dûr wekî rondikan diherkandin.
Denkên şêlî û berî lalbûnê, rengên zelal divavartin,
Lêvên qurmiçî, peyvên zîndankirî ji nav keliştên xwe azad dikirin.

Kerbeka sar û derdên kevnar,
heker derbûn hûn bêjin pê bi xemil bikevit bihar?
Revîn rêk e û man viyane û viyan hilbijatine û
hilbijartin ezmûne û ezmûn serkeftin û şkestin in.
Di qulaçkên tariyê de, pirtên me yên bê têhin û bêhişkirî,
Bi dirêjiya emrê gencatyê dibûn ezeka har û
kirask ji bêdengiyê li bejna rehabûnê dikir.
Birînên daketinê di kunêleyên ruhê de, jangirtî bibûn.
Dilopên damay, xirşe xewnên payizî diribisandin.
Di xodîka werzên yaxî de, rastî bi gumanê tafîl dibûn.
Çirakên dagirsandî, şûna perwaneyên ji nû bi firêketîn digêran.
Gulîgenimên suhay û rwîs, li ser zevên hişik û hula rûyê tavê maç dikirin.
Nêrînên kwîvî, ayetên zindî bûnê dihildêran.
Di navbera kenî û keseran de, dêmek dî bo jiyanê di afirand.
Bê destnivêj û mest,yekem nivêj li ser termê bêdengiyê dikir.
Paşî bejna xwe, bo cara dumahiyê bo xwe ditewand,
sîngê xwe dida rojê,
Ber bi tavesorkê, sîfira li xwe geriyanê dest pêdikir. ..

EŞQEKA BÊ MEWDA

Heyamên berê:
Tinê rondikên te rast bûn,
Xemên te, bibûn gemî û di nav golên mirî de,
rawestiyayî çaverê firek bay bûn,
wekî şervanekî di şerekê nehemwar de dûray.
Hêdî... Hêdî rwîs, şkestî û pêxwas ber bi min dihatî û
min tu di nav xwe de dihewandî.
Bi destên xwe min rondikên te vemalîn,
bi henaseyên xwe min xemên te,
li ser qeraxên peşêmaniyê qefandin,
bi eşqa xwe min tu ji hemî gunehan tafêl kirî,
bila bêjin eşq gunehan naxefirînit,
parçên te yên ji hev veqetiyayî min lêkdan,
tinê da tu bibî tu û ji te naveşêrim li gel te ez jî dibim ez.
Mergê xwe rojê sed car min gorî te dikir û
eger bizanî min bi canê xwe canê te kirî û kême bûte.
Heyamên dawiyê:
Basariyê şakên xwe, takên xwe di nav canê min de belavekirîne,
qulaç qulaç min vedigirt,
Pê dihesim,
Dîsan birînên kevnar bijan dijenin,
dizanim mizgînên nexweş nêzîke bigehin
Wey... Li te û qedera min, diyar e li welatê direwan eşiq jî lê direwe
Li hemî cih û deman min li te digera,
lê berdewam te xwe hinda dikir,
min diviya gaziyên te hemû esmanan biçirînin û
stêran vêdî û bikî ristkek û gerdena ehrîmenî pê bi xemlînî,

pêş hemî bê helwîstan ve bêjî:
Li min bibore afirînerê yaxîbûnê, tinê yaxîbûn û helwîst li te pîroz bin.
Min diviya te bo xwe bikim qiblegeh,
lê te wekî mirîdekê dilisoz û wefadar xwe nîşan dida
Di xewnên min de herdem tu serkêş bûy,
lê li ser sinûrên rastiyê tu jî dibûy xewn
Min kes ji te bilindtir ne didît, lê te xwe bi destên xwe di herafit.
Te digot:
Heku demê borî hatiba kirîn, da bi girantirîn buha kirim,
lê dîsan bi erzanî te xwe firot.
Here yar, lê şîreta min bo te, min di nav xwe de ji bîr bike,
çunku ez dê hewil dim te ji dervey xwe ji bîr bikim.
Here, lê bizane êdî nema ez bibim êstgeh bo bihinvedana te,
hemû jivan min reş kirin, da nemînim li hîviya jivanê te.
Yadgarên te di xwe yê xilmaşbûy de min vemirandin.
Ez dikarim bibim welatek tijî kerb û kîn,
welatek tijî êş û azar, welatek tijî xwîn û tijî guneh,
lê min biryar da yar herdem welatek tijî eşiq bim...
Berî ez jî biçim û xatir xwaztina dawiyê li te bikim
Tinê dê bêjim:
Heku rojekê ji rojan pirsiyara min ji te hate kirin,
destê xwe dane ser wijdana xwe û bêje:
Belê, hez ji min dikir

HEGER HATÎ

Hevtêkstî li gel helbesta "Hindek ji te û hindek ji min"

**Heger hatî
Dê hemû emrê xwe bo te raêxim.
Davên pirça xwe ji bo te dê kim perjan û
bînahiya çavên xwe dê bo te kim oqyanûsek aram.
Di nav de...
Hemû salên çaverwaniyê bibire,
li jivanên borî bi vegere û tijî paxlên xwe eşiq bike û were,
kelişteyên cesteyê min dagire û bi davên rojê bidurî.
Tu bêjî eşiqa te, têhna te, leşê min yê zemherîrî bi vejînit?
Te digot: "Em hemû bê guneh ji dayik bûne,
û hêviyên me gelek ji me biçûktir bûn,
lê di nav rûbarê gunehan de, kê em fêrî melevaniyan kirin?"
û min ne dizanî guneh çi ye!
Min dizanî, eşqa me ji hemû tiştan mezntir e.
Li bîra min e,
Dema te ez dayim bersîngê xwe û em bilind û bilind firîn
Destên me di destên hev de bûn û li ser ewran me piyase dikir
Te...
Ez hembêz dikirim û dilop dilop em dihiliyan û
di hirkîn nav mereqên xwe de
Bi meya lêvên min,
Tu mest dibûy û
Ez bi maçên te!
Min diviya bibim ba û tu min hilkêşî
Û caran jî min dixwazt bibam hilim û ji naxê te derketbam û
bibam zengilork û bi hezên te ve nûsabam.**

Te digot: "Tu bêjî heyvê em ne dîtibin û stêr bişên nihêniyan bi veşêrin?"
Ez, li gel bêdengiya xwe kûr diçûm,
henaseyên min ewên tijî maç li hindavî min wekî pelatînkan difirîn,
min pirtên ewran vêddan û xwe pê dinixavit,
niza min ji rûsatiya xwe şerim dikir yan ji azadiyê,
Min xwe di nav dwîkêla çigareya te de,
Di nav pêkê te de mest didît, lewra min jî mestane dihizirand:
Tu bêjî carek dî jî em bijîn?
Û niha…
Li demek havî, deryayek tijî maç im ez
Noteyek har ji simfoniyek bêdeng im ez
Selîlê rêbazek bê dawî û berdewam im ez
Çirkeyek berze ji demek winida me ez
Ruhek yaxî li cesteyê mirovek yaxî digerim ez
Kevalek bi dûmahî nehatî me û bi dûmahîk nahêm ez!
Ji pirsiyaran netirse, çunkî pirsên bê bersiv ji temenê min û te pitir in,
bike stûyê demî û bila li gel xwe bibit,
belku malwêranî biwestit û carcar li xwe bizivirt,
da bizanit çi li pişt xwe hêlaye.
Û tu jî li bîrhatinên xwe bi vegerî, çunkî tinê hingê dê bêjim te:
Rêber û refîq û reşîdê rêka rêbaza min bûy tu
Xwaz û xwazit û xwazyarê xweziyên min bûy tu
Ba û bêhna beheşta berîna bendemana min bûy tu
Merg û mirad û mewla û mewtinê min bûy tu
Ked û ketwar û kesir û kilê çavê min bûy tu
Leyil û leylan û lehîbê hestên min bûy tu
Gazî û germ û goriya hezên min bûy tu

Selwa û sitrana sihara sermestiya min bûy tu
Bêhna bayê xerîbî û xurbeta min bûy tu
Xemdar û xemrevînê xem û xiyalên min bûy tu
Sîh û sîbera siharên serberdayên min bûy tu
Dengê bêdengiya dengvedana dilê min bûy tu
Xame û xelîlê xelwetgeha min bûy tu
Dîl û dilîl û dildarê dêmê min bûy tu
Şêt û şeydayê şeraba lêvîn min bûy tu
Merîd û meişûq û miştaqê çot memkên min bûy tu
Siyar û semyan û sultanê serdustê mêyatiya min bûy tu
Dîn û dinya û derd û dermanê birînên min bûy tu
Reng û ronahiya rêka min bûy tu
Lê, qurbana qeder û qerar qetlê xwe bûm ez...

Sabir Sindî

Di sala 1971'ê de, li gundê Boselê, nêzîk bajarê Zaxoyê ji dayik bûye. Her ji zaroktiya xwe, derbider bûye û pirraniya jiyana xwe, li Îranê bûye. Sala 1990'î, dest bi nivîsîna helbestan kiriye. Helbestên xwe di rojname û kovarên Kurdî de belav kirine. Karê wegerê jî dike. Sala 1990'î, xwe gehandiye welatê Elmanyayê.

Heta niha ev berhemên jêrî çap kirîne:

1. Bûka xewnan. Helbest, 2002'an.
2. Sed û hevde. Helbest, 2004'an.
3. Kurte şanoya evînê. Helbest, 2008'an.
4. Pênaseka şewitî. Helbest, 2010'î.
5. Darriştin. Çîrokên Antonyo Skarmêta, ji bo zarokan.Wergera ji Elmanî, 2006'an.

Çendîn berhemên din jî, ji bo çapê amadene.

EWRÊN BEROVAJÎ

Di nav xewnên me yên rîs
Û di paxla hizrên me yên çîplaq
Û di naxê hebûna me ya bê sinûr da
Ez û tu li xwe digerîn.
Ez li ser kursiyeka xemokî
Û tu li ser kursiyeka tirsinok.
Ez li bin dareka bêber
Û tu li ser dareka bêser
Dideyneyek jivanên berze.
Di salên bê werz
Û di rojên bênav
Û di demjimêrên bê jimare da
Û ava dikîn avahiyên bê binyat.
Bi gotinan
Û jibîr dikîn hebûna
Ewrên berovajî...

BÛKA XEWNAN

Bûka xewnan
Hebûna te kovanek e.
Û nebûna te, hizar jan in.
Rojên bêy te, hemî stewr in.
Berî spêdehî silavê bidit
Rojava ye.
Berî êvarî, xatira bixwazit
Şev winda ye.
Gelek caran xeyalên xav
Serleşker in.
Girrnijîn yên bûyne masî
Û di binê derya da digerrin.
Ser sîngê min
Ji kovanên eşqa duhî...
Eşqa evro...
Eşqa subehî
Dibêjî bêder in...

Mirovekê kevnar

Derbaz kirin
Dengê te, sinûrên bêdengiyê
Rizgar kirin
Rengê te, çavên girtiyên xewtoyî
Ji xewa girana
Bêbextiyê.
Duhî tu di mala te da

Kirî diz!
Di nav xewnên şirînên jiyanê da
Kirî kabûs!
Di nav mêşkê te da
Didan ber guleyan
Rexên xweragiriyê.
Ji ber te dikirin
Kirasên azadiyê.
Di şehyanên dilan da
Ji nav çavên te
Derdiêxistin
Rengên jiyan pê hatî efrandin
Dişewitandin
Kevlên hebûna mirovekê kevnar
Zincîr dikirin
Henaseyên bê dawî
Dibirrîn rihên dara
Pirç lê xena kirî
Nedizanî min di çavên te da
Nas kir roj.
Di lêvên te da
Paşeroj.
Di pirça te da
Xweragirî.
Û di himbêza te da Yezdan...

EV SAL NEÇE

Dê tu neçe!
Berî bideye min sêva behiştê
Û helmekê ji bo jiyê dirêj bihêle!
Ayeta eşqê
Ser ji nû ve, ji dayik bibît.
Û li ser lêvên min te bi tinê
Bibîte nivêj.
Hefsarê xewnên min berde!
Bila ev (raze) çi cara
Bibêjin, lê nehêt.
Da ez û tu
Her roj
Ser ji nû ve
Henasayekê bihelmijîn.
Bi qêriyayekê
Ji dayik bibîn.
Û bi dîtinayekê
Lêk binêrîn.
Dê tu neçe!
Tu bi Xwedê key
Buhara ev sale
Ji tev buharan bi barantir e.
Têr gultir e.
Bi xunavtir e.
Fêniktir e.
Bibe xora vê buharê
Û dergehê dilê xwe veke
Û çi cara li min negire

Tu bi xwedê key ev sale neçe!
Ez ji bê welatiyê bêzar im.
Were bibe (welat)
Bibe Heyranoka
Koçka min ya sirewî
Û bibe dîwana
Sitranên şaryayî
Bibe darsêveka
Bi rewş
Di buharan da
Gula birêjît
Di havînan da
Sêvan bavêjît
Di payîzan da
Bibîte nîgarkêşeka bi hinêr
Û di zivistanan da
Di gel min û bextê min
Yê nediyar birazît
Dê tu neçe!
Ji min ra bibe
Baweşînka girrnijîna.
Baran û rondika
Jêk vavêre
bêjînka hizra
Ji destê min wergire
Berî bideye bay
Tu bi Xwedê key
Bes carekê lê binêre!

DEWLET

Demê şer
Dibîte wate
Tu dihêy bîra min
Demê dibêjin rondik
Tu dibiye çav
Demê birsîbûn dipeyivît
Te di rûyê
Şewkeka tenûra şewitî da dibînim
Demê şîn û tazî ji dayik dibît
Li koçka te dinêrim
Demê bêdadî dibîte deng
Hemî giyanê te dibîte erdhej
Demê dewlet xwe pênase diket
Welatê min
Li ser nexşê
Cîhaneka hov
Li te digerrim…

Beyar Zawiteyî

Sala 1973’ê, li bajêrê Duhokê ji dayik bûye. Di dumahiya salên notan de, dest bi nivîsîna helbestan kiriye û li destpêka sala 2001ê, yekem helbesta xwe di rojnameya Peyman de, belav kiriye. Li sala 2001'ê, dest bi karê ragehandinê, li telefizyona Duhokê kiriye û li sala 2004'an, weku peyamnêr li rojnameya Evro xebitiye û niha jî, nivîsserekê berdewam e. Endamê Yekêtiya Nivîserên Kurd e û endamê Sendîka Rojnamevanên Kurdistanê ye. Dîwaneka helbestan bi navê “Min nevêt ji leşê te bibarim” çap kiriye.

BEHEŞTA BÊ OMÊDIYÊ

Di êvara jiyê xo da
Dê xo di elinda çavên te da
Nixêvim
Xoşyên dilî diqersîne
Da bi tîrojkên dêmê te
Germ bibin
Min hembêz bike
Maçî bike
Da ez jî bin guharên te bêhin bikem û
Karwanê xema
Li ser pişta Taytanîkê rewane bikem û
Di hembêza te da bimirim...!!
Min di bin kerrkên sîngê xo da
Bi veşêre
Di nav şevreşa pirça xo da
Berzeke
Da lêv û limtorên felekê
Nebînim û
Bi terratiya lêvên te
Pêta kadînê bi tezînim
Ezê ji civakê niznizî têrbûyim û
Bi direwa ve hulî bûm
Neşêm êdî

Nanê tirra bi xom û
Semaya gurga bikem
Min di qorneteka dilê xo da
Bi hewîne
Da di aşopa dilê te da
Ber bi gizîrteka ji aşopê
Dûrtir biçim û
Li ser stêreka bê hevsu
Azad bijîm
Nexşeyê Dîcle û Firata
Di çavên te da
Kopî bikem
Da di behşta bê omêdiya xo da
Mey û şîra jê vexom

SÊDAREDAN BI ŞEMALKEKA EVÎNÊ

**Ji nişkekê ve
Hezeka bawî
Hizreka tawî
Viyaneka havî
Mêşkê min dûrpêçkir
Da bi tinêskê
Di nav kore rêkên bijîniya xo da
Derkevme nav xewna û
Li kabîsekî bibime mêvan
Tu bêjî
Li nêzîkî ramana bêdengiyê
Çi reng hejî termê minê sare?!!!!
Ma tu dibêjî
Ez cilên bê famiyê
Li ber xo bikem
Yan
Kevlê bilîsiyê?!!
Demê
Cilên efsaneyê
Hêşta nehatiye
Çunku
Rehên şilêra
Li ser erdê gunneha
Hêşta şîn nebûyne
Dibît
Ez weku şemalkekê
Di cejne bûnekê da bihême sotin
Da dumahîk bêzarî bi vemirînim û
Bigehime Xuday
An**

Dibît
Ez weku xuliyekê
Bi temirim
Da gurriya agirê kîvîbûna jiyanê
Xoş bikem
An dibît
Hindek hezên bawî
Min bigirin
Da qîzeka hest çîvanokî û
Evîn bi sehim
Bi afirînim
Dengê wê
Weku babelîska di nav gula da
Di rêya ji bîrkirinê ra
Xo ji rehên min
Diçinît
Ez
Çend pêdivî vê qîzê me?
Ez
Gelek pêdivî vê qêzê me!!
Da xo tê da helgirim û
Giyanê xo yê pîselo
Pê tafîl bikem..!
Min divêt
Awaza pîroziya jivanê jiyanekê
Di kuna bilwîleka tozkewî ra
Bijenim
Bo dumahîk rastiya hebûnê
Pirtên min yên bijale
Li ser şusteyên vala

Lêk bide û
Min ser û ji nû bi pêk ve ne
Da ji hezên dîtina te û
Nerimatiya xo di amadebûna te da
Pitir hez ji te bikem..!!
Hez ji min bike…
Ez çend pêdivî
Pêçulkekê me
Du çîvanokên berze
Tê da lîs bibin..?
Ez
Çend pêdivî me
Kelexê xo bideme destê bay…?
Hez ji min bike
Nema êdî em bişêyin
Ji rahêlana revdên gurga
Birevîn
Bo min
Hestê xo bijene
Ezê li ser şemalkeka evînê
Dihême sêdaredan
Min
Ji çivêliya vala bike
Ewên herdem berîkên min
Pê tijî dibin
Min
Li ser lêvên enfalkirî
Bi germatiyeka qemyay
Bileyzîne
Da di nav kefa destên te da

Mîna çwîçkekê di xew biçim û
Bihêle te hembêz bikem
Bihêle…
Şanên leşê min
Hestê bi te biken
Da xo di xarûvîçiya rûbarê evîna te da
Biparêzim
Qefeskên pelatînka vekem û
Di gel evîneka hatiye dizîn
Di nav rehên te da
Bifirim
Min maçî ke
Bihelmirîse
Da di giyan û henaseyên te da
Weku genimokeka bay ya sinêle
Berze bibim
Min wêneke
Nîgar bike
Ez çend pêdivî me
Ser û sîmayê xo di çavên te da
Bibînim..?
Ey
Sekerata mirina jiyanê
Tenktirîn deryaya esmanî
Ciwantirîn rengê reşatiyê
Nûrha di neqeba bêzariyê û xiyanetê da
Xo nîşa min bide
Da bi ciwantirîn sirûda biharî
Hez ji te bikem
Bihêle

Weku zaroyan di evînê da
Bifirrîn
Da destê xo
Bi serê kula da bînim
Bîrhatin
Yê yariya bi giyanê min diken
Hez
Yê tirrana bi kelexê min diken
Sêrbendî
Bes e…
Bes e em bi xo ji xo bi revîn û
Hezê li xema bikeyin
Bihêle
Bi tinê spêdehiyekê
Li ser lêvên te yên bêsîre
Ji xew rabibim
Bihêle…
Ezê di rûberên te da
Dibuhjim û
Çi berî nadem
Di volkana te da dikelim û
Nasojim
Nalîna
Di nav qedera esmanî da
Bipêçe
Ey
Bilindtirîn pila pakiyê û
Beheşta giyanê bê hevjîn
Diwa nivêja baranê neke
Min nevêt ji leşê te bibarim

Hez ji min bike
Da xewn vejîn
Ey
Firîşteya dînatiya min û
Bilîsa aramiyê
Tu teslîmbûna dumahîkê yî
Bo hezkirina qederê
Bila
Xo qutanên dilê te
Di rehên min da
Pîroz bibin
Bihêle
Pêkekê meyê
Ji qinêta mercanên çavên te
Vexom
Da semayeka felîte
Di gel termê şevê bikem
Min helgire
Nema êdî ez pêdivî keyfê me
Da ji xo pitir hej te bikem
Dê xo li ser sozên zoriyê
Piştерê kem
Ezê gaziya te vedigirim û
Bi mirinê têrr nabim
Ezê
Bi tirs û bê aramî gazî te dikem
Tu bo xendiqandina min
Çenda pehlewanî
Ey
Şoreşa xuliyê

Di navbera nûrh û agiran da
Ez
Ji nivîsînên ser kaxeza
Têr nabim!
Têr nabim!
Heke xo tu bibiye baran û
Li min bibarî
Yan di gel bêhna barwîtê
Têkel bibim
Têr nabim
Heta di nav birîn û nalînên
(Qoçan) î da
Dibuhjim
Dibime dwîkêl
Dibime helim
Dibime bahoz û
Te bi serê stûnê ve
Rakeme sema serbestiyê û
Bikeme
Ziman
Nasnav
Azadî
Serxobûn
Welat
Paseport
Dewlet
Têr nabim...
Têr nabim...

TERQE MÊW

Diyarî ye bo Mihsin Qoçanî

Çavê min û xew
Du peyv in
Nêzîkî hev nabin
Dilê min û ew
Du mexloq in ji hev nabin
Evîna te
Kirim şair
Kirim gawir
Li nîv şeva di meyxana ve
Dibime ginêwir
Ezê hêlayme serkûl û
Gundê minê maye kavil
Ne di layê germê bajêrî da
(Qoçan) li ser fîstanê te bûye zava û
Ez jî
Yê di çarquliya yariya te da
Bûyme çokerê zirr.
Piştî...
Sertiblên te
Wekî xo nemayne di nerim
Di hizwîra te da
Peyv di asêne û
Tîtal têk da dibine şerim
Demê
Ez pirçên zer dibînim
Gilîzankên min vedibin û
Ez bi xo
Li ser hêla naverast
Gumtilekê zer im
Çi bikem...?
Urta alay û
Hevrrka şevê û

Pirça te
Di mêşkê min da
Hevkêşên bê ser û
Şoreşên bê sîber in
Şeva şev asêkirin û
Xewnên min
Di nivînka te da westiyan
Bihêle
Sertiblên min
Bêhnekê
Di paxlên te da biçerin...
Sertiblên te wekî xo
Nemayne digerim
Nihêniya eşqa min
Ya di sîngê te da nixaftî ye û
Ezê lê digerim
Min li çaryana sîngê xo
Sêdare nede
Siyaseta eşqa te
Ya bûye cemserê siyê
Di cenga sar da
Şoreşa min sinêle diket
Kiryarên min bê sêre diket
Çavên min felîte diket û
Bi davên pirça te ve dihelawîsîtin û
Li hewalên qesra belave diket
Bihêle da
Di navê te da bibuhjim
Ji çavên te bibarim
Li ser rêkên te bitehisim û
Li ber derazînka lêvên te
Bi... Mi... Ri... M

Gulnar Elî Baleteyî

Di sala 1974'an de, li bajarê Êsifnê, ji dayîk bûye. Sala 1993'yan, dibloma zimanê ingilîzî, li Duhokê wergirt. Di sala 2009'an de, pişka edebê ingilîzî, li zanîngeheka Emerîka bi dawî aniye. Helbestên xwe di rojname, kovar û malperên Kurdî de, belav kirine.

Berhemên wê:

1. Heyv û duwazde heyv. Helbest 2006'an.
2. Lavja kevnewarekê xembar. Helbest 2008'an.
3. Ruha min hêj keç e. (My Soul Still a Virgin) Helbest 2010'î.
4. Henaseyek ji tîpên xewna sinûran. Helbest li ber çapê ye.

   Piştî çarde salên xerîbiyê, li Emerîka, dîsan vegeriya welatê xwe Kurdistanê.

CEJNA POŞMANIYÊ

Roj gehand dava dirêj
Bê hedar
Di vê şeva ker de
di xew de ye
Her tişt bêrih maye
bi kirasê rebenan pêçayî
heyv li pişta ewran lavêjên xeydê dibêje
Silavê li ...
dastana bêriyan dike
li kevnewarê
venesînê kotirek spî bû.
Di êşa xewnan de
pirs ji pencera bendemaniyê dibarin
Di darbesta toqîn de,
Nalenala ahîna..,
zarokên durkirî ji hembêza Le'lîxana goveyî ne
Konê reş ji bêxunaviyê xemilî
Di dengê poşmaniya ewrekî de
silavên hûrbaranê bêjivan zivrîne,.
Dîlan e, di berpela dil de, jivan e
Dûkêl e henesgeha
hest
bêrî
lerzîn
bêdengî
şahî
xem
ken
û gi...
... rî
ye
Gulan bişkoj vedan

Gulav gehişt asoyên..
berxemên min
Rondik di kolanên sorgulan de
Bêsiûdiya xwe nijinand
Kelha Amedê ya dêrîn e
Dibe
şevnem
kezîzer...
gulgenim
di kirasê şepilî de
Ewra buharî
xemla xwe veneda
nebarî
Xewna tazî
lêborîn
bişkorîn
gulbuharê nazivirînin
dikenim
difirim
dileyîzim
dilerizim
Dûrtir çûm digel bêriyên xwe
ji asoyên lêborînê
gehiştim bajarê bendemaniyê
duhî
evro
û
sibe.
Bazinek bêder e
Gulan...
ji rengê guleyan diçîne.
Bibore....
nema arezû ahînga digêrîne

Hizir teng e
xewin efsane ye
can kavilekî ji dumanê ye
Rê di hêza pelatînkê de nivist
rê aloz e.
Nerevîn reviya
zarok reviya
Min gazî te kir
Te guh neda min
Min ji te xwest
Tu bi xweliyê dilê min bisojî
te dêm tenî kir
Te eniya xwe venekir
Girnijîn...
di nav bajêr de berbi ba bû,
Tu dibêjî bigirnije...?!
hey ho, hey ho....
Eve....
Sih sal in warê min maye bindest.
Sih sal in girnijîna min li bin pê nerevînê têşiya
Sih sal in zarokên sêwî di hundirê
xwe de nazdar dikim.
Sih sal in bihar bi zerebelgan dixemilî.
Sih sal in keziyên xwe di taristana rojê de vedihînim.
Sih sal in di nav sûlava ji çavên min herikî, melevan im.
Sih sal in ristika keseran li dor qirika min badayî
Sih sal in du peyvan, ezman li min girêdayîn
Sih sal in tihna xweşiyan qirqiçandim ez
Birsa girnijînê xwarim ez
Dê ka bibêje dê ka çawa bigirnijim ez!?
Zarokên duhî şekirokên cejnê nexwarin
yarî nekirin
ji bêrîkirina bêdawî,

heza nejibîrkirî
bişkoj neçirmisî li beyaran
xwîna dilekî vedixwar
Zarok mezin nebûn
bişkoj jî ne bûn Gul
Jivan bêjivan e
Xewna min westiya
Xewnerojek e,
mêvanê şeva xewna min e
Bi dest û çavên tejî girî,
kevnebirîna pencerê dinale.
Ev çi zivistan e
zerebelgên dirextan,
li bin befra xwe ...
bi keskê pox reng vedide
Rê li ber pê heyvê xweş dike
çîçikên nivistî, di hêlîna dagîrkirî de...
hoşeng dibin
Bê ezman mayîne !
digirnijin
dikenin
digirîn.
Hest
kelekek e ji pêlên
hêvî
xwezî
bêrî
bendemanî
êş
Tu bibêje û kela dil xwe birêje
Kî dê
tola min
û te

ji nerevînê bistîne..!?
Li pişt perda reş
ronahiya stêra
- De bêje…
li çavê heyvê binêre
min bibîne
te dibînim!
Bi hev re sema cana ye
kew hişyar bûn ji xew
Dar dilîzin
Werîsê xeman, kevnesalan
ji esmanê heftan hildiweşînin,
li stoyê matmayînê dialînîn
Bi sirûda birûskê hebûna min vediqetînin
û diçin…..
Derya ji çavên min difûre
asê dikim.. û diçim..
bêmiradan
pê bişemitînim û diçim
gulek mor, dikim peykerê girnijînê
bi sînga te ve dikim
dikim û nakim
te ji vê xewê
hişyar nakim
û diiiii
çiiiiiiiii
mmmmmm…

PHOENIX LI ŞEVEKA ŞEYDA

Canê min:
Silavên spêdeyan gazî te dikin
gaziyên êvariyan hawarî jana min dikin
Şevînek ji hespê xewa xwe hatiye xwar
li nav bîhokên awirên me, heliza xwe dilorîne
çavên te êtûna şerekê bêdawî ye, ji xweşbûnê
min tu divêyî.
Ji kubariya birûskên çavên te
xewnê hêviyên min şiyar kirin
hedana
dengê te nayê
te bi çirîskên henasa xwe hêlan dikim
têla zirav,
bayê ji pencera te xwe azad kirî alîst,
gilop,
dida şopa ronahiya kolanê
dibûm rêwiyê şemendefereka şevlêgeryayî.
Çavên pirşeng
dengê ceng û bilûra hizra min,
gavên xwe
di rêya tîpan de winda kir
nalîna strana, li dawiya şevê
şêrbaz rakir semayê
bask û perên xwe,
li ber bayî dike.
Bi darê ve çeqek şîn heye
sîdara çîçikan e
maçên xwe li ser lêvên ava heyatê dirêje

hevrist vedide
dilê xwe di nav de vedşêrî
dê bî viyan û strana vê şevê
dê bî xewna laşekê serxweş
silavên eşqê dê bi havênê stranekê tirş bikim,
bi mestbûna te, şevê ber bi kovanên derwêşî ve velorînim
"Aşiqê mest-i bi 'işqê niye hacet bi meyê
Waridê warid û ehwal-i bi ewrad-i çi kit
Te xered vêkketina yek weliyek murşid-i bit
Salik û talib-i irşad-i bi Bexdad-i çi kit"
Te di nav çavên xwe de nîgar bikim
bikim
çiyayekê ji semfoniyan
wêneyekê hermayî,
di çavên wêneyî de, ruha xwe sermest bikim
Keskesor
dibe nasnameya
tîrêjên çavên min,
çibkên dilên min
tu şevên min bi tinê nehêle, wan gulav bide
min tu divêy
Tu di dilê min de têhna windakiriyekê nûdîtî yî
li xweşiyê, agirê girnijîna min î
li girnijîna min, xunava spêdeyan î
li spêdeyan, awaza dengvedana çar hêlên min yê birîndar î
li nexweşiyê, befra nalîna min î
li xewnan, sirûda hebûna min î
li hebûnê, tu heyîna roniyê di çavên rojê de yî.
Tu ez im û ez tu yim

“Dil yek e dê işq-i yek bit 'aşiqan yek yar-i bes
Qible dê yek bit qulûban dilberek dildar-i bes
Min di benda zulfekê dil da bi destê pîrê işq
Lew di işqê da ko best ihram û yek zunnar-i bes”
Dihingivim henasa te û sermest dibim
bi agirê derdên te pîroz disojim
dibim şewat, dibim xwelî
ji xweliyê dibim
Phoenix-ekê nûjen
ji nû ve, min tu divêyî
mîna te
mîna xwe
mîna evîna me
mîna wê kêliya herî xweş ko tu pê hest dikî,
mîna sirûdeke rûhanî di tevzînokên laşê min de,
dema min tu niyasî
mîna wê baweriya ko ji rehên hemî daran pêk ve,
hemî çiyayan pêkve qayîmtir, bihêztir û
“Qedehek bade bi destê xwe li qelbê me birêj
'Aşiqê sûxite bê ateşê seyyal-i çi hez
Neko wek teyr ji mijên te bibarin peykan
Ji birînên di dilî şubhetê xirbal-i çi hez”

XEWN Û RASTÎ

Ev çi xewn e ji rastiyê xweştir!
Yan rastî ye, ji xewnê bihêztir!
Ev çi derman e kûrebirîn derkirîn!
Çi sirûdên pêşxeman e!
Tîran ji çavan dihavêjim,
li te digerim
li te digerim
awirên te ji windahiyê tên.
Digel tîrêjên rojê, henasên xwe diçemînî, te dibînim
Şevên dirêj li kenarê xelwetgehên heyvê dinivînî
Bermaya şevên min tu dixemilînî
Tu kî yî?
Çavek te derya evînê hilgavt
Çavê dî derya xema ye
Pesarê bilind di nav diqetîne
Xezaleke çiyayî me
Pasewanê rêkên winda me
Dilê pesarî şikefta tenahiyê ye,
ji sar û germê,
ji tirs û sehwê,
min diparêze
Kevoka evîndar im
Xemdar im,
carinan ji bo dixwînim,
carinan bê ezman dimînim
Têhniyê têhna deryayên te me

Carinan vedixwim
ji vînê
ji şînê
ji kînê
ji meya jînê
Çi deryayek bê dawî ye ketim tê da
Ne melevan im, ditirsim
Li ber pêlên xwe min bixeniqîne
Carinan min serav dihêle
Carinan jî min binav dike
Ev çi hembêz e hembêza sêwî
sêwîtir kirî
Ev çi helbest e can dagir kir
Ev çi rondik e di çav de mayî
Hemî rondik ji çav sil kirin

VALENTÎNE

Semyana dil
evîn, xwezî,
roniya pêngavên rojan e
keservedanên demê gêj
bişkujşilêra dilsoj
şev
şiyarmestî
siwarên valentîne
rehwanê xwe li pêşiya min xist.
Buraqê çerxê yekûbîstê
gehandin hev.
Roj, heyv
reşdav li geştê
navbera dest û dilan
şûşeper ji belgên şînahiyê,
pêlên sinoran
demên serxweş, ji qedexeyên çavên vê şevê
ax bi ax,
av bi av,
bi tilîliyên dîtina yekemîn,
birîskên bêdengiyê
taviyek hûr
şevnema şana min.
Valentîne evro
Cane xwe di ruhaniya ruhê min de faramoş bike
Ji bîr bike.

“ENE EL HEQ”

pîroziya zayîna min
pîroziya şilêra vejiyay ser dêmê min
pîroziya dilêrê efsaneya evînê min
asîman mişt ji semayê kir,
ji stêrên keyf û kenînê.
Navê te di gulwaza işqê de xweştirîn deng e.
Hedar, roniya şevbendemanê
xogirê li ber reşbayên kelha evê şevê
hogirê xewn û bêriyan
“Delalê min, eve
çendikî çend salan”
di nav cejin û şahiyan
ferzindeka mişext bûm!
Hizar pelatînk hêlîna dil dagîr bikin,
hizar hezar awaz li ser serên min bibarin
hizar wêne di paxila min bizên,
dê pêkve gorî girnijîneke te bikim.
Di henasa min de,
Tu, sorgul, dil, asîman, dar û ber,
dîwar û qedereka xwedayî sermest î.
Trafîk kesk in,
“homeless” im,
bi qefta gulê belengaziya xwe û te dinuxumînim
şagul,
serkêşa govenda vê şahiyê me,
di nav çavên te de.
Tu, Evra û ez

Tirîfe Doskî

Di sala 1974'an de, li bajêrê Duhokê ji dayik bûye. Niha wek mamosta kar dike. Di dawiya salên 1990' î de, dest bi nivîsînê kiriye. Endama yeketiya Nivîskarên Kurd e li Duhokê. Nivîs û helbestên xwe, di kovar û rojnamên Kurdî de belav kirine.

Berhemên wê:

1. Êvariyeka kesk. Duhok, 2005.
2. Payîzeka şîn. Duhok, 2008.

TU Û EZ

(1)

Tu û ez
Yan ez û tu
Em
Şiirek in.

(2)

Hej te dikem, hej min dikey?
Xoşimdewêy xoşitdewêm?
Pisyarek e demê ça vexwarinê
Her roj spêdê.
Li ser laperêt rojijmîrê dihête nivîsîn
Li ser xwarinê dihête kirin
Li ser mêsincerî bo hevdu sênd dikeyin
Bi nama mobayilî boyekudu dihinêrîn
Bi şiiran
Bi çavan
Bi birijang û mijolankan
Bi maçên serê tiblan
Bi gulava spêdê
Bi piiyasa êvariyan
Bi cigareka nîv şev
Bi awazeka kamkaran
Bi dengek hînik
Bi qeftek kenî û girnijînan
Awriyeka tijî maç
Bê bersiv pisyar dikeyine ve
Xoşimdewêy... Xoşitdewêm?!

(3)
Jûr
Textek
Berçavkek
Pirtûkek
Maçeka ser lêva komedînê bo te diyarî ne.
Ji bîr neke

(4)
Demeke min tu nedîtî
Çaxek e
Salek e
Heyvek e
Heftiyek e
Rojek e
Demjimêrek e
Çirkek e?
Ka tu?

(5)
Tu û spêde
Tu neçe, bila spêde biçît
Çûy
Tiştên te vêk didem
Pirtûkên helbesta
Gulava te ji hinasên jûrê distînim
Centikê reş
Bêhna kirasê te dihilkêşim
Şînpêt te di dengê jûrê da vedişêrim

(6)

Ji bîr neke
Rondika te di çavê min da ye
Henasa te di berîka bay da ye û
ba jî li ber pençera min rawesta ye
Ruhê te di sebetek hewran da ye û
hewir di gel pirtûka min da cût bûye...

(7)

Şevê dî
Her tişt nivîst
Ez
Jûr
Esman
Gul
Eywank
Darên ser cada
Çûçik
Baxçe
Tinê tu mabûy
Te jî di henasa min da
Maç diçinîn.

(8)

Qehwe
Were qehweka tehil
Di gel şiireka şirîn vê spêdî vexoyin

HEYRAN

Ez...

xerîbiya bêhna te dikim

xwezî min têr têr bêhn kiriba te

ta bêhna te ez girtibam.

Xwezî ji xêra Xwedê û mîrê miradan re, min kunîleyên laşê xwe yê zuha, ji bêhna xwêdana bedena te dagirtiban. Li gel her dilopekê, hizrek min ji hêlîna xwe, ber bi sinûrên keskesora bilind ji bilindiya tîpên navê te li sahiya asmanan, firîba. Çunkî tu merd î û ez merd im. Ez dê firek ji bayê bêhna bedena te bidim gulan, da ku bejnên xwe pê bixemlînin û dezgirên xwe pê binazelînin demê ku pelatînkên çengsotî li hawîrdor sema eşqek sermedî li gel bijkujan saz dikin. Ez dê firek ji bêhna bedena te bidim sitêrkan da ku xwe pê tahêr bikin û li şev nîvên şevan, di hembêzên mêrên xwe de bêhtir şewq bidin.

Bîra te dihê; demê ku çavên te û çavên min car dibûn gilop bi dîwarên sipî ve, car jî dibûn sitêr li şevistana wî bajêrê germ ji germa hinavên me?

Ez dê firek bayê bêhna bedena te bidim darkajan, da ku çavên xwe pê kil bikin û li benda dû aşiqên wek me bimînin, gava ku li jêr sîbera wan damanê bi peyvan û maçan dikin... Na na! Gava ku biryar didin, ku gunehek xweş û rewa bikin.

Ez dê firek ji bêhna bedena te bidim deryayê, da ku xwe pê bişû berî henaseya xwe bike di guhê oqyanûsî de û hizar hizar deravên zelal bizên, berî ku kefa sipî beravên bendeman û bêrîkirinê binixêve. Ez dê firek ji bêhna bedena te bidim baranê, da ku şerm ji xwe neke katê ku xezelê bi axê dike, da ku cihên pên te herdem terr û kesk bimînin û yêdî xelk qesta serên milan neke ji bo nivêja baranê (Qurbana erdê tu lê).

Ez dê... Û dê... Û dê...!

Ez dê firek bayê bêhna bedena te bidim dûkêla sedsala bîstûyekê, demê ku li gel ewran dibe cot. Ez dê firek bayê bêhna bedena te, bi

agirê dîrokê de bikim, ji bo ku bivemire û yêdî aştî bibe sitran li ser devê zarok û pîr û kalan, seranser hêlên pan û dirêj.

Ax...

Bêhna te çend xweş e!

Sûr e, wek xwêdana eniya rezvanên gundê me, berî enfalê

Rohn e, wek şîrê dayika min, berî ku birêje ser axê

terr e, wek wan şikeftên hêj kes bi ser hilnebûyî

Wek perrên nîsanokan,

Ez te di bêhna te de dibînim

Çavan li min diniqînî

û dibêjî: Ez heyranî kê bim? Ez gorî kê bim?

Ez dibêjm: Heyranî min!

Tu dibêjî: Û kî din?

Ez dibêjim: Dîsan min!

Bermayikên xewna xwe ji bêdera sîngê te vêdidim

gumanan berba dikim.

Hezên tozgirtî bi bêhna bedena te terr dikim û

di baxçeyên dilê te de diçûnim.

Berî ku tu av bidî,

Ebrûyên xwe digehînî hev û li min dinêrî

Ji çavên xwe awiran diweşînî kelexê min

û berî ku min biêşînî

dibêjî: Ez heyranî kê bim?

Bi avek şîn,

Û hezên şîn,

Maçên şîn,

Em çûn û çûn...

Gehiştin derazînka behiştek şîn!

Pêk ve, wek rêvingekê û sîbera wî, bi roj xwe ji rojê vedidizin û bi şev jî xwe bi danga heyvê ve digirin, ji bo ku serê rêkan winda nekin. Car bi gavan, car jî bi maçan sîmên sinûran li dûv xwe dihêlin û digehin cihên dûr dûr... Kes lê nîne, belê hindek caran ez û tu... û hindek caran tu û ez.

Ez, bi davên xwe yên hevrûşmî û tu jî bi belgên payiza xwe ya dawiyê, gilwazeyek şîn çêdikin û bi ser banê asmanî ve dihilawîsin, ji bêhna te aviz dibim û meha min li çavên te dikeve, tinê cavên te ji ber ku hemûyê dibêjin. Belê, çavên te jî wek dû Hacîreşkan difirin... Difirin, hêlîna xwe li nav tevnê gilwazî ava dikin, hîngê vediciniqî û wek zarokekê li roja cejnê bê cil mayî, li ber sîha min xwe diqurisînî û dibêjî: Ez heyranî kê bim?

Û ez, vî hestê kesk bi giyayek zer dinixêvim û şerî li gel dîwaran û qulaçkên tarî, li gel hez û hesretên xwe dikim. Ser û sîma ji wêneyên bizmardayî direvin û bi leqan dihêne min û pisyara êvara direng ji min dikin. Pirtûk, rûpel rûpel ji min dipirsin û hemî bersivên pêşwext amade disojin, weku dilkê min, diqerqiçin weku çiq û takên min, dikuzirin wek mûyên laşê min, dibuhijin wek henaseyên min, hemû têk de dibin xweliyek reş û ez bi serê xwenên xwe werdikim.

Wî demî tu li kûderê yî?

Xerîb im ... Xerîb

De were û bibêje: Ez heyranî kê bim?

Zalim...

Serê çend salan e

Tu gulên min li baxçeyek din diçûnî

Bi herdu lepan av didî

Û di navbera (Sefa û Merwe) de ez li benda te dimînim

Zallim...

Nizan li peristgehan dikim

ey Xweda, ma qey demsalên buharê nayê?

Ez têhnî me... Dişehitim

û tu jî di xewnên xwe de

Li bin baranê heldiperî û hêj dibêjî: Ez heyranî kê bim?

Hestên min yên azirî, bi xwarina laşê min yê qûtîkirî û tavnedîtî, tenah dikin. Lavjên tijî henase û bêhna bedena te, berdidin sîngê min yê pawankirî. Henaseyê, kerbê, eşqê, jiyan û bendemanê dikim bûk, bûka baranê û zavayekê ji berzexî dihînim, da ku hîzara wî bike şemilk û nivêjan bike û bi dengê ku hez dikim bibihîsim bibêje: Ez heyranî kê bim?

Li êstgehek sahî, seqaqûş û kevokên şîn şaperên xwe dikin kiras û elho jî li hindav birînên min difire, dizvire, bi zimanê Feqê Teyran dibêje, here û li pey bigere:

Nihal bi nihal

Çiya bi çiya

Pencer bi pencer.

Wek bîjinek bedbext û bendemayî, ku tavsork mêrê wê li gel xwe ji cengek şkestî bizivirîne, bêdeng bike hawar û mereqên xwe bike qeftek yan tancek bo serê çinarekê yan zinarekê yan bajarekê, eger hat da bizane ku dewsa te gul in, mereq in, maç in, li cihê her pêngavekê maçekê dabihîne...

Bike nav, bike nîşan.

Û li êstgeha tavê lê dayî û zeratî daye gulan, hêj ez çaverê me. Xanîkê ku me bi kevran çêkirî dibînim û dem bo demî lê mexel dihêm. Ez dizanim li pişt dîwarê pêncê te xwe veşartiye da ku min bitirsînî, yan bilerzînî, yan jî hinarkên rûyê min sor bikî.

Li bîra te dihê... Te nedihêla ez li gel kuran yariyan bikim, da ku min maçî nekin?

Te digot: Bi tinê, ez dê te maçî bikim!

Û pêncokên destê min te maçî kirin!

Ji hîngê de, ez hez ji maçan û pêncokanê dikim

Ji hîngê de, ez dixwazim dîsan bibim zarok û zarok bimînim.

Belê, hindî hind tu mezin î

Dibêjim qey dê niho bizivirî û dîsan bibêjî: Ez heyranî kê bim?

Cule Hacî Omer

Di sala 1974'an de li bajarê Sêmêlê ji dayik bûye. Sala 1997'an fakulta Perwerdê li Zanîngeha Selahedîn wergirtiye. Di gelek rojname û kovarên Kurdî de, berhemên xwe belav kirine. Di gelek fêstîvalan de, helbest xwendine. Di rêkxistinên sivîl de, jineke çalak û jîr e. Endamayeketiya Nivîserên Kurd e û her wesa endama Sendîka Rojnamevanên Kurdistanê ye. Endama perlementoya Iraqê ye.

KASEKA NÎVÎ

Destên xwe tejî îşiq bike û
Li derazwînka min û xwe bike ketîreka bê subat
Di hembêzeka zelal da
Min li bejna xwe bike.
Êvariyên nêrgzî, gerdenên sinêl...
Ji viyana te têr naxom,
hembêza te ballinde ye
Şiwîn pên te bi dar beriyan ve pirteqal in
Bi perrên kotirên şîn ve kezî ne
Di xewê jî da min maç bike!
Sîngê wî kevalê he
Piştiyek e û min nas nakit
Tu ji kerema xwe kî, li kêleka min riwîne û postê xwe
yê elîktironî veke
Di xewê jî da min maç bike
Ew şiirên demeke pirça xwe şe nekirîn
(Mestûreka hestî sivik e)
Li rex dara gundî, dindikên eşqa min vêde
Û
Di sebeta xwe da tejî maçên min bi helêvirre
Gurriya min bike gul
Jivanên kenîzeka têr xwe nedîtî
Di sîngê stêra he ya yaxî da
Bike qefteka keniyê û
Bo mosîkeka her û her nerim
kaseka şerabê
Di hembêz min û xwe da serxweş bike!

Hêy...
Berê xwe bide wan şiwîmatiyên he
Pelîtank in, duhiya me pê ve riwîs e
Baran bo ramûsana te
Bi alekên min ve xwe xûl dikit!
Ez ya bi cantikê te ve
Bîme medalî
Spêdê
Çavên xwe bi aramiya min bişo
Di xewê jî da min maç bike.
Dûr,
Wekî caran dûr nekeve
Bila
Bila tinê û tinê viyan pêxembera min û te bit
Bila
Tinê şiir falçiya min û te bit
Dê were
Tu ji kerema xwe kî
Vê carê jî
Bergwîza li ber xwe bike û li jivanê min nenêre bay!.

DÎMENEKÊ ÎFLÎCGIRTÎ

Hewir bo çî xwe danaqutin?
Di nav baxçên vî kavlî da
Direw dibine rastî
Îblîseke û xwe di çavên periyeka serjêkirî da nivandiye
Hêza ehrîmenî jî nikart xwe li benda bi hilavêt
Bîrhatinên kîfkoyî
Çinîkên beheşteka rehayî
Çip çip ji bin kefşê baranê dibine tirraş
Dengê min.
Perde parçe kiriye
Li berdergehê Xuday asê bûye
Ekter semayî li ber musîka efyon kirî geş dikin,
Vî dergehê zerkî nequtin
Çi dergehan nequtin!
Mouşek in
Bi guhan ve dipeqin û
Çavan dihêlne birisî, tirsî
hewir; hêzeka tirsnok e
Şev tê da kuh dibit
Xweya min çi ji min çêkiriye?!
Peqîşkeka hestîgiran im û
Di devê erdî da nanivim
Mirov bi carekê dimirin?!
Gazî min neke
Berê xwe bide elindeka nerim û
Dest bide milên rêyan
Xewa caran

Bêhna dewsa dewaran
Ji bitir bike.
Demê ballinde dûr difirrin
Bûneka berze vedixom
Perrên weryay,
Tijî ber hiçkên min dibin
Stêr ezmanê reşekên şevan e
Ji bilî kehîkirina hezên sotî
Berîkên min
Çi dî bêhn nakin,
Awirrên Xecê, min biçiwîk dikin
Peqîşkeka hestîgiran im û
Di devê erdî da nanivim.
Xanîkê he…
yê herrifî
Xewa min tê ve nahêt
Min û dîwaran çîrokeka efsaneyî di çavên xwe da tomar kiriye
Ne ji min dihêt canekî kerkim
Û
Ne hewrekî bi rateqînim!

JI PIŞT DERÎ WERE DER!

Şeveka direng e
hemî tişt di namon e
Gilopa li hindav min, defterka şiirên min…
Hemî di namo ne!
Destên min girrê rûgeha xwe di asoyê xurbeta te da
vemirandiye.
Çî ye?
Xerîke bêhna te xwe
Ji gulav û
Lewendî û mercanên min bi vedzit!

Tîşêrtê te yê pirteqalî
Gizîlankên min vedikit
Hêşta otiyê wî têk neçûye
Tibil
Û desmala min
Pelatînkekeka nehecmtî ne
Ne Xanî û ne jî Cizîr î
Bo stirîne
Buxwîra çi xêvzanka hêşta dest bo neweşandiye
Çend sar e
warê qama te lê neçemiyay!!.
Mêyatiya min bo te digerrit,
Hewceyiya min bi gerdena te ve ya çeqa digirt,
Min di gel seferên xwe yên kurtxayen; bigêrrîne.
Dilê min, bi lojîka eşqa xwe bisoje;
Di karîzma şevên xwe yên tenk da,
di gel Vînosê binivîne
Buharê di me bialîne
Tu bêjî baranê tama piyasên me firr nekirbit?! ,
Ji pişt derî were der,
Tiblên min bila çînganê li bin guhên te bikin

Maçên me li ser beyiskên heza; dila biwerînin
Baxçevanên lêvên min; bila
Tiryê rezên lêvên te biçinin!
Çavên min,
Şajna rûbarên te yên namo
Di xew bibin!
Şivêdî bû, min û te û sînahiya momeka
Werîsê mirinê li hefkê,
Bo agirekê serxweş dikirin pabus! .
Noş bo hatina te
Noş bo mana min
Pêlên xurbeteka asê,
Bila te ne hingêvin,
Min jî di gel xwe bibe
ez ya li ber derî û stovanka te;
ewa hêşta demê ez û tu bo hembêza enahîtayê di sotîn
Mora li min dikit!
Min ji xwe re bibe Laliş,
Di ava qudretê da,
Bi rêxe,
Şehdeya min bistîne.
Li rex dareka mirada
Mohra dezgiriya me çêke
Biskên min veke û
Bi viyna xwe terr bike,
Rûyê min bide bay!
Her şev were pişt kavilkê me û sîbera
Xwe bike elind,
Bo hevsoyên me bêje,
Yara te me!.
Navê min,
Li ser dîwarên hewşa xwe û di gel şitla biçîne,
Di gel nêzîkbûna rîtma te

Dê xunavê ji xo vemalim!
Ji pişt derî were der
Min ji xwe re bibe navdanga kêliya Şedayê,
Patê heyê kesk ji min veke,
Min zîndî bike,
Tara hinarka hil bide
Û min bê mirad neke!.
Min ji xwe re bibe Hewreman
Bi Siyaçemana ve min skêç bike,
Miska pirça min ya dirêj di dest xwe bigire!
Nextekî li ba min pal bide,
Sîngê gyay bi sema xelweta me bi gevizîne,
Ta elemka ji min bibe!
kesek maye te negotiyê tu hez ji min dikî?!
Roj çend di kûr in
Nagehim davên xwezîka bigirim.
Xenda di vewejêrim
Hewceyî te me...
Ji pişt derî were der,
Û
Nehêle xewnên min bigenin;
Bo têhneka pîvaziya çavên te
Ezmansork;
Min li pişt çavên xwe siwar dikin;
Nahêlin çîtir xewna bibînim
Stêra bi hejmêrim
Wênên te yên di buxçika min da
wexmê girtîn maç bikim
Bêjim...
Ya te me!.

Layiq Kurêmeyî

Sala 1974'an, li gundê Berê Buhar, nêzîk bajarê Duhokê, ji dayik bûye. Lê ew xelkê gundê Kurêmê ye. Sala 1993'yan, dest bi nivîsîna helbestan kiriye û di festîvalan de, xwendine. Li sala 1994'an, berhemên xwe di nav kovar û rojnaman de, belav kirine. Endamêyeketiya Nivîserên Kurd e/ tayê Duhokê.

Dîwaneka helbestan, bi navê "Şeveka bê nivêj" çap kiriye.

JI BO WÊ ZÎNA ZÎNDAN KIRÎ

Çavêt Zîneka zîndan kirî
Di alozbûneka girê girê
da mefel dibûn.
Hember verêja pênûsê
Ne cinqî, li ber tîjka vê şemalkê
gurî kerbûn.
Di nav destên Şahsiwarêt gelek gerim
berev bilindahiya çiyayê Mîtaniya
û zinarên Kardoxiya
ji bo pêşiya wan, xirr sengerbûn.
Di gel fîrinêt şûpa Ariyay
ya ji bo heza min
ya şariyay
Bi dilê kef girtî
Dibûn mirîd
Karwan dihajot
Di şerenîxa vê dastanê
Di vê şevê
Ji bê wijdanî, bê hirmet dibû
Pehlewanên evê kêşê
reşe hov bûn
Pîroziya memkên henê û
Çuka sîngê şerefê
Di nav lewtîna wan lepan da
Bê hirmet kir
Û didanên çav şûriyê
Wek exlaqê ewê rojê

Ji bilindahiyê xo şûr dikir
Ji spiyatiyê xo diguhurî
Divnav xulyê da leyzok dikir
Lewma gelyê camêrî nû
Pêwisê we
Li ser dîndeha ciwan binyatê
Şerefa spî
Bi serbilind lê nexiş dikir
Girinjîna nîrha şemalka gurîker
Tevnêt şevê
Jêk çirrçirr dikir
Lewma li hember xo gorîkirina vê dozê
Xo ji bo dilsozî û
Dilêriya we şûr dikir
Ala nexşa xo şerefê
Li bejna çiya xo dihejand û
Di gel bûka azadiyê
Leyzok dikir
Leyzok dikir

SÎNARYO

Bo çî li hemî sînaryoyên
Mêrga peyvên nazik û terr
Qehremanên xweş bikirêt
Xefkên maça pitir li hev in
Dastan bi şev in
Da ew xweşî û
Dil xav kirin
Nebît şaşî û Dudil kirin
Di nav beyna dêmê gûzê
Dêmê rojê
Tîjkên rojê xencer in
Sîxme kevir in
Ji bo dûrhêlî
Baş siwar in
Di perên birîsiya ra bez in
Perdê li çavên tev bêbexta
Didirrînin
Şewqa dêmê evê gûza destê min li ser
Ax gezink e û çenda nerm e
Hilmek germ e
Hilma dêmê evê rendê
Dilê minê sar û qerisî
dişarînin
Ji mûyê serî
Heta tilên piya
Herdu pêk ve xo dalînin

Pûrê te yê reşê tarî
Bîreka kûre û ez lê niqo dibim
Li wê derazînka telara razînê
Ew dilên
Bi dîtina hev du bûyin biloxe
Daneweryên
Hêdî hêdî,yek dûr terrken
Çirayekê geş tir helken
Jînê li tewrê avizbûnê
Baş li berken
Baş li berken
Xo neker ken

2005

MIRÎD IM

Ax Sîma xan
Bûm behîme û keftim dinê
Li gorrepana eşqa te
Ez nebûyme
Da ez bimirim
Ez bûm mirîd
Mirîd im yê terîqeta
koza evîna tey bê bext
Hey bê dilê
Helde ala tev dildara
Sax ke kula birîndara
Da vedeyin reşmala jînê
Da mêhvan keyin
ewan hîviyên
Hatîn gevaztin li nav xwînê
Bikevîn bajarê evînê
Li kêlek
Govenda Ferhadî û Şirînê
Lewra ji te ra
Dibêjim vê dastana jînê
Da biçîn bixwînîn
Tev serhatiyên
Serkêşên me
Li xwendingeha nav lê danay
Ji êşên Zînê
Da bikeyin serbor
Ji bo tewafa çavê rojê
Da bideyne bor
Ji bo hizrên jeng û genî û
tev nezana
Da bikeyne gorr
Da bikeyne gorr
Da bikeyne gorr

2004

EZ XERÎB IM

Ez xerîb im
Gelek ji te dûr
Ger çavên te
Xo ne kilden
Her demekê
Sozê di sîngê te hilneden
Li dilî dikevin
Birînên kûr
Ez xerîb im. Gelek ji te dûr
Çav li ber jînê
Bê zar dibin
Xuşî li def min gunehkar dibin
Lew be dilikê xerîbiya te
Bakuzîrk e û cerg û hinava diguvêzît
Ez xerîb im. Gelek ji te dûr
Hindek janên
Min daneyî û evê canî
Hêş nedîtîn
Bi min da dirêjît
Ne dîtina te agirek e
Ew agirê xo nenyase
Di sîngê min da qêrî û tev gefên wî
Jana dizên
Bextî li hedara min dikên
Ez xerîb im. Gelek ji te dûr
Lew ev gaziye
Diyarî ye ji bo dîtina te
Pêşkêşî ye
Ji dûratiya te

Me xem xarin

Lewma yarê

Rojê şewqa

Xo ji min revand

Li min peydakir rojeka reş

Ez xerîb im. Gelek ji te dûr

Şevê jî xew ji min dizî

Heta spêdê wê dane min

Du çavên geş

Ne bi rojê şewqê pêdibînim

Ne bi şevê xewê di hewînim

Te nabînim ey xuşkokê

Dê sebra xo bi kê dî înim

Ji ber te ezê pirr xemgînim

Te nabînim

Te nabînim

Dê sebra xo bi kê dî înim

Ez xerîb im. Gelek ji te dûr…

2000 76.

Qedrî Osman Şêro

Sala 1974'an, li bajêrê Duhokê, ji dayik bûye. Heta bi berheviyê xwendiye. Helbestên xwe di rojname û kovarên Kurdî de, belav kirine. Her çend berhemên wî pirr in, lê heta niha çi dîwan çap nekirîne.

LI KINARÊN CIWANIYA TE

Şînwarên evînê dibûne yarigehên zarokan
Li kinarên ciwaniya te
Zarok dibûne sinêle û dibûne genc
Ez dibûme zarokekê pîr
Di pencera payîza rondikên te, dibûne lehî
Salên jiyê min li ber pêlên xo dibirin
Di zivroka agirê hezên te da
Ez dibûme belgekê wê bîhoka li ber derî
Rojê neilet lê kirîn
Çirayê hîviyên te
Li bin xirxalên tirumbêleka superge
Dibûne sêpêka erşê rîh gevozekê fêlbaz
Dîwarên habatên te xem pê ve didîtin
Ehrîmen in werzên xoşiya ji buhara te dirrevînin
Li kinarên ciwaniya te
Ne mirî dizivrrine jiyanê
Ne belatînk semayê diken li ber bayê zivistanê.
Ez dibê dengiya eşqeka pîroz da dixendiqîm
Û jiyê min dibû demê novlêtekê
Li dûv rûdana bi lez diçû
Li kinarên ciwaniya te
Ez dihatime xacdan û tu
Dibûye êxsîra dahatiyekê xirş ji xoşiya
Hîviyên min dibûme du çavên zîq
Li hindavî Hişkerûy
Bi cilkên balaviyekê ve.
Li kinarên ciwaniya te
Di nav laperên hizrê da

Bîrhatin di azirîn û
Hemî tişt dibûne bîrhatin
Mêjûyê, şemendefirra ayindey radiwestand û
Xoşyiyên posîde siwarî fargona xeman dibûn
Û xemên te di nav çarçûvê spiyatî û
Bêgunehiya kevalê min da, sema dikir.
Li kinarên ciwaniya te
Demê şev bi tariyatiya xo ve diwestît
Baweşkên xewê dibine tonên aramiyê
Were guhdariya dengê saza min.
Da xemên me bibine ristên awaza û
Serborên me bo bêdengiyê vegêrin.
Li kinarê ciwaniya te
Were li bin sîbera wê bîhoka xemla xo ji dest day
Ew parzînka xemên em beref êvarî ve
Dayine rê daqutîn
Ew buhara hinde vemay
Careka dî
Bikeyne yarvehên zaroka û
Romana xo serjinû dest pê bikeyin.

FURMUTKIRINA BÎRHATINA

Şîrha kelhên bîrhatinên ez tê da hatîme kuştin
Dê herrêfim
Eger bo mirina her ciwaniyekê
Çirkeka demî xo vehêlît,
Qiyamet ranabît
Heta xoşiyê û evînê
Diyek gorr da veşêrin.
Di çiwargoşeka berteng û sinûrdar da
Pêşangeh di hevpişk in
Hinda nexiş yê bo danay û
Hind li ser renga mayîne aloz.
Dê pêguhurkana girrinjîn û hizra
Di gel nûyatiyê kem.
Hemî tişt di yotubiyayê da
Êkspayir bûn
Hemî hizir di kolankên bîrhatina da
Bûne vayros
Qerqodê minê kopî kirî
Di arînin.
Ev pêkê vala bû
Di gel xemên min, şermezar bû.
Her çirkekê

Hizar hizir di serê min da dizên
Tinê hizrek mêşkê min dişêlît.
Hemî çavpoşa dê şkênim
Çinku ez hişyar yê bûyim da
Di gel vî çiyay bimînme sax
Dengî ji giriya min neyne
Da li beramber wê he neşkêm
Pêle da rondikên xo daîrim
Xo di xew da ez şerim ji kêliyên te dikem
Ezê dimirim da bibime bûneka nû û
Hindek bo mirina min dinal in
Hemî xewna dê keme xewnek
Tev hîviya li ber piya raêxim û
Xilfên sêdarê keme
Piyankên alay.

BIBORE. EZ NEŞÊM..!!

Segorga spêdê
Şevbest lê dibûne mêvan
Çivata firîştan ji dûr kuçkê paşmayê pelên xewna
Direvandin.
Kebara mizgefta û dengê naqosa di zikmak da, lal dikirin.!
Cengê bê deng dest pê dikir! !
Yê kes nekevîte desta, xo dikujît
Bêhna genî qulaçik tijî kirin
Darristan jî ya vedigirît.
Da wê xewna nazik li kinarê xeweka dî akincî ken
Tu yariyê nizanî. Têk nede û
Yariya bi hestên min neke
Dema em zarok, me yarî dikirin
Niha te jiyê min yê kiriye yarî
Dê berdewam jîn, wekî momê
Dê ji bejna xo helînim û pêşkêşî bejna te kim
Ew bejna xo xwîs dikir û
Ew peyvên pena bo evîna min dibir
Dê bine yadgar
Di nav ristên helbesta min da
Dibin wan davên pirça xo ve bes awriyan biweşîne
Hestê min yê nazik e, xo li ber nagirît.
Tu ya nezan û şermînî yan qedera min dixapînî...?
Pihêle li bêdera gerdena te xoşiya bideme bay û
Li bin davên pirça te, rîsê xewna bivehînim û
Lêvîn qeşavî li dîmê te geş bikem û
Hespê heza li mêrga bejna te av bidem.
Da bes çavên te diziya ji dîtinên min biken û
Dîtinên min bibine hêvênê pêguhurkana hesta.
Ciwaniya te bibîte sifra çivata xewna
Rêvîng lexrîniya xo lê bişkênin.
Tu ya ji kerba çendîn sala çêbûy .!

Xo tûrre neke.
Were li saytekî ji saytên dilê min bibe mêvan
Demê pîroztirîn eşq bi rêvingî jî tê ra diborît
Da rojê sê cara xo bo bejna te biçemînît.
Serkeftina welatan li ser destê genca ye û
Serkeftina mirova bi hesta ye…
Hestên min hemî êxsîrên hezên te ne.
Nebêje ez wekî te nînim, pa bo cî ez wekî te me
Tu ya bûye dadwer û ez zîndaniyê peyveka te me:
(Bila)
Çavên min bîsa bo dîtinên te didanin
Navê te rengek e di kevalên pêşangeha peyvên min da zalbûy.
Xewnên mirî. Hizrên posîde. Hîviyên direw.
Armanca vedihêlin.
Soz û peyman û eşqa te ya pîroz
Bi dehmena te ve sotin.
Gunehên serşiwa bûne gorzên oldaran.
Ger te bivêt dilovaniyê bi min bibey
Zû min bikuje.
Rûdan paşmaya dihêlin û serbora te birînên hêlayin.
Gurriya derê tivengê bîra min li te dînît û
Derê birînî, ji rengê lêvên te ye, lew ez dialîsim.
Ey ciwantirîn rengê kevalên min
Di cengî da çek yan pesen parêzer in û
Yê dixenqît… Kesê qurtal naket
Xilfa sêdarê ya bê dil e, rondika bo kesê na barînît û
Şerim ji gerdena bêguneha naket.
Bîr li tolvekirinê ezelî ye.
Hez ew dehbê têr nebît, ciwaniya te pawan kiriye
Borîna çirka, dûmahiya jî nêzîk diket.
Dibêjin (yê berek bivêt dê di paxla xo da hilgirît û
Te pişta xo ya daye wî dilê tu viyay.)
Çend bêhna deryay tenik dibît

Kerba wî dibîte şilqav û pêl
Kevne lata diherrêfît...
Roja aryay û sîbera te ya belav e
Parçên leşê min hêlayne, ne nixaftî.
Ez balefirr im û tu masî
Pêk ve jiyana me qetlazî ye
Ne ez dibinê deryay da dijîm, ne tu di sîngê bay da.
Jiyê min şeveka dirêj e li jivanê tîrojkekê girrinjîna lê peyda diket
Gerimatiya tîjkên eşqa min miyekî li te şaş naken.
Demê bersiva ne hatiye, bes pisyara ji min bike.!
Li şeveka ji vê kirêttir û hêş tarîtir
Li ser çar lepka dê qesta min key
Qaremanê xewna û dîvelankên karwanî
Dê li yêxên kelegurî bine xodan.
Bi zimanê gula min ne axêve
Tu ya pêdivî min î.!
Destên min bike bazine bi xo ve,
Da germatiya himbêza min sinûrên taya te bibirin.
Ez nojdar im... Û nojdar yê birînên min dikewînin
Eşq ey pîroztirîn nihênî, ey ciwantirîn huner
Dê tolên xo li te vekem
Demê li payiza jiyê xo li te diborim.
Bê dilovaniyê bi kolanên jiyê min da berde,
Da şair kerba wê bikene rêzik û bi coka dîrokê da berden û
Li nav xemla baxê te bilbil bistir in û
Sêwiyên wekî min, xewna bi kursîka bêkesî ve bibînin.
Ew nihêniya xoş
Çava dixapînît û dila kore diket
Sikrên pengiyay diherrêfît.
Hevsarê hezên zarokîniyê berdet
Tev aşiqa li kebara berebeyaniya kom diket.

LI WÊ ŞEVA HEYV GIRRINJÎ

Demê xem dibine rondikên pengiyayî
Girî fihêtî ye.!
Peyv kêr in hesta dibirrin
Hez dibine marên zivistana heşk dibin
Min li bîra xwe bîne...
Demê xoşiya hevsarê xwe diqetand.
Pêlên he dîdevanên sozên te ne
Bera ne weşînê
Şêteşeydayên eşqê
Di sîngê vî deryay da berze bûne
Min tu ji jiyana xwe laday û
Di aşopa xo da bingorr kirî
Te bo zengila bîrhatina lêda.?
Here min bihêle û dûr bikeve...
Destên min yên pak dinivêsî
Te bi guneha lewitandin.
Bes e hevrrikî bes e kerb
Bihêle hestê xwe biguhurim û
Bibime hunermend.
Da helametê bejna te bikeme zimanê renga
Di posterê pêşangeha xwe da
Tonên dengê te yê bi şanên mêşkê min ve
Bûne şîşiltok
Bikeme meneloceka wêna di aşopa xwe da risêz kem
Peykerê helbestekê bo zêmarê
Jê binexşînim.
Li buhara jî, tu nêrgizek bûyî
Bay bejna te dihejand û
Xema xwe bo dicemand
Li mezargeha eşqa te û di mîhraba çavên te da

Sofiya sucde bo evînê dibir.
Eve ne ew dile yê tu viyay û xwe bo evîna te diqutît
Careka dî çi biguhurim
Navê xwe. Hizra xwe
Çi bguhurim
Rengê xwe. Dengê xwe
Pirsyar ji wê gula di pencerê da bike
Da bersiva pêş min ve bidet.
Yê dûr bivên derya dibirît û
Yê ji agirî bitirsît
Xarinê xav dixut
Belatînk bihayê şemalkê dizanin
Lew xwe di agirê wê da disojin.
Eşq, ey xilfa pîroza ez pê ve hilawîstî
Min biêşîne
Da mîna zivrokeka aryay
Bibime awazeka bêdeng
Te di nav xwe da veşêrim.
Ezê bûme mom
Germa eşqa te min dihelînît.
Ez hatim agirê te bi vemirînim
Te ez di agirê xwe da sotim.
Ew pîriya gefa li min diket
Te bi dîtina xwe ya kuştî.
Pêkekê vala û aşiqekê pîr
Dibine tîksên helbestekê
Govenda xwe girê diden
Hêzeka nepen li şeveka tarî
Di gel pêlên bayekê hîn
Li kinarê deryayekê aram xwe diguncînin.

Şehab Akreyî

Sala 1976'an, li bajêrê Mûsil ji dayik bûye. Derçûyê fakulta kargêrî û abûrî ye. Di destpêka sala 1994'an de dest bi nivîsîna helbestê kiriye. Di redaksiyona çendîn kovaran de kar kiriye. Di televizyon û radyoyên Kurdî xebitiye. Mişe gotar di rojname û kovarên Kurdî û Erebî de, belav kirine. Dîwaneka helbestan ji bo çapê berhev e.

ADARA MIN

Sîpe* di xew da ye
Baran ji deştê dizîz in.
Stêrên esmanê birîndar
Li gel erd û zarok û genc û pîran bi jivan in.
Sîpe û stêr
Çaverrêyî hatina buharê ne
Hîviyên berze û xuya
Di leşê adarê de ne.
Agirê adara dilê min
Di kûratiya xemên min da
Girnjîna xemeka mezintir
Ji (11) ?e û (5) ê adarê dibînît.
Adar dengê aşiqên gul û
Sitrana man û evîndaran e,
Berxodana kulîlkên hîzarên bûka ye û
Tev şeyda semayê li ber diken.
Tukê kemana min
Ziwî bi ziwî
Di nav tilên min yên xwînelo da
Awaza werzê nehatî
Li ser rûyê buharan
Biryaran dijenît.

17.3.2009

* sîpe: Tavgeha dêrîna Akrê ye

RINDA XEMGÎN

Rinda xemgîn û birh û kevan
Gelek xewna dibînît û
Gava radibîti ve
Asman tarî û
Bê stêr e.
Dema hêlînên şalîlan digerim
Dil bi evînê dixendqît û
Dema belav dibît di nihayê te da
Evrên giranên kovanan xo lêk diden.
Tîşk wek dizan hêdî
Lis erê tûşî derdikevin
Çavreş ziwî û bi ziwî
Hîvî û hezên xo
Di çavên rojê da vedişêrît.
Hergav pêl û muzîk
Wê heldgirin
Ber bi elindên birîndar û
Spêdeyên nû diben.
Xişîna rondikan
Li ser rûyên te
Agirek e
Hemî gulên baxî
Diçirmsînît.

29/3/2009

DU DILÎ

Xemgînî di rondkên te da
Xodîkeka mijdar e
Du diliya te jî
Sirûdeka bi rehend û têhne.
Di bîrhatina stêrên leyzî û...
Rojên geşên nehatî da
Ji biyavekê navîn digerrêm
Da di çavên reş da geşbîniyê bibînim.
Ey dil û hişê azad
Kengî bi bêdengî dê nivî?
Di çav û birûyan da nihêniya veşêrî?
Keniyê jî, ji min pirt pirt key.
Di baxçeyê gulên pîroz da
Çîroka ser devê civatê
Derya û xewn
Hertim em bûn.

28/4/2009

HAYKO

1

Piştî îşiq ji dayik bûy
Janek nû
Ji hîviya
Helat.

2

Ez yê li rojgarê dinêrrim
Bêhna nihêniyên
Bajêrekê namo û
Henaseyeka şkestî dikem.

3

Nerme bayekê hîn dihêt
Ji xemên min ra hêvên e
Karwanê dilê mandî û
Xemgîn e.

4

Her şev nexeşeyê
Stêra dikêşim û
Sîngê hîviyên
Ne gehî dikelêşim.

5

Me dixewnan da
Di ruha xo da
Sitran bi wê yotupiyayê ve digotin
Ya me di xewnan da dirust kirî

6

Ruha pişkojan
Di baxçên êvaran da
Bi pêkenîn û semane
Lê di civata xeyala min da xuzî ne.

6 /6/2010

RÊK

Ez dê berev bajêr û
Cade û kolan û rêkeka dî û
Îşqeka hêş roj nedîtî çim
Heya kes min bi dilê xo ne hajot.
Dê hemî nihêniyên
Peregirafên îşiq û
Bexteweriyê vexwînim
Daku çi xewnên me ne rizin.
Dê zemenî ragirim û
Mirin û jînê jî
Di ilê zemenî da
Dê veşêrim.
Dê di êvareka bê sinûr da
Kêş û serwaya
Hemî pend û hozanan
Herrfînim.
Dê hemî xem û
Demjimêrên veqetyanê û
Dergehên werzên weryanê
Di baltûyekê reş da pêçim.
Daku çi caran ji dûr ya
Rêka dîdarê nenivim û
Hergav û dem
Li dev te bim.

21 /6/2010

Xalib Cemîl

Sala 1976'an, li bajarê Duhokê ji dayik bûye. Sala 1995'an, dest bi nivîsîna helbestan kiriye û yayekê, di sala 1998'an de, di rojnama Peyman de, belav kiriye. Di sala 2000' î de, bûye endamê Yeketiya Nivîserên Kurd, liqê Duhokê. Di sala 2006'an de, bûye endamê Sendîka Rojnamevanên Kurdistanê û di sala 2008'an de, bûye endamê Sendîka Rojnamevanên Cîhanê. Di piraniya kovar û rojnamên Herêma Kurdistanê û parçên din yên Kurdistanê de, babetên edebî û rojnamevanî belav kirine. Beşdarî di çendîn fîstevalên edebî de kiriye û 2 caran xelatêyekê yê fîstevala Gelawêj, bi dest ve înaye. Xelatê rêkxirawa (Goteborgis) ya nêv-dewletî ya Swêdî wergitiye û beşdarî çendîn xulên civakê medenî kûye. Pirtûkeka helbestan ya çapkirî heye bi navzê (Xilfên dersoka te, xefk in) li 2004'an, û yeka din jî, li jêr çapê ye.

BÛN, MIRINEKA NÛ YE

Heku
Li wê şeva
Serma bûye desthelatayekê
Sirê ev bajêre sêdare da
Hemî tişt diberzebûnê da bûn
Esman kevalekê nivistî bû
Bi tinê stêra gazî min dikir
Birînên min
Di nav leşê tariyê da diêşan
Çewa
Bo cê jivana birrevim
Da penayê bo te bînim
Ez ne dişiyam
Min diviya ez
Hewarên xwe bigehînime te
Ez ji weriyana belga ditirsiyam
Dan pêdanê bi hemî gunehên te bikem
Li wê cada
Min êvara xewnên xwe yên mirî
Lê vetişarîn
Min hest pê dikir
Jiyan, janeka berdewam e û
Bûn, mirineka nû ye! !
Lewma bîrhatinên te
Ez di gel xwe niqom kirim û
Hemî tişt min ji dest da bûn
Di nav mija eşqa te da

Ez li xwe digeriyam
Da sîmayê dêmê te û
Helbestên xwe
Jêk vavêrim
Ji reşatiya çavên te birevim û
Semayê bo eşqa te bikem
Penayê bo rojê bibem
Bîra te dihêt?!!
Di himbêza leşê te yê rûs da
Ez dibuhjîm
Min reftarên sinêla dikirin û
Axivtênên vala digotin
Mîkyacê te li ser lêvên min
Bibû bûyax
Te hest bi peqînekê dikir û
Min jî
Şerim ji miyên spî yên serê xwe dikir
Te digote min: Eve dest pêka dînatiya te ye.
Min digote te: Ez ji mêj e yê dîn bûyim.

13/12/2005

JIVANÊ NÊRGIZEKÊ

Heku
Pêlên dengê te yê.!!
Diguhên min da
Dibûne muzîka hestê,
Janên eşqê
Giyanê min dikire volkan û
Dibuhjî
Tiblên min
Ajelên qaçax bûn
Xwe di nav pirça te da vedişartin
Destên te du tevnipîrk bûn
Li ser singê min yarî dikirin
Li wê şeva sar
Ewa heyvê
Li pişt ewra
Xwe di gel stêra daye revan,
Çipkên baraneka zivistanê
Bê destûrî
Nameyên rêvinga
Bi şemendefira eşqê dibirin û
Li wîstgeha min nedirawistiya
Çinku êvarên min
Nihêniyên girinjîna
Bejna nêrgizekê bûn
Helbestên min har dikirin
Xem durîşmê berzebûnê bûn
Li ser dêmê tariyê

Bibûne kevalên mirinê
Bi dîwarên jora min ve
Sema dikirin
Hemî hezên min jar dikirin
Lewra leşê min
Payizeka rûs bû
Di himbêza jiyê xwe da
Niqom bibûûûû.
Li wê şevê.
Bitinê çavên te bûn
Di cîhana min da
Bûyne şaaaaaaaaah h h h h h h h.

JIYAN PÎREJNEKA WESTIYA YE

Di êvara xewnên xwe da
Min jivanê çûnê hebû
Berî nama dumahîkê bo te virêkem
Hestên min bûne guneh
Tiblên min xame sêdare da
Hemî bîrhatin
Bi dîwarên jora min ve
Bûne kevalên tirajîdî
Germatiya xwîna bajêrî
Bê dengiya volkanekî bû
Pêlên demî
Bibûne deryayeka har
Paporên heza dadwîran
Min çend tu divêyî
Were
Da di gel rûsatiya payizê
Semayê bo mirinê bikeyin
Eşqê bo bûnê nû bikeyin
Ev hebûne
Biyavekê kurt e û
Rêkeka dirêj
Jiyan
Pîrejneka westiyaye
Nifirînan li dizên dozê diket
Ji xwe varê dibît
Û dibîte qereçeka (elmode)
Li filkeyên cada dirawistît

Hero çend caran ji dayik dibît
Hind caran dimirît
Heku peqîşkên barana
Li kolana dibine gêleşûk
Janên xirşbûnê dihêne bajêrî
Ne çi dibît û ne çi dimirît
Ne tu dihêy û ne ez diçim
Ez çend heş te û mirinê dikem! !
Heku tirsê
Gehên eşqa me girtîn
Li zivstana min û te
Birînên xwe yên sar
Bi leşên darên rûs gerim dikirin
Di himbêza şevê da
Ber bi asoyên cîhaneka dî diçûn.

19/ 10/2010 Duhok

RÛSATIYA RENGA

Li wê êvara dêmê te
Di çavên min da digirinjî
Bajêrî henase dikêşan
Hemî tişt daviz bûn û
Janên bûne kanû dihatinê
Cada
Tengatiya kolanan didizî
Leşê zivistanê
Rûs radihêla renga
Xewnên min ji renga havîbûn
Dem
Keşiteyeka bêwexer bû
Di nav pêlên hişkatiyê da dixendiqî
Giyanê min
Gorstaneka hezên veşartî bû
Heku
Çavên te li nav gurên heza
Bûne nêrgiz!
Kelexê min
Şkestiyê cengekê bû
Alayek di nav destên min da pêtî bibû
Ez lawaz bibûm
Lewa dihatina te da
Bergirî ji min nedihat
Li wê êvara
Roj di nav ewrad a nivstî
Min tiblên xwe dabûne bay

Bo baranê
Min navê xwe dabû bi nan
Bo manê
Heku cadûya keniya te
Li min bûy
Hemî erşê min hejiya û
Eşiq jê zay
Tu bûye mezntirîn guneha kewnî
Di min aliyay.
Li ber spêdehiya
Payizeka sar
Ewa hêşta xewê
Gehên leşê bajêrî neberdayin
Hêşta şevê
Bi durstahî
Dehmenên xwe nehildayin
Bîvelerza qederê
Ez ji himêza te birim
Ji hingî were
Ezê li te digeryêm.

Xalid Elî Slêvanî

Di sala 1976'an de, li gundê Çemziravî, ji dayik bûye. Li fakulteya adabê xandiye, lê ji ber çend egeran bi dawî ne anî. Heta niha du pirtûk çap kirine:

1. Dergehê mijê. Dîwaneka helbestan.
2. Daketinek ji rojavaya peyvan. Hayko helbest.
3. Komelek helbestên sitrankî, li jêr çapê ne. Gelek helbestên wî bûne sitran û bi dengên sitranbêjên cuda hatîne gotin.

HÎVIYA PÎR

Ez yê dibînim
Kalekî pîr
Cegera xwe kure dikit
Xwîna xwe bi destên xwe dişot
Tijî mistek xwê
Bi ser birînên xwe de dikit
Ser tiblên xwe dikit bizot...
Bi çavekê mandîbûyî
Tariya rêka xwe dihajot
Li hindavî kendalekî
Bermayiyên jiyana xwe
Bi kevran ve dihesînit
Gopalê xwe radikêşt.
Diyar e roj û sala
Gelek ji hêza wî dot
Lew eviroke bêzar e û
Hîviya xwe li bazarî
Erzaniyê zû firot...!!

ŞEVEKA GERM

Bi çepî te ez pêçam
Di qulaçan re henasên min pîrbûn
Nebûm ba...
Di gewriya sîh texarên buharî de
Hewara min neza
Min di ezmûna te de
Hemî geşt û girnijîn
Ji pêla bilind di pêkan de asêkirin...
Xew revîn e. Pêk revîn e
Dest perê li bin şirrka qulaçê de revîn e...
Û te... Ax bo te.. Te çi digot
Nê te ronahî ji çavên gavên min bosîkir
Û çaxê da gul bişkivin ve
Te pasteportek sor ji xwîna min dot...
Her gavekê li ser davekê
Tu ya kelexê min dihelawîsî...
Erê hîşta bêhna (Pira Delal) ji lêvên te dêt.?
Ez dê li bîra te înim
Her maçek min bi sêla sor venay
Bin ve di danga xewnek pivday...
Şermê edrêsê xwe guhurî
Wek çewa kiras bi ser çuka dikeve
Bê ku yasa (uff sayid) biçespit
Wesa ez dê ji aliy çepê ve
Tola hemî kula vekim
Û navekê nû ji te re çînim
Li ser textê min yê yek kesî...
Bakûr here... Başûr here
Tu ji hilma min napeşî ...
Ha. Bêhna sûtina te ya dêt!!!
Û rojekê dê li ber destê min
Rawestî bi dil mandî.
Û daxwaza şevekê kî
Min di gelyeka ji te mê tir
Meyandî!

BANGÊ TÊHELANDINÎ

Were û xewnê û bêhna xewna
Bo balgehê xwe bi hêle
Çavên şevê kil bide
Bi rejiya hestiyên
Ezmûneka xilole...
Eve tuxîbên navê min
Yên têhna te dimêjin
Dengê min yê rêka te
Bi hedarî boyax dikit.
Rûs were û cilên penaberiyê
Di nav tabîta xerîbiyê li sinûrî
Bin ax bike.
Û hemî gunehên te heyin
Bi gulava hembêzbûna lêvên min bişû.
Bi lez were
Du çengên elhûyekî qer bike
Çunke dem yê diqurmçit
Û benkê daverrasta vegeryanê
Hêdî hêdî yê dibiçit...
Û ez. Ax ez.
Yê li ser çavên du gunehan
Nivêja xwe ya nexirî û dumahiyê dipêçin...
Û ji bîr nekî berî tu bêy
Şûna hemî maçên hîz
Ji herdu lîvên xwe daqute.....!!!!

XEWNÊN KIRÊGIRTÎ

Jivanê me û xewnek nû ye
Di gel rojavayek pelxî
Rengê me perdek revînî
Ji dêmê tariyê didizit...
Wekhevî ye
Di navbera me û reşbîniyê de
Herriftin bi pistokên me ve
Nexişê têhnê pejan dikit...
Ezmûnik bê dest û pê ye
Çûna me ya bi qonxişkî...
Tarî ye û fanosa jengî
Paşayê ronahyê ye...
Danga şevê devên beş
Tijî zîzbûnkir...
Şebengên dêmên ne niyas
Bi dîwarên jorê ve dirûs in
Tama xewê û bêhna xewnan
Ji nav mijîlankên me dimêjin...
Em û gazinde bi jivan in
Hemî şevan
Wek şîjna di guhên me de
Vila dibin
Û her rengê me yê hevîrê hevrikiyê
Bi du destên bênivêj dikit...
Şahperên navdariya me
Bi agirê xobayî sot
Lew evroke xewnên me jî
Reşek û kirêgirtî ne...
Sehma dilopên gêjbûnê
Davek zirav dikit werîs
Û rêka rêvngên wekî me
Boyax dibit bi dûrbûnê...

Dilbirîn Halo

Sala 1977'an, li gundê Boselê, nêzîk bajarê Zaxoyê, ji dayik bûye. Li Enfala reşa sala 1988'an, di gel malbata xwe, derbeder bûye û li kempa Diyarbekirê jiyayne. Di sala 1993'yan de, vegerane û li Zaxo akincî bune. Li sala 1995'an, dest bi nivêsîna helbestê kiriye. Li sala 2000'î, bûye endamê Yeketiya Nivêserên Kurd / Duhok. Karê rewşenbîrî û ragehandinê li bajêrê Zaxoyê kiri ye. Dîwanek helbestan bi navê “Demê mirî” çap kiriye. Dîwanek jî, ji bo çapê amade ye.

ÇEND HAÎKO

Hejêkirin
Min hez ji te kir
Hemiyan ez hêlam
Min tu hêlay
Hemiyan ez maçî kirim

Aşûpe
Di aşûpa min da
Tu werzek bûy
Newroz tê da
Ev çi ba ye
Xendiqandim

Şehîd
Navê te hebûna min e
Xwîna te
Paşeroja nevyên min e

Xwezî
Xwezî tenê şevekê
Çavên dewletê biban
Tirafîklayta gundekî
Belkî zanîba
Dubey hêşta xewn e

Serxwebûn
Ew şeva
Ez xewnên serxwebûnê
Dibînim
Spêdê forma azûqey
Ji min dixwazin

Jin

Gelek dibêjin
Jin nîva jiyanê ye
Ez dibêjim
Jin jiyan e
Lê tu bawer neke
Bihêlin jiyan
Di jinê da ava bibît

Gendelî

Ger siyasî gendel bin
Vî navî dê li welatê me
Qedexe kin

Dia

Tu li xala sinûrî
Derbaz bûy
Min dua kir baranek bêt
Da hêstirên min veşêrît

Navê min

Bes navê min
Li ber lêva xabîrî binivêsin
Ez ditirsim
Ev zivistane jî
Min bişût

Tirs

Min welatek çêkir
Ji tirsê
Hemiyan divêt
Min bitirsînin

HEBÛNEKA ZER

Her roj
Ez di hebûna te ya zer da
Hizar cara li xwe dinêrim
Bêyî ku bizanim ka çi me.?!
Tu û ev zeratî ye
Yên bûyne
Manşêtê mirineka bi lez
Xodîk
Guneheka veşartî ye…
Di hebûna werzê bahîvan da
Xwe dinixêvit
Pasporta eşqa min
Ya di paxla te da
Bêzar bûyî
Kolan hemî yên pêçayin
Da xwe di xewnên nêrgizî da hawîş biket
Hê dem
Bes xwe di bîvelerzên reş wer bike
Wer di baweşa xwe da
Min kehî bike
Sinûra bipejne
Da têr xwe li ber xodîka te maçî bikem…

EZ DIXEWNAN DA

Çavên te yên şermîn
Heza min têr naken!
Were bi kenî ve
Şerma xwe veşêre
Bo demê çûyî
Da li me bêt barana eşqê û
Ez û tu…
Aşiq bibin.
Jiyan guleka sor e
Dê were…
Da ez û tu bi destên xwe av bidîn.
Ewên çûyin û ewên dihên
Da fêrî xemokiya min û
Şerma te nebin
Dê were…
Hêşta didanên min
Zer nebûyin
Ez dixewnan da bimînim sax
Bêje min…
Te divêtin dîn bibim û li êvariyeka heynê,
li (Ezmerr) xwe rûs bikim û hîviyên min di pêkê
serxoşan da bibin şabaş?

DILÊ BÊ WELAT

Min bihêle...
Bila xemên min, li te nebarin...
Min bihêle
Ewî dilê te bi jiyanê avdayî
Di payza jiyê min da, neke birîn
Min bihêle...
Bila çavên te bi hêstirên
Eşqeka bênav şil nebin
Bila hîviyên te
Di welatê min
Yê parçekirî da, têhin nebin...
Ne cano ne.
Ez di wênekê direwîn da
Eviro dibînim
Duhî ez di hebûneka
Damayî da yêt gevastîm
Erê cano
Tu dizanî?
Li kolanên welatê te
Şermînok im
Ha nêzîk e ez dê girîm
Heta niha welatê min
Ewê hêşta nebûyî yê min
Bo dewletbûnê dinalît
Bibore can bibore
Ez nema dikarim
Te di dilekê bê welat da
Hembêz bikim

ŞEVÊN XABÛRÎ

(1)
Di girêbesta viyanê da
Ew kaxeza bi îmza min û te şîn bûyî
Maçên qeçax, qedexe ne
Kî dê min şot
Ji serbora demên bûrî û pêkên direw
Ewên hemî şevan
Li Xabûrî dibûn qirral

(2)
Xeyalên mestiyê xweş in
Mirov di mestiyê da mirov e û
Xwe dibînit
Evî demî
Di hembêza Xabûrî da
Girrinjînên serxweşiyê
Bo jiyanê geş dibin
Azadî di pêlan da
Ya hemer bûyî
Çend ciwan e
Mirov hest bi firrînê bikit!

(3)
Şev nîvî bû
Ha nêzîk e
Dûkêla cigara min vemirîtin
Ez neçar im
Di bendên girêbesta te da
Hezên xwe
Bo dumahîk car bisojim!

TO DI HEBÛNA MIN DA

Dema ku ez ji te hez dikim
Tu li wêrê dimirî
Dema ku ez bêjim xilas
Eha tu ji were dest pê dikî
Di sihariyeka baranî da
Tu li birînên min dibarî
Tu dihêy û ez direvim
Ne ez dişêm te di henasa xwe da ragirim
Ne jî, di hozana xwe da bikujim
Tu di hebûna min da tiştekî
Çi bê bersiv e...?!
Hemî deman
Ez lêdigerrim
Lê... Ez dizanim subehî
Her wekî duhî
Dê hej te kim
Ma tu bêjî direwîn bim...
Û ji navê te bitirrsim

Amîna Zikrî Seîd

Sala 1979, li welatê Îranê ji dayik bûye. Xelkê dera Nêrwe, gundê Şîvî ye. Her li Îranê, xwendiye û dîplom wergirtiye. Paşî fakulta edeb û zimanê Kurdî, li Zanîngeha Duhokê bi dawî aniye. Dedamezrêner ya rêkxirawa Mafên Menî û rêkxirawa Badînan, bo rojnamevaniya azad bûye. E Yeketiya Nivîserên Kurd tayê Duhokê ye. Di redaksiyona gelek kovaran de, kar kiriye. Nivîsînên xwe di rojname û kovarên kurî de, belav kirine. Dîwaneka helbestan, bi navê “Di bazgehên demî da” çap kiriye. Serokatiya Yeketiya Afretên Kurdistanê de kar kiriye û niha jî endama Perlemanê Kurdistanê ye.

BIYAVÊN RADAY

Di şev gerokên xewnên şevên kambax de
Neynika çavan, pirsa te ji min kirin...
Û te çavên xwe ji leşkerên xewê re terxan kiribûn!
Hemî spêdeyan:
Dengê te yê lerzok,
Ramûsan li ber cîngeha dilê min wer dikirin û ji xew radibûm
Te digot: Kiçê şînwarên maçên te li ser dêmê min buharistan e!
Tu dizanî, helma te hin min bi germî dûrpêç dikit,
Bi nazdariya pirsa tilên te di giyanê xewnan de cih digirin?
Ez ji xeberdana te,
Ji xweşke xewnan,
Ji hesteka nediyar û
Ji xwe ditirsiyam
Ez: Ditirsim.
Tilên te ên qerîsûk li bin guharên min,
Di nav poura min ya bijale de, matanê dikin,
bang dikin:
Kiçê dînê ji te hez dikem.
Min bi xwêdana leşê xwe gulav bike,
Bi şev, bi pora xwe min binixêve...
Zaroyekê evîndar im, ma qey tu pirsa wî nakî?
Zaroyekê nazdar im, ma qey tu hizra xema wî nakî?
Ka bêje, tu çi qas ji min hez dikî?
Li penageheka aram,
Ez li xwedawendekê digeriyam ku bikarit min ji bo te bidit naskirin.
Min li ber destên te pîroz bikit û di baweşa te de birazînit.
Ji hesteka nediyar ditirsiyam...
Û te tirs ji mexmeliya rûkên min nas kiribû.
Hestên min di nazdariya destên te de bûn, te digot:
"Demê min tu dîtî nesrîn

Herdu çavên reş digirîn
Ewan çavan digote min
Careka dî tu min nabîn"
Na... Na
Pirr carên dî, dê min bibînî
Nesrîn her rondikan dibarînit
Nesrîn girnijîna dibişkurînit
Nesrîn semayeka sermedî li ber bejna te bikit
Nesrîn canek e û jînê dibexşit!
Sîlava rojê û vînê di gundên dilê min de,
Bi piyadene û te welatek pirr dînatî ji min re çêkiriye.
Xwezî bihost bihost giyanê te ez dagîr kiribam.
Xwezî di hundirê te de zîndanî bam.
Bo dîtina te, bo maçên te, bo destgirtinên te,
Lavlavê dikim ez vedpejim
Ez şevgerdeka evîndar im!
Ma tu dizanî:
Bi pirsa "Tu çi qas ji min hez dikî "ez dêşim?!
Min xwe ji ber te divêt
Hemiya min tûy
Di bahozên hindabûna te de xwe dibînim
Pirr im ji negotinê, pirr im ji xerîbiyê
Di xemuşiya min de, te digot:
Sotina dawiya tirsê di hundirê me de, ji hemû yezdanan Xwedatir e...!
Dê giyanê xwe wekî soravên ser lêvên te, ser lêvên xwe çêbikim
Li bin lingê te nivêja evînê kim!
Kiçê dîna dilê min, ji te hez dikem...
Bi zîndana bîranîna te ser mest im
Sofiyeka bendewar im
Te ez ji min dizîme

Di xema evîna te de digevzim
Çav ji ber dûriya te di bê reng in
Di cejna vî bajêrkî de,
Fîstanê min bê aramgeh e
Eza vala, şêt, hinda û rwîs
Û tu xewistana xewnên minî...

Di qerqodê odeka qerisî de,
bê meyî, bi bîrhatinên te gerim û serxweş dibim.
Hemî êvaran di mîhrabên bendemanên me de,
Li rex mizgefit û dêrê, gundî bi şirşira sitranên rûbaran û dilopên baranê digirinjin.
Zaroyên pêxwas şemalka evîna me hel dikin...
Çêroka te ya bê dumahî me ez
Hemiya min te poşandî ye
Neşêm te jibîr bikim
Were pirtên leşê min jêk vavêre
Çeq û takan bi dara mala xwe ve şor bike
Kevalekê rwîs ji min û xwe nîgar bike û
li ser taqiçkê dîdaran bi helawîse!
Canê min,
Gundê bapîrê min bê xwedawend e,
Xwedawendên şerxwaz nihêniyên evîndariyê kifiş nakin!
Ji xema dûriya te, bi agirê rondikên veşartiyên dîroka evîneka qedexekirî dagîrsaw im!
Li ber destê te şagirdeka debeng im,
Min fêrî evînê bike
Di dîdeyên te de rêvîng im
Min fêrî şevînê bike
Bulbulek bê deng im

Min fêrî fîxanê bike
Di baxçeyê sîngê te de, gulek bê reng im
Min fêrî revînê bike!
Li her rexekê vî bajêrê jibîrkirî ez dinêrim,
Yadgarên te dibînim
Li ber dergehên hetikberên vî bajêrî,
Meya evîna te dinûşim
Ez ji te hez dikim!
Hemî spêdeyan, bi bêhna yasemîn û bi qehwa helbestê
Bi ramûsanên te di min werkirîn
Li gel te, bi rex te ve ji xew radibim
Hemî kujyên jiyana min ya mirî, te kirine nîlufer
Dengê pên te ji dûr dûr li pişt sînoran semfoniya Valêntaynê,
di guhên min de dijenin
Min di tûrkê viyana xwe de, di xemuşiya sitranên xwe de,
bisteh bike û jenîna bê dengiya min, rîtmên evîna me bike helbest
"Eman dilo eman dilo,
Derdê yarê dil bi kulo,
Canê eşqê havêt dilo"
Di naxê xwe de distirim!
Were bi mora lêvên xwe, dubarebûna me kesk bike!
Ez heyran: Tu çi dibêjî heker em bi roj binivin û bi şev zengla bangî
bo fincaneka qehweyê kubar bikin?
Di hundirê min de,
Hesteka nediyar xuryaneke.
Evîna te ya bê reng durryanek e!
Car ji biyabanekê,
Car ji sîbera xwe û te diborim
Pirtek ji esmanî di çavên te de,
Qurçek ji deryayê di destên min de,

Li welatê rojê,
Me bi viyan dikit.
Eza bijale û bêmerêz, di navbera te û xwe de berz û hinda dibim…
"Mestane te bêhin dikim, mestane te peyrew dikim"
Were bi şevnaziyên dengê xwe gorristana vê şeva kembax pîroz bike.
Her çirkeyekê di nav xwe da vala dibim, dibime tu, dibime ez!
Di demarên min de yariyan dikî,
Dibezî
Dijenî
Dibî çînut
Xwezî ev hesta nediyar min nas kiriba…
Demê tu digirinjî, qehwa helbesta min û xwe dinoşî
Giyan: Tu çaxek pirr alozî.
Nîgahên te yên efsaneyî, di cama vala ya xeyalên min de tijî nabin,
Bê te hedara min nahêt,
Firek ji evîna min binoşe û balava min û xwe bike.

17/12/2006, Duhok

ŞAYISTEYÊN KÛR

Ji mêje ye, xewnên rizî, di êtînên welatî da her diçerin.
Sazivan li danga kurbeqê, sitraneka lalute bo qereçeka birsî dijenît!
Wêvetir, kernevalek ji kuştina jin û xwîn mêtina hejaran,
serjêkirina azadiyê li ser cadan difîrhin û mêraniyê pê dişidînît?!
Berxê min:
Kiçên vî welatî sêwî ne
Senewber û çinarok sêwî ne
Delingên dayikan di girtîgehên jandar da, kelamçe dayîne
Pirteka aştiyê ker bike!
Wijdanên qurbacegirtî, di tabloyeka efyonger da, xwe dipengînin
Di şevistanên goristanên bikom da,
Nehengên şehwetbaz, bîjinên pak bi quruçkan li ber ba diken
Û xelwetgeha kiçîniyê li ser sîvandên zirbaban rêz diken
Reşebayên kujek birînan dikewînin,
Kelha di herrfînin!
Li ber dangê sînemayên bajêrî mutirbek gazî diket:
"Nûtirîn fîlim, nûtirîn tablo,
werin kuştina dehmenpîsan vekirina dergehên beheştê ye...
Werin enfalkirina yasemînan çakî ye...
Werin kelexên kevzgirtî yên bikom nûtirîn film e!"
Li memleketa tevnpîrkan,
Simbêl û tizbî, xewnên şehgirtî, tirsiyan, qebatî, kuştin
Xewnên gulan dibizdînin
Bêhna sêvên rizî û şeraba genî, sîbera xwe li ser rihana dadikêşin
Li ser çokên pîrekan,
Xeman pîstê leşê wan de rizandiye!
Li rojên wan şev balolkin, girinjîn xendqîn e!

Lezet,

Sebet... Sebet

Digezît, dibîte qereç

Tawisên memkên Xecê jî çend şembiya ji daykbûna xwe ji bîr kiriye!

Di gizîrta payîzê da,

Jiyan bê evîn na meşît

Pirteka aştiyê ker bike û li bin zenda neynika gulan, evînê bi xêv bike û

Kernevalek ji mirovatiyê, ji ramûsan û aştiyê,

Bo min û xwe

Tilove bike.

26/1/2007

Kurbe: Aveka mirî ye ku bi tinê beq tê da dijîn

Qurbace girtî: Êşekegewriyan digirît

LÎLOZ

Şahzadeyê min
Bê xatirxwaztin
Bê dest givaştin,
Ber bi kîjan welatî diçî?
Ji bil î min, çi dest in dê eşqa te li bin hiçkên xwe veşêrît?
Tiştekî bêje
Di nav bajêrkên bê kolan da
Piyaseyan neke
Dûr ji te rawestiyayî me,
Li rex te me û te di xew da dibînim,
Bê te qameteka çemyayî me
Di ferhenga te da,
Jiyan kiçeka pêxwas e
Bihêle heyv etekê şevê bît!
Rûkên min, têra maçên te hene
Xwe nêzîk min bike û
Li ber sîngê xwe min bigivêşe
Zaroyeka livok im, bi çarlepkan li te digerim
Ew roja da çî,
Lêvên te di lerzîn!
Çavên min li her rexekî, tu mêze dikirî
Belkî bêjî, çend ji te hez dikim!
Gidî...
Dibêjin eşqa te bertîlê di xwazît
Bibore,
Ji bil î dilê xwe min çi nîne li bin pên te raêxim!
Bertîla ji min nexwaze
Pêkekê maçan binoşe!
Ma bîra te nahêt,
Destên me di navyek da xuh didan
Me pêk ve pivdanik di peqandin
Kaxez difirrandin
Wekî du zarokan me baz dida

Te diviya xişokê bikey, heza min di çerx û felekê da bizivirrim
Te hez dikir li gel zaroyên şûm civînan bêjî
Beran bihavêjî
Bibî qirral
Xwezî şûmatiya te, hemûya te, ya min ba, bo min ba
Xwezî min şiyaba te ji te bidizim û bikem giyanek di leşê xwe da
Nêzîktir be
Ji bîra te çû
Hemû êvaran zarokên gundî baz didan û kolanik tijî deng dibûn?
Şahzadeyê min
Yaryokên me di damayî ne
Ez û tu hevpişk în
Dê çîne daran û
hemû tişt di bin sîbera giyanê min da, tu yî
Hemû tişt di bin sîbera giyanê te da, ez im
Xirîqên li sîngê me diden
Lêvên me dilerzin!
Şermê em veşartine
Şermê em jiyek dûr kirine
Çend sar e, gerdîleyên befrê dibarin
Çend sar e, nêrîn agirbar in
Min bêhn kire henasên te, belkî bêjî xatûna min çend ji te hez dikim!
Li min mêze bike
Viyana te dilê min bend kiriye
Binêre, çewan rişik xwe li ber bisikên jinên sîng vekirî şûr diken û dibine eşq
Şahzadeyê min,
Şevên min bike lîloz
Nameyên pirr soz
Bike umêd û li min bivegere.

11/9/2006

ÇILORE

Li welatê sîberan,
Çirkeyek ji bîranîna te,
Canê min bê hiş diket
Destên min bigire
Di xeyala min da,
Tu, her mezin dibî
Ez, her biçûk dibim
Te bêhn dikim, mest dibim
Xweyeka şêt...!
Giyan, biyabanên li vêre bê baran in
Welatekê sar, bijaleya me têr naket
Hemî êvaran,
Zengilên esmanî hişyar dikem
Da xwedê eşqa te di canê min da zîval biket
Girrinjînên te hêv bikem.
Di xewnên dûr dûr da,
Mijgulik di kevçkê kewnî da awêz dibin
Xweyeka şêt,
Di gundê çavên te da
Aram giryam
Tu henaseyeka li bawî û
tilên te, li her qulaçkeka jiyê min,
dastanek tomar kiriye
Pirr im ji te.
çend caran, nivêjê li ser te bikim?
Çend caran,
Xeyala xwe bi piyasên me yên bê deng, reng bikem?
Min nevêt xewnan bibînim

Zulîlbilîlkana tizbiyên dapîra xwe bihijmêrim
Çêroka dê bo xwe vehînim
Destên min bigire,
Da pirr bibî ji min, ji eşqê
Cezmeyên xwe tijî stêr bikeyin
Renga têkel bikeyin
Eşqê bidizîn û di berîkên xwe da veşêrîn
Gemyekê çêbikeyin û
Ji welatê sîberan biçîn
Were,
Arda* bidizîn
Û rajêrka wî li ser sîngê Arşo* dirêj bikeyin
Li ser milên baranê muzîkê bijenîn û di xew biçîn!

30-31/3/2006

Arda: Firîşteyeke di ayinê Zeredeştî da.
Arşo: Yek ji serkrdên dewleta Madî bû.

Ferhengok

– A –

Asan : Hêsan, sanahî
Akam : Kar, tesîr
Asihê : Bajarokeke nêzîk Zaxoyê ye
Aso : Elind, berê spêdê
Aşûp : Xeyal
Awêne : Xwedîk
Avêsta : Pirtûka Zeradeştî ye
Ayin : Ol, dîn

– B –

Baban : Di sala 1686'an de, Feqe Ehmedê Baban, Mêrnişîna Baban damezrand û li devera Silêmaniyê hukim dijî Osmaniya dikir. Hîngê paytextê wê gundê Qela çiwalan bû. Paşî li sala 1784'an de, Silêm Paşay dest bi avakirina bajêrekî kir û navê wî kire Silêmanî, di dwîf ra ew kire paytextê mîrnişîna Baban. (Kurte mêjoy Kurd û Kurdistan, Aso germiyanî û Amed Tigrîs, 1992, Stokholim, Siwêd.)
Bala : Bilind
Bender : Kendaw, xelîc
Bendewar : Bê xanî mal
Berhavêj : Xelatek e, li demê bûkguhaztinê, xelkê zavay didene zarokan.
Berhingar : Li dij rawestan, berevanî ji xwe kirin
Berdî Qareman : Berekê mezin e li derbendî baziyan, nêzîk bajêrê Silêmaniyê. Dema şêx Mehmudê Hefîd şer digel Ingilîzî kirî, li ber wî berî birîndar bû.
Beref : Ber bi
Berrî : Deşt, biyaban, çol
Betsin : Girêdan
Bêgar : Ezyet, zehmet

Bêkes : Helbestvanekê bi nav û deng e, li Kurdistana Başûr
Bêston : Ew çiya ye, yê ku Ferhadê aşiqê Şirînî, diviya kon bike
Bijwîn : Paqij, pakij
Bikirr : Yê ku tiştî dikire
Bilêse : Kovarek bû li bajêrê Silêmaniyê derdiket
Binoş : Vexwarin bi xweşya yekî
Birrîn : Jêkirin, Darî bibire
Bistirin : Sitrana bêjin
Bizav : Xebat, têkoşîn
Biyanoya : Hêceta
Bîse : Bûse, rê girtin
Biyaban : Çol, sehra
Bûrî : Xurtum, demar

– C –

Cebilxane : Cihê çek tê da
Cinîk : Baxçe, bîstan
Cîn : Beş, pişk, cor
Com : Cobar
Coxîn : Bêder, bênder

– Ç –

Çarlepk : Dema zaro li ser dest û pên xwe diçin
Çarok : Pêçe, patekê reş e, jin bi ser ser û çavên xwe da dikin
Çeng : Dest, lep, mist
Çekçekîle : şemşemekore
Çerê : Çerandina pezî
Çetok : Caş, kirêgirte
Çeveng : Sîmbol, remz
Çewsêner : Yê ku zulmê dike
Çewsawe : Yê ku zulm lê diête kirin

Çikî : Tehin
Çinyên nanî: Parçên nanî
Çirkek : Saniyek, demekê pir kurt
Çîplaq : Rût, tazî
Çirr çirr : Parçe parçe kirin, perritandin
Çixandin : Bi paş da birin, tirsandin

– D –

Dabêş : Belave kirin
Dalxe : Hizir, texmîn, aşûp (Bi Turki ye)
Dalehî : Gilî, gazinde
Dahînan : Efrandin
Danîşgah : Zanko, camîe
Dehbe : Hov, dirrinde
Deroz : Xazker
Deq : Xalên reş, nîşan
Dezgir : Dezgirtî, xwastî
Dilbirîn : Helbestvanekê millî ye, xelkê zaxo ye
Divên : Yên ku me dixazin, hej me dikin
Dixurin : Hewar dikin, wek şêra dixurin
Dî : Din
Dîmahî : Dawî
Dîmen : Wêne, şikil
Dozex : Dojeh, cehenem
Dorik : Nan e, ji yê tenikî biçûktir û nerimtir e

– E –

Ebû Xirêb : Zîndaneka pir mezin û binavûdeng e di Iraqa faşîstên Bexda da. Berdewam pirre ji girtiyan.
Ecna : Yê ji me çêtir, ercine
Efleqiya : Mebest Mîşêl Efleq e, damezrînerê Parta Be'isa faşî.

Efrît : Dêw, helametê tirsê
Eger : Sedem, ho, sebeb
Ehrîmen : Xudê xirabiyê, di ayînê Zerdeştî da
Elho : Baz, nesir, teyrekê bi hêz e
Elind : Berî spêdê
Errinî : xeyidî, sil bû, aciz bû
Erk : Pêdivî, kar, Wezîfe
Evir : Ewir
Ezmon : Serbûr, serpêhatî, tecrube
Eyaz : Sitranbêjekî binav û deng bû, li Kurdistana Iraqê. Mixabin hêj xurt mir.

– F –

Fener : Şemalk, çira, find
Fengenûs : Mirovê dirrinde, dêw, ejdeha
Fer : Pêwîst, pêdivî
Feramoş : Ji bîrkirin
Firîzî : Giyayekê pirr nerme, hindî bibirrî, şwîn dibîteve.
Firîşte : Melaîket
Fîşek : Gulle

– G –

Gare : Çiyayekê pir asê û bilind e, Dikevîte hindav havîngeha Sersingê, devera Duhokê
Gawirbaxî : Taxekê bajêrê Kerkûkê ye, li wî cihî hizaran karkeran xwe pêşandan, dijî hukumetê kirin, lê leşkerê hov bi sedan ji wan kuştin.
Geh : Rihên xwînê, demar
Gemşû : Bêaqil, çi nezan, helhele
Geşte : Geha
Gilêş : Pîsatî, bermayî
Gilop : Lampe

Girtîxane : Zîndan
Gîvir : Pişîka mezin û bi kelex
Gord : Leheng, qareman
Guftar : Peyvîn, suhbet, qisekirin
Gumlek : Kiras, qemîs
Guyîn : Tewalek e, berdewam bi şev dinale

– H –

Hacî : Hacî Qadirê Koyî, Helbestvanekê bi nav û deng yê Kurdistana Başûr e.
Hefk : Qirrik, gewrî
Hejî : Hêja
Helgurd : Bilindtirîn çiyayê Kurdistana Başûr ye, Dikeve nêzîk bajêrê Çûman ê wêrankirî.
Hemîşe : Berdewam,hemî dema
Henase : Bêhin helkêşan
Herra : Qerebalix,şêl û bêl
Hestin : Rabin
Hevsoy : Dirawsê, cîran, cînar
Holako : Serkidekê dirrinde û hovê Mexolî bû, hêrriş bire ser bajêrê Bexda û wêrankir.
Hozanvan : Helbestvan,şair
Huseyn : Kurê îmam Elî ye ku, li Karbela hate kuştin.
Huşên : Dengê belgên dara,

– I –

Izzet, Xeyrî, Qudsî û Mistefa : Çar efserên komara Mihabadê bûn, dema têk çûy, li ser soz û bextê hikumeta Melikê Iraqê, vegeryaneve, lê wan bi sêdarêve kirin.

– J –

Jivan : Li bendê man, Li hîviyê man, rendewû

– K –

Kanya Sincê : Aveka tezî û zelal jê derdikeve. Li Sîlavê, li bin kela Amêdiyê ye.

Karesat : Derdên giran,Nexweşiyên mezin

Kawdan : Dest û dar,rewş

Karxane : Fabrîk

Kaşî : Erdê pê dixemlînin.

Keçkir : Vê neket, di berra çû

Kehî : Kedî

Kelex : Term

Kelêşît : Dikete du parçe, dilê min dikelêşît

Kerrift : Wek dia bi kar tê. Te di pozê xwe da anî.

Keştî : Gemî

Ket ket : Yak yek,kit kit

Keval : Lewhe, tablo

Kinif : Ji werîsî ziravtire

Kiz : Bêhêz, kêm

Kulb : Xela, pirr birsîbûn

Kulox : Qafkê serî

Kumt : Serê çiyay, kopê bilind

Kut : Ne tîj, nikarît tiştî bibirrît

Kwîstan : Zozan (Koyistan)

– L –

Laliş : Gorra Şêx Adî li wê derê ye û cihê heca Êzdiyan e. Dikeve nêzîk bajêrê Êsifnê, li devera Duhokê.

Lewa : Lewra

Lêhbûk : Pêtirrnk, qeşmer

Lok : Pile, derece

– M –

Mandî : Westiyay
Melevanî : Avjenî
Merem : Merx, timoh
Mereq : Mirad, tiştê dil dixwaze
Mesîh : Îsa pêxember
Metîn : Çiyayekê asê ê bilinde, dikeve hindav gundê Bamernê, devera Amêdiyê. (Metîna)
Mîjû : Dîrok
Mêrser : Mirovê pir xurt û zîrek
Mifa : Wic, fayde, sod
Mijgan : Mijîlankên çava
Mirîte : Dilmayî, posîde
Mişext : Sirgûn, derbeder
Mit : Bêdeng
Mita : Deramet, erzaq, kel û pel
Mitewekil : Serkirdekê ereba bû
Mizda : Xudêyê xêrê di ayînê Zerdeştî da
Mîrî : Hikumet
Moçe : Perên karê mirovî, meaş
Musteşar : Serokê caşan

– N –

Napalm : Topek mezin e ku terr û hişkî dişewitîne
Necax : Nalcix, çekekê kevn e, mîna bivriye, lê serê wî berovajî şalokê ye û tûj e
Nehing : Hov, dirrinde
Nihal : Dol, gelî
Nihênî : Nepenî,sirr
Nitirandin : Nehit, peyker çêkirin

Nîl : Rûbarekê dirêj û mezin e li welatê Misrê, ji jêr ber bi jor diêt.

Nîsyay : Pêvemay

Nûros : Teyrek e. Balindeyek e.

– P –

Pale : Karker

Perêsin : Mirovên musilman xudê diperêsin, ibadet

Perr : Rûpel, şaperên teyran

Perraşût : Mirov xwe ji esmana pê dihavête xwarê.

Perçan : Dîwar, tian

Pesar : Serevraz, jêheliyê bi çep û çîrr

Perwe : bêbiha, herwe, belaş

Perwer : di perêsît, dixwazît

Peyker : Helamet, timsal

Peymangeh : Pileya xwendina diplomê jê werdigirin, berî danîşgahê

Pêjin : Dengê livînê

Pêhel : Ber bi jor, biserketin

Pênivîs : Qelem, xame

Pêstûr : Peyîsk, pêpelîsk, peyje

Pêtivî : Pêwîst, pêdivî

Pilîpt : Xwehilavêtin, sema bi tenê

Piştên : şîtika piştê, şal

– Q –

Qela : Kel

Qemer : Heyv(Erebî ye)

Qemî : Da ku, belku

Qend : şekira hişk, Dîşleme

Qer : Qerz, deyn

Qeşmer : Lêbûk, pêtirrnk, bêbiha

Qewim : Millet
Qişle : Cihê Polîsa, qereqol
Qîvar : Giyayekê buharê ye û diête xwarin

– R –

Raman : Mebest, fikir
Ramyarî : Siyasî
Regez : Rih û rîşalên tiştî
Reqîb û riqabe : Sansor, çavdêrî
Rewa : Rast û dirust, adil
Rêbaz : Rê, rêyên bîrkirinê
Riste : Hevoka di nivîsînê da
Riswa : Hetik, kirêt
Rîs : Tazî, rût
Rîşal : Rih, reg, demar
Roxsar : Form
Rûşîn : Rûbarekê mezin e, di geliyê Balinda ra dihêt. Di ber gundê Şêladizî ra dibore li devera Amêdiyê.

– S –

Sakar : Kalfam, sade
Sako : Qapot, çakêt
Sawîlk : Nezan
Sebetan : Lîlya tivengê
Sehim : Tirs
Senger : Çeper, Kuzk
Seqem : Serma giran
Serdab : Binbîv, jêrzemîn
Sergûm : Sirgûn, mişext
Sexmeret : Ji bona, ji bo, ji ber
Sext : Asê, dijwar

Sêpêk	:	Sêdar, Qinare
Sikir	:	Bendav, sedde
Simko	:	Pêşmergeyekê qareman bû, berî çend sala şedîd bû
Sine	:	Bajêrekê mezinê Kurdistana îranêye
Sirt	:	Kopê çiyay, serê çiyay
Sîç	:	Gunneh, sedem, sûc
Sîme	:	Têla sinûran pê digirin
Sîtafk	:	Sîber, sih
Sîxurr	:	Casos, muxbirçî, kirêgirtî
Solîn	:	Bişkoj, bişkov
Soreşeva	:	Şevên bi xweşî derbaz dibin
Spane	:	Amîretekî mîkanîkê ye
Stewir	:	Heywanê nezêt
Steyrok	:	Stêr

– Ş –

Şane şane	:	Cih cih, la la
Şar	:	Bajar
Şebleban	:	Ginawerekê çîvanokiye, zaroka pê ditirsînin.
Şemilk	:	Li ser nivêjê dikin
Şepilî	:	Bêser û ber, têkçûyî
Şerrenîx	:	Kêşe, şer û xwelêkdan
Şirove	:	Mana kirin, şerih kirin
Şehmizar	:	Ez gunehkar im beramber te, min kêmasî kiriye
Şet	:	Rûbar, çem (Erebî ye)
Şingar	:	Bajêrekê Kurdistana Başûr e.
Şirîfî	:	Pareyekê kevn e.

– T –

Tanê	:	Hewarê, alîkariyê
Taqî	:	Ciribandin

Tavge : Sîlav
Tax : Gerrek, mehel
Tehre : Pirr Germ, kelegerim
Telar : Eywana bilind, cihê bilind
Temet : Hindî, Bi qasî
Tenîn : Giyandarekî çîvanokiye
Teriqî : Revî, li wî cihî nema
Teslîm : Paşgez, peşîman,
Teşene : Ber bi pêş de, pêşketin
Tex : Cîn, çîn
Teyisî : Birisqî
Tir kir : Diber ra çû, jê negirt
Tîk : Derz
Tolaz : Xurt, geng
Tond : Giran, bi hêz, mukum
Torbe : Telîsê biçûk, kîs
Tore : Edeb
Torevan : Edîb, nivîskar

– V –

Vantom : Firokeka bombe havêje
Vebeyî : Jê çû
Vegest : Pêve da, hingaft
Verenî : Binê mencelê verenî
Volkan : Dema çiya diteqe û agirî dihavêje

– W –

Werar : Pêçveçûn, geşekirin
Wexer : Çûn, mir û ji vê dinê wexer kir
Wêne : Şikil, resim

– X –

Xapandin	:	Di ser da birin, fêl lê kirin
Xin	:	Ciwan, delal, taze, şirîn
Xirr	:	Girovir, gilovir
Xerîqênk	:	Dema mirov ji dil digirît
Xirş	:	Heywanê ne zêt
Xîvet	:	Çadir, kon
Xorrit	:	Siroşt, tebîet
Xoşînk	:	Rind, xuşkok, ciwan
Xurrim	:	Pesnin dayîn

– Y –

Yadgar	:	Bîrhatin
Yasa	:	Qanûn
Yaxîbûn	:	Lasarî, li dij rawestan

– Z –

Zehak	:	Ew Melikê dirride, yê ku hemî rojê mejyê du xurta dixwar. Paşî bi destê Kaweyê asinger hate kuştin. (Dehaq)
Zemawend	:	Dîlan, dawet, Govend, şahî
Zemîn	:	Erd, dinya
Zê	:	Çemekê mezin e, di nav gelyê Reşava da diêt, di nîva gundê Dîralokê ra diçe, nêzîk Amêdiyê.
Zincî	:	Mirovê reş, efrîkayî
Zîvar	:	Jar, destteng, hejar

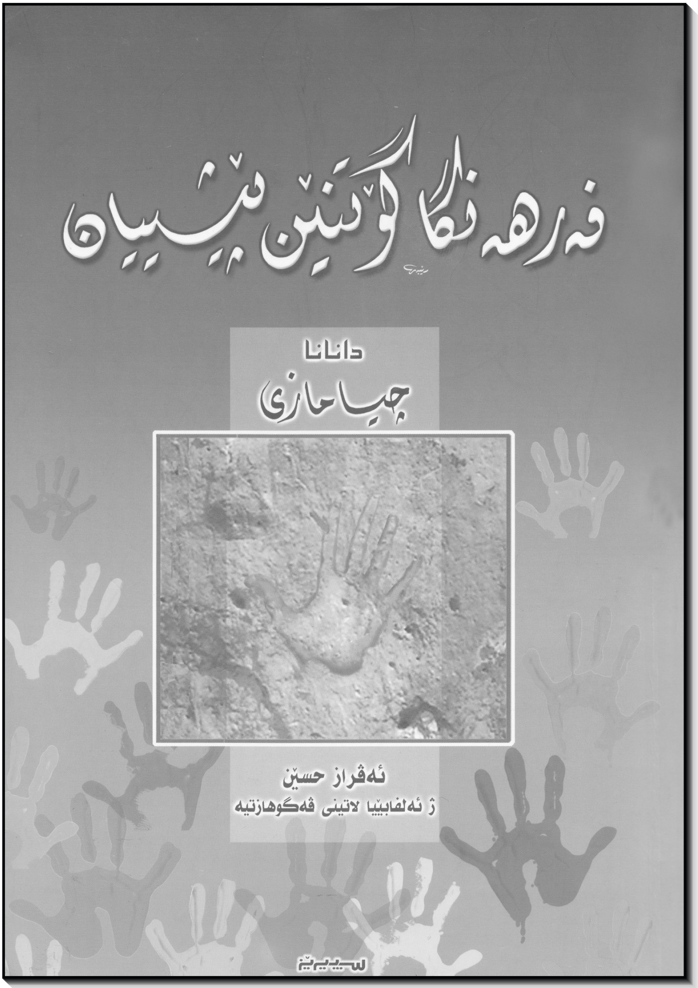

FERHENGA GOTINÊN PÊŞÎYAN
Çiya Mazî
Weşanxaneya Spîrêz
2006, Dûhok - Kurdistan

500 rûpel e û ji pirtûka Latînî (Ferhenga Gotinên Pêşiyan Çiya Mazî) hatiye veguheztin.

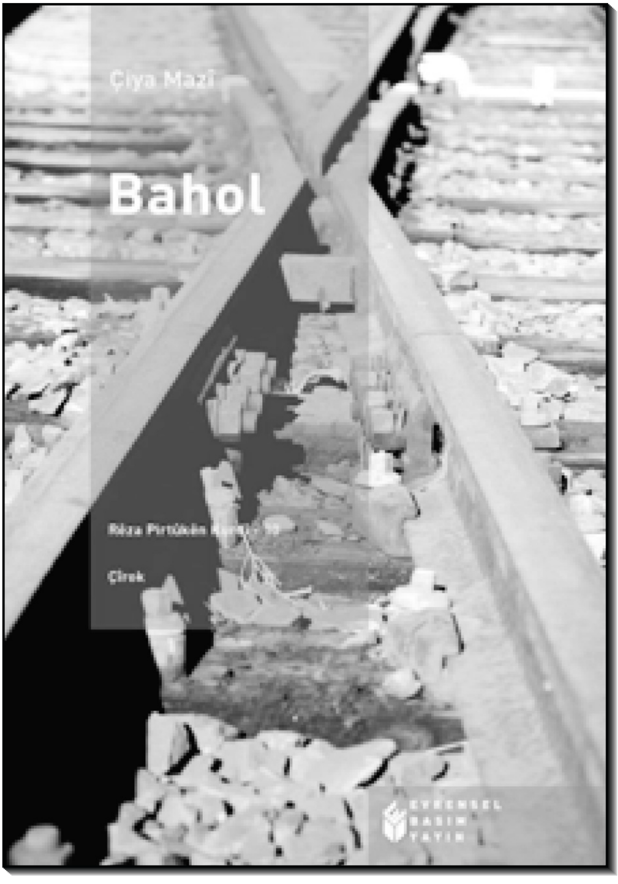

“BAHOL”
Çîrok - Çiya Mazî
Weşanxaneya Evrensel 2011 Stenbol

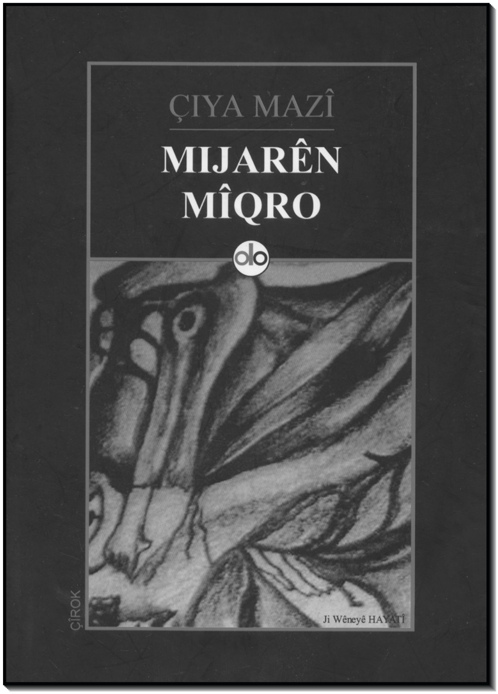

MIJARÊN MÎQRO

"Mijarên Mîqro", pirtûka Çiya Mazî ya çîrokan e. Di sala 2009'an de ji alî weşanxaneya 'Do' yê li Stenbolê hatiye çapkirin. Ji 14 çîrokan pêk tê û 96 rûpel e.

THE KURDISH CONTEMPORARY POETRY

BY

KHALIL DUHOKI

2013